

- **V Šentprimozu je zmeraj zabavno.** Avtor: Sebastjan Trampusch. *Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 2*

47. Ples Danice

<http://www.novice.at/uncategorized/v-sentprimozu-je-zmeraj-zabavno/>

Šentprimož. Kdor redno zahaja na ples Danice v Kulturni dom v Šentprimozu, ve, da je tam vedno zabavno. Nastop Danice, bogat srečolov, žrebanje glavnih nagrad, cocktail bar, diskoteka v kleti in zabava v dvorani – društveniki okoli predsednika SPD Danica Sama Wakouniga vsako leto skrbijo za to, da obiskovalcem plesa ne manjka ničesar. Vidi se, da društvo živi, saj pomaga staro in mlado. Tudi glasbo društveniki ponavadi dobro izberejo, letos je igral ansambel Juhej. Polnočni nastop mladih pa je medtem postal že stalnica. Lačnim ni treba iskati kuhinje, saj pladnji polni tort in kruhkov ves večer krožijo skozi prostore. Reden obiskovalec pa tudi ve, da bo dobil zajtrk, če bo le zdržal do ranih jutranjih ur.

- **Kdo bi si jo bil bolj zaslužil!** Avtor: Emanuel Polanšek. *Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 2-3*

Tischlerjeva nagrada Janku Zerzerju

Marsikdo se je spraševal, kako to, da Janko Zerzer odlikovanja ni bil deležen že prej? Uganko je razrešil Janko Krištof, ki je nagrajenca nasledil na čelu KKZ, ko je odgovoril: »Preprosto, ker je Janko Zerzer do pred nedavnim nagrado podeljeval sam.«

<http://www.novice.at/novice/lokalno/tischlerjeva-nagrada-janku-zerzerju-kdo-bi-si-jo-bil-bolj-zasluzil/>

Slika: Tischlerjeva nagrada Janku Zerzerju. Foto: Novice

Celovec. Janko Zerzer je minuli petek za svoje življenjsko delo na kulturnem, političnem, publicističnem in pedagoškem področju prejel Tischlerjevo nagrado – najvišje priznanje, ki ga podelujeta Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev. Odlikovanje sta dolgoletnemu predsedniku in zdajšnjemu častnemu predsedniku KKZ ter vsestransko dejavnemu pedagogu, publicistu in funkcionarju, ki je nenehno deloval in si prizadeval za ohranjanje slovenščine, slovenske kulture in bogatega koroškega narečnega zlata, vročila predsednika obeh organizacij, Janko Krištof in Valentin Inzko. S podeljevanjem Tischlerjeve nagrade ohranjajo tudi spomin na Joška Tischlerja in poudarjajo pomen te osebnosti za skupnost, je dejal predsednik KKZ Krištof.

Slika: Odlikovanje sta dolgoletnemu predsedniku in zdajšnjemu častnemu predsedniku KKZ ter vsestransko dejavnemu pedagogu, publicistu in funkcionarju, ki je nenehno deloval in si prizadeval za ohranjanje slovenščine, slovenske kulture in bogatega koroškega narečnega zlata, vročila predsednika obeh organizacij, Janko Krištof in Valentin Inzko. Foto: Novice

Slovesnosti v Tischlerjevi dvorani v Celovcu so se udeležili mdr. minister RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter J. Česnik, predsednica Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak, podpredsednik državnega zbora RS Jože Tanko, generalni konzul RS Milan Predan s soprogo in konzulka Jasna Goličič Bakovnik ter številni predstavniki političnih, kulturnih in drugih organizacij ter ustanov, s katerimi je nagrajenec sodeloval in še sodeluje.

Slika: Slovesnosti v Tischlerjevi dvorani v Celovcu so se udeležili mdr. minister RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter J. Česnik, predsednica Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak, podpredsednik državnega zbora RS Jože Tanko, generalni konzul RS Milan Predan s soprogo in konzulka Jasna Goličič Bakovnik ter številni predstavniki političnih, kulturnih in drugih organizacij ter ustanov, s katerimi je nagrajenec sodeloval in še sodeluje. Foto: Novice

Slika: Pozdravne besede Janka Krištofa. Foto: Novice

Slika: Prireditev sta pevsko oplešali komorna pevka Bernarda Fink in pianistka Monika Seher, ki sta v uvodu predstavili Schubertovi pesmi. Foto: Novice

Po pozdravnih besedah Janka Krištofa so pevsko oplešali prireditev komorna pevka Bernarda Fink in pianistka Monika Seher, ki sta v uvodu predstavili Schubertovi pesmi, nadalje cerkveni pevski zbor iz Sveč pod vodstvom Damjana Oitzla ter kvartet Dobško jezero pod vodstvom Simona Triešbniga, v katerem poje tudi hčerka slavljenca, Nada. Občinstvo je še posebej navdušeno sprejelo Bernardo Fink in njeno izvedbo Schubertovih samospevov iz ciklusa »Zimsko popotovanje« in koroške ljudske v priredbi Matije Tomca. Nagradenec Janko Zerzer se je pri njegovem nastopu pridružil »svojemu« cerkvenemu pevskemu zboru iz Sveč, pri katerem je začel peti pred dobrimi 70 leti, kakor so izvedeli navzoči.

Na vročitveni slovesnosti je nadalje podala svoj nagradeni govor Jana Haab, zmagovalka letošnjega govorniškega natečaja, ki ga v okviru podelitve Tischlerjeve nagrade prirejajo od leta 1989 naprej.

Slika: Predsednik Narodnega sveta in Zerzerjev sveški sosed Valentin Inzko je v svojem slavnem govoru orisal lik nagrajenca ter nanizal bogato bero njegovih dejavnosti in pobud skozi desetletja. Foto: Novice

Predsednik Narodnega sveta in Zerzerjev sveški sosed Valentin Inzko je v svojem slavnem govoru orisal lik nagrajenca ter nanizal bogato bero njegovih dejavnosti in pobud skozi desetletja. Ena izmed njih, ki se je porodila pri KKZ in s katerimi se je boril proti izumrtju svoje vasi, svoje materinščine ter proti asimilaciji narodne skupnosti, je skrb za družinski jezik. Omenjena je bila tudi nagrajenčeva globoka povezanost s pesmijo od domače narodne do zahtevne vrhunske glasbe. Inzko, ki je poudaril, da je pri KKZ pod vodstvom Janka Zerzerja prišlo do številnih inovacij in pobud, »predvsem tudi na področju mladinskega dela«, je svoja izvajanja strnil: »Zerzerjeva velika ljubezen je slovenska beseda, narečna in pisna, kultura, ki ga spremlja skozi vse življenje, kultura, ki je bila njegovo poslanstvo! Smisel življenja!«

V svojih besedah zahvale je Janko Zerzer posebej izpostavil svoja najožja partnerja pri razvijanju in uresničevanju idej Nužeja Tolmajerja in Franca Kattniga.

Slika: Zahvalne besede Janka Zerzerja, prejemnika Tischlerjeve nagrade – najvišjega priznanje, ki ga podeljujeta Krščanska kulturna zveza in Narodni svet koroških Slovencev. V svojih besedah zahvale je Janko Zerzer posebej izpostavil svoja najozja partnerja pri razvijanju in uresničevanju idej Nužeja Tolmajerja in Franca Kattniga. Foto: Novice

Slika: Tischlerjev nagrajenec Janko Zerzer z družino, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Valentin Inzko s soprogo Bernardo Fink Inzko in Janko Krištof, ki je nagrajenca nasledil na čelu Krščanske kulturne zveze. Foto: Novice

»Ne bom povedal kake tajnosti, da je bil duša KKZ celih 39 let Nužej Tolmajer. Nanj sem se lahko zanašal, ko je bilo treba reševati organizacijske probleme, nastopati v javnosti ali se pogajati s predstavniki kulturnih in političnih struktur. Tretji v tem krogu, ki ga je Nedelja imenovala trojico, pa je bil Franc Kattnig ... Pogosto smo se podali skupaj na pot, med hojo ali pri počitku razmišljali in debatirali o novih akcijah ... Še več desetletij kot s KKZ sem povezan s svojo ženo Marijo, najina hčerka in vnuki so vsak dan veselje in spodbuda za nadaljnje ideje – hvala tebi za njih in tudi za vdano podporo in včasih potrebno strogo kritiko ... Posebna hvala pa seveda velja Bernardi, ki sem jo prvič slišal peti leta 1986 v Buenos Airesu in od takrat naprej ne zamudim nobene priložnosti, da uživam njen čudoviti glas, ki ga ceni ves svet.«

- **REGIOtaxi Prvo leto socialnega taksija brez javnih podpor. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 4**

Na občnem zboru društva REGIOservice so lahko potegnili pozitivno bilanco, saj se je v prvem letu s socialnim taksijem REGIOtaxi peljalo 2119 oseb. Zaradi manjkajočih podpor pa zaenkrat še društvo pokriva izgubo.

<http://www.novice.at/novice/gospodarstvo/regiotaxi-prvo-letu-socialnega-taksija-brez-javnih-podpor/>

Slika: REGIOtaxi. Borovlje. Dvatisočna potnica Renate Kuess. Foto: Novice

Borovlje. Namen REGIOtaxija v občinah Borovlje, Šmarjeta v Rožu in Sele je mobilnost ljudi, ki nimajo lastnega vozila, čigar pot do javnih prevoznih sredstev je predolga, ki so beteženi oz. ki potrebujejo prevoz v času, ko javna prevozna sredstva ne obratujejo. Še posebej priljubljene so vožnje do zdravnikov, k fizioterapiji, v trgovino ali k frizerju.

Kljub velikemu zanimanju v prvem letu in rekordnim 71 partnerskim podjetjem pa vsaka vožnja za društvo pomeni izgubo. Tako npr. vožnja po socialnem tarifu, ki je v Borovljah 5,5 evra, pomeni za društvo 22 evrov primanjkljaja. Kot so zapisali društveniki s predsednikom Francem Wuttijem na čelu v tiskovni izjavi pa naj bi ta primanjkljaj pri drugih občinskih taksijih bil še višji. Samo da se v teh občinah primanjkljaj krije iz javnih sredstev.

Zastopniki dobrodelnega društva REGIOservice so zato že večkrat prosili za pogovor z župani vseh treh občin in pozvali politike, da se naj najde konstruktivna skupna finančna rešitev za REGIOtaxi, so zapisali v tiskovni izjavi.

- **V pogovoru s Stefanom Domejem: Zadruga market Pliberk je spet v domači južnokoroški lasti. Intervju: Stefan Domej. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 4-5**

V obilici porazno nerazveseljivih razvojev v bančnem sektorju je v zadnjih tednih izredno dobrodejno odjeknila od večine nepričakovana vest o imenitnem zaključku, ki ga je kljub časovnemu pritisku uspelo timu okrog Stefana Domeja pri inovativnem konceptu za pliberško Zadrugo uresničiti.

<http://www.novice.at/novice/intervju/v-pogovoru-s-stefanom-domejem-zadruga-market-pliberk-je-spet-v-domaci-juznokoroski-lasti/>

Slika: V Bernhardu Reiterju je Stefan Domej našel kompetentnega partnerja za doseg jasno zastavljenega cilja. Foto: Novice

Pliberk/ Železna Kapla. Stefan Domej je v krogu enako mislečih našel perspektivne pogoje, ki so mu omogočili, da je pripeljal do uspešnega zaključka načrte, o katerih je malokdo verjel, da bodo izvedljivi. Poleg visoko zastavljene prečke na lestvici, ki jo je bilo treba doseči in preseči je bil dodaten izziv tudi še faktor čas, ki je za projekt predstavljal velik izziv. – Konkretno: Zadruga market Pliberk je imela opcijo, da si s plačilom treh milijonov evrov od lastnice deležev Posojilnice Bank »kupi samostojnost«. Opcija, ki so si jo izpogajali pred dvema letoma, bi zapadla s koncem leta 2018 in z njo vrnitev v samostojnost.

Stefan Domej je o perspektivnem konceptu, ki so ga skupno s strokovno močnim novim poslovojem Bernhardom Reiterjem razvili in uspešno uresničevali zadnji dve leti, uspel prepričati skupino privatnih vlagateljev. Prepričali so se o solidnih izgledih široko sprejetega koncepta prepoznavnega regionalnega Zadruga marketa, kjer so poleg posodobitve trgovine in obratovanja stavili med drugim tudi na razširitev ponudbe na regionalne proizvode. Bernhard Reiter, ki je odličen strokovnjak, je projekte uspešno realiziral že drugod po svetu. Za Stefana Domeja pa je zadovoljstvo nad uspelo osamosvojitvijo še tem večje, ker se z Zadrugo market Pliberk v regiji zdaj utrjuje podjetje, katerega regionalna prepoznavnost je poleg ponudbe domačih proizvodov iz regije tudi v dosledni dvojezičnosti.

Domej je uspeha prav tako vesel kot tudi brezhibnega in dobrega sodelovanja s poslovodjem Posojilnice Bank, kajti to skupno konstruktivno iskanje najboljše poti je privedlo naposled do rezultata, ki je za obe strani uspeh in dobesedna win-win situacija.

Kakšen je vaš pogled na razvoj, ki ste ga ubrali in vas je ob koncu pripeljal do zaželenega uspeha?

Stefan Domej: Čeprav mi nismo imeli operativnega minusa, nam banka glede na stare dolgove ni bila več pripravljena podaljšati kreditne linije. Z grozečim stečajem se z delom odbornikom nisem strinjal, morali pa smo ustanoviti družbo, kjer pa je imela večino banka. Rezultati pogajanj so bili naposled, da se je banka odločila za aktivno sanacijo. Tako je zasluga današnje Posojilnice, da so aktivno vzeli v roke sanacijski proces. Hkrati se je s prihodom novega poslovodstva ugotovilo, da ima Zadrugo market Pliberk velik potencial na južnem Koroškem. Ob prevzemu Zadruga s strani banke leta 2017 smo zahtevali možnost odkupa Zadruga. V to so privolili in po več pogajanjih so privolili tudi v časovni rok do konec leta 2018.

Ste predsednik Zadruga v častni funkciji. Ste verjeli v koncept, ki ste ga razvijali?

Pritisk name je bil po naravi sami precejšen z več strani, čeprav sem sam v koncept in potencial Zadruga vedno verjel. Vizijo o samostojnosti sem imel vseskozi. Sicer je bila banka dober lastnik, kljub temu pa bi bilo vedno pod vprašajem, ali bi banka tudi dolgoročno hotela biti lastnik trgovinskega podjetja. Ker pa smo imeli tudi opcijo odkupa po sorazmerno dobri ceni in ker se je vrednost podjetja z investicijo v novo gradnjo Zadruga v Železni Kapli še večala, zame ni bilo vprašanje, da moramo projekt izpeljati. Operativno dobri rezultati in zelo dobro sodelovanje s poslovodjem Reiterjem me je v mojem prepričanju še utrdilo. Kljub vsemu pa do zadnjega trenutka vsi nismo vedeli, ali nam bo odkup uspel ali ne. Zdaj, ko smo to srečno in uspešno izvedli, je cilj seveda nadaljnji pozitivni razvoj podjetja, o čemer ne dvomim, da ga bomo izpeljali. Tudi ljudje tako v Pliberku kot v Železni Kapli se vedno bolj identificirajo s trgovino, s podjetjem, in tudi dolgoročni investitorji so prepričani o naši perspektivi.

- Človeško dostojanstvo in nedojemljivost zločina. Avtor: Franc Wakounig. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 6

Spominska proslava na holokavst

Na mednarodni spominski dan na holokavst, v nedeljo, 27. januarja, dopoldne, je v celovškem Domu umetnikov bila zelo odmevna spominska proslava na industrijski poboj in pokol ljudi, ki niso sodili v sprevržen miselni svet nacističnega režima. Na proslavo je vabilo mesto Celovec.

<http://www.novice.at/kultura/zgodovina/spomiska-proslava-na-holokavst-cloveško-dostojanstvo-in-nejemljivost-zlocina/>

Slika: Spominska proslava na holokavst. Osrednja osebnost letošnje proslave je bila 98-letna Helga Feldner-Bustin. Foto: Novice

Celovec. 27. aprila 1945 so enote sovjetske rdeče armade osvobodile nacistično uničevalno taborišče Auschwitz in rešile preostale jetnike, med njimi tudi otroke. V Auschwitzu so nacisti razvili industrijski način uničevanja ljudi. Od leta 2005 je 27. april mednarodni dan spomina na holokavst in opomina.

Osrednja osebnost letošnje proslave je bila 98-letna Helga Feldner-Bustin. Kot mladoletnica je na lastni koži doživela nacistično nasilje nad družino. Njen oče je preživel koncentracijsko taborišče Auschwitz, ona pa taborišče Theresienstadt (pri Terezinu na Češkem). Vrsta njenih sorodnikov nacističnega nasilja ni preživela. Bivša zdravnica danes kot priča časa skuša mlajšim rodovom posredovati misel, da so človeško dostojanstvo in pravice nedotakljivi in nedeljivi in da mladina naj ne naseda ljudem, gibanjem in ideologijam, ki zagovarjajo nestrpnost do tujcev, do ljudi druge barve in druge vere. Ostro je zavrnila trditve, da obstajajo različne človeške rase. Vsi smo ljudje, z enakimi pravicami in enakega dostojanstva, je pribila. Vse do danes da ni našla odgovora na vprašanje, kako je bilo možno, da se je ta nezasišan zločin holokavsta lahko zgodil in kaj je ljudi privedlo do tega, da so ga zagrešili.

Njena vnukinja Anna Goldberg je brala iz knjige »Versteckte Jahre. Der Mann, der meinen Großvater rettete«. V knjigi je govora od Josefu Feldnerju, dunajskem zdravniku koroškega rodu, ki se kot zdravnik ni uklonil nacističnemu pritisku, ampak je po svoji vesti in poklicni etiki pomagal judovskim soobčanom.

Peter Gstettner, predsednik spominskega sosveta mesta Celovec, je svojem govoru omenil dve krivdi naše družbe. Ena je krivda pozabe, da o grozotah holokavsta ničesar nočemo slišati in o krivdi sprenevedanja, češ da storilci niso krivi zločinov,

saj so izvajali le povelja. Njihove preživele žrtve pa vse življenje nosijo in so nosile breme spominov na doživeto grozo, je omenil.

Dekliški zbor »M con Voce« vetrinjske gimnazije je proslavo dostojno olepšal.

- **Incident v Mariboru – Zloraba spomina in spominjanja. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 6**

<http://www.novice.at/brez-meja/ozadja/incident-v-mariboru-zloraba-spomina-in-spominjanja/>

V nedeljo, 27. aprila, se je ves civilizirani svet poklonil žrtvam holokavsta, žrtvam nacističnega nasilja nad človeštvom. To bi vsaj mislili. A tako ni bilo. V Mariboru se je tega dne pri kužnem znamenju na Glavnem trgu zbrala združba nemško-nacionalnih in skrajno desnih organizacij iz Avstrije, da bi se spomnile žrtev tako imenovane krvave nedelje leta 1919. Takrat so našuntani mariborski Nemci hoteli nasilno izsiliti priključitev slovenskega dela Štajerske k Avstriji, a jim to ni uspelo. Nekaj Nemcev je takrat padlo pod streli varnostnih sil.

Da se kdo spomni žrtev in se jim dostojno pokloni, je lepo in prav! Nesprejemljivo in glede na mednarodni dan spomina na holokavst tudi neokusno pa je, da je med udeleženi skupinami bila tudi Kameradschaft Vier K IV, združenje bivših esesovcev. Njeno geslo je bilo »Meine Ehre heisst Treue«. Ta uniformirana partijska formacija NSDAP, ki jo je nürnberško sodišče obsodilo kot zločinsko organizacijo, je tudi na slovenskih tleh zagrešila hude zločine, na primer 12. 2. 1945 poboj stotih žrtev v Frankolovem pri Celju. Samo v Mariboru so nacisti pobili okoli tisoč talcev, da ne govorimo o streljanjih talcev v celjskem Piskru. Z balkona mariborskega rotovža, samo streljaj od kužnega znamenja, je leta 1941 Hitler zahteval ponemčenje pokrajine (»Macht mir dieses Land wieder deutsch!«). To so neizpodbitna dejstva.

Na podstavek mariborskega kužnega znamenja je K IV v nedeljo postavila svečo z napisom »Seine Ehre heisst Treue« in dodatkom Österr. Soldatenverband.

- **Antifašistična zima Prebiti led. Avtor: Ana Grilc. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 7**

Ko temperature spet padajo pod ničlo, ko nam rastejo ledene sveče pod nosom in snega na kupe nakida po deželi, vemo, da stoji zima pred vrati. Ko se odbor KSŠŠD srečava na seje po tri, štiri ure in se prostore počisti kar dvakrat na teden ter se sliši stokanje termostata, pa vemo, da Antifašistična zima spet stoji pred vrati. Tudi letos je mesec januar v Klubu spet bil natrpan s predavanji, predstavitvami filmov ter comica, brunčom, teatrom ter feštami.

<http://www.novice.at/kultura/antifasisticka-zima-prebiti-led/>

Slika: Klub slovenskih študentk in študentov na Dunaju. Antifašistična zima. Foto: Novice

Mesec, ki se je letos fokusiral na temo koroških Slovencev in Slovenk v uporu, je 11.12. pričel z branjem ter diskusijo o novem stripu o »Peršmanhofu«. Knjiga Peršmanhof 25. April 1945, ki jo je napisala Evelyn Steintaler in ilustrirala Verena Loisel, pripoveduje o dnevih po osvoboditvi. Po spopadu med nacionalsocialistično policijo in partizani ter partizankami, ki so na tem mestu taborili, so pripadniki SS ter policijske enote 13 umorili na kmetiji prisotne člane družin Sadovnik in Kogoj – enajst oseb, med njimi sedem otrok. Le trije otroci so preživel, med njimi Ana Sadovnik, ki je protagonistka graphic novel. Strip je v zadnjih tednih vzbudil velik interes, zato je tudi vsak sedež Kluba bil zaseden. Pri diskusiji z ustvarjateljico se je publika zanimala za obliko stripa, ki je narisana v različnih odtenkih sive, ki se v kontrastu stopnjujejo. Odgovor na vprašanje po slovenskem prevodu: je v delu!

V nedeljo, 13.12. je Klub priredil svoj legendarni filmski brunč. V veliki dvorani smo potisnili mize skupaj, skuhalo smo kavo, in poslušali džez. Člani in članice KSŠŠD so prinesli raznolike dobrine iz stanovanjske kuhinje. Temu brunču se je pridružil tudi Andreas Filipovič, ki je napisal svojo disertacijo o jugoslovanskem filmu. To nedeljo so si klubaši in klubašnje ogledali črnobel partizanski film.

Naslednji termin, ki so si ga prijatelji in prijateljice Kluba rdeče označili v koledarju, je predavanje Klause Ottomeyerja Psihoanaliza koroške politike. Ottomeyer je med drugim psiholog, psihoanalitik, travmatolog, pisatelj in profesor v pokoju. Je vodja upravnega odbora ASPIS, ki je raziskovalni in svetovalni center za žrtve nasilja v Celovcu. Je avtor številnih knjig, na primer »Die Haider Show: Zur Psychopolitik der FPÖ« ali pa »Die Behandlung der Opfer: Über unseren Umgang mit dem

Trauma der Flüchtlinge und Verfolgten«. Letos je prejel kulturno nagrado dežele Koroške za humanistične in družbene vede. V Klubu pa je predaval o Koroški ter o tem, kako je prišlo do Haiderjevega prihoda na oblast. Ottomeyer je rekel: »Večina koroških družin ima slovenske korenine. Le nekaj jih je ponosnih nanje. Malokoga pusti to dejstvo hladnega. Mnogi se sramujejo svoje »mešane identitete«. Drugi se sramujejo (prisilnega) prilaganja prednikov pod nacionalsocialističnim režimom. Po vrhu še pride negotovost zaradi šibkosti očetov, revščina, ekonomska nerazvitost in drugi faktorji. Večkrano vznemirjanje glede identitete je bila podlaga uspeha Jörga Haiderja. Varljive vloge, s katerimi je uspel, se lahko enostavno rekonstruira. Spoznanje, da je Koroška bila ogoljufana, rabi dalje, da se uveljavi. Haider je deloval kot uspešni model za tendenco desničarskega populizma, s katerim je danes svet prežet.

Slika: 24. januarja je sledilo zadnje predavanje v januarju. Zgodovinar Marjan Linasi je pripovedoval o protinacističnem odporu na Koroškem. Foto: Novice

Študenti in študentke ter tudi drugi zainteresirani so se spet zbrali 18. januarja za rdečimi vrati. Pokazali smo koroški eksport – film Sine Legibus – po poteh 1976. Film gledalce in gledalke popelje v leto 1976 na južno Koroško, kjer avstrijska vlada ravno izvaja tako imenovano ugotavljanje manjšine, ki naj bi bilo podlaga za postavitve dvojezičnih krajevnih napisov. Koroški Slovenci in Slovenke se odločijo za bojkot preštevanja. V Selah se štirje fantje odločijo za »akcijo« posebne vrste, ugrabitev volilne skrinje. Protagonisti protestne akcije v filmu pripovedujejo utrinke svojih spominov iz tistega časa. Pokaže se pa tudi večjo sliko, politično – od koroške politike do dunajskega sodišča.

24. januarja je sledilo zadnje predavanje v januarju. Zgodovinar Marjan Linasi je pripovedoval o protinacističnem odporu na Koroškem. Linasi je govoril o anšlusu Avstrije leta 1938, asimilaciji, represiji in pregonu slovenske manjšine, Osvobodilni fronti ter odporiških strukturah, ki so se razvile na Koroškem. Linasi, ki je bil vodja muzeja in napisal knjigo z naslovom Koroški partizani« je predaval v slovenščini.

Dan navrh oziroma noč navrh smo v klubu praznovali prihod Antifašistične pomladi. Fešta konec meseca dovoli študentskemu združenju noč brez misli na izpite, seminarske naloge ali prezentacije. Je noč druženja in veselja, kratka pavza v hektičnem vsakdanu. Krožijo govornice, da so zadnji prispeli domov ob osmih zjutraj.

1. februarja pa bo na sporedu zadnja točka Antifašistične Zime/Pomladi. Novo ustanovljena lutkovna skupina KlubLutke ima premiero igre »Veliki briljantni valček«. Ob 19. uri bodo klubaši in klubašinke nastopali z uprizoritvijo, ki je osnovana na besedilu Draga Jančarja. Zgodba se prične tako: Zgodovinar Simon se nenadoma znajde v preiskovalni sobi zavoda »Svoboda osvobaj«. Zavod, ki je odcepljen od ostalega sveta, vodita izvedenca za metafore »od zunaj«. »Znotraj« pa si podajata doktor in bolničar Volodja žezlo. V zavodu hočejo paciente spremeniti, jim izpolniti »željo« po drugem jaz-u. V boju med oblastjo in nemočjo, norostjo in pametjo, subjektom in objektom, lutkarjem/lutkarico in lutko vsak in vsaka razkrije, kakšen hudič čepi v njem oz. njej.

Igra je za odrasle ter odrasle ter otroke, starejše od 14 let.

- **Razstava o prijetnem kraju za Hermanna Falkeja. Avtor: Janko Kulmesch. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 9**

Dan odprtih vrat Hiše Falke

Renate Falke v Libučah je vabila na odprtje razstave »Hermann Falke: Locus amoenus – Prijeten kraj«.

<http://www.novice.at/kultura/umetnost/dan-odprtih-vrat-hise-falke-razstava-o-prijetnem-kraju-za-hermanna-falkeja/>

V vsem, kar sem ustvaril, se zrcali moje miselno obzorje, ki ni nič drugega kot hrepenenje po nedotaknjem svetu.

Hermann Falke (1933-1986)

Libuče Hermann Falke, rojen leta 1933 v Severnem Porenju (Westfalia), je študiral slikarstvo na umetnostno-obrtni šoli v Kasslu (Nemčija). Kot grafik in slikar je deloval v rojstni državi in spoznal ter vzljubil svojo bodočo ženo Renate iz Libuč. Tako so Libuče postale njegova druga domovina, kjer sta si leta 1982 ustvarila Hišo Falke kot stalno bivališče in kjer se je želel umetnik Hermann Falke čim bolj približati »prijetnemu kraju« svojih vizionarskih akvarelov. Pa je usoda kruto udarila v Hišo Falke pod Matjaževo Peco – leta 1986 je huda bolezen Hermanna Falkeja prisilila, da je vse prerano za vedno oddal

čopič, s katerim je utelešal, kot je sam poudaril, »hrepenenje po nedotaknjem svetu«, utelešal utopičen svet, v katerem ljudje in živali živijo v harmoničnem sožitju s preostalo naravo.

Slika: Renate Falke v Libuĉah je vabila na odprtje razstave »Hermann Falke: Locus amoenus – Prijeten kraj«. Foto: Novice

Slika: Hermann Falke (1933-1986). Foto: Novice

Leta 1989, natanĉno pred 30 leti, je bila v Hiši Falke na ogled prva razstava Falkejevih del. Minulo nedeljo, 27. januarja, pa je vdova Renate Falke, ki je Hišo Falke spremenila v karizmatičen kraj sreĉavanja in skrbno upravlja umetniško zapuščino svojega moĉa, ljubitelje likovne umetnosti spet vabila, tokrat na odprtje razstave Falkejevih umetniških del, slik in akvarelov, ki prinašajo občutje veselja in lahkotnosti. Na ogled sta tudi dve Falkejevi tableni sliki: »Praznovanje modrih nimpf« in »Koridonov vrt«.

O razstavljenih delih je spregovorila umetnostna zgodovinarica Elisabeth Klokar. Odmev na odprtje razstave pod naslovom Locus amoenus-Prijetni kraj je bil izredno dober (navzoĉ je bil mdr. pliberški kulturni referent Marko Trampusch), izredno dober pa je bil tudi glasbeni program z violinistko in pianistko Tatjano Sagernik Kovaĉiĉ ter njenim soprogom in klarinelistom Gregorjem Kovaĉiĉem, ki sta uradni del zakljuĉila s staro boĉiĉno pesmijo iz Libuĉ »O, kaj je to«. Ogled razstave je moĉen ob vnaprejšnji najavi (tel. 0664/ 4062430 ali: office@falke-haus.at).

- **Ob 100. obletnici SNG Maribor – Izvrsten Festival Maribor je naš v Ljubljani.** Avtor: Lovro Sodja. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 13

V ljubljanskem Cankarjevem domu so od 14. do 30. januarja potekale operne in gledališke predstave, pogovorni veĉeri in prireditve v poĉastitev 100. obletnice mariborske Drame, Opere in Baleta.

<http://www.novice.at/kultura/oder/ob-100-obletnici-sng%e2%80%88maribor-izvrsten-festival-maribor-je-nas-v-ljubljani/>

Slika: Ob 100. obletnici SNG Maribor - opera Turandot Giacoma Puccinija, eno najbolj popularnih opernih predstav vseh časov. Foto: Lovro Sodja

Kot prva je bila 14. januarja na sporedu Verdijeva opera Aida, ki so jo ponovili 16. januarja. Zelo zanimiva je bila tudi baletna pravljica Kekec, ki jo je pripravil odlični koreograf Edward Clug s solisti in baletnim ansamblom SNG Maribor.

V Gallusovi dvorani sem si 22. januarja ogledal baletno predstavo Smrt v Benetkah. Predstavo je po motivih novele Thomasa Manna zasnovala koreografinja Valentina Turcu. Poleg članov in članic svojega, to je mariborskega baleta, je k realizaciji te mojstrovine Thomasa Manna, ki jo je na filmu upodobil tudi Luchino Visconti, povabila tudi člane Baleta Hrvaškega narodnega gledališča iz Zagreba. Plesalke in plesalci so plesali na posneto glasbo Gustava Mahlerja, ki jo večinsko izvaja Berlinska filharmonija pod vodstvom Claudia Abbada. Poslušali smo odlomke iz raznih Mahlerjevih simfonij.

Valentini Turcu je v eno in pol urni predstavi brez odmora uspelo ustvariti sodoben balet, ki ga v Ljubljani redko vidimo. Že kostumi plesalcev so na začetku čisto normalni kakor da bi bili dramski igralci, so se pa glede na situacijo slačili in oblačili ter tudi z obleko dopolnjevali zgodbo o Gustavu von Aschenbachu (odličen mariborski solist Anton Bogov), človeku silne domišljije, toda obremenjenem z iskanjem popolne nedosegljive lepote. Ker ve, da tega sam ne bo mogel doseči, pokliče na pomoč angela Smrti (sijajni plesni in igralsko odlični Sytze Jan Luske). V enajstih prizorih se pred nami zvrsti zgodba iskanja lepote, ki jo je Gustav iskal v nadzemeljsko lepem mladeniču Tadziju (Jan Trninič). Z angelom Smrti potuje z gondolo (samo vozeča očitno daljinsko vodena gondola je potovala po odru) po Benetkah in se zapleta v razne situacije, od katerih ga poizkuša odvrniti njegova žena (Jelena Lečić). Več dni je Gustav sledil Tadziju in se mu poizkušal približati. Koreografinja nam predstavi razne baletne pare od Rusov, Nemcev, Francozov do Japoncev in Američanov, ki so se v svetovljanske Benetke prišli samo zabavat. Pri tem uporabi vse baletne tehnike, od klasike do modernih baletnih variacij. Na odru vidimo dva ogromna baletna portala, ki jih situacijsko premikajo kar plesalci sami in ustvarjajo atmosfero za posamezen prizor. Gustav si še vedno, ob nasprotovanju angela Smrti prizadeva, da bi se zblížal s svojim Tadzijem, kar se mu tik pred smrtjo tudi posreči. Zelo zanimivo moderno predstavo so gledalci v polni Gallusovi dvorani nagradili z dolgimi aplavzi.

Slika: V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma je bila 22. januarja baletna predstava Smrt v Benetkah. Foto: Lovro Sodja

Zadnja predstava v okviru Festivala »Maribor je naš«, opera Turandot Giacoma Puccinija, eno najbolj popularnih opernih predstav vseh časov, je bila dvakrat na programu, poslušal sem drugo predstavo, v nedeljo 27. januarja, ravno tako v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Znano je, da je opero dokončal Franco Albano. Solisti, simfonični orkester, pevski zbor in baletni ansambel mariborskega Slovenskega narodnega gledališča so v režiji Filippa Tonona predstavili pravi spektakel glasbe, plesa, kostumov in lučnih efektov. Znana je vsebina opere, ki se dogaja na Kitajskem. Princesa Turandot se je, zaradi svoje predhodnice Lou Ling, ki jo je ubila tuja vojska, sklenila maščevati vsakemu moškemu, ki bi jo zasnubil. Izmisli si tri uganke, ki jih nihče ne reši in glave snubcev-princev padajo ena za drugo. Kalaf, sin odstavljenega tatarskega kralja Timurja, se odloči, da bo poizkušal rešiti vse tri uganke, kljub nasprotovanju njegove zveste Liu. Reši vse tri uganke, vendar

Turandot se mu vseeno ne preda, dokler ne izve njegovega imena. Kalaf ji končno zaupa svoje pravo ime, toda ona ga ne izda in pove zbranemu ljudstvu – njegovo pravo ime je Ljubezen!

Namesto obolelega tenorista Renza Zuliana je Kalafa pel ravno tako odlični Rubens Pelizzari, pevec z izvrstnimi uspehi po znanih evropskih in azijskih gledališčih. Znana tenorska arija »Nessun dorma – nihče ne spi« v začetku 3. dejanja je požela gromki aplavz, tudi med igranjem orkestra. Čeprav je imela sopranistka Sabina Cvilak kot Liu manjšo vlogo, je bila ona pravzaprav zvezda večera s svojo tragično odlično odigrano vlogo, odličnim petjem in sijajno igro nesrečne sužnje, ki zaradi svojega ljubega naredi samomor. Enkratna kreacija! Turandot je pela Rebeka Lokar, ki je zaradi včasih preglasnega orkestra (dirigent Loris Voltolini), morala napeti vse moči, da je preglasila sicer zelo dober orkester. Odličen je bil basist Vladimir Pivovarov kot Timur. Igralsko in pevsko zelo dober in razigran je bil spletkarski trio dvornih uslužbencev, Ping, Pang in Pong, ki so jih upodobili Darko Vidic, Dušan Topolovec in Martin Sušnik.

Ljubljanska in mednarodna publika je bila vesela te predstave, saj na repertoarju ljubljanske opere zadnje čase bolj redko slišimo vélika Puccinijeva ali Verdijeva dela?

- **Prešernova proslava – Osrednja slovesnost ob slovenskem kulturnem prazniku. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 14**

V torek, 5. februarja, Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji, Generalni konzulat Republike Slovenije v Celovcu, Slovenska prosvetna zveza in Krščanska kulturna zveza vabijo na prireditev v počastitev Slovenskega kulturnega praznika v Celovcu, s pričetkom ob 19. uri v ke-teater/ theater-HALLE 11.

<http://www.novice.at/kultura/presernova-proslava-osrednja-slovesnost-ob-slovenskem-kulturnem-prazniku/>

Slika: Prešernov dan v Celovcu bodo prireditelji obeležili z odličnim kulturnim sporedom, njegov osrednji del pa bo multimedijski koncert SHIVA ŠIVA – Pesmi o delu. Režija multimedijske predstave je delo Marjana Štikarja, dirigent izvajalske skupine – Ženskega zbora Rož – pa je Primož Kerštanj. Foto: Novice

Prešernov dan v Celovcu bodo prireditelji obeležili z odličnim kulturnim sporedom, njegov osrednji del pa bo multimedijski koncert SHIVA ŠIVA – Pesmi o delu. Režija multimedijske predstave je delo Marjana Štikarja, dirigent izvajalske skupine – Ženskega zbora Rož – pa je Primož Kerštanj.

Več ko dve leti so pevke s pomočjo zborovodje Primoža Kerštanja zbirale pesmi, ki so se pele – in se morda kje še tudi danes pojejo – ob delu. Pesmi, ki opevajo izkoriščanje delavk in delavcev, govorijo o sužnjih, pripovedujejo o ekonomski migraciji naših prednikov, pa tudi pesmi, ki v sebi nosijo vesele vidike dela. Nabralo se je 17 pesmi iz vseh koncev sveta, iz različnih družbenih okolij, iz katerih veje tudi duh različnih kultur, glasbenih tradicij in pogledov na ta svet, ki po eni strani tarna nad težkimi delovnimi pogoji, hkrati pa je nabit s takim vzdušjem, da bi človek kar zaplesal. Na koncertu Shiva šiva pevke pojejo znane pesmi v drugih preoblikah, manj znane ljudske pesmi, pa tudi na novo napisane in zložene pesmi.

Slika: Multimedijski koncert SHIVA ŠIVA – Pesmi o delu. Ženski zbor Rož. Foto: Novice

Za scenografijo enkratnega multimedijskega glasbenega dogodka pod taktirko Žige Kerta in v režiji Marjan Štikarja je poskrbela Majda Krivograd, kostumografinja je Stanka Vauda. Za »stage music« je odgovoren Matija Strniša, za »visuals« Incredible Bob, za zvok in luč bodo poskrbeli Kristijan Rehsmann, Marko Sitter in Izidor Sticker, avtorice vmesnih besedil so Laura Ippen, Silvia Jelinek in Simone Schönnett, recitatorke pa Lena Krautzer, Magdalena Novak, Andrea Sticker in Lisa Walluschnig.

Slavnostna govornica na osrednji prireditvi 2019 v Celovcu ob Slovenskem kulturnem prazniku, ki ga Slovenci vsepovsod po svetu praznujejo 8. februarja, ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna, bo letos predsednica slovenskega PEN-centra Ifigenija Simonović.

Slovenski PEN, ki je član mednarodnega PEN, je nastal leta 1926, njegov prvi predsednik je bil Oton Župančič. Med ustanovnimi člani pa so bili Izidor Cankar, Josip Vidmar, Janko Lavrin, Fran Saleški Finžgar, France Bevk, Prežihov Voranc idr. Med drugo svetovno vojno slovenski PEN center ni deloval. Zaživel pa je znova leta 1962.

- **Slovenski kulturni praznik – Jedro demokracije je etično delujoči posameznik. Avtor: Bojan Wakounig. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 15**

Kultura je preveč resna zadeva, da bi jo lahko prepustili samo kulturnikom – slovenski generalni konzul Milan Predan je na proslavi za slovenski kulturni praznik v Tinjah načel temeljna vprašanja kulturnega sobivanja.

<http://www.novice.at/kultura/slovenski-kulturni-praznik-jedro-demokracije-je-eticko-delujoci-posameznik/>

Slika: Slovenski generalni konzul Milan Predan je na proslavi za slovenski kulturni praznik v Tinjah načel temeljna vprašanja kulturnega sobivanja. Foto: Novice

Tinje. Ko je slovenski, evropski in svetovni prvak na diatonični harmoniki Tomaž Boškini minulo nedeljo na proslavi ob Slovenskem kulturnem prazniku v Domu prosvete v Tinjah ubral slovensko narodo Nocoj pa, oh nocoj, mu je polna dvorana takoj pritegnila. Z veseljem. In zanimivo – bolj ko je spev žalosten, bolj veselo Slovenci pojejo. Ko da bi pesem ljudi prečistila in jim za nagrado narisala vedrino na obraz.

Kulturno proslavo so v tinskem domu s petjem oblikovali še otroški zbor Lipov cvet in vokalna skupina Lipa – Prosvetno društvo Lipa iz Velikovca je bilo skupaj s Katoliškim domom prosvete Sodalitas organizator dogodka – ter mladinski zbor Danica iz Šentprimoža in ženski zbor Žitara vas. Veronika Kušej in Martin Kuchling pa sta z recitali prispevala besedno umetnost.

Slavnostni govornik je bil slovenski generalni konzul v Celovcu, ki se je sicer uvodoma nekako opravičil, da njegove misli na temo Koroška v osrčju Evrope niso neposredno vezane na kulturni praznik, a se je s tem hkrati tudi kapitalno zmotil. Saj nenazadnje kultura ni samo leporečje – ali pa to pravzaprav sploh ni.

Generalni konzul, ki se bo letos poleti po štiriletnem mandatu poslovil, je spomnil, da je Koroško prvič obiskal kot mlad novinar mariborskega Večera sredi nacionalno razgretih 70. let, ko je »napetost bilo čutiti na vsakem koraku.« Kot konzul pa se je vrnil v času, ko Koroška »postaja dežela normalnosti.« A ugotavlja, da so danes za rojake v Sloveniji Karavanke previsoka ovira, da bi se prepričali, da klišeji o severni sosedu ne držijo več. Tudi slovenskih medijev koroške zgodbe onstran senzacionalnosti ne zanimajo kaj posebej, zato je Predan v Tinjah izrazil hvaležnost svoji ženi Darki Zvonar-Predan, ki je med bivanjem v Celovcu ostala povezana z novinarskim poklicem in je iz Koroške »prinesla v slovenski medijski prostor veliko pozitivnih zgodb«. Predan je prepričan, da »četudi preobrat, ki se je zgodil, še zdaleč ni popoln in lahko na večino korakov, ki so bili v zadnjem obdobju storjeni v prid manjšini, gledamo z dveh zornih kotov: bodisi, da je kozarec na pol prazen ali do polovice poln. Vse to nas navdaja z upanjem, da je ta preobrat vendarle nepovraten.«

Generalni konzul pa je tudi opozoril na nujnost voditeljskih sposobnosti politikov, ne nazadnje tudi očetje evropskega združevanja pred desetletji na referendumu najbrž ne bi dobili soglasja. »Svet potrebuje državnike, ki ne sledijo javnemu mnenju in se ne pustijo premamiti predsodkom, temveč z zoperstavljanjem predsodkom to javno mnenje spreminjajo.« Populizem bo vedno del politike, pomembno pa je, da ne zmaga, je dodal.

Tudi z ozirom na aktualno begunsko in migrantsko problematiko je Predan kot odgovor na družbene izzive citiral misel Maje Haderlap iz njenega govora na slovesnosti ob stoletnici avstrijske republike: »Jedro demokracije je etično delujoči posameznik.« To po njegovem pomeni, da mora vsak najti odgovor najprej v sebi, ne da bi čakal, kaj bo storila politika. In četudi se je Predanu zdelo, da je govoril več o politiki kot o kulturi, mu velja priznati da je govoril o politični kulturi in kulturni politiki, kar je oboje spet lahko temelj širši kulturnosti. Ali kakor je sam parafraziral znani rek o politiki: »Kultura je preveč resna zadeva, da bi jo lahko prepustili samo kulturnikom.«

- **Nepredstavljivo, s čim so se pisateljice vse ukvarjale. Intervju: Amina Majetič. Pogovarjal se je: Bojan Wakounig. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 16-17**

Intervju: Amina Majetič, pesnica in glasbenica.

Amina Majetič je v svoji diplomski nalogi pri študiju slovenščine na celovski univerzi analizirala ženski lik v slovenski literaturi in postopni prodor avtoric v zavest javnosti.

<http://www.novice.at/novice/intervju/intervju-amina-majetic-pesnica-in-glasbenica-nepredstavljivo-s-cim-so-se-pisateljice-vse-ukvarjale/>

Slika: Amina Majetič, pesnica in glasbenica. Foto: Novice

Celovec. Amina Majetič, letnik 1991, je po maturi na Slovenski gimnaziji v Celovcu, ki jo je začela obiskovati po opravljeni osnovni šoli na Jesenicah, na Alpsko-jadranski univerzi v Celovcu študirala slovenščino in nemščino. Še kot gimnazijka je kar trikrat zmagala na govorniškem natečaju ob Tischlerjevi nagradi, hkrati pa je že tedaj ustvarjala literarno in glasbeno. Svoj pesniški prvenec Vse ali nič je izdala leta 2012 v ediciji Popki literature pri založbi Wieser, še letos bo pri Mohorjevi založbi izšla njena druga pesniška zbirka. S svojima bendoma Chaos in Selection nastopa doma in po vsem svetu. V svoji diplomski nalogi se je ukvarjala z ženskim likom v literaturi.

Temeljno vprašanje za uvod: o čem govorimo – o ženski literaturi ali o literaturi, ki jo pišejo ženske?

Amina Majetič: Dobro vprašanje. Ženska literatura je zelo širok in tudi neraziskan pojem. Če pogledam, zakaj ima ženska literatura zame osebno močen pomen, je to v začetku pisanja predvsem boj. S tem povezujem žensko literaturo ali tudi literaturo, ki so jo pisale ženske.

Gre za boj za ženske pravice, za boj za preživetje?

Tudi za boj za to, da ženske zapustijo svoj pečat na tem svetu. Boj, da se smejo uveljavljati kot pesnice in pisateljice, ne da bi bile zaradi tega kritizirane. Literarna zgodovina je bila do avtoric zelo površna. Ocenjevali so jih po tem, kar so, ne po tem, kar pišejo. Velikokrat so bile omenjene kot sopotnice moških, žene ali hčerke pomembnih mož. Ta status jim je na začetku sicer dovoljeval, da so se sploh začele uveljavljati. Toda literarna zgodovina jih je ocenjevala zgolj po tem statusu. Pripisovali so jim nemočnost in jih povezovali z vlogo, ki jim ji jo je dala mati narava. Da so ženske sploh šle čez te ovire, je bil boj. Da ne govorim o tem, da niso bile niti v igralskem svetu, niti v političnih krogih. Učni načrti, ki so danes veljavni, so bili določeni z literarnimi kanoni, ki pa so jih seveda ustvarili moški.

Ali to pomeni, da so bile nekdanje spregledane kakovostne avtorice, ki so jim priznanje preprečevali moški določevalci kanona?

Tako je. Drži pa tudi, da so avtorice pisale manj kot moški, kar je tudi eden od razlogov, da se ženske manj pojavljajo v kanonih. Kako pa ne bi, saj so doživljale vse te kritike. Avtoric so potrebovale tudi dolgo časa, da so sploh začele delovati v literarnih krogih.

Pri analizah ste dokazali, da je število avtoric v šolskih berilih in antologijah v zadnjih dveh, treh desetletjih vendarle naraslo. Ženski delež pa praviloma vseeno ne presega 20 odstotkov. Pa tudi med izposojenimi knjigami so literatke precej nižje uvrščene.

Pri izposoji se v sistemu Cobiss (slovenski knjižnični sistem; op.) vidi, da so avtorji v ospredju, verjetno tudi zaradi učnih načrtov in ker so ženske manj pisale. Delež moških avtorjev je pri izposojah danes skoraj dvotretjinski. Razcvet avtoric v antologijah in šolskih berilih se prvič pojavi leta 1990, potem se močen porast avtoric še enkrat vidi okoli leta 2000. Je pa res, da v nobeni antologiji ali šolskem berilu ženske niso v večini. Šolska berila so pomembna, vsak otrok je v stiku z njimi, so del izobraževalnega sistema in v preteklosti so ravno to bila besedila, s katerimi so se avtorice začele uveljavljati. To so besedila za otroke, ki so jih pisale kot mame. Skratka, kar spada v berilo, so pisale ravno ženske, a niso kot avtorice bolj prisotne kot avtorji. Pa tudi to: ogromno beril ima urednico in kljub temu ženske niso bolj zastopane. Enako je pri antologijah.

Statistično pa izstopajo koroške antologije, kjer je delež avtoric višji od slovenskega povprečja.

Tu gre za založbe Karantanija, Drava in Mohorjevo založbo, ki so izdale antologije, v katerih se avtorice pojavijo v večji meri. Tudi če primerjam statistiko obeh pisateljskih društev, Društva slovenskih pisateljev in Društva slovenskih pisateljic v Avstriji, je v Sloveniji precej več članov, je pa prisotnost avtoric pri nas sorazmerno večja. Ne vem točno zakaj, mogoče

zaradi tematik. Ko so začele pisati avtorice na Koroškem, je bila bolj prisotna vojna tematika, občutki odvzema jezika, pripadnosti, identitete.

Je pri koroških avtoricah zaznati tematski razvoj? Grede v korak s sočasnimi literarnimi trendi?

Teme so najboljši odraz časa. Največji izziv, ki ga doživljajo avtorice, pa niso teme, ampak da sploh pišejo v slovenščini. Na začetku je pisalo zelo malo avtoric, omenim lahko Milko Hartman, Matildo Košutnik, Agnes Strojnik, Katarino Miklav. Kakšna zahtevnejša literatura se pojavi kasneje, omenim lahko Anito Hudl, Cvetko Lipuš ali Majo Haderlap. Veliko je literature za otroke in mladino, tu velja posebej omeniti Lenčko Kupper, nekaj poskusov je tudi v dramatik, jih je pa najmanj. Proze je manj kot pesmi. Koroške avtorice ne tematizirajo statusa pisateljice kakor na primer pisateljice v Slovenije, temveč povojno stanje in smrt, kar je seveda povezano s pritiskom druge svetovne vojne. Kasneje se pojavijo tudi rodoljubne pesmi. Veliko avtoric je zaradi študija in poklicnih možnosti šlo v tujino in te pišejo o izgubi identitete, o tem, kako težko je zunaj. Tudi ženstvenost je manj prisotna. Ogromno pa je narave in materinstva in ne pišejo samo, kako lepo je biti mati, pač pa tudi o drugi plati, kako so omejeno s to vlogo. Zelo malo je erotike, in kadar je, potem je zavita v varnost in previdnost.

Pišejo ženske drugače kot moški?

To je zelo subjektivno vprašanje, verjetno bi vsaka avtorica drugače odgovorila. Glede na to, da pišem sama, bi rekla, da se razlikujemo. Ne, da je nekaj bolj šibko ali bolj močno, ampak drugačno. Ženske gledajo z vidika določenih vlog malo drugače na svet, mogoče celo bolj čustveno, ni pa nujno

Ni čar med moškimi in žensko ravno v tem, da smo si različni? In da je potem tudi vsak literat ali literatka po svoje različen?

Absolutno. So pa kritiki, ki žensko literaturo označujejo kot šibko, nevredno, neprimerno, da ženske niso sposobno pisati. Zato ni moteče, da moški in ženske pišejo različno, ampak to, da se ena stran ocenjuje drugače kot druga in to po nestrokovnih kriterijih.

V ospredju torej ni merilo kakovosti.

Žensko so ocenjevali že po tem, kje se je sploh pojavila. Marica Nadlišek-Bartol je bila urednica Slovenke, revije, ki se je prva začela ukvarjati s feminističnimi vprašanji. Ravno zaradi tega je bila deležna kritik in negativnih komentarjev. Anton Slodnjak se je celo spraševal, kako se njena besedila sploh lahko znajdejo v takem elitnem časopisu kot je Ljubljanski zvon. To so ta pikanja in zbadanja na račun ženske literature, ko se čar raznolikosti ženske in moške literature izgubi v njih. Josipina Turnograjska se je za takratni čas velikokrat pojavljala, očitali pa so ji, da zgolj zato, ker je bila zaradi svojega videza priljubljena pri moških.

Vsi ste avtorica mlajše generacije in odraščali brez bremen, ki so pisateljice ovirale v preteklosti. So za vas pri ustvarjanju prisotne kategorije, kakor so ženstvenost ali žensko obarvana literatura?

Načeloma ustvarjalka mojih let o tem sploh ne razmišlja več. Imamo enake pravice. Čeprav so razlike, jih niti ne čutimo več. Zaradi svojega diplomskega dela pa sem dobila uvid, da so te avtorice bile res pogumne. S čim so se ukvarjale, kar je nam mladim povsem nepredstavljivo.

Imate občutek, da gre pri ocenjevanju vaše literature samo za kakovost ali je vendarle še obstaja podkategorija ženska?

Ko sem začela pisati, je trajalo nekaj časa, da sem sploh kaj objavila. Ni bil to moj prvotni namen. Potem pa sem si rekla: pišem in vržem na papir svoje čustva, če kdo to razume in čuti z mano, je super, za te ljudi objavljam, v preostalo kritiko pa se niti ne bom spuščala. Zdi se mi pa, da tudi danes besedila niso ocenjena po kakovosti, kar velja tudi za moško literaturo. Na današnje tekste se gleda čisto drugače. Omenila bom kritiko moje literature. Moja materinščina je bosanščina, pišem v slovenščini, vsak dan govorim najmanj tri jezike in seveda je to neka mešanica. Odločiš se pa za nekaj, kar je povezano s čustvi. Pri meni je to slovenščina. Sem pa prebrala v nekem časopisu, da je to zatiranje lastne identitete, lastnega jezika, ker ne pišem v bosanščini. Potem pa še vprašanje, zakaj ne v nemščini, saj bi dosegla še večji del publike. Moj odgovor na to je: ker tako čutim. Slovenščina je jezik, s katerim sem bila največ v stiku, s katerim sem odraščala. Dobiš pa namesto ocene glede kakovosti ali vsebine kritiko, da si s pisanjem zatajil del lastne identitete.

- **Prelogarjev ASK je prvi trdi oreh za SAK Posojilnico. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 4, 1. 2. 2019, str. 19**
Prelogar, Dollinger, Hota sedijo v soboto na trenerski klopi ASK, ki bo letos prva resna preizkušnja za SAK.
<http://www.novice.at/novice/sport/prelogarjev-ask-je-prvi-trdi-oreh-za-sak-posojilnico/>

Slika: Prelogarjev ASK je prvi trdi oreh za SAK Posojilnico. Foto: Novice

Na prvih šestih celovških mestnih pokalih je SAK igral vedno s svojimi amaterji, najboljša uvrstitev je bila 4. mesto. Letos pa bo SAK poslal svojo člansko ekipo, s ciljem, da prinese pokal 2019 domov na stadion SAK v Welzenegg. Trener Wolfgang Eberhard je mnenja, da mora SAK povsod nastopati resno in tudi povsod igrati za prvo mesto. V soboto (12.30) je prireditelj

turnirja ASK Klagenfurt prvi nasprotnik SAK. Trener ASK je Jože Prelogar, ki je treniral SAK v sezoni 2015, menežer ASK pa je bivši reprezentant Mote Dollinger, kar garantira dodatno napetost.

CELOVŠKI MESTNI POKAL 2019			
Skupina A		Skupina B	
1. KAC 1909	1 1 0 0 4:1 3	1. Austria AM	1 1 0 0 5:2 3
2. Wölfnitz	1 1 0 0 1:0 3	2. HSV	1 1 0 0 2:1 3
3. SAK Posojilnica	0 0 0 0 0:0 0	3. SV Viktring	0 0 0 0 0:0 0
4. ASK Klagenfurt	1 0 0 1 0:1 0	4. SV Donau	1 0 0 1 1:2 0
5. ASKÖ Gurnitz	1 0 0 1 1:4 0	5. Annabichl	1 0 0 1 2:5 0
sobota 02.02. 12:30 SAK - ASK		Finalni dan - sobota, 09. 03. od 8.00	
sobota 09.02. 10:45 SAK - Gurnitz		naprej - stadion ASK v Celovcu.	
sobota 23.02. 12:30 SAK - KAC		Doslejšnji zmagovalci:	
sobota 02.03. 9:00 SAK - Wölfnitz		Annabichl 4 x, HSV 1 x	

- **Učiteljice iz tujine na šolanju v Sloveniji. ORF, Celovec, 01.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenici/stories/2962086/>

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu in ministrstvo za izobraževanje sta v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo je pripravil strokovno izpopolnjevanje za učiteljice in učitelje sobotnih šol slovenščine in drugih predmetov v slovenščini iz prekomorskih držav. Seminarja se je udeležilo 17 učiteljic iz vseh koncev sveta.

Raba spletnih portalov pri pouku slovenščine

Na seminarju so učiteljice iz Argentine, Kanade, Egipta in Avstralije med drugim spoznale rabo spletnih portalov pri pouku slovenščine in se seznanile z metodami za poučevanje slovenščine kot drugega in tujega jezika ter s sodobnimi didaktičnimi gradivi, so sporočili iz Zavoda RS za šolstvo.

Slika: Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu in ministrstvo za izobraževanje sta v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo je pripravil strokovno izpopolnjevanje za učiteljice in učitelje sobotnih šol slovenščine in drugih predmetov v slovenščini iz prekomorskih držav. Foto: uszs.gov.si

V sklopu seminarja so učiteljice obiskale tudi Vrtec Ringaraja in Osnovno šolo Otona Župančiča (Večstopenjska šola Gorica, Italija), kjer so hospitirale pri pouku ter si izmenjale mnenja, poglede in izkušnje z učitelji.

Potek pouka v okviru dopolnilnega pouka slovenščine

V drugem tednu seminarja, ki je potekal v Ljubljani, pa so se seznanile s potekom pouka v okviru dopolnilnega pouka slovenščine v evropskih državah in nadgradile znanje slovničnih struktur. Predstavljene so jim bile knjižne novosti in sodobna slovenska književnost, prav tako so pridobile spretnosti za vključevanje slovenskega ljudskega izročila (igre, plesi in pesmi) in gledaliških prvin (impro gledališče, kamišibaj) v pouk.

- **Podpora dejavnostim ZKP. ORF, Celovec, 01.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenici/stories/2962148/>

Evropska antifašistična združenja se povezujejo. V Bruslju so v sredo razpravljali o skrajno desnih pojavih. Zveza koroških partizanov in prijateljev antifašističnega odpora (ZKP) je dobila mnogo spodbude za svojo zahtevo za prepoved srečanja Hrvatov na Libuškem polju pri Pliberku.

Slika: Evropska antifašistična združenja se povezujejo. V Bruslju so v sredo razpravljali o skrajno desnih pojavih. Zveza koroških partizanov in prijateljev antifašističnega odpora (ZKP) je dobila mnogo spodbude za svojo zahtevo za prepoved srečanja Hrvatov na Libuškem polju pri Pliberku. Foto: bs/ma

V prostorih evropskega parlamenta v Bruslju so na povabilo Evropske levice (GUE/NGL) razpravljali o skrajno desnih pojavih v Evropi. Za Zvezo koroških partizanov in prijateljev antifašističnega odpora (ZKP) se je prireditve udeležil tajnik organizacije Andrej Mohar.

„Strokovnjaki so strnili stanje“

Zveza koroških partizanov da je dobila mnogo spodbude za svojo zahtevo za prepoved srečanja Hrvatov na Libuškem polju pri Pliberku. V uvodnem, teoretičnem delu ankete pa je šlo za prikaz splošnega stanja v Evropi glede na vprašanje ojačenega desnega ekstremizma in neofašizma, pravi Mohar.

Mohar: „Nadgradnja je neusmiljeni kapitalizem“

Slika: Tajnik Zveze koroških partizanov Andrej Mohar. Foto: ORF

V nedeljo spominska svečanost

Mohar bo o izsledkih ankete v Bruslju in o drugih mednarodnih aktivitetah Zveze koroških partizanov spregovoril tudi v nedeljo ob 11. uri na spominski svečanosti ZKP na pokopališču v Svečah.

Mohar: „Na začetku leta priložnost za prikaz delovanja“

- Usklajene, skupne zahteve sosvetov. ORF, Celovec, 01.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962142/>

Na skupni seji so predsedniki in podpredsedniki sosvetov za narodne skupnosti pri Uradu zveznega kanclerja podkrepili zahtevo po povišanju finančnih sredstev, zagotovljeni finančni podpori tiskanih medijev in ureditvi šolske in predšolske vzgoje tudi izven avtohtonega območja.

Za boljšo prepoznavnost v javnosti

Sosveti za narodne skupnosti pri Uradu zveznega kanclerja želijo v prihodnje še bolj strniti vrste in posredovati vladi čim bolj usklajene, skupne zahteve. Prav tako morajo narodne skupnosti v javnosti biti bolj prepoznavne - to sta dva dogovora na skupni seji predsednikov in podpredsednikov sosvetov v četrtek na Dunaju.

Slika: Predsednik sosveta za Slovence Manuel Jug. Foto: ORF

Zahteva po povišanju finančnih sredstev, zagotovljeno pospeševanje manjšinskih tiskanih medijev in jezikovna izobrazba - predšolska in šolska vzgoja v jezikih manjšin tudi izven avtohtonih območij - so bile nadaljnje točke seje, povzema razprave in sklepe predsednik sosveta za Slovence Manuel Jug.

- Praznoval je 70-letnico. ORF, Celovec, 01.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962162/>

Gost v naslednji izdaji nedeljske jutranje oddaje Slovenskega sporeda ORF „Zajtrk s profilom“ bo župnik v Grabštanju, dekan Anton Opetnik. Pred kratkim je praznoval 70. rojstni dan. Med drugim bo spregovoril o situaciji v krški škofiji.

Slika: Župnik v Grabštanju, dekan Anton Opetnik. Foto: ORF

Najstarejši od desetih otrok

Kot najstarejši izmed desetih otrok je moral Anton Opetnik zelo zgodaj od doma. Po opravljeni ljudski šoli v Božjem grobu je obiskoval Slovensko gimnazijo v Celovcu. Šele po opravljenem vojaškem roku se je odločil za filozofsko-teološke študije v Celovcu in Salzburgu.

40 let župnik v Grabštanju

Za duhovnika je bil posvečen leta 1974, že 40 let vodi fari Grabštanj in Šentpeter pri Grabštanju. Dekan Anton Opetnik je že več kot 25 let odgovorni župnik za karizmatično prenovo v krški škofiji. Pred kratkim je praznoval svoj 70. rojstni dan. V oddaji „Zajtrk s profilom“ bo spregovoril tudi o nedavnih razburljivih dogodkih okoli prejšnjega krškega škofa Aloisa Schwarza. Pogovor bo vodil Alexander Mak.

- Slovenska manjšina se bori za svoje mesto. ORF, Celovec, 01.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962209/>

Slovenska narodna skupnost v Italiji si ob predvidenih spremembah ustave, s katerimi se bo zmanjšalo število parlamentarcev v Rimu, prizadeva zagotoviti svoje mesto v senatu in poslanski zbornici. Slovenska senatorka Tatjana Rojc je vložila tri amandmaje.

Pogodba predvideva znižanje števila poslancev

Italijanska ustava določa, da je v parlamentu v Rimu 630 poslancev spodnjega doma in 315 senatorjev. Koalicijska pogodba, ki sta jo lani sklenila desna Liga in populistično Gibanje pet zvezd, pa predvideva znižanje števila poslancev na 400 in senatorjev na 200. Amandmaje k predlogu spremembe ustave bo italijanski senat po napovedih obravnaval prihodnji teden. Slovenska manjšina v Italiji se boji, da bi zaradi krčenja števila parlamentarcev lahko ostala brez svojih predstavnikov v Rimu. Pri tem opozarjajo na določila zaščitnega zakona za Slovence v Italiji iz leta 2001. Ta v 26. členu predvideva, da volilni zakoni za volitve senata in poslanske zbornice vsebujejo določila, ki olajšajo izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini.

Na nevarnost, da bi manjšina ostala brez poslanca ali senatorja, je v četrtekovem sporočilu za javnost opozorila tudi Tatjana Rojc iz vrst opozicijske Demokratske stranke, edina slovenska senatorka v tem mandatu. Kot je pojasnila po poročanju spletne izdaje Primorskega dnevnika, bi se število poslancev v FJK glede na vladni predlog zmanjšalo s 13 na osem, število senatorjev pa s sedem na pet, kar po njenih besedah ni skladno s temeljnimi določili prvih 12 členov ustave.

Slika: Slovenska senatorka v Rimu Tatjana Rojc. Foto: sta.si

Rojčeva nasprotuje načrtom

„S svojimi amandmaji želim spodbuditi razpravo v parlamentu in tudi med Slovenci, s ciljem, da določimo najprimernejšo in najbolj učinkovito obliko zagotavljanja manjšinskega predstavnštva v parlamentu,“ je zapisala slovenska senatorka. Rojčeva v prvem amandmaju predlaga, da bi v FJK izvolili šest senatorjev, od tega bi bil en sedež v senatu predviden za predstavnika slovenski manjšini v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Drugi amandma Rojčeve sicer sprejema vladni predlog o izvolitvi petih senatorjev, a predvideva, da bi bil eden od njih odraz slovenske manjšine.

V tretjem amandmaju Rojčeva predlaga izvolitev šestih senatorjev, od tega bi bil eden izvoljen na ozemlju, na katerem je tradicionalno prisotna slovenska jezikovna manjšina. Njegovo izvolitev ureja volilni zakon, pri čemer mora ta upoštevati zakonska določila, ki olajšajo izvolitev slovenskih kandidatov, se glasi amandma.

Amandmaja s skoraj identično vsebino kot prvo dopolnilo senatorke Rojčeve je senatni skupini SVP poslala tudi stranka Slovenska skupnost, ki sicer v parlamentu v Rimu nima svojih predstavnikov. SSK predlaga, da bi FJK dodelili po en dodaten sedež tako za senat kot za poslansko zbornico s ciljem izvolitve zastopnika slovenske manjšine v obeh domovih parlamenta, saj sta, kot je v sporočilu za javnost zapisal deželni tajnik stranke Igor Gabrovec, tako senat kot poslanska zbornica izrecno omenjena v zaščitnem zakonu.

„Enkratna priložnost“

Svet slovenskih organizacij ocenjuje, da je v tem trenutku enkratna priložnost za ureditev zagotovljenega zastopstva v italijanskem parlamentu. Ustvarile so se namreč okoliščine, ki kažejo na odprto politično voljo do tega pomembnega vprašanja, ki je že nekaj časa resno odprto vprašanje slovenske narodne skupnosti v Italiji, meni Svet slovenskih organizacij. Stranka Slovenska skupnost se zahvaljuje slovenski senatorki Tatjani Rojc in avtonomistični skupini s senatorji Južnotirolske ljudske stranke, ki so vložili popravke k ustavnemu zakonu, ki predlaga spremembe v sestavi italijanskega parlamenta. Popravki da predvidevajo tako za senat kot za poslansko zbornico različne in alternativne oblike garancij, ki gredo od preprostega povišanja števila parlamentarcev pa vse do izrecne navedbe, da je slovenski narodni manjšini priznana pravica do zajamčene minimalne zastopanosti v obeh vejah parlamenta.

Od politične volje in zrelosti senatne skupščine bo sedaj odvisno, koliko od predlaganega bo naletelo na plodna tla, piše stranka Slovenska skupnost v tiskovnem sporočilu.

Kot so še sporočili iz SSK, bo v prihodnji dneh jasno, če so vsi vloženi predlogi usklajeni s poslovnikom zakonodajne skupščine. „Šele tu se bo začelo najtežje delo, se pravi iskanje politične podpore tudi pri tistih političnih silah, ki doslej niso v zadostni meri podpirale pričakovanja naše narodne skupnosti,“ so sklenili.

- Za poziv k uresničevanju priporočil varuha. ORF, Celovec, 01.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962214/>

Vlasta Nussdorfer ob koncu mandata varuhinje človekovih pravic pravi, da se je odzivnost organov na pozive varuha izboljšala. Upa, da bo njen naslednik Peter Svetina močno podporo, ki jo je dobil v državnem zboru (DZ), izkoristil za poziv k uresničitvi tako starih kot novih varuhovih priporočil, je dejala.

„Podpora zelo pomembna“

Svetina, ki je v parlamentu dobil podporo kar 89 oziroma vseh prisotnih poslancev, medtem ko je sama leta 2013 dobila denimo 82 glasov od 86 prisotnih poslancev, ima po njenem mnenju zaradi tako visoke podpore „edinstveno priložnost, da državne organe pozove k uresničitvi še neuresničenih varuhovih priporočil“. Podpora, ki jo varuh prejme pri svojem imenovanju v DZ, je namreč po njenem mnenju zelo pomembna.

„Varuh je takoj po prevzemu funkcije na potezi, da takrat, ko je treba, brezkompromisno kritizira ravno tisto oblast, ki ga je izvolila. Zato je dobro, če ima tako močno podporo, ker bo kritiziral tako leve kot desne in se v mandatu tudi vsem na nek način zameril. To je nujno. Nekatera stališča so namreč vseh enim, druga drugim, a tako pač je,“ je dejala.

Varuh prav zaradi tega zelo težko, skoraj nemogoče ponovi mandat, je ocenila. Meni pa, da bi bilo bolje, če bi imel devetletni mandat, enako kot ustavni sodniki, in brez možnosti ponovitve.

Poleg tega meni, da si bo treba tudi zaradi pariških načel Združenih narodov o statusu državnih institucij za človekove pravice prizadevati za popolno finančno neodvisnost varuha. Potrebni pa bodo tudi popravki tako pri njegovi plači kot pri plačah njegovih štirih namestnikov. To lahko glasneje pove zdaj, ko odhaja in ji ni mogoče očitati, da se bori zase. V zakonu je namreč zapisano, da je plača varuha enaka plači predsednika ustavnega sodišča, plača namestnikov pa plači ustavnih sodnikov. V preteklosti se je to razmerje porušilo za kar nekaj razredov na škodo funkcionarjev varuha.

Očitki ob koncu mandata

Ob koncu mandata so ji tako kot nekaterim varuhom pred njo očitali, da pri pomembnih zadevah, kjer je šlo tudi za politične bitke, ni zastavila svoje moralne avtoritete in se odločneje postavila v bran človekovim pravicam. A očitke zavrača: „Mislim, da sem se oglašala zelo pogosto ali pa vsaj objavila svoja mnenja v kolumnah. Bila sem dostopna tudi za številne medijske objave, tako da skoraj ni bilo tematike na temo človekovih pravic, da ne bi poznali mnenja institucije. Seveda pa so bile teme, o katerih varuh ne daje izjav, zlasti če bi s tem lahko vplival na odprte postopke.“

Spomnila je tudi, da so v njenem mandatu obiskali kar 72 občin, tudi najmanjše. Presenetili pa so jo odzivi ljudi, katerih zadev ni bilo mogoče rešiti skladno z njihovim pričakovanji, ki so bila nerealna. „Nekdo mi je napisal, da bi bilo dobro, če bi kdaj iz tople pisarne pokukala tudi na teren. Toda prav tam sem bila noč in dan in se po terenu letno prevozila vsaj 20.000 kilometrov,“ je izpostavila. Šlo je tudi za številne dogodke, ki so jih organizirale številne nevladne organizacije in drugi predstavniki civilne družbe prav z vseh področij življenja in dela ljudi. Na teren so začeli hoditi tudi v zvezi z onesnaženostjo okolja, kar je nova praksa dela varuha.

A tudi sama je bila v nekaterih primerih razočarana nad državnimi organi, zlasti nad počasnim odločanjem in slabim upravljanjem. Po njenih besedah je bil med žalostnimi primeri vpis nelegalne gradnje v zemljiško knjigo, tako da je kupka ostala brez stanovanja, ostalo ji je le posojilo, najeto pri banki.

Prav tako jo je pretresel rubež človeka, ki je bil brez kakršnega koli dolga, a je imel na njegovo nesrečo isto ime in priimek kot dejanski dolжник. Takih zgodb je bilo kar nekaj, tudi nedavna o dveh dodatkih za slepe in slabovidne otroke in njihove starše, kjer je varuh ostro kritiziral državo, da se ni našla rešitev za popravo storjenih krivic. Nova ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Ksenija Klampfer jo išče in varuhinja to pozdravlja.

Kritična je bila tudi do primerov neprimernega komuniciranja v javnem življenju. „Najbolje bi bilo, da bi tudi politika sprejela etični kodeks, čeprav si ne delam utvar, da bi bili potem boljši,“ je dejala in dodala: „Heroj je tisti, ki zna spodobno komunicirati, ne pa tisti, ki si upa.“

Pri varuhu sicer dobivajo veliko pobud ravno v povezavi s sovražnim govorom. A varuh se ne more odzivati na osebne razžalitve posameznikov. Takrat morajo prizadeti sami uporabiti pravne poti. Pač pa se odzove takrat, ko gre za sovražnost do skupin, ki se same ne morejo v zadostni meri zaščititi, denimo do invalidov, LGBT skupnosti, tujcev..., je pojasnila.

Opozorila na nevarnosti negativnega populizma

Ob tem je izpostavila tudi nujnost reakcije odgovornih. „Če se sovražnost pojavi denimo v DZ, se mora najprej odzvati DZ,“ je prepričana. Varuh je bil tudi pobudnik različnih rešitev preprečevanja širjenja sovražnosti v javnem diskurzu. Politika pregona pa je na pristojnih. Meni, da bi bilo tudi splet treba nadzorovati, a ne z namenom krčenja svobode govora. Ta je nujna, ni pa brezmejna. „Moramo se znati pogovarjati, toda ne sovražno,“ je poudarila in opozorila na nevarnosti, ki jih prinaša negativni populizem, prežet z željo po oblasti.

Ob aktualnem vprašanju razmer v zaporih je izpostavila, da je treba upoštevati veljavne mednarodne standarde za življenjske pogoje v zaporih. Beležimo namreč več sodb Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP), ki so ugotovile kršitve. Glede prostorske stiske in kadrovske problematike so bili v nenehnem stiku z ministrstvom za pravosodje in zaporski institucijami in jih opozarjali na potrebne spremembe.

Državni preventivni mehanizem pri varuhu še zlasti podrobno spremlja, ali zapori spoštujejo ustrezne predpise, in podaja priporočila. „Zaporniku se za kazni odvzame prostost, ne sme pa se mu odvzeti dostojanstva,“ je dejala.

Opozorilo, da so pazniki v zaporih utrujeni zaradi preobremenjenosti z delom in pomanjkanjem kadrov, je znano. Zdaj je slišati, da tudi zaradi dodatnega dela pri drugih delodajalcih, kar po njenih besedah kaže predvsem na to, da so preslabo plačani. „Dodatno delo mora biti omejeno, zaposleni pravosodni policisti pa bi morali zaslužiti toliko, da jim ne bi bilo treba opravljati dodatnega dela,“ je ocenila. Za osebje je treba poskrbeti, je dodala.

V zadnjem času je bilo zelo aktualno tudi vprašanje definicije posilstva v kazenski zakonodaji. Nussdorferjeva, ki je bila pred nastopom mandata vrhovna državna tožilka, je prepričana, da je treba opredelilitev posodobiti oziroma vsaj opraviti tehtno strokovno razpravo o tem. „Vedno me je motilo, ko je morala žrtev dokazovati, da se je branila skoraj ‚do zadnje kaplje krvi,‘“ je povedala. Po njenih besedah „ne pomeni ne“. „Čas je, da sledimo sodobnemu vzorcu, ki je bolj spoštljiv do žrtev, seveda pa ohranimo tudi druge oblike z višjimi zagroženimi kaznimi od osnovne,“ je prepričana.

Ob očitkih nekaterih opozicijskih strank, da so dozrajšnji varuhi zamudili priložnosti v povezavi s polpreteklo zgodovino, je spomnila, da so ji nekateri celo oporekali, da se po nepotrebnem in preveč vrača v preteklost. A pri varuhu so po njenih besedah priporočili, da je „treba žrtve povojnih pobojev dostojno pokopati, poskrbeti za grobove in tako zapreti te mračne podobe preteklosti“.

Sicer pa so se pri varuhu po njenem opozorilu izdatno posvečali prav vsem ranljivim skupinam. Na otroke je bil osredotočen denimo projekt zagovornišva, ki je z novelo zakona o varuhu postalo sestavni del varuha. Sprejete so bile smernice za poročanje medijev o otrocih, podprli so prepoved telesnega kaznovanja otrok, pripravili posvet o otrocih v pasteh postopkov, podprli hišo za otroke, nadzorovali ravnanje z otroki brez spremstva, je naštel.

Starejšim so namenili pozornost vseskozi, posebej celo lansko leto, osebam s posebnimi potrebami pa ves mandat. Vsako leto so na prakso sprejeli eno osebo s posebnimi potrebami, v njenem mandatu kar šest. Prizadevala si je tudi za njihovo vidnost, zato jih je velikokrat povabila k sodelovanju pri pripravi dogodkov, posebej dneva človekovih pravic. Aktivni so bili tudi na področju pravosodnih postopkov. „Mi smo bili tisti, ki smo na primer odkrili založene oporoke,“ je spomnila. Nussdorferjeva si bo po 23. februarju, ko se ji izteče mandat, najprej vzela 40 dni dopusta brez kakršnih koli resnejših delovnih obveznosti. Šele potem se bo odločila, kako po 41 letih delovne dobe naprej. Zagotovo pa ve, da se ne bo vrnila niti na vrhovno državno tožilstvo, kjer je bila zaposlena pred funkcijo varuhinje, niti na Beli obroč Slovenije, društvo za pomoč žrtvam kaznivih dejanj, kjer je bila prav tako aktivna. Meni, da se ni pametno vračati nazaj, pač pa iti po poti novih izzivov naprej.

- **Z ministrom tudi o ustaških simbolih. ORF, Celovec, 01.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962253/>

Na delovnem srečanju je v petek gostil koroški deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) pravosodnega ministra Josefa Moserja (ÖVP). Govorila sta o pobudi proti sovražstvu na spletu ter o srečanju Hrvatov na Libuškem polju pri Pliberku, kar da je sicer cerkvena prireditev.

Slika: Na delovnem srečanju je v petek gostil koroški deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) pravosodnega ministra Josefa Moserja (ÖVP). Foto: ktn.gv.at/lpd/helge_bauer

Minister Moser je po navedbah deželne tiskovne službe zagotovil, da bo dovolj policistov in pravosodnih organov na licu mesta, da bodo nadzirali upoštevanje prepovedi razkazovanja ustaških simbolov.

- Razmišljanja o zajamčenem mandatu v Rimu. ORF, Celovec, 04.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962517/>

O vprašanju parlamentarnega predstavništva Slovencev v Italiji, kakor ga tolmači odvetnik Felice Besostri, na svojem spletu piše Primorski dnevnik. Besostri meni, da trenutno ne zaznava jasne politične volje za spremembo ustavnega zakona.

Slika: Primorski dnevnik, Trst. Foto: ORF

Kakor navaja časnik, je Besostri odličen poznavalec volilnih zakonodaj in vlagatelj številnih pritožb na ustavno sodišče v zvezi s prejšnjim (t.i. italicum) in z aktualnim volilnim zakonom (t.i. rosatellum), v katerih je omenjal tudi jezikovne manjšine, vključno s slovensko.

Politične volje trenutno ne zaznava

„Italija za razliko od Slovenije in še nekaterih drugih evropskih držav ne pozna zajamčenega parlamentarnega predstavništva za jezikovne manjšine. Za to bi bila potrebna sprememba ustave, ki zahteva zapleten in dolgotrajen postopek ter seveda jasno politično voljo vladajoče koalicije in parlamenta, ki je resnici na ljubo trenutno ne zaznavam“, pravi Besostri.

- Predaval bo slovenskim podjetnikom. ORF, Celovec, 04.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962514/>

Klub slovenskih podjetnikov bo v ponedeljek v Postojni združil 300 uspešnih podjetnikov ter vodilne predstavnike politike. Med drugim bodo udeleženci spoznali izkušnje Avstrije z davčno reformo iz leta 2016 in načrte sprememb v letu 2020. Predstavil jih bo Marian Wakounig.

Slika: Klub slovenskih podjetnikov bo v ponedeljek v Postojni združil 300 uspešnih podjetnikov ter vodilne predstavnike politike. Med drugim bodo udeleženci spoznali izkušnje Avstrije z davčno reformo iz leta 2016 in načrte sprememb v letu 2020. Predstavil jih bo Marian Wakounig. Foto: ORF

Napovedani so premier in trije ministri

Klub slovenskih podjetnikov/ Slovenian Business Club trenutno šteje 162 članov. Zbrane bo v ponedeljek nagovoril predsednik vlade RS Marjan Šarec, z njim bodo navzoči trije ministri RS, za finance, gospodarstvo in delo. V prvem sklopu bo forum Kluba slovenskih podjetnikov obravnaval Švico kot zgled za Slovenijo, drugi sklop bo namenjen rešitvam za podjetno Slovenijo. V tem delu bo spregovoril tudi Marian Wakounig, regionalni manager davčne in carinske uprave pri avstrijskem finančnem ministrstvu na Dunaju.

- **Okrepili bodo sodelovanje. ORF, Celovec, 04.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962559/>

Julija 2017 je podpisala SGZ s Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem sporazum o sodelovanju. Na delovnem srečanju so se zdaj dogovorili, da bodo v prihodnje ojačili sodelovanje med člani obeh organizacij po eni strani, po drugi z avtohtonimi slovenskimi skupnostmi v Porabju in na Hrvaškem.

Sporazum o sodelovanju, medsebojno včlanjevanje

Leto in pol je minilo, odkar je julija 2017 Slovenska gospodarska zveza (SGZ) iz Celovca podpisala s Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem (SDGZ) iz Italije sporazum o sodelovanju. Sledil je sklep občnega zbora SGZ maja 2018 o včlanitvi v SDGZ. Partnerska organizacija je rojakom na Koroškem vrnila zaupanje. Eni in drugi soglašajo, da je napočil čas za dejanja.

Sodelovanje tudi s Slovenci v Porabju in na Hrvaškem

Minuli četrtek so imeli predstavniki delovno srečanje na Zilski Bistrici. Kakor podčrtuje podpredsednik SGZ Feliks Wieser, so se med drugim dogovorili, da bodo v prihodnje ojačili sodelovanje med člani obeh organizacij. Hkrati ima Wieser v mislih ojačeno sodelovanje z avtohtonimi slovenskimi skupnostmi v Porabju in na Hrvaškem, kar so med drugim začeli uresničevati tudi z Mrežo Alpe Jadran (MAJ), namenjena povezovanju in izobraževanju mladih.

Slika: Podpredsednik Slovenske gospodarske zveze Feliks Wieser. Foto: ORF

„Zelo sorodni organizaciji“

Prvič je potekalo srečanje MAJ s pomočjo Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu leta 2018, sedaj ga bodo nadgradili. Predvsem pa poslovnež Feliks Wieser v soju delovnega srečanja poudarja, da sta si SGZ in SDGZ zelo sorodni organizaciji.

- **Optimizem glede zajamčenega mandata. ORF, Celovec, 04.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962603/>

Rim bo odločal o spremembi ustave, ki predvideva tudi znižanje poslancev in senatorjev. Glede zakonsko zagotovljenega zastopstva slovenske narodne skupnosti v senatu in poslanski zbornici, pa vidi Svet slovenskih organizacij (SSO) enkratno priložnost.

Slika: Svet slovenskih organizacij (SSO). Foto: ORF

Amandmaji k spremembi ustave

Slovenska narodna skupnost v Italiji si ob predvidenih spremembah ustave, s katerimi se bo zmanjšalo število parlamentarcev v Rimu, prizadeva zagotoviti svoje mesto v senatu in poslanski zbornici. Slovenska senatorka Tatjana Rojc je zato v četrtek vložila tri amandmaje, stranka Slovenska skupnost (SSk) pa dva preko Južnotirolske ljudske stranke (SVP).

Zmanjšanje števila poslancev, senatorjev

Italijanska ustava določa, da je v parlamentu v Rimu 630 poslancev spodnjega doma in 315 senatorjev. Koalicijska pogodba, ki sta jo lani sklenila desna Liga in populistično Gibanje pet zvezd, pa predvideva znižanje števila poslancev na 400 in senatorjev na 200. Amandmaje k predlogu spremembe ustave bo italijanski senat obravnaval predvidoma ta teden.

Slika: Predsednik SSO Walter Bandelj. Foto: orf/nk

Ena od krovnih organizacij slovenske skupnosti v Italiji, Svet slovenskih organizacij (SSO), ocenjuje, da je trenutno enkratna priložnost za ureditev zagotovljenega zastopstva Slovencev v italijanskem parlamentu. Obstaja namreč politična volja za rešitev tega vprašanja, je optimističen predsednik SSO Walter Bandelj.

- 155-letnica Slovenske matice. ORF, Celovec, 04.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962499/>

Predsednik Slovenije Borut Pahor je častni pokrovitelj ob 155-letnici Slovenske matice in ob Dnevu odprtih vrat z začetkom v ponedeljek ob 9. uri v dvorani Slovenske matice na Kongresnem trgu v Ljubljani. Dve predavateljici in predavatelj bodo tudi iz Celovca.

Slika: Mateja Rihter in Martin Kuchling, Krščanska kulturna zveza, Pisana Promlad -natečaj pisanja besedil. Foto: ORF

„Jezikovno, kulturno in znanstveno prebujenje“

Slovenska matica je znanstvena in kulturna ustanova in druga najstarejša slovenska založba. Prireja srečanja o najrazličnejših temah slovenske kulture in družbe. 155-letnica dela Slovenske matice je za slovensko kulturo in znanost „spomenik pogumnim začetkom narodovega jezikovnega, kulturnega in znanstvenega prebujenja“. „Gre za pobudo, ki zavezuje vse, da dragoceni dar slovenstva ohranjamo tudi danes“, so zapisali pri Slovenski matici.

S koroško udeležbo

Kot podpredsednik Slovenske matice in njen zaslužen član je vključil predsednik Kluba koroških Slovencev v Ljubljani Janez Stergar v celodnevno obujanje spominov na delo za slovensko kulturo in znanost tudi predstavitev kulturnih in raziskovalnih dejavnosti koroških Slovencev. Med 17. in 18. uro bodo spregovorili znanstveni vodja Slovenskega narodopisnega inštituta „Urban Jarnik“ Martina Piko-Rustia, Amina Majetič z orisom književnic, ter sodelavec Krščanske kulturne zveze (KKZ) Martin Kuchling.

Kuchling: „Predstavil se bom tudi kot avtor“

Slavnostna akademija z govorom Pahorja

Uvodni dogodek je bila že dopoldne slavnostna akademija z nagovorom predsednika Slovenije Boruta Pahorja. Po njegovih besedah se Slovenci soočajo z vprašanjem, kako naj ponosno gradijo svoj nacionalni značaj, da to ne bi preraslo v nacionalno aroganco ali celo nacionalizem, ampak v potrebno samozavest in samozavedanje. Pahor je zato pozval vse, ki ustvarjajo bolj zahteven pogled v prihodnost narodove usode, nacionalne in državne, da se z omenjenim vprašanjem intelektualno in politično ukvarjajo.

- **mirovni regiji Alpe-Jadran v Ljubljani. ORF, Celovec, 04.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962617/>

Delo na projektu mirovna regija Alpe-Jadran se tudi po prireditvi „100 let konca prve svetovne vojne“ novembra v Celovcu nadaljuje. Ob koncu tedna se je iniciativa „War is over (if you want it)“ na povabilo Inštituta za narodnostna vprašanja (INV) srečala v Ljubljani.

Slika: Marjan Sturm. Foto: ORF

Permanentno mreženje

Kakor piše predsednik Zveze slovenskih organizacij (ZSO) Marjan Sturm v izjavi za medije, se je v soboto 25 udeležencev in udeleženk iz treh dežel - Italije, Slovenije in Avstrije - konstituiralo kot permanentno mreženje in je sprejelo obširen program. Kristalizacijska točka da je „[Manifest Alpe-Jadran](#)“. Zdaj bo izšla publikacija v štirih jezikih, obogatena s komentarji in analizami osebnosti iz treh dežel, dodaja Sturm. Doslej da sta obljubila prispevke mdr. bivši zvezni predsednik Heinz Fischer in pisatelj Claudio Magris.

„Potrpežljivo delo od spodaj proti premiku na desno“

„Grozeči premik na desno po vsej Evropi se lahko ustavi le s potrpežljivim delom od spodaj“, so soglašali udeleženci srečanja. Ob tem da igra „kritična in samokritična obdelava zgodovine v lastni regiji, kot jo že leta vodi PRAA-dialog-proces, veliko vlogo“. Kot je dejala pisateljica Anna Baar v Celovcu: „War is over. If you *do* it.“

Kakor piše v sporočilu za medije, so pri sprejetju manifesta postavili naslednje prioritete:

- *Delo na uvedbi Alpe-Jadranske karte, primerljivo s Koroško karto (Kärnten Card), da bi s tem okrepili zavest o povezanosti.*
- *V obmejni regiji Gorizia/ Gorica naj bi se začela iniciativa, da bi se šolarji učili vse tri glavne jezike Alpe-Jadranskega prostora.*
- *Na pobudo ekološke organizacije Legambiente naj bi nastala transnacionalna zveza naravnih parkov.*
- *Skupna srečanja na simbolnih krajih, kot npr. na prizoriščih prve svetovne vojne. Med njimi tudi že tradicionalna spominska proslava v Velikovcu/ Völkermarkt, predvidoma 6.4.2019, kjer se spominjajo žrtev „Koroškega obrambnega boja“ oziroma „Boja za severno mejo“. Moto: „Umrli so v veri za svojo domovino, ker politika ni bila v stanju, da razreši konflikt okoli meje na miren način.“*
- *Skupno bomo promovirali mirovni pohod „World peace walk“, pri katerem gre za jedrsko razorožitev, tema, ki je postala s prekinitvijo pogodbe INF zelo aktualna. Spomladi 2020 bo pohod prispel v Trst/ Trieste. Ob tej priliki naj bi se sprejela zahteva po prepovedi jedrskega orožja za pristanišči Trst in Koper.*
- *Da bi opozorili na škandalozno ravnanje z begunci, ne samo v Italiji, temveč v vsej Evropi, bodo na italijansko iniciativo izvedene prekomejne akcije - od Trsta do Sarajeva.*
- **Ana Blatnik naprej predsednica žensk v SPÖ. ORF, Celovec, 04.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962633/>

Deželna poslanka Ana Blatnik je bila na deželnem kongresu ženske organizacije SPÖ v Porečah ponovno izvoljena za predsednico - to pa s 149 od 150 glasov. Deželni glavar in predsednik SPÖ Peter Kaiser je ob čestitkah predsednici poudaril pomen ženske organizacije in vlogo žensk v politiki na Koroškem.

Slika: Deželna poslanka Ana Blatnik je bila na deželnem kongresu ženske organizacije SPÖ v Porečah ponovno izvoljena za predsednico. Foto: spoe.at

Pogoji za enakopravnost

Enake možnosti, enakopravnost, samostojnost in samoodločba so poglavja, na katera je opozorila ponovno izvoljena predsednica Ana Blatnik in kot pogoje navedla izgradnjo mreže za vzgojo in varstvo otrok, posebno za otroke, ki še niso stari tri leta, poglobljanje zavesti za partnerske odnose, ter več očetov, ki se poslužijo karenčnega dopusta, pravitko pravico, da imajo starši za vsakega otroka brezplačno mesto v otroškem vrtcu.

- **Geopark Karavanke povečuje obisk. ORF, Celovec, 05.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962698/>

Geopark Karavanke, ki se razprostira na območju 14 slovenskih in avstrijskih občin, je lani ponovno beležil dober obisk. Najbolje je obiskana Peca, ki je pozimi priljubljen cilj smučarjev, v preostalem času pa pohodnikov in kolesarjev. Ker je pohodništvo vse bolj priljubljena oblika rekreacije, bo geopark še naprej razvijal ponudbo.

Priljubljena destinacija

Geopark Karavanke, ki je od novembra 2015 del Unescove mreže geoparkov in se razprostira na 1.067 kvadratnih kilometrih površine na območju petih slovenskih in devetih avstrijskih občin, je lani na več lokacijah gostil nekatere mednarodno odmevne prireditve. Lansko leto si bodo vključeni v geopark zapomnili tudi po odobritvi dveh novih evropskih projektov, s katerimi bodo dodatno razvijali ponudbo.

Rekorden obisk Pece

V Geoparku Karavanke so z lanskim obiskom zelo zadovoljni. Kot so pojasnili za STA, je bila najbolj obiskana točka v geoparku ponovno gora Peca, ki se razprostira na območju obeh držav in ki je zabeležila rekorden obisk. Lani jo je do meseca novembra obiskalo 112.000 obiskovalcev, od tega 12.000 kolesarjev in 30.000 pohodnikov, ostalo predstavljajo smučarji. V letu 2017 so na Peci našteali 80.000 obiskovalcev.

Po številu obiskovalcev sledijo Obirske kapniške jame v občini Železna Kapla s približno 30.000 obiskovalci in Turistični rudnik in muzej Podzemlje Pece v Mežici z 20.000 obiskovalci. Na obeh turističnih točkah so tako lani našteali podobno število obiskovalcev kot v 2017.

Informacijski center geoparka Svet geologije v Železni Kapli je lani obiskalo okoli 7000 obiskovalcev, med majem in oktobrom 2018 pa se je vodenih pohodov v geoparku udeležilo okoli 3000 ljudi. To je več ko v letu 2017, ko se je vodenih ogledov udeležilo okoli 1200 gostov.

Pohodništvo vse bolj priljubljeno

V geoparku ugotavljajo, da postaja pohodništvo vedno bolj priljubljena oblika rekreacije, zato bodo še naprej razvijali tovrstno ponudbo, med drugim v smeri čezmejnih pohodov, ki bodo na voljo v vseh štirih letnih časih. Tako so januarju letos že izvedli nekaj vodenih zimskih ogledov s snežnimi krpljami.

Z oblikovano mrežo obstoječih izletniških točk ter daljinsko pohodno potjo okoli geoparka želijo v skupnosti Geopark Karavanke podaljšati bivanje obiskovalcev in s tem povečati število prenočitev.

- **Cerar pojasnil pripravo odgovora na ugovor. ORF, Celovec, 05.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962705/>

Slovenski zunanji minister Miro Cerar je v ponedeljek odboru državnega zbora za zunanjo politiko predstavil, kako zunanje ministrstvo pripravlja odgovor na hrvaški ugovor na tožbo, ki jo je Slovenija vložila na Sodišču EU zaradi hrvaškega zavračanja implementacije arbitražne razsodbe o meji med državama.

, slovenski zunanji minister. Foto: ORF

Cerar predstavil argumente

Kot je Cerar še povedal v izjavi za medije, je na zaprti seji predstavil, katere argumente bodo pojasnili v odgovoru in da v te argumente čvrsto verjamejo. Poslancem je povedal še, da so se pred pripravo odgovora posvetovali s strokovnjaki za evropsko in mednarodno pravo iz Slovenije in odvetniki iz tujine.

Razpravo na OZP je označil za konstruktivno, iz katere lahko črpajo tudi ideje za odgovor. Tega bodo pripravili najkasneje do 13. februarja in ga poslali na sodišče. Z njim bo seznanjena tudi vlada.

Kot je dejal, bo Slovenijo v postopku zastopala agentka Maja Menard, ki je bila tudi na današnji seji OZP. Kdo bo še v ekipi, je stvar dogovora. Povabilo na Sodišče EU glede nekaterih procesnih vprašanj Cerar pričakuje že v nekaj mesecih, ko bo šlo za vsebino, pa jeseni in pozneje.

Hrvaška zavrača pristojnost Sodišča EU

Slovenija je hrvaški ugovor na tožbo proti Hrvaški zaradi kršenja evropskega pravnega reda, ki je posledica nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji med državama, prejela v začetku januarja. Hrvaška v njem zavrača pristojnost Sodišča EU v tej zadevi. Zavrača veljavnost arbitražne razsodbe ter dejstvo, da je bila z njo določena meja med Slovenijo in Hrvaško ter da zaradi hrvaškega nespoštovanja arbitražne razsodbe prihaja do kršitve prava EU.

Cerar je ponovil, da hrvaška argumentacija za Slovenijo ni sprejemljiva. „Verjamemo, da je naša tožba utemeljena. Mi s to tožbo uveljavljamo to, da Hrvaška krši evropski pravni red. Dejstvo je, da imamo z arbitražno odločbo po mednarodnem pravu določeno mejo. Hrvaška te odločbe ne upošteva in s tem prihaja do kršitev evropskega prava,“ je pojasnil.

Ponovil je tudi kritiko Evropske komisije, ki se je po sprejetju arbitražne odločbe „obnašala spolitizirano“. „Ni ravnala kot korekten varuh evropskih temeljnih pogodb. Dala je prednost nekemu političnemu momentu pred vladavino prava, kar je izredno škodljivo,“ je posvaril.

Tudi predsednik OZP Matjaž Nemeč (SD) je po seji odbora izpostavil pomen vladavine prava. „Z mirnimi živci smo na strani vladavine prava. Postopki naj bodo vodeni transparentno in v okviru načel, ki jih vsi zagovarjamo, torej dajemo prednost vladavini prava, kar je v sodobni Evropi ključno za njen obstoj,“ je dejal.

- **Olajšave pri bazičnih podporah. ORF, Celovec, 05.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962754/>

Še letos bo prišlo do pomembne olajšave glede bazičnih podpor za slovensko narodno skupnost s strani urada zveznega kanclerja. Odslej dobička do višine 10 odstotkov letnega prometa ne bo več treba vrniti, povzema predsednik sosveta Manuel Jug (ZSO) napoved ministra Blümla.

Slika: Predsednik sosveta Manuel Jug (ZSO). Foto: ORF

Urad upošteval dolgoletno zahtevo sosvetov

Razveseljivo vest za slovenska društva in organizacije je v torek prejel predsednik sosveta za slovensko narodno skupnost Manuel Jug (ZSO). Pristojni minister Gernot Blümel (ÖVP) je namreč sporočil, da bo prišlo do nekaterih olajšav pri obračunavanju podpor. Odslej dobička do višine 10 odstotkov letnega prometa ne bo več treba vrniti uradu zveznega kanclerja. To bo prineslo več pozitivnih učinkov, pravi predsednik sosveta za Slovence Manuel Jug.

- **Ziljske pesmi ohranjene zanamcem. ORF, Celovec, 05.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962795/>

V Šmohorju je bila predstavitev filma „Auf den Spuren alter Volkskultur aus dem Raum Egg im Gailtal“. Dobršen del od skupno 90 pesmi je v slovenskem ziljskem narečju. Zgodovinski oris je kulturna iniciativa „projEGGt“ zaupala zgodovinarju Petru Wiesfleckerju.

Izročilo ziljske doline posebno posebne pozornosti

Na dveh ravneh je narodopisno izročilo ziljske doline deležno posebne pozornosti. Od jeseni 2018 naprej sta Ziljski žegen in ziljska noša vpisana v Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine v Avstriji. Izvirni, dvojezični naslov se glasi:

„Untergailtaler Kirchtagsbräuche und Untergailtaler Tracht / Ziljski žegen in ziljska noša.“ V Šmohorju pa so ta konec tedna predvajali še en izsledek kulturne iniciative „projEGGt“, film „Auf den Spuren alter Volkskultur aus dem Raum Egg“.

Tretje leto mineva, odkar je bil marca 2016 v slovenski televizijski oddaji „Dober dan, Koroška“ reportažni zapis ob izidu knjige z naslovom „Auf den Spuren alter Volkskultur aus dem Raum Egg im Gailtal“. 90 pesmi, večinoma v ziljskem narečju, je zapel projektni zbor, za to sta poskrbela zborovodja in pobudnik projekta Franz Mörtl z Ziljske Bistrice in Klaus Kriebler. Nadgradnjo je njuna pobuda dobila s predstavitvijo istoimenskega filma v soboto v Šmohorju.

Slika: V Šmohorju je bila predstavitev filma „Auf den Spuren alter Volkskultur aus dem Raum Egg im Gailtal“. Dobršen del od skupno 90 pesmi je v slovenskem ziljskem narečju. Zgodovinski oris je kulturna iniciativa „projEGGt“ zaupala zgodovinarju Petru Wiesfleckerju. Foto: ktn.gv.at

Jezikovna in kulturna raznolikost „posodi z vsebino“

Deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) je v svojem nagovoru omenil preambulo vladnega programa 2018 – 2023 v štirih jezikih, kjer je poudarjeno, da Koroško odlikuje jezikovna in kulturna raznolikost. Nanašajoč se na predstavljene izsledke in sobivanje slovensko in nemško govorečih pa dodal, da je to lep občutek, če sta jezikovna in kulturna raznolikost „posodi z vsebino“. Spregovoril je tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij Marjan Sturm.

Slika: Peter Wiesflecker. Foto: hochschule-heiligenkreuz.at

Zgodovinski oris projekta je kulturna iniciativa „projEGGt“ zaupala zgodovinarju Petru Wiesfleckerju. V svojem poklicu je zaposlen v deželni arhivu na Štajerskem. Njegov delež se nanaša na opis sociokulturnega in zgodovinskega konteksta zbirke pesmi in zdaj tudi filma.

Glede na to, da je govoril deželni kulturni referent Peter Kaiser o ohranjanju dela koroške identitete v digitalni podobi in zgodovini kot dejanju spominjanja, Wiesflecker govori o večplastni identiteti, ki prihaja do izraza v zbranem izročilu in načinu izvedbe, z vsemi prelomnicami.

Ob knjigi, predstavljeni pred tremi leti ter pesniški zbirki z notami, zdaj še film zagotavlja trajnostni učinek, je prepričan Wiesflecker. Ker je dobršen del posnetih pesmi v slovenskem ziljskem narečju, je to iztočnica za njegov pogled na vpis Ziljskega žegna in ziljske noše v Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine v Avstriji.

„To je del ziljske identitete“, je urednik „Nedelje“ Vincenc Gotthardt v naslovu prispevka decembra lani podal srčiko sporočila, ko je bil Peter Wiesflecker njegov sobesednik o vpisu Ziljskega žegna in ziljske noše v Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine v Avstriji. Tretji in zadnji del pobude „Auf den Spuren alter Volkskultur aus dem Raum Egg im Gailtal“ je udeležil filmski producent Hubert Dohr.

- **„Dan odprtih vrat“ ob 155-letnici. ORF, Celovec, 05.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962828/>

S predavanji, pogovori in predstavitvami je Slovenska matica v Ljubljani v ponedeljek zaznamovala „Dan odprtih vrat“ ob 155-letnici ustanovitve. Častni pokrovitelj, predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, je v svojem nagovoru spomnil na pomembno vlogo in poslanstvo Slovenske matice.

V sklopu predstavitve kulturnih in raziskovalnih dejavnosti koroških Slovencev je med drugim spregovorila etnologinja Martina Piko-Rustia, ki znanstveno vodi Slovenski narodopisni inštitut „Urban Jarnik“.

V pogovoru za RTV Slovenija in oddajo „Kultura ob 22h“ s ponazoritvijo povezovalne vloge Slovenske matice je Martina Piko-Rustia o podpori kulturnih in raziskovalnih dejavnosti za Slovence izven meja RS dejala, da je Slovenska matica pomembna tudi zaradi založniške dejavnosti.

Tudi z izdajo kakovostnih strokovnih izvornih del ter prevodov del je ena misel, izražena v zapisu TV Slovenija. Podpredsednik Slovenske matice in njen zaslužni član, predsednik Kluba koroških Slovencev v Ljubljani Janez Stergar, je opozoril na nekatere pomembne izdaje Slovenske matice.

- **V Zagrebu bodo proslavili kulturni praznik. ORF, Celovec, 06.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962910/>

Ob petkovem slovenskem kulturnem prazniku, ko bo minilo tudi 170 let od smrti pesnika Franceta Prešerna, bodo v četrtek v zagrebškem Slovenskem domu odprli razstavo Sonetni venec Franceta Prešerna z ilustracijami slikarja in grafika Mihe Maleša.

Slika: Ob petkovem slovenskem kulturnem prazniku, ko bo minilo tudi 170 let od smrti pesnika Franceta Prešerna, bodo v četrtek v zagrebškem Slovenskem domu odprli razstavo Sonetni venec Franceta Prešerna z ilustracijami slikarja in grafika Mihe Maleša. Foto: ORF

Maleša je ilustriral številne Prešernove pesmi

V Prešernovi dvorani zagrebškega Slovenskega doma odprli razstavo grafičnih listov poetičnega umetnika Mihe Maleša (1903-1987), ki je ilustriral številne Prešernove pesmi, kot so Dekletam, Pod oknom in Strunam. Razstavili bodo 30 gravur, ki so posvečene verzom iz Sonetnega venca. Razstavo del slovenskega slikarja in grafika, ki se je šolal in ustvarjal v Sloveniji in na Hrvaškem, bo predstavila umetnostna zgodovinarica Breda Ilich Klančnik. Maleš je med drugimi priznanji za svoje delo prejel tudi Prešernovo nagrado leta 1977. Razstava Maleševih gravur je bila na ogled že februarja 2017 v osrednji mestni knjižnici v Pulju.

Pogovor z naslovom Nagelj s Prešernovega groba

Sicer pa bo že danes, v sredo, v Hiši Šenoa v Zagrebu potekal pogovorni večer z naslovom Nagelj s Prešernovega groba. Na pogovoru v spominski hiši enega od velikanov hrvaške književnosti Avgusta Šenoa (1838-1881) bodo spregovorili o njegovih povezavah s Prešernom (1800-1849). Šenoa je v svoji povesti Nagelj s pesnikovega groba opisal obiske Gorenjske konec 50. let 19. stoletja, ko je obiskal tudi Prešernov grob v Kranju. Tedaj 19-letni Šenoa se je seznanil s Prešernovo zbirko Poezije in se navdušil nad slovenskim pesnikom, piše v napovedi dogodka, ki ga organizira slovensko veleposlaništvo v Zagrebu. Svoje poglede na Prešerna bosta predstavila višji znanstveni sodelavec in izredni profesor na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU Marijan Dović in redni profesor s katedre za slovenski jezik in književnost na zagrebški filozofski fakulteti Zvonko Kovač. Literarni zgodovinar Dović je avtor monografije Prešern po Prešernu, Kovač pa velja za enega najboljših poznavalcev Prešerna na Hrvaškem.

- **„Kultura in jezik bosta živa še naprej“. ORF, Celovec, 06.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962902/>

Na osrednji prireditvi ob Slovenskem kulturnem prazniku na Koroškem v sejmski dvorani 11 v Celovcu, je v torek zvečer odhajajoči generalni konzul RS v Celovcu Milan Predan izpostavil vztrajnost koroških Slovencev v prizadevanjih za ohranitev slovenskega jezika.

Slika: Na osrednji prireditvi ob Slovenskem kulturnem prazniku na Koroškem v sejmski dvorani 11 v Celovcu, je v torek zvečer odhajajoči generalni konzul RS v Celovcu Milan Predan izpostavil vztrajnost koroških Slovencev v prizadevanjih za ohranitev slovenskega jezika. Foto: ORF

Zadnjič kot generalni konzul na Prešernovi proslavi

Med drugim je Predan ugotovil, da je v krutih in do Slovencev neprizanesljivih časih ljudem na Koroškem uspelo ohraniti jezik in kulturo, poleg tega pa je izrazil optimizem za slovensko govoreči živelj na Koroškem. Predan je namenil besede zahvale vsem, s katerimi se je srečeval na Koroškem, spomnil pa tudi na besede, ki jih je izrekel kot slavnostni govornik ob slovenskem kulturnem prazniku leta 2016, opozoril je namreč na občudovanja vreden entuziazem številnih slovenskih kulturnih društev kot jedro slovenske kulturne ustvarjalnosti na Koroškem.

Žensko literarno ustvarjanje v žarišču

Slavnostna govornica je bila Ifigenija Simonovič, predsednica slovenskega PEN-a, ki je v svojih izjavah izpostavila ženske literarne ustvarjalke. Glede na Prešernov kip, ob katerem je govorila, je menila, da stoji v senci Prešerna in se počuti dobro. Ob njegovih verzih je postregla tudi izbranimi primeri, kot je pesem Olge Vouk iz leta 1984 „Sprememba“, prikovala v nebesa leta 2000 umrlo pesnico Milo Kačič, spomnila na Angelo Piskernik in še mnoga slavna imena ustvarjalnih žensk - v nadaljevanju s poudarkom na Koroškem. Za svoj uvod v žensko literarno ustvarjanje pa je predsednica slovenskega PEN-a Ifigenija Simonovič – tudi zaradi pesmi o delu, ki so bile v nadaljevanju v žarišču - spregovorila o ženskah.

Slika: V imenu Društva slovenskih pisateljev v Avstriji (DSPA) je predsednik društva Niko Kupper občinstvu približal podporno izjavo DSPA oziroma skrb za ohranitev celotnega študija slavistike na univerzi Alpe-Adria v Celovcu. Foto: ORF

Zaskrbljenost zaradi načrtov s študijem slavistike

V imenu Društva slovenskih pisateljev v Avstriji (DSPA) je predsednik društva Niko Kupper občinstvu približal podporno izjavo DSPA oziroma skrb za ohranitev celotnega študija slavistike na univerzi Alpe-Adria v Celovcu: DSPA „zaskrbljeno spremlja razvojne načrte zveznega ministrstva za izobraževanje, znanost in raziskovanje glede študija slavistike na Koroškem in Štajerskem“. Načrti pristojnega ministrstva naj bi predvidevali en skupni masterski študij za univerzi v Celovcu in Gradcu. Podporni izjavi Društva slovenskih pisateljev v Avstriji se pridružujejo tudi obe osrednji kulturni organizaciji Slovencev na Koroškem, Slovenska prosvetna zveza (SPZ) in Krščanska kulturna zveza (KKZ), ter Generalni konzulat Republike Slovenije v Celovcu. Ob slavističnih inštitutih univerz v Celovcu in Gradcu prejme stališče DSPA tudi zvezno ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje.

Slika: Slovenski kulturni praznik je oplemenitil Ženski pevski zbor Rož iz Šentjakoba z multimedijskim stilnim koncertom „Shiva šiva“. Foto: ORF

Multimedijski stilni koncert

Slovenski kulturni praznik je oplemenitil Ženski pevski zbor Rož iz Šentjakoba z multimedijским stilnim koncertom „Shiva šiva“.

- **Pavšič in Bandelj v Ljubljani o manjšini.** ORF, Celovec, 06.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962925/>

Predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Rudi Pavšič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo (SKGZ) in Walter Bandelj za Svet Slovenskih organizacij (SSO), sta se v kabinetu predsednika slovenske vlade Marjana Šarca srečala z njegovimi sodelavci, da bi jih seznanili o položaju slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Slika: Predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Rudi Pavšič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo (SKGZ) in Walter Bandelj za Svet Slovenskih organizacij (SSO), sta se v kabinetu predsednika slovenske vlade Marjana Šarca srečala z njegovimi sodelavci, da bi jih seznanili o položaju slovenske narodne skupnosti v Italiji. Foto: ORF

Prosila slovenskega premierja za pomoč

Posebej sta se zaustavila pri vprašanju zakonskega predloga o zmanjšanju števila poslancev in senatorjev ter na možnost, da bi v okviru spreminjanja ustave odobrili predlog, ki zagotavlja mesto za slovensko predstavništvo v Senatu in Poslanski zbornici. S tem v zvezi sta predsednika krovnih prosila slovenskega premierja, naj na to problematiko opozori italijanskega predsednika vlade Conteja v želji, da bi se tudi na tej ravni sprožili potrebni mehanizmi za uresničitev predlogov o zvišanju števila mest v deželi FJK, ki bi bila namenjena Slovincema.

Predsednika SSO in SKGZ sta v torek slovenskega premierja povabila na obisk k Slovincem v FJK, kar bi pomenilo veliko priznanje naši skupnosti in bi obenem utrdilo dobrososedske odnose.

Ob drugih aktualnih problematikah, ki zadevajo organizirano obliko manjšinske skupnosti in njeno večjo povezanost s Slovenijo, sta Pavšič in Bandelj izpostavila tudi potrebo po redefiniciji odnosov (in samega zakona) med matično državo in Slovenci v sosednjih državah. Bandelj in Pavšič sta predlagala, da bi se razprava sprožila v Svetu za Slovence v zamejstvu, ki jo vodi sam predsednik vlade.

- **Poklon kritičnim literatom 1938-1945.** ORF, Celovec, 06.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2962831/>

V Mestni hiši v Celovcu so v torek opoldne odkrili spominsko ploščo avtorjem in avtoricam, ki so se med letoma 1938 in 1945 zoperstavili nacizmu, bili preganjani, morali pobegniti v eksil, ali pa so bili ubiti. Obležje je namestil klub PEN.

Slika: V Mestni hiši v Celovcu so v torek opoldne odkrili spominsko ploščo avtorjem in avtoricam, ki so se med letoma 1938 in 1945 zoperstavili nacizmu, bili preganjani, morali pobegniti v eksil, ali pa so bili ubiti. Obležje je namestil klub PEN. Foto: ORF

„Gre za svobodo govora“

Ploščo so pritrčili na pobudo koroškega pisateljskega kluba PEN in njegovega predsednika Günterja Schmidauerja. Schmidauer je dejal, da je „zavzeti se za svobodno besedo in braniti se proti mnenjski diktaturi danes bolj potrebno kot kdaj prej“.

Slika: Ploščo so pritrčili na pobudo koroškega pisateljskega kluba PEN in njegovega predsednika Günterja Schmidauerja. Foto: ORF

Plošča naj ne spominja le na preteklost in žrtve, temveč naj tudi opominja, kako pomembno je, da predvsem umetniki pravočasno zaznajo nevarne tendence in nanje opozarjajo, je dodal Schmidauer.

Slika: Spominska tabla v foajeju Mestne hiše je namenjena desetim literarnim ustvarjalcem, petim nemško in petim slovensko pišočim. To so Robert Musil, Guido Zernatto, Michael Guttenbrunner, Joseph Buttinger, Johann Ciesciutti ter Milka Hartmann, Andrej Kokot, Janko Messner, Rudolf Blüml in Jurij Trunk. Foto: ORF

Spominska tabla v foajeju Mestne hiše je namenjena desetim literarnim ustvarjalcem, petim nemško in petim slovensko pišočim. To so Robert Musil, Guido Zernatto, Michael Guttenbrunner, Joseph Buttinger, Johann Ciesciutti ter Milka Hartmann, Andrej Kokot, Janko Messner, Rudolf Blüml in Jurij Trunk.

Slika: S posebno publikacijo se jim je ob torkovem slavlju poklonil znanstveni raziskovalec Vinzenz Jobst iz zveze koroških pisateljev. Foto: ORF

S posebno publikacijo se jim je ob torkovem slavlju poklonil znanstveni raziskovalec Vinzenz Jobst iz zveze koroških pisateljev, ki je opozoril na pomembno vlogo slovensko govorečih pisateljev in pisateljic v času druge svetovne vojne.

Slika: V Mestni hiši v Celovcu so v torek opoldne odkrili spominsko ploščo avtorjem in avtoricam, ki so se med letoma 1938 in 1945 zoperstavili nacizmu, bili preganjani, morali pobegniti v eksil, ali pa so bili ubiti. Obležje je namestil klub PEN. Foto: klagfurt.at

- „Ustvarjen pomemben maneverski prostor“. ORF, Celovec, 06.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2963078/>

Z odločilnimi olajšavami pri bazičnih podporah s strani urada zveznega kanclerja je minister Gernot Blümel (ÖVP) ustregel dolgoletni zahtevi avstrijskih narodnih skupnosti. S tem je ustvarjen pomemben maneverski prostor za delo narodnostnih organizacij, je ocenil državni poslanec Nikolaus Berlakovich (ÖVP).

Slika: Državni poslanec Nikolaus Berlakovich (ÖVP). Foto: ORF

„Precejšnja olajšava za organizacije“

Nove smernice za subvencije narodnim skupnostim bodo zakoličene že v pogodbah o subvencijah za letošnje leto, kar pomeni precejšnjo olajšavo za organizacije, poudarja Nikolaus Berlakovich, ki v imenu ljudske stranke (ÖVP) govori o narodnostnih vprašanjih.

- Shod proti fašizmu v Trstu. ORF, Celovec, 07.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2963175/>

Pred odprtjem sedeža skrajnega desničarskega gibanja CasaPound v Trstu je na Trgu Oberdan potekal z geslom Odprimo pristanišča in zaprimo CasaPound protifašistični shod, ki ga je pripravil Tržaški antifašistični, antirasistični in antiseksistični odbor.

Shod, na katerem se je zbralo približno 800 ljudi, je krenil s Trga Oberdan po mestnih ulicah do Goldonijevega trga in je izrazil jasno nasprotovanje vsakršni obliki fašizma v mestu.

Med odprtjem prišlo do prerivanj

Skrajneži CasaPound so namreč minulo soboto slovesno odprli svoj sedež v Ulici san Zaccaria ob Drevoredu XX. septembra. Odprtja se je po poročanju Primorskega dnevnika udeležilo kakih 150 do 200 pripadnikov gibanja, v Trst je prispel tudi državni predsednik gibanja Gianluca Iannone. Med odprtjem je po poročanju Primorskega dnevnika prišlo do prerivanja. Nekaj ljudi je vzklikalo proti skrajnejšem, ki so jezni stekli proti njim. Posredovali so karabinjerji iz Mester, ki so preprečili stik med skupinama.

- Čezmejno združenje, ki povezuje gradove. ORF, Celovec, 07.02.2019

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2963169/>

Na dvorcu Rakičan so predstavniki devetih slovenskih gradov v sredo podpisali sporazum o sodelovanju s 25 avstrijskimi gradovi v projektu Ceste gradov. Tako so tudi uradno potrdili čezmejno združenje, ki povezuje gradove in dvorce obeh držav ter omogoča njihovo sodelovanje in skupno trženje.

Cesta gradov nastala že pred tridesetimi leti

Triletni projekt Ceste gradov (Castle Road) je vreden milijon evrov in ga bodo tri leta izvajali v okviru Interregovega programa V-A Slovenija-Avstrija. Vodilni partner projekta je Raziskovalno-izobraževalno središče (Ris) dvorec Rakičan,

projektni partnerji pa Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj, Tehnološki center iz Lonča (TZD Technologiezentrum Deutschlandsberg) in fundacija grofa Philippa Batthyanyja za ohranjanje starega gradu Güssing (Stiftung des weiland Fürst Philipp Batthyany zur Erhaltung der alten Güssinger Burg). Pred tridesetimi leti so se gradovi in dvorci na jugovzhodu Avstrije že povezali v Cesto gradov, zdaj so se jim pridružili slovenski gradovi in dvorci Murska Sobota, Lendava, Grad, Negova, Rakičan, Gornja Radgona, Ptuj, Ormož, Velika Nedelja in Slovenska Bistrica.

Slika: Na dvorcu Rakičan so predstavniki devetih slovenskih gradov v sredo podpisali sporazum o sodelovanju s 25 avstrijskimi gradovi v projektu Ceste gradov. Foto: sta.si

Kot je na predstavitvi projekta povedal direktor Risa dvorec Rakičan Robert Celec, so že v osnovi načrtovali čim večjo mrežo gradov, ki se ji lahko pridružijo tudi novi. Zato so v sredo postali pridruženi člani javni zavod Krajinski park Goričko, Pomurski muzej Murska Sobota, Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona, Galerija - Muzej Lendava, Zavod za kulturo Slovenska Bistrica ter Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož, vsaka od teh ustanov pa je tako ali drugače povezana z enim ali več gradovi.

Gradovi se po številčnosti umeščajo v evropski vrh

Po besedah vodje projekta Katarine Jerebic iz Risa se gradovi na čezmejnem območju Slovenije in Avstrije po številčnosti umeščajo v sam evropski vrh, njihovo povezovanje in skupni nastop pa bosta, tudi s čezmejnimi kulturnimi paketi, pritegnila več turistov. V projektu bodo tudi znanstveno preučili zgodovinsko ozadje območja, s čimer nameravajo privabiti ciljne skupine, kot so družine, otroci in kulturni navdušenci. Ker nastopajo v partnerstvu, bo posamezni člen verige promoviral tudi druge dvorce in gradove, obiskovalcem bodo ponudili obisk več gradov. Turistične vodnike in druge ponudnike trženja turistične ponudbe bodo ustrezno izobrazili. Tudi predstavniki gradov iz Avstrije so prepričani, da bo projekt kot edinstven v regiji izboljšal sodelovanje med gradovi in državama.

- **Appe govoril z Židanom o vodi. ORF, Celovec, 07.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2963147/>

Boroveljski župan Ingo Appe iz vrst socialdemokratske stranke (SPÖ), ki od začetka leta 2019 predseduje za pol leta zveznemu svetu na Dunaju, se je v sredo mudil na obisku v Sloveniji. Med drugim ga je sprejel predsednik državnega zbora Republike Slovenije Dejan Židan.

Appe je bil na obisku v Ljubljani zaradi seznanitve s postopkom vpisa pravice do pitne vode v ustavo, ki ga je Slovenija kot druga država v EU izvedla leta 2016.

- **Predstavili bodo nove prostore. ORF; Celovec, 07.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2963274/>

V petek, 8. februarja, vabi župan občine Bilčovs Manfred Maierhofer s svojo ekipo občinske uprave na „Dan odprtih vrat“, ki bo med 11. in 16. uro. Obenem bo uradno odprtje novih občinskih prostorov z blagoslovitvijo in pogostitvijo.

Slika: V petek, 8. februarja, vabi župan občine Bilčovs Manfred Maierhofer s svojo ekipo občinske uprave na „Dan odprtih vrat“, ki bo med 11. in 16. uro. Obenem bo uradno odprtje novih občinskih prostorov. Foto: ludmannsdorf.at

Odprtje novih prostorov občinske uprave v poslopju nekdanje Posojilnice Bank v Bilčovsu s strani župana Maierhoferja bo ob 11. uri. Dekan Janko Krištof, župnik v Bilčovsu, bo blagoslovil prostore.

Slika: Župan občine Bilčovs Manfred Maierhofer. Foto: orf

„Mogoče si bo ogledati prostore“

Navzoče bo pozdravil tudi deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ), napoveduje župan. Preselitev v prostore nekdanje Posojilnice je bila iz več zornih kotov optimalna rešitev, tako Maierhofer.

- **Senat zavrnil dopolnila. ORF, Celovec, 07.02.2019**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2963358/>

Italijanski senat je v četrtek na glasovanju o zmanjšanju števila parlamentarcev z veliko večino zavrnil vsa dopolnila, ki bi slovenski narodni skupnosti zagotovila ali vsaj olajšala izvolitev njenega predstavnika v parlament, poroča Primorski dnevnik.

Italijanski senatorji so v četrtek s 185 glasovi za, 54 proti in štirimi vzdržanimi potrdili predlog ustavnih sprememb, s katerim bodo število poslancev spodnjega doma italijanskega parlamenta s 630 zmanjšali na 400, število senatorjev pa s 315 na 200. Zavrnilo pa so vsa dopolnila, s katerimi bi slovenski manjšini zagotovili ali vsaj olajšali izvolitev njenega predstavnika v parlament. Tri je vložila senatorka Demokratske stranke (DS) Tatjana Rojc, dva pa prek Južnotirolske ljudske stranke (SVP) stranka Slovenska skupnost (SSK).

„Napad na avtohtone jezikovne manjšine“

Senatorica slovenskega rodu Tatjana Rojc in predstavnik manjšin v senatu Gianclaudio Bressa sta zavrnitev amandmajeve označila za napad na avtohtone jezikovne manjšine, še posebej na slovensko, poroča italijanska tiskovna agencija Ansa. Rojčeva je izrazila zaskrbljenost zaradi diskriminatorne drže, ki jo je zavzela italijanska vlada. Po njenih besedah se v Italiji spet pojavlja „do Slovencev nestrpno ozračje, za katerega smo mislili, da smo ga že davno presegle“. Kot primer je navedla zmerljivke o „usrani Slovanki“, ki jih dobiva preko družbenega omrežja Facebook.

Poseg bil zaman

Tatjana Rojc je še v sredo v senatni razpravi skušala predstavnike vladajoče večine prepričati v sprejetje dopolnil, ki bi slovenski manjšini zagotovili predstavnika v Rimu. Kot so sporočili iz Demokratske stranke v Furlaniji, je senatorica izrazila zaskrbljenost glede zastopanosti slovenske manjšine v Italiji. Slovenska skupnost, ki da je integralni del družbe, bi po njenih besedah morala imeti možnost izvoliti svojega predstavnika.

Slovenska narodna skupnost v Italiji se boji, da bi zaradi krčenja števila parlamentarcev lahko ostala brez svojih predstavnikov v Rimu, obenem pa v spremembah ustave vidi priložnost, da si trajno zagotovi predstavnika v parlamentu. Pri tem opozarjajo na določila zaščitnega zakona za Slovence v Italiji iz leta 2001. Ta v 26. členu predvideva, da volilni zakoni za volitve senata in poslanske zbornice vsebujejo določila, ki olajšajo izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini. Predlog ustavnih sprememb za zmanjšanje števila parlamentarcev se zdaj seli v poslansko zbornico. Ker gre za predlog ustavnih sprememb, bodo opravili po dve branji predloga v obeh domovih.

Primorski dnevnik, Trst

- Rojčeva in SSK s predlogom za zajamčeno zastopstvo: Rim – amandmaji pred senatno razpravo o ustavnih spremembah. Slovenska senatorka tudi z »rezervnim« scenarijem za olajšano izvolitev. Primorski dnevnik, št. 27 (1. feb. 2019), str. 4
- (sas) Casapound odpira sedež? Antifašisti vabijo na shod!: Trst – jutri ob 14.30 bodo krenili s trga Oberdan. Primorski dnevnik, št. 27 (1. feb. 2019), str. 7
- Peter Verč. V igri amandmajev in ugank Pavšič in SSO z isto oceno, da je priložnost enkratna: Italija – slovenska manjšina čaka na razplet v senatu. Primorski dnevnik, št. 28 (2. feb. 2019), str. 3
- **(pd) Poslovil se je duhovnik in publicist Mario Gariup: Ukve – včeraj v 79. letu starosti. Primorski dnevnik, št. 28 (2. feb. 2019), str. 5**
- (maj) Mafija se skriva: če je ni videti, to nikakor ne pomeni, da je ni. Trst – tridnevno srečanje združenja Libera o mafiji in korupciji. Primorski dnevnik, št. 28 (2. feb. 2019), str. 6
- Igor Giacomini. Ko se manjšina ukvarja z drevesom, ne vidi pa gozda ... : vodja Urada za slovenske šole pri deželnem šolskem uradu o maturi na slovenskih šolah (Rubrika Prejeli smo) Primorski dnevnik, št. 28 (2. feb. 2019), str. 23
- Sara Sternad. Človečnost in pravičnost proti fašizmu in homologaciji: Trst – antifašistični, antirasistični in antiseksistični Trst znova na ulicah. Primorski dnevnik, št. 29 (3. feb. 2019), str. 4
- (af) Odprtje s prerivanjem: Trst – novi sedež desničarskega gibanja CasaPound ob Ul. Ginnastica. Kratek stik med neonacisti in karabinjerji, ki so preprečili pretep z antifašisti. Primorski dnevnik, št. 29 (3. feb. 2019), str. 4
- (sč) Premalo sodelovanja: Trst – obračun slovenskih in italijanskih zgodovinarjev ob stoletnici. Primorski dnevnik, št. 29 (3. feb. 2019), str. 6
- Svetovna kulturna dediščina vsak drugi teden izgubi en jezik: na sedežu Unesca v Parizu uradni začetek leta domorodnih jezikov. Primorski dnevnik, št. 29 (3. feb. 2019), str. 13
- **Sandor Tence. »Slovenci morate pojasniti, kaj želite in kaj hočete doseči«: manjšine – Felice Besostri o vprašanju slovenskega parlamentarnega predstavnštva. Primorski dnevnik, št. 29 (3. feb. 2019), str. 12**
- Peter Verč. Svetovanje v slovenščini še naprej samo s prekarci : šolstvo - Alessia Rosolen je pojasnila, zakaj še ni rednega svetovalca za slovenske dijake. Primorski dnevnik, št. 30 (5. feb. 2019), str. 3
- Ksenija Dobrila. Nekaj misli o reformi državnega izpita in institucionalni komunikaciji. Rubrika Prejeli smo. Primorski dnevnik, št. 30 (5. feb. 2019), str. 18
- Salvini ne bi financiral ANPI : Italija - posvet v Parmi s Sandijem Volkom jezi notranjega ministra. Primorski dnevnik, št. 30 (5. feb. 2019), str. 3
- Rudi Pavšič. Skupaj nastopimo za mesti v senatu in poslanski zbornici. Rubrika Odprta vrata. Primorski dnevnik, št. 30 (5. feb. 2019), str. 18
- Peter Verč. Lobiranje po hodnikih, razplet v dvorani še uganka: Italija - začela se je razprava o spremembi treh členov ustave. Primorski dnevnik, št. 31 (6. feb. 2019), str. 3
- Sanela Čoralič. »Bodimo pozorni na balkansko pot«: Trst – obisk državnega sekretarja na ministrstvu za notranje zadeve Nicole Moltenija. Primorski dnevnik, št. 31 (6. feb. 2019), str. 5
- (maj) Volk odgovarja Salviniju: Trst – fojbe. Primorski dnevnik, št. 31 (6. feb. 2019), str. 6
- Vesna Pahor. Fojbe: vodnik za večplasten vpogled: Trst – predstavili publikaciji inštituta Irsrec ob bližajočem se 10. februarju. Primorski dnevnik, št. 32 (7. feb. 2019), str. 8

• **Umrl je ukovski župnik Mario Gariup. Spletno uredništvo. Kanalska dolina. Primorski dnevnik, Trst. 1. feb. 2019**
Ob duhovniškem poklicu si je prizadeval za uveljavljanje slovenskega jezika v Kanalski dolini in v Benečiji
<https://www.primorski.eu/se/umrl-je-ukovski-zupnik-mario-gariup-XH180231>

Slika: Župnik iz Ukev g. Mario Gariup. Foto: Gorenjski glas

Danes je po dolgi bolezn v 78. letu starosti umrl ukovski župnik, duhovnik in kulturni delavec, g. Mario Gariup. V Kanalski dolini in v Benečiji je bil zelo priljubljen, najbrž ni domačina, da ga ne bi poznal. Več kot 40 let je živel med Ukvami in Ovčjo vasjo.

Rodil se je 17. novembra 1940 v Topolovem v Beneški Sloveniji. Novo mašo je daroval leta 1965 v domačem Topolovem, nato pa nekaj let župnikoval v raznih krajih. Konec leta 1974 se je preselil v Kanalsko dolino in začel skrbeti za župniji v Ukvah in Ovčji vasi ter od leta 1999 tudi v Naborjetu.

Mario Gariup je ob duhovniškem poklicu redno deloval tudi na kulturnem področju. Prizadeval si je za uveljavljanje slovenskega jezika v cerkvi in socialnem življenju. Kaj kmalu po svojem prihodu v Kanalsko dolino je začel izdajati dvojezično slovensko-italijansko župnijsko glasilo Ukve, s kulturnim delavcem Salvatorejem Venosijem pa sta tudi organizirala tečaje slovenskega jezika. Prepričan je bil, da morajo otroci, če želijo slediti slovenskim verskim obredom, znati tudi brati in pisati v slovenskem jeziku. Prvi tečaj slovenščine je leta 1976 obiskovalo 21 otrok. Njegova velika ljubezen je bila tudi zgodovina in je raziskovanju preteklosti Kanalske doline posvetil več publikacij.

- **Italija ni Slovenija, manjšina ni enotna. Spletno uredništvo. Rim. Primorski dnevnik, Trst. 4. feb. 2019**

Pravnik Felice Besostri o vprašanju parlamentarnega predstavništva Slovencev v Italiji

<https://www.primorski.eu/se/italija-ni-slovenija-manjsina-ni-enotna-GH180329>

Slika: Odvetnik Felice Besostri. Foto: FOTODAMJ@N

»Vprašanje parlamentarnega zastopstva slovenske manjšine je resna, a obenem zelo zapletena stvar, ki zahteva strokovno obravnavo in ne takšnih ali drugačnih pavšalnih in površinskih razprav.« Takole razmišlja odvetnik Felice Besostri, odličen poznavalec volilnih zakonodaj in vlagatelj številnih pritožb na ustavno sodišče v zvezi s prejšnjim (t.i. italicum) in z aktualnim volilnim zakonom (t.i. rosatellum), v katerih je omenjal tudi jezikovne manjšine, vključno s slovensko. Besostri je kot senator tedanje Oljke bil večinski poročevalec zaščitnega zakona za slovensko manjšino, ki jo torej dobro pozna.

»Italija za razliko od Slovenije in še nekaterih drugih evropskih držav ne pozna zajamčenega parlamentarnega predstavništva za jezikovne manjšine. Za to bi bila potrebna sprememba ustave, ki zahteva zapleten in dolgotrajen postopek ter seveda jasno politično voljo vladajoče koalicije in parlamenta, ki je resnici na ljubo trenutno ne zaznavam,« pravi Besostri. Velja poskusiti, ga vprašamo. »Politika je umetnost možnega, vedite pa, da je ta pot zelo strma in zahtevna,« nam odgovori, še posebej če v manjšini ni enotnih stališč glede tega problema.

- **V nedeljo na bazovskem šohtu poleg Salvinija tudi Tajani. Vesna Pahor. Primorski dnevnik, Trst, 7. feb. 2019**

Tržaška občinska odbornica Angela Brandi in predsednik Odbora za žrtve fojb Paolo Sardos Albertini sta predstavila program ob letošnjem dnevu spomina na fojbe in eksodus

<https://www.primorski.eu/trzaska/v-nedeljo-na-bazovskem-sohtu-poleg-salvinija-tudi-tajani-1K194802>

Slika: Bazovski šoht. Foto: FOTODAMJ@N

Vsakoletne svečanosti ob dnevu spomina na fojbe in eksodus na bazovskem šohtu, ki jo prirejata Občina Trst in Odbor za žrtve fojb, se bo v nedeljo udeležil tudi predsednik Evropskega parlamenta Antonio Tajani. Na predstavitvi letošnjega programa v mestni hiši sta tržaška občinska odbornica za šolstvo Angela Brandi in predsednik odbora Paolo Sardos Albertini

povedala, da jih njegova prisotnost navdaja s posebnim ponosom, saj bo tako proslava uradno dobila evropsko dimenzijo. Notranji minister Matteo Salvini - kot smo že poročali - bo tudi letos navzoč na komemoraciji. Šušlja se med drugim o prisotnosti ministra za šolstvo Marco Bussettija, kar pa ni še uradno potrjeno.

»Izredno smo zadovoljni z razsežnostjo, ki jo je proslava dosegla v zadnjih treh letih. Gre za poklon vsem italijanskim pa tudi slovenskim in hrvaškim žrtvam Titovega režima. Naš trud je končno obrodil svoje sadove. Trst ima danes vlogo simbolične in moralne prestolnice tragedije fojbe in eksodusa. Peščica negacionistov ne more več zatrjevati, da korenine tega dramatičnega poglavja segajo v čas fašizma,« je poudaril Sardo Albertini. Angela Brandi pa je izpostavila, da po petnajstih letih uvedbe dneva spomina fojbe niso več zadeva skupinice ezulov temveč dediščina celotne Italije.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Ob desetletnici v Porabje prišli štajerski pravličari. –dm-. Foto: K. Holec. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 2**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Slovenski pravličari ali lidgé, štiri slovenske pripovedjst pripevedajo, so 1. februara že šestič prišli v Porabje. Na prvi pet srečanaj na Gorenjom Seniki, v Števanovci pa Varaši smo zvekšoga čüli v domanjoj rejči pripovejdati knjižničarke s Prekmurja, bole djenau s Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota. Tisti programi so se zvali »Obujamo dediščino« ali »Prebidimo erbo« ino je bila njina soorganizatorka od leta 2017 Slovenska zveza.

Slika: Organizatorge pa tisti, steri so pripovejdati v Iži djabok na Gorenjom Seniki. Foto: K. Holec

Na večer pred letošnjov svejčnicov pa so leko malo ovaški program vidli pa čüli vsi, štiri so prišli v gorenjesenčarsko lžo djabok. Pred punov veukov ižov so v knjižnoj rejči pripovejdati trgé knjižničari s slovenske Štajerske, vejpa so projekt »Pravlični večeri za vözraščene« vözbrodili v Mariborskoj knjižnici djenau pred desetimi lejtami.

»Leta 2009 smo začnili s trejmi knjižnicami: z Maribora, Lenarta pa Slovenske Bistrice,« nam je eške pred programom raztomačila koordinatorka projekta Lea Hedl. »Naši sodelavci, štiri se med delom srečavajo s pripovejstami, so tak dobili priliko, ka vözraščeni ranč tak nutpokažejo, kak lepau vejo pripovejdati. Sledik je vsikšo leto cuprišla kakša nauva knjižnica, gnes je tau projekt s 17 inštitucijami s cejle Slovenije.«

Koncept večerov je takši, ka se pravličari sami odlaučijo, ali pripovejdajo ljudsko ali avtorsko pripovejst. Gnes sodeluje v skupini 13 knjižničark pa knjižničarov, med njimi sta dve takšivi, šterivi v domanji gučaj pripovejdata: Prekmurka Vesna Radovanovič pa Agica Kovše z južnoga tala štarjerskoga brega Pohorja.

Tistoga petkovoga večera je pri toploj peči sekretarka Slovenske zveze Biserka Bajzek pozdravila vse navzauče, med njimi varaškoga generalnoga konzula Borisa Jesiha pa nekdešnjo direktorico soboške knjižnice Jasno Horvat, štera je začnila s pripovejstami sodelovati s Porabjom.

Namestnik gnešnje direktorice soboške knjižnice Klauđije Šek Škafar, Janez Horvat, se je poklono vsejm, štiri radi poslušajo pripovejsti. Kak je vöpostavo, pravlice so nej samo za mlajše, liki za vözraščene tö, vejpa nas z modernoga svetá razménosti odpelajo v svejt, šteroga razmejta samo düša pa srcé. »Tau je biu tvoj dén lübezni«, smo čüli leppo slovensko pesem spejvati dve dekličini, šterivi se včita gitaro igrati na Zavodi Virtuoz v Bodonci. Navzaučim se je tau spoj vidlo, vej so pa ništerni cupbrundali.

Slika: Učenci Zavoda Virtuoz iz Bodonec. Foto: K. Holec

Te pa je pred publiko stauo sodelavec Splošne knjižnice Slovenske Konjice Marko Bezenšek, šteri je oprvin v Porabji odo. Pripovejdo je o Razménosti pa Sreči, ki sta se svajúvali, štera več velá. Razménost je pomagala mladoma pavri, ka je s pomočjauv kratke pripovejsti daubo srcé kraličine. Gospaudge pa so bili prauti toma zdavanji, zatok so legéna steli obejsiti. Te ma je pomagala Sreča, ka je vujšo smrti, zatok od tistoga mau Razménost vsikdar lepau vkrajstaupi, gda Sreča naprauti pride.

»Pravlice majo globko znamenje, šteroga mlajši lekar samo čütijo. Mi, vözraščeni pa ga mogauče razmejmo tö, če rejsan nej vsikdar,« se je smejau štajerski pravličar. »Mi dostakrat pripovejdamo ljudske pravlice, depa nej samo slovenske, liki s cejloga sveta. Gda sem začno pripovejdati, sem se čüdivo, kelko lüstva se za pripovejsti briga. V naše knjižnice pride poslušat večkrat više petdeset lüdi, starejši pa mlajši, vejpa so pravlice nej vezane na generacije,« je cujdau Marko Bezenšek.

Vodja mladinskoga oddelka Knjižnice Ivana Potrča s Ptuja Liljana Klemenčič je na Gorenji Senik prišla s pripovejstjov, štero je s pomočjauv pét ljudski pravlic sama napisala o slovenskoj mitičnoj, literarnoj pa fašenskoj figuri Kurenti. Gda je té eške mali pojbiček biu, ma je eden vert dau drauvne peneze, štere pa je pojep raztalo med kaudišami. Za tau je daubo edne gosli, na igrauto šteri vsi plešejo, pükšo, stera vsikdar zavadi, pa bečko, ki se nikdar ne sprazni. S temi je Kurent dosta kaj vrazžoga napravo, gda pa je po smrti prišo pred svetoga Petra, so ga poslali na Mejsec, gde ga eške gnesnedén leko vidimo.

»Ta pripovejst je napisana tak za mlašečo kak za vözraščeno düšo,« je tomačila ptujaska knjižničarka. »Že na začetki je komplikacija, v njej sta humor pa potüvanje ino iskanje dobrog sveta. Na konci se vse konča z dobrosrčnostjov. Pravlice so najstarejša forma literature, majo veuko mauč, so vrastvo za düšo. Potüjejo po svejti, tak so gnes prišle med naše lüdi s té kraj grajnca tö,« nam je pripovejtdala Liljana Klemenčič.

Robert Kerleži z Mariborske knjižnice (o šterom smo zvödali, ka spoj rad na ultramaratonaj lejče) je tapravo dvej kračišivi pripovejsti. S prve smo se leko navčili, ka če nas od našoga cila veuka voda lauči, samo tak leko prejk pridemo, če nas na drügoj strani edna lübeča peršona čaka. Drüga pripovejst od dvej pisauv pa nam je raztomačila, ka moremo s smejačim obrazom v gledalo pogledniti, prva kak staupimo vö z rama, vejpa samo tak leko prijazne lidi srečamo.

»Pravlice so univerzalni gezik. Nega mlašeči pa vözraščeni pripovejsti, vsikši človek ovak razmej pravlice v svoji mladi pa stari lejtaj,« je tomačo mariborski knjižničar. »Lidgé so vsikdar pripovejtdali od toga, ka se jim je zgodilo. Te pa so pripovejsti dobile nauvo dimenzijo, vsikši je nika cujdau ali vkrajzveu. Pravlice so nej v ednom svejti, šteroga smo samo tak vözbrodili. Lidam se je vse tau godilo, istina pa, ka so pripovejsti malo nafudnili,« je pripovejdo Robert Kerleži.

Zvün gostov iz Slovenije smo leko tistoga večera čüli eške dvej pripovejsti v našoj domanjoj rejči tö. Vesna Radovanovič iz Murske Sobote je pá pripelala edno pravlico Ferina Lainščeká s knjig »Mislíce«. V etoj se mladi porabski foringaš Lajoš zalübi v lepo varaško gospodično Angeliko. Gda vse svoje odá, ka bi gi küpo smaragdni pa džundžovi lanček, ga lepotica donk vkrajodžené. Za svojo hüdobijo pa more plačati: z mazalom od Lajoša matere grda pa stara grata.

Organizatori porabski pravlični večerov se furt trüdiyo, ka bi pripovejdo nekaj z domanje krajine tö. Strina Marija Svetec z Varaša so povödali edno madžarsko pripovejst o srmastvi, štero so sami dojobrnali na našo slovensko rejč. V njej je bilau več motivov s pravlice o Jančini pa Juliški, ino kak vsikdar, srmački mlajši so na konci zdaj ranč tak srečno živeli do konca svoji dni z žaklom zlata, šteroga so prefrigano od hüdogá možaka krajvzeli.

Slovenski pravlični večer za vözraščene so zvün grajnc Slovenije oprvin pred dvöma letoma v taljanskem Trsti držali.

Od leta 2017 pa na porabske programe tö vsikdar spoj dosta lüdi pride, tau lepau kaže na tau, ka če rejsan nas življenje ovak vči, eške vsi po mlašeče vörjemo, ka more biti dobro z dobrim poplačano.

- **Samo s skupno močjauv kak inda svejta. Erika Köleš Kiss, parlamentarna zagovornica Slovencev na Madžarskem. Foto: F. Sütö. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 3**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Človek že od začetka svoje zgodovine vej, ka z ene same človeške mauči daleč ne more priti, ka ga svejt kauli sebe vmori. Etak se je navčo vküper delati z drügimi, pa je itak podrejen (alávetett) vekšoj mauči. Gda smo eške mali pavri nej tau gledali, aj Baug vari, »soused bole zeleno travo ma“, liki smo eden drügoma za peto-šesto rauko skočili, ka več rauk bole brž naredi kakšo delo, se je tö zgodilo, ka nas je na tranki deset grblalo pa naklajalo süjo seno. Pa itak, če je Baug ovak skončo, sta v enoj minuti blisk pa gron prišla, pa se je lejvalo, kak bi nikdar konca nej štelo gratati.

Če si mislimo, ka sami daleč pridemo, smo se vujznili kak Talana pes, gda je namesto žujce léd pojo.

Tak pa te ge sama tö tak mislim, ka je trbej čléki kaulik sébe zbrati lüdi, s šterimi lejko vküper dela – vküper dela. Nej tak, ka eden dela, drügi pa čakajo, ka vej té eden naredi, liki vsakši po svoji mauči pa iz svojih talentov cüj da za asek vsejm, šteri vküper živimo v takšni ali ovaški skupnosti (közösség): v družini, v vesi, v varaši, v rosagi, na svejti. Ka je meni samomi na asek, tau nika ne vala! Ka je nam vsem vküper na asek, tao je vrejdnost! Ge se lejko radüjem sama pri sebi, pa kakšno veseldje je tisto? Če se pa drügi z menov veselijo, je že kaj vrejdnost! Slovenke in Slovenci na Vogrskom, ostanimo sküpnost, štera je inda svejta znala vküper držati pa delati vsem nam na asek, pomagajte mi, da pri tom lejko vse več naredim vküper z vami.

Po dugom uvodi malo raztomačim, zakoj je té uvod.

Mi, „parlamentarci“ januara nemamo svojih sej v parlamenti, če se samo kaj zvünrednoga ne godi, dapa zatok aj nišče ne misli, ka takšoga ipa sedimo pa gledamo vö iz glavé. Tao je čas za priprave, za obiske, za pogučavanje z lidami, sodelavci, s politiki, z volivci, s šterimi mo do poletja ali v taujoj leti delo meli. Ge sem tö žé rano začnila, tao se pravi, ka že na začetki leta sem gorpoiskala več sodelavcov univerze ELTE pa SAVARIA zavolo enih tekočih problemov, ka se je po dugi pogučavanjaj za en cajt rejšilo.

Pogučavanja sem mejla s cerkvenimi osebami paoleg obnovitve cerkva v porabski vasaj pa varaške cerkve. Bila sem na bole razširjenom pogovori pri našom püšpeki Jánosi Székelyi. Od njega zdaj vendar že vsi vejte, ka je fejst naklonjeni slovenski narodnosti na Vogrskom – pa drüгим tö – pa je že cejlo slovensko mešo slüžo v Števanovci, tak, liki bi vsigdar tüt med nami živo. Stare molitvenike me je proso – Mešo z lüdstvom –, pa se tak pripravla sé v Porabje, ka tüt de slovenski mešüvo, zvün ridige. Tak ka si mi tö moremo v roké vzéti molitvenike, stare molitve, mlajšom navčiti, pa s kaorošami v cerkvaj vküper spejvati pa moliti pa odgovore davati v našoj domanjoj rejči. Ne moremo povedati, ka tau nam néde, ka s tejm zatajimo svoje pokolenje, tao, ka smo Slovenci, ka so bili naša mati, stara mati pa prababica pa tak tadale. Krepek človek se ne da prejk, pa mi, Slovenci, mi se prej ne podamo!

Slika: Slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss s Katalin Szili, pooblaščenko premiera za narodnostna vprašanja v madžarskem zamejstvu. Foto: F. Sütő

Mogla sem gorpoiskati Katalin Szili, štera je gnauk svejta bila predsednica Parlamenta, zdaj pa je prava rauka predsednika vlade, predsednik Orbán Viktor jo je imenoval za pooblaščenko premiera za narodnostna pitanja v madžarskom zamejstvu, dapa Katalin Szili je zavzeta za Porabske Slovence tö, spodbujá nas, ka more ta narodnost gor ostaniti, pa ka lejko, nam sama pomore. Pogučavale sva se, kakšne plane mamo za letos, pa za več lejt, kak bi lejko za mladino ponüdili takše pogoje, ka bi se njim splačalo doma oštati v Porabji, ka tüt lejko cüj da Vogrski rosag, pa kakšne naloge moremo mi sami opraviti, ka se aj gezik ohrani. Katalin Szili nam ponüja sodelovanje za letošnje leto tö, plane, gé pa ka bi radi naredili pa si postavljajo vküper porabske slovenske organizacije, inštitucije, samouprave, drüjštva pa vü pam se, ka vse več podjetnikov, šteri do si vü pali podporo prositi.

Slika: Pogovori so potekali tudi na Vladnem uradu Železne županije z Bertalanom Harangozójem. Foto: F. Sütő

Železna županija je tista politična, družbena, gospodarska enota, pod štero spadne Porabje. Ravna nad našimi organizacijami, samouprave – tak lokalne kak narodnostne – morejo vse svoje dela javiti na Vladni urad Železne županije, štero vodi té cajt Bertalan Harangozó, po porekli Hrvat iz Petrovega sela. Na obiski pri njem sva zgodovinsko pregledala, zakoj so vesi pauleg meje tak, kak so, zakoj je dosta lüdi odišlo v stari cajtaj, zakoj odidejo zdaj, pa sva iskala, kakšne rešitve so za gnešne cajte, aj se Porabje ne sprazni, ka tau bi bila velka zgüba za cejlo Vogrsko, dapa za cejlo Slovenijo tö. Pogučavala sva se o tom, kak moreta dve državi vküper delati kak sosedni državi pa kak državi, šteri mata za prebivalce na našoj strani Slovence, na njinoj pa Vaugre. Dober cajt sva debatirala, kak je gnesden v Evropi, ka nas čaka na volitvaj maja pa kak se moremo mi, pripadniki slovenske narodnosti, pripravlati na jesenske lokalne in narodnostne volitve. O tom mo pisala pa na forumaj tö gučala.

Slika: S Péтром Balázsyjem, glavnim notarjem Železne županije. Foto: F. Sütő

Obisk sem mejla pri glavnem notarji Skupščine Železne županije, Petru Balázsyju. Mladi notar, poln energije, je prisluhno problemom in pomanjkljivostim, ki sem mu naštejla glede ravnanja in sodelovanja s slovensko narodnostjo s strani skupščine, in mi je izrazilo, da de z vso svojo oblastjo na tem, da se slovenska narodnost v Porabji ne bi počutila kak „tihinsko dejte v družini“.

Čakajo me še obiski pri politikih v Budimpešti in čakajo me redna srečanja s Slovenci doma v Porabji in po Madžarski. Spet bi rada obiskala vsakšo porabsko ves, Andovce in Otkovce tö, organizacije in kulturna društva in društvo mladih in navöke mladih, ter vse vas, ki od mene tau želite. Tudi za osebna srečanja sem vam na razpolago, samo se po telefoni zglasite, številko najdete na www.szlovenszoszolo.hu.

Prosim pa, da mi pri organiziranji srečanj pomagata člani narodnostnih samouprav, društev, aktivisti ali prav svetniki lokalnih samouprav. Na osebnih srečanjih bom vam še več povedala o pomembnosti mojih obiskov v korist Slovencev na Madžarskem ter o svojem lepem, čeprav fizično in duševno zahtevnem delu. Slovenke in Slovenci! Imejte lepo leto 2019!

- **Poudarek tudi v širšem pomurskem, slovenskem in zamejskem prostoru. Tekst in foto: Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 4**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Petanjci: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija v letu 2019

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija je že začela uresničevati letošnji program, in sicer z izjemno obiskano in odmevno predstavitvijo knjige člana Programskega sveta Uroša Lipuščka Prekmurje v vrtincu pariške mirovne konference 1919 – Vloga Združenih držav Amerike in majorja Douglasa W. Johnsona pri določanju slovenskih (prekmurskih) mej. Za knjigo je veliko zanimanje in kaže, da bodo ponatisnili prvo naklado.

Slika: Logotip, ki spremlja dokumente in listine, povezane s slovesnostmi ob 100-letnici združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Foto: Ernest Ružič

Šiftarjeva fundacija načrtuje še več dogodkov, povezanih s praznovanjem 100-letnice priključitve Prekmurja Sloveniji in združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom, sodelovala pa bo tudi v skupnih dogodkih, ki bodo skozi vse leto. Določanje meje v Prekmurju po 1. Svetovni vojni bo namenjen naslednji Vanekov večer, na katerem bo sodeloval Boštjan Bertalančič, docent zgodovine na Univerzi v Tokiu.

Člani Uprave pa tudi člani Programskega sveta, ki ga zdaj vodi Klaudija Sedar, bodo sodelovali pri pripravi in izvedbi prireditev ob 100-letnici, denimo pri mednarodnem simpoziju, ki ga pripravlja Slovenska akademija znanosti in umetnosti v prvi polovici leta, in izdaji zbornika s simpozija, ki bo predvidoma izšel marca 2020 kot zaključno dejanje vsedržavnih, zlasti pa prekmurskih dogodkov, z največjim predvidenim 17. Avgusta v Beltincih, kjer bo najprej ekumensko bogoslužje (katoliška in evangeličanska cerkev) in veliko ljudsko zborovanje v parku.

Na prvem, pred sto leti, ko so slavili odločitev o združitvi, se je zbralo prek 20 tisoč obiskovalcev iz Prekmurja, Prlekije in številni tudi iz ostalih delov Slovenije. Težko je reči, ali je mogoče organizirati zborovanje, kulturni-glasbeni ali športni dogodek kjerkoli v Sloveniji, na katerem bi se zbralo toliko obiskovalcev. Številčno najbolj obiskane so prireditve in dogodki (glasba ali šport) v ljubljanski dvorani Stožice, vendar ne kaj dosti več kot z 10 tisoč obiskovalci.

V sestavo širšega, čezmejnega sodelovanja, sodijo stiki in sodelovanje s Porabskimi in štajerskimi Slovenci ter gradiščanskimi Gradiščanskimi Hrvati v Avstriji.

S tem je Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija domala edina, ki poskuša ohraniti in tudi na novo razvijati sodelovanje v panonskem prostoru, kjer so ob Slovencih v Porabju in na Štajerskem tudi gradiščanski Hrvati, s tamkajšnjim Panonskim inštitutom v Pinkovcu v Avstriji.

Slika: Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija svoje dogodke skoraj vedno popestri z nastopi priznanih kulturnih skupin; tokrat pevski zbor Slava Klavora iz Maribora in odličen glasbenik, pevec in pesnik Vlado Kreslin. Foto: Ernest Ružič

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija ima predvideno vsebino za tradicionalno majsko srečanje Naši zakladi, ki bo tokrat posvečeno 100-letnici dr. Vaneka Šiftarja, in za literarni natečaj na temo Jaz mladi Prekmurec – danes in tukaj (4. oktober). Z ustanoviteljem Vrta spominov in tovarštva Vanekom Šiftarjem bo povezanih več dogodkov, in sicer mariborska Pravna fakulteta, Inštitut za narodnostna vprašanja in Ustanova Ustanova, so začeli s pripravami 3. Šiftarjevega zbornika, ki bo

izšel ob 100-letnici rojstva in 20-letnici smrti. 1. Vanekov zbornik – Pravo-narod- -kultura je izšel leta 2001, 2., Bosa pojdiva, dekleta, obsorej, pa leta 2010. Predvidoma bo izšel tudi ponatis Vanekove pesniške zbirke Pobiram orumenele liste, v Vrtnu pa se bodo ustanovitelji v spomin zbrali prekmurski in prleški akademiki.

S Spominskim dnevom, 21. februarja, in posebnim Vanekovim večerom bomo počastili spomin na akademika Antona Vratušo, povezanega z Ustanovo vse od njene ustanovitve. Cvetka Hedžet Toth bo predstavila temo Kaj se skriva za parolo: kriza vrednot sodobnosti.

Ustanova bo nadaljevala z drugimi dejavnostmi, med katerimi kaže posebej izpostaviti Festival poezije in vina (s sedežem na Ptuj), ki se je z literarnim dogodkom lani prvič predstavil v Vrtnu, še naprej bo vključena v priprave na kandidiranje Lendave za Evropsko prestolnico kulture leta 2025; v sodelovanju Krajinskega parka Goričko bodo pripravili posvetovanje o razvojni vlogi in pomenu kulturne in naravne dediščine; dramski igralec Evgen Car pripravlja film Prekmurska poezija v dialektu – Materin jezik kinč predragi (ob 300-letnici natisa prve prekmurske knjige v starem prekmurskem knjižnem jeziku).

Ustanova bo namenjala veliko pozornosti Vrtnu, ki je del Mreže botaničnih vrtov in arboretumov v Sloveniji. Pri razvoju Vrta nameravajo uresničiti projekt »Trije parki – kulture, miru in oddiha«, namenili bodo pozornost sajenju novih drevnin, v poletnem času organizirati Čitalnice/ Čajnice, v programu so sodelovanja z društvi, denimo z Društvom general Maister, Protestantskim društvom, se vključevali v Evropsko pot reformacije – Routers of Reformation. Zanimivih, že doslej uveljavljenih dogodkov in načrtov bi lahko, če bi jih predstavili vse, popisali eno številko Porabja. Zato o tokrat izpuščenih in nekaterih sproti nastajajočih dogodkih v naših naslednjih številkah.

- **Kak je in da fajn bilau. Kejpa pa tekst: Klara Fodor. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 5**

Tikvi pauvamo pa goškice lüpamo – malo zavolo nostalgije

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Gnesden vejn od največ porabski lidaj, najbolje od starejši, leko čüjemo: »Kak je in da fajn bilau, kak je veselo pa karažno bilau«. Spaumnim se, meli smo cajt, ka smo dosta vküp odli, enoma-drügoma dostavse pomagali, nejsmo poznali nevošččnosti pa bogastva, liki lübezen, radost, poštenjé pa smo vse vedli ceniti, biti zadovolni. Djeseni pa po dugi zimski večeraj smo pa že mi mlajši tü kumar čakali, aj kam pozovejo našo držino kukarco lüjpat, perdje čejsat, največkrat pa guškice lüjpat.

Slika: Lüpanje je veselo delo, med tejm ka roke flajšno delajo, se leko pogača ali spejva. Foto: Klara Fodor

Samo poskrivoma smo leko šli, ka so nam v šauli fejst branili. Furt smo se bojali, aj nas samo stoj vö ne ovadi, ka so nas té fejst naprej vzeli. Ka dobrauta pa lepota sta bile v tisti večeraj? Tau samo tisti leko razmejmo, steri smo tau preživeli. Največ pripovejsti, špajsi so se tašoga ipa pripovedjali, vsefale klajfe so tü vöprišle. Zatok smo mlajši z uspičanivivüjami trno naigro posløjšali, najbolje tisto, ka nej bilau glij za nas. Trno radi so popejvali tü, nej bilau pitanje, sto začne, ka do spejvali, nej trbelo nišoga dirigenta vcuj. Spejvanje je šlau z düjše pa s srca. Kak gunči lüstvo gnesden, najbola pa največ se je prej spejvalo na Gorenjom Seniki. Nej se štelo, če so okapali, žetvo delali ali zimsko delo meli. Zatok pa nej čüda, če največ pa najbaugši pesmarov eške gnesden Gorenji Senik ma. No, podje so se pa radi vküp nabrali pa odli nastrgavat, gde so kakšne dekleta, ali gde leko napravijo kašno norijo. Radi so je nota zapejrali, so pred dvera znosili vsefalé ali eške kaula razmetali verti, kravo vöprivezali, domau po pauti pa v bejlom lijani postrašüvali mlade dekleta. Vöölöjpane guškice so vertinje na süjo mogle posišiti pa na toplom držati, aj ne splesnivo ali ne zbrignejo. Tau je leko bilau več pünklov tü. V zimi so pa vödelali olaj, no, tau je pa lepo delo bilau. Vertinja brigo mejla kreda djasti dobro domanjo djesti, küjano šunko, krü, slivovo palinko. Vsikša držina mejla zavolé olaja, najmenja najmenja za svojo stran. Tak so leko zdravo djesti meli cejlo leto. Kromče, starušanco, gra, lük na olaji, v leta pa najbola za šalato. Z guškic so pa pekle žete pogače, zaunke, beigléjn, raji dinjski kaup. Guškicove pogačice, stere so ostale po stiskanji olaja, so pa ta skrmili z marov. Bar drtino s toga lejpoga sveta aj leko znauva prživemo pa tadale gora držimo slovenski penzionisti, zatau smo začnili delati za tau in dašnje šego.

Bili smo fejst srečni varaški pa slovenčarski penzionisti, gda smo pred lejti dobili priliko v Slovenskoj vesi od verta Dančec Feri bačina pa vertinje tetice Irenke, ka smo guškice odli lüjpat k njim dvej-tri leta. Bilau, ka smo kumar meli mesto v krčmej, eške z Gorenjoga Senika so prišle ženske. Zatau se njima eške gnesden lepau zahvalimo, ka so tau veliko brigo nasé vzeli pa so nas furt trno lepau gora préjali.

Škoda, z lejti oni tū menje pauvajo, etak že z menje lidami opravijo tau delo. Zatau smo vözbrodili, ka mo penzionisti si sami pauvali tikvi z guškici v lupinjaj.

Slika: Ženske med pucanjem tikvi na njiivi, stero obdelujejo z arende. Foto: Klara Fodor

V Varaši smo najšli menši falat zemlé v arendo, gde po indašnjom pauvamo té fajta tikvi. Pri tejm so na pomauč Marika Kürnyek, Ani Makoš, Eržika Soós, Micka Bajzek pa Klara Fodor. Letos mo delale vekši falat pa mo eške meli več žensk vcuj. Pravijo, vej pa s tikvi nejga dosta dela. Če bi nej delale kvar vrane, požacke pa srné, bi nej trbelo znauva saditi pa nota graditi, bi eške menje bilau. Najvekšo delo pa prosí sūšenje guškic, stero nam obredi Micka Bajzek na Židovi. Sajenje, okapanje, osipavanje, tikvi pucanje, zemlau gora kopati si pa nota vtalamo. Lepau, žlakoma pa z veseldjom delamo vse ženske, rade smo vküper.

Najlepšo delo je pa li guškice lüjpati. S tejm, ka nejmamo dosta guškic, ne nücamo dosti rauk pa aj se po domanjom poznamo, smo se vküp napelale doma pri našoj Micki Bajzek na Židovi. Ona nam guškice prejšnji den dola zmočala, nam fajn toplo küjnjo, velko mesto naprajla. Za süje gunte pa črvau smo se pa méj, drüge brigale, tau se tüvcuj drži. Tak smo pa te leko srečno lüjpale dva zadvečerka, gda smo telko vse mele pripovejdati, ka smo prvin zgotovile, kak bi leko kaj zaspejvale seničke ženske.

No, vüjpajmo, ka letos več guškic leko pripauvamo, ka mo vekšo zemlau delale. Nin razmejmo, zakoj neške naš narod več na velke pauvati té tikvi. Dosta vekšo mesto trbej, menje tikvi je za pauv, tikvi so velke, samo malo guškic majo. Tikvi brezi lupinj so pa tak nagausta, kak bi posejene bile, vse je žunto, dosta guškic majo, dosta menje dela dajo. Ali, stokoli kakoli pravi, té olaj z guškic v lupinjaj nejma para, toga leko postavimopred svejt. No, pa brezi lüjpanja guškic, smo dosta zdjibili, najbola dobro drüžbo, padaštvo, veseldje pa pravo lübezen eden do drügoga.

- Več let je preživo na tihinskem. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 6

Marjan Farič – predsednik Prekmurskega društva General Maister Murska Sobota

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Tüdi v naši novinaj smo v zadnjom cajti že dosta pisali o tom, ka se v etom leti slavi 100-letnica združítve prekmurskih Slovincov z matičnim narodom. In tau je fontoško tüdi za Prekmursko društvo General Maister, stero je bilou v Murski Soboti ustanovljeno pred tremi leti. »Že po imeni se vidi, ka je naše društvo vezano na slovenskoga generala in domoljuba Rudolfa Maistra, steri je konec leta 1918, po prvi svetovni bojni, vküper z 4200 prostovoljci razorožo (lefegyverezte) nemško sodačijo v Maribori in je tak té velki varaš osto slovenski. Tau je bilou fontoško tüdi za Prekmurje, stero je daubilo teritorialni stik z drügimi slovenskimi krajinami. In tak je te 1919. leta na pariškimirovni konferenci spadnola odločitev, ka de Prekmurje spadnola k rosagi Srbov, Rovatov in Slovincov, sledkar je tau bila Jugoslavija,« je povedo Marjan Farič, predsednik Prekmurskega društva General Maister, in cujda, ka njihovo društvo ne ohranja samo spomina na generala Maistra, liki je ena njegovih glavnih nalog, ka gor drži lübezen do domovine.

Slika: Marjan Farič je predsednik Prekmurskega društva General Maister Murska Sobota. Foto: Osebni arhiv Marjan Farič

Slika: Člani Prekmurskega društva General Maister so bili že večkrat na obiski v Porabji. Foto: Osebni arhiv Marjan Farič

»V Prekmurji tau domoljubje najbolje pride do lidi prejk našoga domanjoga, prekmurskoga gezika. Sploj zdaj, gda je ta okraugla obletnica, smo prekmurski rejči dali ške vekši pomen. Škemo, ka naj se Prekmurci zavedajo, što in ka smo. Tüdi na našo pobudo je Ieranaca Suzana Panker pripravila program, po sterom se zdaj na več naši šaulaj mlajši včijo prekmurski gezik,« je raztolmačo Marjan Farič, steri se je naraudo blüzi Porabja, v vesnici Kuzma, gé sta oča in mati včila na šauli: »Oča je Prekmurec, mati pa je bila iz Maribora kak Ieranca poslana z dekretom na Goričko.

Nejsam biu star ške eno leto, gda smo se preselili prejk Müre, prva za eno leto v Lenart po tistom pa v Ljutomer, gé sta oba stariša daubila delo. Oča, steri se je vözašaulivo za pravnika, je te nej biu več škonik, mati pa je včila na šauli. Gda smo bili v Prlekiji, se je naraudo ške moj brat Matjaž, steri je šest pa pau lejt mlajši od mene. Gda sam začno oditi v šesti razred, smo se preselili nazaj v Prekmurje, v Mursko Soboto.«

Po zgotovljeni osnovni šauli in gimnaziji ga je pout odpelala na študij prava: »Prva sam napravo višjo pravno šaulo, po tistom sam tau študero ške na fakulteti. Vmes sam že delo pri policiji. Čiglij sam biu eden redkih, steri sam nej odo v srednjo policijsko šaulo v Tacni, sam napravo kariero v policiji. Med drugim sam biu tüdi načelnik kriminalistične policije v Murski Soboti. Gda je Slovenija gratala svoj rosag, so me poslali za šest mesecov v Meriko, na FBI akademijo. Sledkar smo z držino živeli na Nizozemskom, v varaši Haag, vej pa sam biu več kak sedem let slovenski predstavnik pri Europoli, organizaciji, stera skrbi za povezovanje policij v Evropi. Čerka, stera je tam odila v srednjo šaulo, je mela željo, ka se naprej šauliva. Prva je šla na Škotsko, sledkar pa v London, gé ške gnesden žive.«

Na tihinskem, pravi, je spozno dosta lüstva s celoga sveta. Dosta je takših, s sterimi je ške gnesden pajdaš. »Meu sam enoga kolega iz Norveške, steri je biu z držino tüdi pri meni na obiski v Murski Soboti. Človek ma dober spomin, pa si je zapaumno, ka je registrska tablica MS Murska Sobota, MB Maribor, KR Kranj in tak ta dale. In té pajdaš, Stein njemi je ime, me samo gnauk zove pa pravi, ka je skauz okno vido en slovenski bus, ka ma registrsko tablo MS. Tau je soboški avtobus, tau so tvoji, san brodo in san jih šau pitat, če poznajo Marjana Fariča. Pravli so, ka me poznajo, in tak je telefon dau v roke ene Cvetke, stera je vküper z menov v brigadi bila. Brž sam v auto skočo in sam se s svojimi Prekmurci srečo,« je ške pravo sogovornik, steri je tüdi goslar, najrajši pa špila na saksofon.

Slika: Saksofon je meu s sebov tüdi te, gda je živo na tihinskem. Foto: Osebni arhiv Marjan Farič

»Zdaj, ka sam v penziji, mam več cajta in leko več špilam na té inštrument. Je pa muzika univerzalni gezik, tak ka mi je dostakrat prav prišla tüdi na tihinskem. Gé ena zanimiva anekdota. Gda san biu na FBI akademiji sam meu saksofon s sebov. Vsakša generacija dé iz Washingtona na študijsko potovanje v New York. Nej bilou zadosta placa za vse na busi, zatau smo žrebali. In ges sam vöspadno. Šau sam do svojoga prednjoga in sam njemi pravo, ka do Merkanari ške meli priliko titi v New York, ges pa ne vem, če mo meu. On je pravo, ka leko den z njimi, če mo na vreji World Trade Centra zašpilo pesem New York, New York od Franka Sinatre. Tau je bilou za mene mala güjžina, vej pa smo že v Soboti pri plesnom orkestri, steroga

je vodo Ernest Lukač, tau pesem špilali. In tak se je rejsan zgaudilo, ka sam tau pesem odšpilo tam visiko na törmi, steroga gnesden več nega, vej pa znamo, ka so ga teroristi leta 2001 vničili,« je na konci ške cujdau Marjan Farič.

- **Gorenjesenička cerkev je lani bila stara 80 lejt. Vera Gašpar. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 7**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Na Gorenjom Seniki so gnešnje cerkev začnili zidati 1938. leta, gda so tam mladi duhovnik bili Janoš Kúhar. Staro cerkev so dojvtrgnili, namesto nje so začnili nauvo, vekšo zidati, ka je te eške trikrat telko lüstva bilau v vesi kak gnes.

Slika: Gorenjesenička cerkev je lani bila stara 80 lejt. Foto: Porabje

Z deli so začnili mejseca februara: lejs so spravili, cügeu, najbola potrebno je pa bilau dosta flajnsni rauk. Gospaud Kúhar so tö ravno tak pomagali kak vsi drugi vaščani, nej nji je sram bilau kramp pa lopato v roké vzeti. V tistom leti je biu v Budimpešti evharistični kongres, eške od tam so pomauč prosili. Sama ves je dosti lesa dala pa cügeu, steroga so doma sami napravili. Zatok so se paščili, ka bi radi eške tisto leto dali cerkev posvečati. Hvala Baugi, tau se je posrečilo, 20. novembra so cerkev že blagoslovili, če rejsan je eške dosta dela ostalo na drugo leto. Patron cerkve je sv. Ivan Krstiteu (sv. Janez Krstnik). Ves je tistoga ipa dobila mladoga školnika tö, steri je dober kantor tö biu, dobro je znau igrati na harmoniumi. Vküp je spravo ženske, stere so znale lepou spejvati, etak je grato cerkveni pevski zbor. Andraš Čabai pa gospaud Kúhar sta se dobro razmejla, sta vküp delala. Za časa Rakosija so za obadva prišli težki cajti, Čabaina so v drugo mesto djali, gospauda Kúhara so pa vnoči »vkradnili« pa nji odpelali med Vaugre v Izsákfa. Tistoga ipa smo njim mi nosili mlejko. Zazrankoma gda sem v šaulo ũšla, sem nesla mlejko, dapa na farofi je bilau vse zaprejto, zaman sem rogatala. Za menov so prišli Roza strina, steri so gospaudi küjat ojdli, da so se njim tö nej zglasili, so leteli na šaulo, po tistim pa k žüpani. Tam so zvedli, ka so gospauda Kúhara vnoči odpelali. Za dobri pet lejt so nji nazaj pistili na Senik. Pa ka so najšli? Prazni farov. Vörnicke so njim pomagali, ka so se vküp pobrali.

Tak daleč, ka so pa začnili na cerkvi delati. Njina dugolejtna želja je bila, ka bi cerkev dali pobarvati pa na plafaun kejpe pofarbat. Malar, steroga so pozvali, se je zvau István Takács. Rejsan je dobro delo napravo, preveč lejpe svete kejpe je namalo v naši cerkvi. Z gospaudom Kúharom sta se dobro razmejla. Gda se je gospaud bojau, ka doj spadne z lestvice, vej pa nej več mladi človek biu, ma je pravo: »Vej si mi pa obečo, ka boš Boga molo zamé, dokeč bom gez na lestvici viso«. Njegov kejpi eške zdaj krasijo našo verkev.

Naš gospaud Janoš Kúhar so se do konca svojoga življenja brigali za našo lejpo slovensko materno rejč pa so go držali. Dostafart so pravli, gda mene ne bo več, se bo pozabila slovenska rejč. Gez tak pravim, ka za tau smo mi sami tö krivi, če de se tau zgodilo. Hvala Baugi, do gnes se je tau eške nej zgodilo. V cerkvi se eške zatok spejva slovenski pa se móli. Naša cerkev je lani 20. Novembra bila 80 lejt stara. Znauva so go pofarbali, nej tak dugo nazaj smo nauve stolice dobili, naš župnik so je dali napraviti s pomočjav vörnikov. Lepau je, da se brigamo za Božjo ižo, vej je pa ta iža za vsakšoga. Tü nas krstijo pa vse zakramente nam tü podelijo. Naše delo je, da go vsakšo nedelo pa po svetkaj obiščemo pa po vöri živemo.

- **Pred 50. lejti so meli tri sneje v Slovenski vesi. L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 7**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

Skalauvci se že trno pripravljajo na borovo gostüvanje, stero bau 2. marcüša Tau se je brž zvedlo po drugi vasnicaj tö, zatok so naprej prišli stari kejpi, eške takšni tö, stere so pred 50. Lejti napravili v Slovenskoj vesi.

Slika: Teruška Szekeres (po možej Nagy Istvánné). Foto: Porabje

Teruška Szekeres (po možej Nagy Istvánné) je tó rada poglednila stare kejpje. Zdaj je 75 lejt stara babica, pred 50. lejti je bila sneja, sejdlja je na bauri, steri je 35 mejtarov dugi bijo. »28 svatbic pa družbanov je vlejtklo baur, pred njim so jahali husarge, v krili so meli dekle, pred baurom je kočü išo pa kaule, stere je somar vlejtko.

Slika: Borovo gostüvanje v Porabju. Foto: Porabje

Vesela povorka (menet) je vejndrik dva kilomejtra duga bila,« je nam pripovejdlala Teruška. Tau smo tó zvedli, ka so na tom borovom gostüvanji meli tri sneje, dapa samo edna je prava bila, tau je bila Teruška, drugi dvejt sta »lauški« bili, stere so steli v ženina sünniti, dapa on je »pravo« vöodebrau.

- **Blagoslov na svetki sv. Balaža. L. R. Horváth. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 12**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

3. februara se katoliška cerkev spomina mučenika, püšpeka sv. Balaža, steri je tak rejšo od zadavitve dejte, ka ma je djau pod brado dvejt svejči v obliki križa pa je proso za Božjo pomauč. Blagoslov svetoga Balaža so prejšnjo nedelo dobili porabski verniki tó, na kejpji obred v Slovenski vesi.

- **Novi člani pri sakalovski folklori. L. R. Horváth. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 6. februarja 2019 - Leto XXIX, št. 6, str. 12**

http://www.porabje.hu/pdf/2019/2019_6.pdf

K sakalovski folklorni skupini, ki deluje pod okriljem Zveze Slovencev na Madžarskem, vsak drugi teden prihajata mentorica Dragica Kolarič in harmonikar Boris Velner iz Slovenije. Stokovnjaka že dolga leta usmerjata delo skupine, v kateri pleše precej mladih Sakalovčanov in Sakalovčank.

Slika: Novi člani z mentorico Dragico Kolarič in predsednikom Jožefom Illésem. Foto: Porabje

Pred začetkom vaj smo od predsednika skupine Jožija Illésa izvedeli, da je v Sakalovcih delovala slovenska folklorna skupina že na začetku 70-ih let prejšnjega stoletja, toda po daljšem obdobju je razpadla.

»Proti koncu 90-ih let se je spet rodila želja, da bi ponovno ustanovili folklorno skupino, ki je začela delovati 1997. leta«, je pripovedoval predsednik, ki je zadovoljen s pogoji, v katerih deluje skupina, saj zanjo skrbita tako Slovenska zveza kot tudi vaška samouprava. Kljub temu da so skupino zaradi študija zapustili nekateri člani, je število konstantno, saj so pridobili nekaj mladih. Vsi trije prihajajo iz družin, kjer folklorna dejavnost ni neznana.

Jázmin Illés je dijakinja monoštrske gimnazije. Kot je povedala, je že dalj časa »kukala«, ko so potekale vaje. Veseli jo, da bo lahko preko plesa spoznala matično državo in tudi šege ter navade, ki so jih že skoraj pozabili.

Šestnajstletni Marton Kovacs sledi svojemu bratu, ki že pleše pri skupini. »Všeč so mi plesi, ki jih plešejo in tudi družba mi je po godu. Redno prihajam na vaje, da bi vse bolje plesal,« je povedal dijak, ki obiskuje 10. letnik monoštrske gimnazije.

Bálint Reibling hodi na strokovno srednjo šolo, obiskuje program gostinstva. Njegov dedek (István Makoš) je bil ustanovni član sakalovske folklore, v skupini pleše tudi njegova mama. Bálint zelo rad pleše, ima izkušnje tudi z modernimi plesi.

Folklorna skupina bo aktivno sodelovala tudi na borovem gostüvanju, ki bo v Sakalovcih 2. marca.

Delo, Ljubljana

- **Varuh, ki mu srce bije za bolj ranljive skupine. Barbara Hočevar. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 02. februar 2019**

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/varuh-ki-mu-srce-bije-za-bolj-ranljive-skupine-142200.html>

Moti ga, da smo Slovenci nesamozavestni, in to, kako se mnogim zdi, da je v tujini vse boljše.

Moje vodilo bosta človek in človečnost, je Peter Svetina napovedal v torek, nekaj trenutkov po tistem, ko so ga poslanci potrdili za petega varuha človekovih pravic v Sloveniji. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je dobil neverjetno podporo – zanj je glasovalo kar 89 poslancev, torej vsi, ki so takrat sedeli v dvorani, kar daje triinpetdesetletnemu specialnemu pedagogu velik politični kapital, sam pa tako rekoč enoglasnost v parlamentu jemlje kot dobro popotnico in veliko priložnost, da »stvari res premaknemo na bolje in bo moje napovedano proaktivno delovanje lažje izvedljivo«.

V uradu predsednika republike so v pojasnilu, zakaj je Borut Pahor med devetimi kandidati izbral prav njega, zapisali, da ima veliko praktičnih in življenjskih izkušenj s področja dela z ranljivimi skupinami in da ga odlikuje občutek za sočloveka. »V stališčih je trden, vendar je pripravljen sprejeti argumente, ki ga prepričajo. Je človek dialoga, a neomajen, ko se ljudem godi krivica,« so utemeljili. Njegovi prijatelji pravijo, da se z njim radi družijo, ker je pozoren poslušalec z izrazitim smislom za humor in ker je vztrajen.

Njegova uradna biografija je impresivna. Leta 1989 je na pedagoški akademiji pridobil naziv specialni pedagog za duševno prizadete, po strokovnih izpitih je leta 2005 končal šolo za direktorje v socialnem varstvu. Po študiju se je najprej zaposlil na osnovni šoli kot učitelj, leto kasneje je sodeloval pri ustanovitvi bivalne enote v Domu počitka Mengeš, katere vodenje je prevzel. Potem se je preselil v Avstrijo in delal v organizaciji Lebenshilfe, leta 1995 se je kot vzgojitelj zaposlil v Slovenskem šolskem društvu Celovec.

Po vrnitvi v domovino leta 1999 je prevzel naloge najprej pomočnika, potem direktorja v Varstveno delovnem centru INCE v Mengšu. Kasneje je postal predsednik Skupnosti varstveno delovnih centrov Slovenije. Sodeloval je z združenjem za duševno zdravje Šent, med drugim pri ustanovitvi zaposlitvenega centra Karso v Pivki, kjer je med letoma 2008 in 2015 opravljal funkcijo direktorja.

Leta 2014 je s kolegom Matijo Zadrgalom ustanovil Grunt, zavod za socialno podjetništvo na podeželju v Komendi, kjer je strokovni direktor. Sodeloval je še v več zbornicah, fundacijah in združenjih, med drugim je bil od leta 2014 do 2018 član predsedstva Hokejske zveze Slovenije, kjer je bil odgovoren za razvoj ženskega hokeja.

Življenja z ljudmi s posebnimi potrebami ne pozna le s profesionalnega, ampak tudi zasebnega vidika. »Najprej sem imel mlajšo sestro z downovim sindromom, potem sem bil strokovnjak. Da sem v popolnosti spoznal življenje in delo z osebami z motnjami v duševnem razvoju, so mi pomagali v bolnišnici v Celovcu, ko so dali sinu premočno narkozo. Med operacijo je

nastal zaplet, zaradi katerega ima težko motnjo v razvoju,« je povedal Svetina, ki priznava, da mu je cinizem blizu. »Imam krog prijateljev cinikov. To je tako *fletno*. Med sabo spustimo ventile.«

Več let je pisal blog *O vsem po malem*, kjer se je, kot je dejal, precej razkrival. »Svojo zgodbo sem izpostavljal zato, ker hočem po eni strani vlivati optimizem staršem otrok s posebnimi potrebami, po drugi strani pa javnosti, ki ne pozna teh ljudi, odvzeti strah pred drugačnostjo. Ljudje dostikrat jamrajo in imajo težave s tem, sam pa to jemljem kot običajno življenje neobičajne družine. Življenje je lepo, ne glede na to, kaj se zgodi.«

Z družino – ženo, ki je Avstrijka, 23-letno hčerjo in 20-letnim sinom – živi v Komendi. »Povsem na samem, na koncu vasi, smo po vrnitvi iz Avstrije kupili staro hišo. Ko smo iskali lokacijo, smo se morali prilagajati temu, da takrat nismo vedeli, ali bo sin hodil. Začeli smo adaptacijo, ki še po dvajsetih letih ni končana.« Preden se je preselil na podeželje, si je bolj romantično predstavljal življenje na kmetiji, kjer se je priučil vseh del, za katera je treba poprijeti.

Nekoč je bil član SLS, leta 2011 je kandidiral na parlamentarnih volitvah, a je že pred leti izstopil, menda zaradi različnih pogledov predvsem na nekatera socialna vprašanja. Predsednik SLS Marjan Podobnik je pred kratkim v intervjuju za *Delo* o njem dejal, da je zelo vesel, da je najresnejši kandidat za varuha. »Če me je kdo vprašal za mnenje, sem o Petru Svetini povedal svoje izrazito pozitivno mnenje, čeprav se ne strinjam z vsemi njegovimi pogledi. Mislim, da bo odličen varuh, nekatera področja zelo dobro pozna iz lastnega dela in prakse, verjamem pa, da bo znal tudi druga področja s sodelavci kakovostno pokriti.«

Delo varuha človekovih pravic je vedno spremljal, od prvega dne, ko je funkcijo prevzel Ivan Bizjak, ga je to področje zanimalo. »Seveda mi srce bije bolj za ranljive skupine, zlasti za ljudi z invalidnostjo, a to ne pomeni, da mi drugi niso pomembni. Vsak problem, ki ga ima človek, je zanj takrat največji.« Ena od njegovih prioritete bodo pobude organom, naj izdajajo take odločbe, da jih bodo vsi razumeli. »Osebnost me moti, da dobim odločbo ali dopis nekega organa, pa kljub temu, da sem že toliko časa v socialnem varstvu in pri zaposlovanju invalidov, ne razumem, kaj bi mi radi sporočili.«

Zavod Grunt bo enako kot doslej delal naprej. »Sem velik optimist, ampak po drugi strani tudi realist. V življenju ne sme biti vsega konec, če nekoga kar naenkrat ni. Svet se ne ustavi. V vsakem trenutku stvar, ki jo delam, in stvar, ki teče, mora teči naprej, ne glede na to, ali sem tam fizično ali ne. Tako sem delal tudi, ko smo postavljali zaposlitveni center v Pivki. Zadeva mora funkcionirati.«

Zelo je ponosen na sodelavce, zlasti na družino Zadrgal. »V Grunt smo šli z zavedanjem odgovornosti, da smo zaposlili pet ljudi, ki drugače ne bi dobili zaposlitve. Mi nismo takšni, da bi po dveh letih, ko se financiranje konča, ljudi iz ranljivih skupin odslovili. To je tako, kot da bi nekoga pripeljal na svetlo in toplo, potem pa mu vzel kurjavo in potegnili dol rolete. Zagotoviti je treba trajna delovna mesta,« je prepričan.

Kaj ga veseli? Pred štirimi leti je kupil četrtoletja star avtomobil. »Največji užitek je, ko se z družino usedemo vanj in gremo. To se sicer dogaja preredko, ampak ko se, je čudovito. Obiskali smo nekaj evropskih mest, z njim se vozimo na morje. Prva pot je bila po Franciji, kjer je bilo toplo in sem ob sončnem vzhodu nazdravil abrahamu.«

Moti ga, da smo Slovenci nesamozavestni, in to, kako se mnogim zdi, da je v tujini vse boljše. »Tudi sam se padel na to *finto*. Strokovno smo ogromno hodili po Evropi, vse je bilo videti lepo. Zaradi izziva sem šel delat v Avstrijo, da bi pridobil izkušnje. Vsebinsko potem ni bila takšna, kot je bilo videti na zunaj. Ampak oni so vedno govorili o pozitivnih stvareh in o tem, kako so strokovni, potem pa sem spoznal, da je enako kot pri nas, le da mi najprej izpostavimo probleme in kako je financiranje slabo urejeno. S tega vidika sem se veliko naučil, predvsem to, da imamo v Sloveniji primere dobre prakse, o katerih moramo povedati, da so dobri. Da ne začnemo jamrati.« Vsakemu, ki misli, kako je zunaj fino, bi privoščil tujo izkušnjo, je dejal.

- **Britancem zadišalo tudi slovensko državljanstvo. Suzana Kos. Delo, Ljubljana, 02. februar 2019**

<https://www.delo.si/novice/slovenija/britancem-zadisalo-tudi-slovensko-drzavljanstvo-146288.html>

Ugodnosti EU: Že leta ni bilo Britanca, ki bi želel z izredno naturalizacijo postati naš državljan. A Brexit je to spremenil

Brexit vznemirja tako britanska podjetja, kot tudi državljane. Želeli bi ohraniti ugodnosti, ki jim jih prinaša EU. Več kot tretjina britanskih podjetij tako pred marčevskih iztekem izstopnega roka za brexit razmišlja o selitvi v tujino. Več kot 16 odstotkov naj bi jih že imelo izdelane načrte za premestitev na območje EU, kot ciljni državi sta navedeni predvsem Belgija in Francija. Skokovito pa raste tudi število Britancev, ki bi želeli pridobiti državljanstvo katere od držav članic EU.

»Name sta se obrnila dva državljana Velike Britanije in me prosila za pomoč, ker bi si želela ohraniti beneficije,« razlaga **Lojze Peterle**, evropski poslanec. Eden od Britancev, ki bi rad dobil slovensko državljanstvo, je zdravnik, drugi, ki je pri tem potreboval Peterletovo pomoč, je novinar. Za zdaj mu vloge za izredno naturalizacijo, ne glede na Peterletovo priporočilo, po naših informacijah pristojni organi niso ugodno rešili.

Novinarja, v času osamosvojitve Slovenije je razmeroma naklonjeno naši državi poročal za Sky News, je evropski poslanec priporočil za obravnavo po postopku o izredni naturalizaciji, saj po Peterletovem mnenju opravičuje navedene razloge zanj. Postopek o izredni naturalizaciji namreč omogoča pridobitev slovenskega državljanstva v primeru, če to zaradi določenih razlogov koristi državi. Državljanstvo je mogoče pridobiti pod lažjimi pogoji. Med drugim pa tujcu dopušča tudi ohranitev dosedanjega državljanstva. Po podatkih ministrstva za notranje zadeve je z izredno naturalizacijo lani slovensko državljanstvo poskušalo dobiti osem Britancev.

V zadnjih petih letih je bilo po postopku izredne naturalizacije skupaj podeljenih 172 slovenskih državljanstev, največ, 138, zaradi »nacionalnega interesa.« Drugi najpogostejši razlog za uspešno vlogo za pridobitev slovenskega državljanstva prek izredne naturalizacije je pomen prosilcev za področje znanosti (12 prosilcev) ter za področje zdravstva in gospodarstva (9 prosilcev). Državljanstvo so dobili tudi trije športniki ter po en prosilec s področja kulture, verstva in pravosodja. Največ teh prosilcev je prišlo iz Italije, Srbije in Rusije. Vprašali smo še nekaj drugih evropskancev, ali so dobili podobne prošnje; Tanja Fajon, Franc Bogovič in Igor Šoltes prošnje za priporočilo niso dobili.

Britanci zaradi brexita množično povprašujejo po državljanstvih držav EU.

Leta 2017 je 12.994 Britancev pridobilo drugo državljanstvo.

Najbolj zaželjena so državljanstva Nemčije, Francije in Belgije.

Največji naval na Nemčijo

Od britanskega referenduma o brexitu se je število prebivalcev Otoka, ki bi želeli pridobiti državljanstvo katere od držav članic EU, zelo povečalo. Leta 2017 je drugo državljanstvo pridobilo kar 12.994 Britancev. Le dve leti pred tem jih je bilo nekajkrat manj, le 1800. Najbolj zaželjena ciljna država za pridobitev državljanstva je za Britance Nemčija, sledita pa Francija in Belgija. BBC je med drugim poročal, da je leta 2017 kar 7492 Britancev pridobilo nemško državljanstvo, leta 2016 si je tega zaželelo precej manj ljudi, 2702.

8 Britancev je lani želelo z izredno naturalizacijo dobiti še slovensko državljanstvo

Znani, ki so postali Slovenci

Med znanimi osebnostmi, ki so v preteklosti »po skrajšanem postopku« pridobile slovensko državljanstvo, so, na primer, igralec Rade Šerbedžija, ki je v enem od intervjujev izjavil, da mu je pri tem pomagala pravzaprav vsa tedanja slovenska oblast z Milanom Kučanom in Jožefom Školčem na čelu, pa režiserka Ivana Đilas, atletinja Merlene Ottey, ameriški košarkar Anthony Randolph in njegova rojakinja Shante Evans ter drugi.

Državljanstvo Republike Slovenije se lahko sicer pridobi »po rodu«, kar pomeni, da oseba sledi v državljanstvo Republike Slovenije svojim staršem ali vsaj enemu od njiju, če je bil ta slovenski državljan v času rojstva te osebe. Državljanstvo je mogoče pridobiti tudi z naturalizacijo, to je s predpisano dobo dejanskega in neprekinjenega življenja v Sloveniji, ob predpostavki, da oseba izpolnjuje še vse preostale zakonsko določene pogoje. Poleg redne naturalizacije obstaja tudi omenjena izredna naturalizacija, ki omogoča pridobitev slovenskega državljanstva ob ohranitvi dosedanjega državljanstva prosilca pod lažjimi pogoji, v primeru obstoja državne koristi na določenem področju družbenega življenja.

- **Smo v usodnem času. Če zdaj naredimo večje napake, bodo te nepopravljive. Intervju: Miro Cerar. Pogovarjal se je: Jure Kosec. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 02. februar 2019**

Miro Cerar, minister za zunanje zadeve

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/smo-v-usodnem-casu-ce-zdaj-naredimo-vecje-napake-bodo-te-nepopravljive-145458.html>

Minister za zunanje zadeve Miro Cerar o izzivih slovenske zunanje politike v čedalje bolj nepredvidljivem mednarodnem okolju.

Nekdanji premier se na novi funkciji večkrat znajde v položaju, ko mora zagovarjati odločitve prejšnje vlade. Njeni zunanjepolitični dosežki v nasprotju s splošnim prepričanjem niso bili skromni, vztraja Miro Cerar, težava je predvsem v njihovem nepoznavanju. V letu evropskih volitev je njegova ambicija približati državljanom slovensko zunanjo politiko in z njo tudi pomen našega članstva v EU.

Predsednik republike Borut Pahor in premier Marjan Šarec sta ta teden na sprejemu za diplomatski zbor na Brdu pri Kranju kot glavna izziva mednarodne skupnosti izpostavila pomen predvidljivosti mednarodnega okolja in pomen vladavine prava. Vaš pogled se verjetno ne razlikuje dosti.

Še nekoliko bi zaostрил njuna izvajanja v smislu nevarnosti, ki danes preži na našo zahodno pa tudi svetovno družbo in civilizacijo. Na neki način smo prav tu, v Evropi, kjer smo ustvarili sorazmerno visoko blaginjo in v primerjavi z drugimi deli sveta v polni meri uveljavljamo demokratične vrednote, posebej vladavino prava, velikokrat soočeni z dogajanjem, ki želijo vse to ogroziti. Okoli nas so krize, ki jih podnebne spremembe in množične migracije ter pojav terorizma še spodbujajo. Zaradi tega smo v usodnem času. Če zdaj naredimo večje napake, bodo te nepopravljive. Govorim o obstoju Evropske unije, ohranjanju civilizacijske pridobitve in vrednote, ki jo predstavlja pravo – nacionalno, evropsko in mednarodno. Vladavino prava smo gradili stoletja in ta nas povezuje, nam omogoča sobivanje. Predvsem Slovenci moramo spoznati, da je za države z manjšim obsegom in številom prebivalcev res usodno, da se v EU in svetu spoštujejo norme mednarodnega in evropskega prava. Kajti če se ne bodo, bo tudi v Evropi prevladal zakon močnejšega. To bi pomenilo vrnitev v 20. stoletje, v dobo konfliktov.

Kot ugotavljate, je veliko stvari na tehtnici. Slovenska zunanja politika bo prej ali slej v položaju, ko bo morala odreagirati. Toda v preteklosti smo imeli težave z artikuliranjem svojih interesov tako v širši regiji kot na evropski in svetovni ravni.

Zunanji minister nisem postal zato, da bi bil zadržan ali plašen. Zdaj imamo državo že toliko časa in smo toliko časa pomemben akter za različnimi svetovnimi omizji, da moramo biti samozavestni, naš glas se mora jasno slišati. Naša stališča morajo biti jasno izražena, ne sme nas biti strah, tudi če se pogovarjamo z največjimi državami. Slovenija ima pravico in dolžnost, da kot polnopravna članica mednarodne skupnosti zagovarja vrednote, ki to skupnost ohranjajo in plemenitijo, in to je naloga, ki sem si jo zadal. Če so bila v preteklosti morda še tu in tam opažanja o neodločnosti naše zunanje politike, nameravam to preseči. Tudi v preteklih letih smo bili marsikje dovolj odločni. Če pogledamo že razvoj od začetka naše državnosti, smo se odločno izrekli za članstvo v pomembnih mednarodnih organizacijah, vstopili v Evropsko unijo in Nato, s čimer smo pokazali odločnost.

Toda članstvo v EU in Natu smo hkrati napačno dojemali kot cilj in ne kot sredstvo za doseg interesov.

To je bila težava, zaradi katere smo se velikokrat vedli nekoliko zmedeno in nismo dobro vedeli, kaj bi pravzaprav počeli s tem članstvom. To ni mišljeno slabšalno, veliko smo naredili, toda kot mlada država smo potrebovali nekoliko več časa.

Kriza, ki nas je prizadela, je še poudarila dejstvo, da moramo zelo dobro vedeti, kam hočemo, kaj hočemo za to narediti in s kom bomo pri tem sodelovali.

Ali imamo odgovore na ta vprašanja? Občutek je, da nimamo niti dobro izoblikovanega mnenja o tem, v katero smer bi se morala razvijati EU in kakšno vlogo bi Slovenija rada igrala v njej.

V Sloveniji se javnost v zadnjih letih premalo osredotoča na zunanjo politiko, ta je veliko pomembnejša, kot si mislimo. Pravzaprav je odsev notranje politike, tako kot velja tudi obratno. Upam in verjamem, da bomo Slovenci bolj spremljali dogodke v svetu, aktivneje sodelovali v tem, kar počnemo. V okviru EU smo zelo aktivni, odigrali smo eno izmed ključnih vlog pri reguliranju migracijskih tokov. Dali smo pobudo za zaprtje balkanske poti za nezakonite migracije ter pri tem ohranili solidarnost in humanost, kajti še vedno moramo imeti odprta vrata za tiste, ki pribežijo k nam v strahu za življenje in res potrebujejo pomoč.

Drugi primer: močno podpiram krožno gospodarstvo kot del miselnosti, ki jo nujno potrebujemo, da bo Slovenija ustvarjala trajnostni razvoj in ostajala zelena in modra, če govorimo še o vodah. Na tem področju je Slovenija eden od protagonistov v Evropi, pravico do pitne vode smo vključili v ustavo in problematika pitne vode bo naša neizogibna prihodnost. Izzivi, kot so podnebne spremembe, migracije, terorizem pa tudi izobraževanje in zaposlovanje, če na Evropo gledamo kot na enoten gospodarski prostor, presegajo državne meje. Ravno zato je tako pomembno, da je Slovenija aktivna na multilateralnem področju. Lani smo predsedovali svetu za človekove pravice OZN in imeli nekaj posebnih pobud ter poudarjali varstvo ranljivih skupin, otrok, žensk in starejših. Ravno te dni sem imel sestanek z nevladnimi organizacijami o reševanju situacije v Jemnu. Slovenija bo ostala glasna glede nujnosti takojšnjega reševanja humanitarne katastrofe v Jemnu. Naša ustanova ITF, specializirana za razminiranje, bo pripravila projekt razminiranja v Jemnu in Siriji.

Če se še nekoliko zadrživa pri zunanjepolitičnih težavah, kako poteka usklajevanje med ministrstvom za zunanje zadeve, predsednikom vlade in predsednikom republike?

Ni težav. O nekaterih najpomembnejših dilemah se običajno usedemo in pogovorimo. Imeli smo že take pogovore in verjamem, da bodo tudi v prihodnje konstruktivni. To je zelo pomembno: tako nismo samo usklajeni, ampak tudi bolj učinkoviti. Če vsi trije predstavniki govorimo isti jezik, ima Slovenija težo. Če pa navznoter ne gre, če se ukvarjamo sami s sabo in se nam zadeve rušijo, izgubljammo zunanji ugled.

O usklajevanju vas sprašujem zaradi vaših izjav o evropski perspektivi Srbije na parlamentarnem odboru za zunanjo politiko, nekaj dni preden je v to državo odpotoval na uradni obisk predsednik republike.

Kaj je bilo narobe s temi izjavami? V državnem zboru sem odgovarjal na poslanska vprašanja, kar je redna praksa. Ko so me vprašali o zadevah, ki se tičejo tudi Srbije, sem odgovoril skladno z našo zunanjepolitično usmeritvijo in dejavnostmi. To ni bilo v ničemer v nasprotju s tem, kar je predsednik republike povedal med obiskom v Srbiji. O tem sva tudi govorila in tu ni protislovij. Poudarek mojega nastopa je bil, da sta Slovenija in Srbija prijateljski državi. Vendar, ko so me poslanci vprašali, kako ocenjujemo razmere v Srbiji, sem dejal, da od evropskih in slovenskih kolegov dobivam vprašanja, v katero smer se zdaj nagiba ta država. Slovenija se na vseh forumih, na vsakem srečanju zelo trudi poudarjati velik pomen integracije Zahodnega Balkana v EU. Smo ena od najbolj zavzetih držav, ki najbolj verjame v to, da Zahodni Balkan spada v skupno evropsko družino. Če si mi prizadevamo za to, je seveda povsem na mestu tudi naše pričakovanje, da periodično dobimo jasen signal iz Srbije in drugih držav Zahodnega Balkana, da so še vedno odločene, da bodo šle po tej poti.

Koliko so razmere na Zahodnem Balkanu po vašem posledica pomanjkanja angažmaja EU v tej regiji? Makedonija, ki je skupaj z Grčijo končala več desetletij trajajoč spor o imenu, je ena redkih pozitivnih zgodb.

Ta zgodba je bila res uspešna. Naj omenim še črnogorsko, pri kateri smo prav tako intenzivno sodelovali. Bili smo država mentorica pri vključevanju Črne gore v Nato in smo to nalogo res dobro opravili. V primeru Makedonije je bilo pomembno, da sta tudi Grčija in Bolgarija naredili svoje, kar pomeni, da je EU res dobro opravila svojo nalogo. Seveda je še ni konec, treba jo je nadaljevati in pripeljati do konca. V zadnjem letu ali dveh opažam veliko pogostejšo prisotnost predstavnikov evropskih institucij na Zahodnem Balkanu, tudi zato, ker se EU želi bolj angažirati v tem delu Evrope. Slovenija je vedno poudarjala potrebo po tem angažmaju, a je ta še vedno premajhen. Krepi se na politični in deklarativni ravni, prešibek pa je v praktičnem smislu. EU bi lahko več storila za Balkan tako, da bi tam gradila infrastrukturo in pomagala pri tem, da bi bila bolj udeležena pri energetskih in drugih projektih ter vključena v investicije. Kot vidimo, na Zahodni Balkan prodirajo drugi, kitajski, ruski, bližnjevzhodni vplivi, kar je seveda legitimno. Toda če nočemo dopustiti, da bi bili ti vplivi premočni, moramo biti tudi mi prisotni v tem prostoru. Včasih se zdi, da smo v EU osredotočeni na lastne težave ter nam zmanjka energije in volje za večji angažma na Zahodnem Balkanu, kar je nevarno. Zavest o tem, da bo treba storiti več, se krepi, pa vendar je težko. Pojavljajo se populizmi, ki govorijo drugače. Pojavljajo se nacionalistični in drugi radikalizmi v skoraj vseh evropskih državah, ki zagovarjajo divergentne, centrifugalne tendence. Tako Evropa ne more naprej. Schengen in notni trg sta pridobitvi, ki se ju včasih premalo zavedamo in ju ne bi smeli izgubiti. V nasprotnem se bomo vrnili v stanje, ko bomo imeli državne meje, carine, mejni nadzor, ko bomo ksenofobični, nacionalistični, zagledani v lastne interese, zato tudi ekonomsko neuspešni. Da se to ne bi zgodilo, moramo delati skupaj. Skupni evropski projekt moramo odločno peljati naprej in vanj postopno, ko bodo za to pripravljene, vključiti tudi države Zahodnega Balkana.

Odgovor na izzive, ki ste jih izpostavili, je več integracije na ravni EU, posledica tega pa izguba suverenosti. Koliko suverenosti kot država potrebujemo na zunanjepolitičnem področju in koliko si je sploh želimo?

To je zelo občutljiva tema, ker z njo praviloma operirajo nekatere skrajnodosničarske pa tudi druge politične skupine v Evropi, ki si želijo graditi razvoj na tem, da bi se države spet zapirale vase. Mislim, da je danes svet preveč povezan, da bi bilo to mogoče. Seveda moramo ohraniti suverenost pri številnih vprašanjih. Na EU smo prenesli del suverenosti in tam jo imamo, dokler jo EU spoštuje in dela v dobro vseh držav. To je proces, ki ga moramo nadaljevati. Če bi se pokazalo, da bi lahko odstopili še kakšen del suverenosti naši večji evropski družini, ker je to v dobro nas vseh, ker bo tako morda več dela

za ljudi, ker bomo še lažje potovali iz ene države v drugo, da bo več kulturne in znanstvene izmenjave, to podpiram. Če pa bi to šlo na račun naše narodne ali kulturne identitete, je tu rdeča črta in absolutna meja. V to ne bo privolila ne Slovenija ne katera druga evropska država.

Globalno gledano se danes pojavlja miselnost – zelo izrazito jo zaznavamo v ZDA –, po kateri se poskuša kompleksne svetovne probleme reševati na enostavne, bipolarne načine, tako da se domnevno preseka gordijski voz in udari po mizi na način, ali si z nami ali proti nam. To je zelo nevarna, dolgoročno neproduktivna strategija. Na kompleksen svet se lahko dolgoročno uspešno odzivaš le s kompleksnimi prijemi. Ta diskusija se je pri nas razvila ob globalnem dogovoru o migracijah. Nobena država danes ne more sama biti kos svetovnim migracijskim tokovom. Če želimo v Sloveniji migranta iz afriške ali azijske države vrniti v to državo, ker ugotovimo, da je varna, moramo imeti s to državo neki dogovor. Z odstopanjem od multilateralizma ne bomo rešili globalnih problemov. Kratkoročno je to morda videti učinkovito, tudi mi lahko rečemo »Najprej Slovenija!« in začnemo zapirati meje. Nekaj mesecev ali kakšno leto bodo Slovenci od tega morda imeli koristi, potem pa bodo prišle uničujoče posledice.

Vračava se k zunanjepolitični strategiji.

Popolnoma jasno je, da moramo Sloveniji zagotoviti na eni strani varnost, na drugi pa sodelovanje z vsemi deli sveta. Če v enem delu sveta pride do krize ali enostranskih ukrepov, moramo imeti odprto drugo možnost. Zato je bistvo naše zunanje politike, da smo tako pri energetske oskrbi in komunikacijah kot pri gospodarskem sodelovanju odprti v vse smeri. Naša zunanja politika je sorazmerno uravnotežena. Zato je tako pomembno, da zdaj intenziviramo odnose z ZDA, s katerimi smo v zadnjih obdobjih politično premalo sodelovali. Vsi me sprašujejo, ali gre to na račun Rusije. Odgovor je ne. Z Rusijo bomo prav tako sodelovali kot doslej, ampak z Američani smo v nekem obdobju premalo sodelovali in to poskušamo popraviti. Tako bo tudi z nekaterimi drugimi deli sveta. Naše jedro delovanja je še vedno EU.

Pred nami so evropske volitve. Ali slovenska politika po vašem zna volivcem dovolj dobro razložiti, zakaj smo sploh članica EU? Je dovolj, če rečemo, da nimamo alternative?

Nismo še dovolj dobro artikulirali te naše nuje biti v EU in vseh dobrobiti, ki jih zaradi tega uživamo. Te so veliko večje od bremen, ki jih nosimo. Letos bom obiskal kraje in šole po Sloveniji, da bi mladim, študentom in drugim predstavil točno to, kar ugotavljate, da nam manjka: zakaj je EU za nas dobra izbira. Absolutno si želim okrepiti tudi pomen kakovostne in odločne zunanje politike in zakaj morajo biti ljudje seznanjeni s tem. Kot premier sem velikokrat soodločal s predstavniki največjih držav. Ta čast in privilegij, da predstavljaš državo na evropski in svetovni ravni, da si sogovornik pri vsaki pomembni temi, ni samo velika odgovornost, ampak tudi prijeten občutek, ker vidiš, kaj smo dosegli z osamosvojitvijo in kaj pomeni biti država. Če ne bi bili država, bi drugi upravljali z nami. Polnopravna evropska prihodnost je del te zgodbe, evropska zgodba je pogoj za prihodnost.

Nizka udeležba na zadnjih evropskih volitvah kaže, da se ne zavedamo pomena EU in da smo preveč indiferentni do naše skupne prihodnosti. Če ne bodo slovenske državljanke in državljani pokazali večje aktivnosti in zanimanja, lahko prevlada neki drug pogled – zgodba brexita nas uči, kako boleče in žalostne so lahko takšne streznitve.

Kar zadeva umeščeno Slovenije v mednarodno okolje, so najpomembnejši odnosi s sosednjimi državami. Od nastopa te vlade se v odnosih s Hrvaško ni nič vidno spremenilo, tega nihče ni niti pričakoval. Kakšne odnose z južno sosedo si želite videti ob koncu tega mandata?

Odnosi s Hrvaško so mavrični. Na eni strani imamo odlične odnose na nekaterih področjih, pri maloobmejnem sodelovanju, gospodarsko rastemo v obe smeri, izmenjava je rekordna, pri čemer Slovenija skoraj tretjino več izvozi kot uvozi, turizem poteka in ljudje se dobro razumejo.

Vprašanje se nanaša na politične odnose.

Seveda, ampak te stvari so pomembne, kajti politika jih soustvarja. Ko smo se pogovarjali o arbitraži, in v zadnjih dveh letih je bilo zelo napeto, sem pazil, da ne bi tega problema po nepotrebnem razširili še na druga področja. Zdaj, ko smo se znašli pred političnim ultimatom Hrvaške, ko ne priznava vladavine prava, ko noče izvršiti veljavne mednarodne odločbe glede meje, smo zadevo prenesli na pravni parket in šli s tožbo pred sodišče EU v Luksemburgu. To bo, upam, jasno ocenilo, da Hrvaška s tem, ko krši mednarodnopravno zavezujočo arbitražno odločbo, krši tudi evropsko pravo. Spor, ki smo ga povzročili in na katerega se je z odgovorom na tožbo odzvala tudi Hrvaška, je spor o kršitvi evropskega prava. Neizpodbitno dejstvo je, da Hrvati z neimplementacijo arbitražne odločbe kršijo mednarodno pravo. To bo ostalo ne glede na izid sojenja pred luksemburškim sodiščem. Radi bi dokazali, da Hrvaška s tem krši tudi evropski pravni red, kajti posega neposredno v režim ribištva v okviru našega morja in okviru schengna. Kako naj imamo jasno evropsko schengensko mejo, če je Hrvaška ne priznava kot mednarodnopravno določeno? S tem, ko smo šli na pravno področje, smo deloma razbremenili politične odnose okoli tega problema. Naš pristop mora biti takšen kot do zdaj: zelo odločen tam, kjer Hrvaška krši dogovore ali mednarodno pravo, ter dobrososedski in prijateljski tam, kjer je to smiselno zaradi ljudi in naših skupnih interesov.

Odsotnost bilateralnih srečanj med predstavniki slovenske in hrvaške vlade verjetno ni ključne?

S premierom sva dobila povabilo najin角度 kolegov, torej hrvaškega premiera in zunanje ministrice, da se sestanemo. Z gospodom Šarcem sem se dogovoril, da bi bilo smiselno koordinirati takšen obisk. To bo na koncu njegova odločitev, vendar ocenjujemo, da nima smisla pretirano hiteti s tem, dokler nasprotna stran ne bo pokazala, da je pripravljena bolj spoštovati vladavino prava. Da bil bi tak obisk smisel, je treba prej doseči premik nasprotne strani. Naj poudarim, da se tako premier kot jaz srečujeva z najin角度 kolegoma v Bruslju vsak mesec pa tudi drugod. Tu ni zadržani ali prekinitve odnosov. Normalno komuniciramo, ko pa zadevo prenesemo na uradno raven, ki je simbolnega in zato še kako dejanskega pomena, mislim, da mora Hrvaška doumeti, da mora prej storiti korak v pravo smer.

Dosedanja zgodba z arbitražo je pokazala, da se na evropske organe ne moremo pretirano zanašati. To postavlja pod vprašaj tudi implementacijo morebitne sodbe sodišča EU.

Vedno smo pred hipotetičnimi vprašanji. Tudi EU se gradi vsak dan znova. Samo en dan je dovolj, da se zgodi brexit, pa se vse poruši. Samo en dan je dovolj, da nastanejo napetosti med državama. V tem je problem. Rušiti se da zelo hitro, gradi pa se leta in leta. Če izhajamo iz predpostavke, da komisija ne bo storila tistega, kar mora, če se bo to dogajalo, Evrope kmalu ne bo več. Potem se bo vprašanje meja postavilo povsem drugače, kot vprašanje moči.

Odnose z našimi sosedi poleg arbitraže definirajo predvsem migrantska problematika in infrastrukturni projekti, kot je drugi tir. Je Madžarska po vašem še vedno najboljši partner za gradnjo drugega tira?

Z drugim tirom se ukvarjamo že desetletja. V prejšnjem mandatu je Madžarska ponudila, da je pripravljena pomagati pri drugem tiru, ker je zainteresirana, da bi prek njega iz Luke Koper prevažala blago. Čeprav imava z madžarskim premierom Viktorjem Orbánom drugačne politične poglede in prepričanja, sem zaznal enkratno zgodovinsko priložnost, da na tej podlagi vzpostavimo strateško partnerstvo z Madžarsko. Kajti s sosednjimi državami je smiselno imeti strateško dolgoročno sodelovanje, ki prinaša koristi tako na področju infrastrukture, energetike, gospodarstva ... O tem govorimo: o strateških odnosih. Tu ne gre za zgolj finančno ali ekonomsko vprašanje, koliko bi Madžari prispevali, ampak za veliko širše vprašanje. Navsezadnje smo dobili podporo šestih držav za ta projekt. Če gledamo širše, pridejo na dan druge številke in koristi. Če se z Madžari ne bomo povezali, se bodo povezali s Trstom ali Reko. Zato sem zagovarjal sodelovanje s to državo, ne samo pri drugem tiru, ampak tudi drugod. Res je, da Madžari v zadnjem času vlagajo v naša podjetja in da njihova država namenja znatno finančno pomoč svoji manjšini v Sloveniji. Če tu vidimo negativne učinke, se moramo tega kompleksno lotiti na področju javne uprave, šolstva, gospodarstva in seveda omogočiti tisto, kar je dopustno, ter preprečiti tisto, kar bi bilo v nasprotju s slovenskimi interesi. Ne smemo pa tega povezovati s strateškimi odnosi z državo, s katero tako rekoč nimamo resnih zgodovinskih bremen, vsaj v zadnjih obdobjih ne.

Na kratko se ustaviva še pri brexitu. Kako ocenjujete potek pogajanj in odločitve, ki jih je medtem sprejemala EU? Kaj bi neuspeh teh pogajanj pomenil za Unijo?

Kar se dogaja v britanskem parlamentu, je boleče. Težko je gledati državo, ki v svetu uživa takšen ugled, pa se je znašla v tako težko obvladljivi situaciji. Vsak dan pridejo na dan z novo rešitvijo, neizdelano, nepreverjeno, in dejansko mislim, da je logično, da EU27 takšne *ad hoc*, rokohitrške poskuse zavrača, kajti to ni premišljena politika, ampak kaos, iz katerega se praviloma ne izcimi nič dobrega. Upam, da bo dogovor o brexitu vseeno sklenjen, kajti izstop brez dogovora bi bil zelo boleč za obe strani in predvsem za ljudi in gospodarstvo. Če bo prišlo do urejenega dogovora, ne verjamem, da bo bistveno drugačen od tistega, ki je bil dosežen s sporazumom. Sedemindvajseterica težko privoli v ponovno odprtje pogajanj, ker bi odpri Pandorino skrinjico. Seveda je treba britanski premierki ponuditi manevrski prostor za pogovore.

Je smiselno vztrajati pri trenutni vsebini sporazuma, če bi se pokazalo, da bi to privedlo do brexita brez dogovora?

EU27 mora vztrajati pri dogovoru, ki je vzdržan in sledi logiki izstopa. Če izstopiš, pač izstopiš. Britanci bi izstopili, a hkrati ostali zraven. Že prej je bil to problem, namreč Združeno kraljestvo je imelo v določenih pogledih ugodnosti v primerjavi z drugimi članicami Unije. Negodovanje nad evropskimi institucijami se je krepilo, referendum pa je to pripeljal do vrhunca, tudi s pomočjo dezinformacij. Na to bi morali ključni akterji misliti prej. Razumem, da je treba predvsem pomagati ljudem, da izstop ne bo preveč boleč. Ostati moramo partnerji na vseh področjih, predvsem na varnostnem in gospodarskem. V Združenem kraljestvu morajo sami najti pot do podpisa tega sporazuma.

Več evropskih držav je v primeru brexita brez dogovora napovedalo, da bo enostransko zagotavljalo pravice britanskih državljanov, ki živijo na njihovem ozemlju. Bo to storila tudi Slovenija?

Prav bi bilo, da storimo isto, pod pogojem, da tudi Združeno kraljestvo recipročno poskrbi za naše državljanke, ki živijo na Otoku. Verjamem v tak razplet, intenzivno se pripravljamo na različne možne scenarije, morda bo treba sprejeti tudi intervencijske zakonske rešitve, če se bo zgodilo nepredvideno. Treba je zavarovati ljudi, da ne bodo trpeli zaradi razhoda.

Brexit bo izrazilo spremeno Unijo in s tem neposredno vplival na Slovenijo. Slovensko predsedovanje EU v drugi polovici leta 2021 bo verjetno potekalo v bistveno drugačnih razmerah kot tisto leta 2008. Kako se sploh pripraviti na tak izziv?

Za naše predsedovanje je pomembno, da vsak dan trdno delamo na tem, da zagotovimo ustrezne kadre in pripravljamo vsebine, ki jim bomo dali prednost, pri tem pa moramo ves čas tesno sodelovati v triju z Nemčijo in Portugalsko, kajti že zdaj je pomembno, da sooblikujemo vsebine, ki ji bomo dali na mizo. Glede na to, da Slovenija že ima za seboj pozitivno izkušnjo vodenja Sveta EU, verjamem, da smo sposobni to dobro izpeljati tudi drugič, seveda v precej drugačnih razmerah. V času predsedovanja bomo med prioritetskimi nalogami še vedno imeli Zahodni Balkan, želim si tudi, da bi bila ena od prioriteta tematika krožnega gospodarstva.

Predsedovanje je eden od ključnih projektov, ki jih zdaj vodite na ministrstvu. Kako boste preprečili, da zaradi tega ne bodo trpele druge zunanje-politične potrebe in da izkušnje, ki jih bo država s tem pridobila, ne bodo šle v nič?

Povedali ste nekaj zelo pomembnega. Po prvem predsedovanju se je namreč zgodilo ravno to: številne kadre, ki so se izurili in naučili marsikaj, v času predsedovanja in pred njim, smo enostavno izgubili. Nismo vedeli, kaj bi z njimi. To se ne sme ponoviti. To je eden od izzivov ne samo za zunanje ministrstvo, ampak za vsa. Po drugi strani ne moreš dobro predsedovati, če nisi hkrati ves čas aktiven v svetovnem merilu. Del predsedovanja je tudi odzivanje Unije na svetovne probleme. To pomeni, da bomo imeli dvojni delovni čas. Ko se bo predsedovanje približevalo, bomo vedno bolj aktivni. Zagotoviti moramo dovolj kadrov in staviti na tematike, ki bodo evropsko verodostojne in globalno relevantne: tako bomo največ naredili tudi za Slovenijo.

- **Največ, kar lahko narediš, je, da se bo čez tisoč let v knjigi nekdo prepoznal. Intervju: Dušan Šarotar.**

Pogovarjala se je: Patricija Maličev. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 02. februar 2019

Dušan Šarotar, pisatelj, pesnik, publicist in scenarist

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/najvec-kar-lahko-naredis-je-da-se-bo-cez-tisoc-let-v-knjigi-nekdo-prepoznal-145596.html>

Pisatelj Dušan Šarotar o Mišku Kanjcu, Cankarju, Prekmurju, moči nepisanja in o tem, da se tisto več, kar je samo v nas, nikoli ne bi smelo izgubiti.

Slika: Dušan Šarotar, pisatelj, pesnik, publicist in scenarist. Foto: Voranc Vogel

»Na začetku je bila samo pesem,« pove nekje na sredini pogovora, ki sva ga morala zaradi trušča dvakrat prekiniti. Potem sva v snegu odkolesarila drugam. Med drugim je avtor romanov *Biljard v Dobrayu*, *Panorama*, *Nočitev z zajtrkom*, *Potapljanje na dah*, *Ostani z mano*, *duša moja* ...

»Potem pridejo založnik, lektor, tiskar, knjižničarji, šole, gledališča, mediji, kinodvorane, festivali, letališča, muzeji in prevajalci. Na začetku te verige pa je samo eden, pesnik,« pove. »Pogosto mislimo, da je mogoče sistem vzdrževati brez njega, a to nikakor ne drži. Vse, kar postavljamo, mora stati na pesniškem temelju, drugače se v hipu sesuje, kljub obilni in razvpiti propagandi.« V tem duhu sva spregovorila o Mišku Kanjcu, Cankarju, stoti obletnici priključitve Prekmurja k matici, o jeziku, domovinskosti, nacionalizmih, o moči nepisanja in o tem, da se tisto več, kar je samo v nas, nikoli ne bi smelo izgubiti. »Morebiti zato zgodbe tudi so.«

Prevodi in nagrade

Knjige Dušana Šarotarja so prevedene v madžarski, angleški, španski, francoski in hrvaški jezik, v pripravi sta italijanski in poljski izdaji. Letos se obetajo novi prevodi v Argentini, Angliji in na Hrvaškem. Lani je izšel francoski prevod romana *Panorama* v zbirki *Etonnants Voyageurs*, založba Hoebeke/Gallimard. Z romanoma *Biljard v Dobrayu* in *Panorama* je bil finalist za kresnika. V Mehiki je roman *Panorama* leta 2017 prejel nagrado Césarja Lópeza Cuadrasa za najboljši roman po izboru bralcev. Angleška izdaja romana (prevod Rawley Grau) je bila nominirana za nagrado Oxford-Weidenfeld ter mednarodno dublinsko literarno nagrado. Kritike romana so med drugim izšle v *Guardianu*, *World Literature Today* in *Literary Hubu*.

Česa se v tem času v življenju najbolj veselite?

Mir, tišina, zbranost je vse, kar potrebujem. Kadar je doma vse v redu, je človek pomirjen. Veselim se tudi praznikov in obredov, eden od takšnih je letos stota obletnica priključitve ali združitve Prekmurja s takratno državo SHS oziroma, kot danes pravimo, združitve z matico Slovenijo. Na to praznovanje se miselno pripravljam že nekaj časa. Lani je bila stodeseta obletnica rojstva Miška Kranjca, ki je s svojim mogočnim opusom, ter seveda s sugestivno in poetično vizuro Prekmurja, vplival na to, kar bomo letos praznovali, saj drugače ne bi niti vedeli, kaj praznujemo.

Zanimivo, da je lanska Kranjčeva obletnica sovpadla s Cankarjevo, pa se jo je slavilo precej bolj zadržano. Se motim?

V tem razvpitem in razkošnem Cankarjevem letu sem pogrešal le Cankarjevo neskončno melanholijo in čudovito hrepenenje, vsega je bilo obilo, a lepote njegovega poetičnega stavka, ki ga imam rad, zelo malo. Ja, notranji občutek mi pravi, da bi morali nekoliko glasneje, odločneje praznovati več teh okroglih obletnic, ne samo Cankarjeve. To je namreč za neki skupni prostor, v katerem se skupnost formira skozi jezik, in če je Cankar s svojim genialnim opusom zaznamoval dolino šentflorjansko, je prav gotovo Miško Kranjec zaznamoval svet med Muro in Rabo, ki je šele leta 1919 formalno pripadel slovenskemu svetu. Kranjec je kljub revščini odšel v Ljubljano kot nadarjen dijak na semenišče. Živel je v internatu v marijanišču. Mati mu je spakirala na pot prazen kovček, kakor piše v rokopisu, ki ga prebiram, ker mu ni imela kaj dati vanj, in rekla: »Ne moreš potovati brez prtljage.« V drugi roki je imel violino, zavito v časopisni papir. Vendar kovček ni bil prazen, v njem je prišlek nosil misel, da bo nekoč pisatelj. Tako je prišel v Ljubljano nekaj let po Cankarjevi smrti in ta podoba tujca se je zelo dotaknila tudi mene. Tudi sam sem prišel z malim kovčkom v belo mesto, s podobnimi aspiracijami sem bil poslan v prestolnico. Tega, kar bomo letos praznovali, ne bi znali imenovati, če tega prej ne bi poimenoval pisatelj: melanholija, nostalgija, slike o svetu, ki je nekje daleč na drugi strani reke. Vse to je izumil pisatelj in s to podobo vstopamo v 21. stoletje.

Ko danes pišem, seveda pišem v slovenskem knjižnem jeziku. Govorimo pa doma še vedno prekmursko. Ta odločilna nota, da se oživi slovenski knjižni jezik med prekmurskimi pisci in pisatelji, je bila tudi Kranjčeva. Nekje ob koncu tridesetih let, še pred začetkom druge svetovne vojne, se je njegov krog mladih izobražencev in intelektualcev, zbranih ob reviji *Mladi Prekmurec*, zavzemal za to, da bi prešli na knjižni jezik. Vendar Prekmurje je obstalo, ne zato, ker je bilo pred sto leti priključeno novi državi, ampak ker so že stoletje prej katoliški in protestantski duhovniki pisali knjige, prevajali evangelije v prekmurski jezik. Prekmurščina je bila v tistem času na ravni knjižnega jezika. Imeli smo časopisje, za natis je bila pripravljena formalna slovnica, sestavljen je bil slovar.

Prehod na knjižni jezik se je pozneje izkazal kot odločilen.

Seveda. Pomislimo samo na slovensko manjšino na Madžarskem. To so Prekmurci, ki so po pariški mirovni konferenci ostali v Porabju na Madžarskem. Porabski Slovenci, desetletja skriti za železno zaveso, nikoli niso prestopili v knjižno slovenščino, govornica je ostala ista, porabsko narečje. Zdaj se tam piše literatura, tudi dnevno časopisje, še vedno večinoma v narečju, ki pa nezadržno stagnira. Knjižni jezik obvladajo zgolj izobraženci. Zato menim, da se je ob tem praznovanju treba tudi zamisliti, ne samo o Slovencih, ki so ostali na drugi strani meje, ampak tudi o statusu slovenščine kot jezika, kot temeljne vezi, ki povezuje skupnost v nekaj več, kar ni samo državna meja, ovita z bodečo žico.

Kaj se je zgodilo po prvi svetovni vojni s Prekmurjem?

Po glasu iz Pariza o mirni priključitvi Prekmurja k državi SHS je bil v Beltincih avgusta 1919 velik miting. Ampak danes, ko razmišljamo o teh burnih dogodkih izpred stoletja z neke zgodovinske distance, vidimo, da je to bil čas, ko se je pisala tudi sedanost. Po uničenju in razpadu starih evropskih imperijev so povsod vznikale majhne delavske republike in nestabilne države, tako v Nemčiji, na Madžarskem in tudi v Prekmurju je Vilmoš Tkalec z balkona hotela Dobray razglasil svojo prekmursko republiko, ki je cvetela le nekaj majskih dni. Avstrija je postala republika. Podobno je vrelo po vsem Balkanu. Ob tem valu formiranja držav, ko so se zares črtale meje, se je za nekatere izšlo bolje, za druge slabše. Šele danes vidimo, da sta v ozadju teh velikih projektov imela ključno vlogo stara diplomacija in zakulisno trgovanje. Mir je bil kot kratkotrajen sen. Na mirovni konferenci v pariških salonih je prvič odigrala odločilno vlogo tudi Amerika in predsednik Wilson z znamenito tezo o pravici do samoodločbe narodov. Takrat je prvič pljusnil čez Atlantik močan val političnega in ekonomskega vpliva. Pred kratkim je izšla študija Uroša Lipuščka, h kateri sem napisal krajši esej, o zakulisju pariške mirovne konference s posebnim oziranjem na dogajanje v zvezi z iskanjem rešitve za Prekmurje. V knjigi se med številnimi politikami, diplomati in generali znajde tudi lik ameriškega profesorja in kartografa Johnsona, ki je morebiti celo ključno vplival, s svojim poznavanjem razmer na terenu, na končno določitev današnje meje v Prekmurju.

Mati mu je [Mišku Kranjcu] spakirala na pot prazen kovček, kakor piše v rokopisu, ki ga prebiram, ker mu ni imela kaj dati vanj, in rekla: »Ne moreš potovati brez prtljage.« V drugi roki je imel violino, zavito v časopisni papir. Vendar kovček ni bil prazen, v njem je prišlek nosil misel, da bo nekoč pisatelj.

Vsekakor se je odvil na tisoče drobnih scenarijev in naključij, da smo danes tukaj. Mene zanima ta profil in pesniška podoba Prekmurja danes, kdo sem in od kod prihajam. Ob tem se vedno spomnim velike madžarske kulture, ki je nedvomno tisočletja vplivala in oblikovala kulturno podobo Prekmurja, od arhitekture, glasbe do kulinarike. Tudi danes sem kot bralec še vedno na strani velike madžarske sodobne književnosti. Seveda ne smem pozabiti niti na izginulo prekmursko judovsko skupnost, o čemer v svoji literaturi ves čas pišem. Potem je tu še za mnoge čudno, a posrečeno sobivanje katolicizma in protestantizma. Ta podoba večkulturne, večetnične in večkonfesionalne pokrajine je še vedno vir navdiha in predvsem metafora za dogajanje po svetu. Danes opažamo na eni strani velik odpor do sožitja in večetničnosti, s sklicevanjem na neke čudne identitetne teorije, po drugi strani pa še vedno iščemo Evropo ter pozivamo k mehčanju nacionalnih držav. Torej, še vedno je živa prisposoda srednjeevropske kavarne, v kateri za mizami sedijo ljudje različnih jezikov in kultur ter v poltemi čakajo, ali bo zunaj dokončno počilo ali pa se bo le oglasil orkester na odru. Praznik ali katastrofa?

Na Severnem Primorskem, Goriškem in v Vipavski dolini je ob koncu 19. in začetku 20. stoletja zaradi revščine ogromno prebivalstva emigriralo v ZDA, Južno Ameriko in Avstralijo.

Podobno je bilo v Prekmurju. Na začetku 20. stoletja so bile glavni vir preživetja te male obubožane kmetije. Bilo je nekaj manjših mestnih središč, kjer so bili obrtniki, advokati, zdravniki, nekaj skromne inteligence, po drugi strani pa je bilo sezonstvo, odhod v tujino, edina alternativna. Vsi smo dediči emigrantov, sezoncev, izseljencev, deportirancev in tujcev.

Inteligenca ni emigrirala?

Tudi tista, ki je ostala, je bila večinoma duhovniška in učiteljska. Ljudje so množično odhajali v obe Ameriki, tudi v Francijo, na plantaže v okolico Pariza. Seveda so hodili tudi v Slavonijo na sezonsko delo in se vračali s skromnim zaslužkom. Tisti redki, ki so se lahko izšolali, predvsem nadpovprečno sposobne so poslali v Budimpešto in druga mesta. Kasneje ob priključitvi še v Ljubljano, še prej v Bratislavo ali na Dunaj. Prav ti redki izobraženci so ohranjali zavest, da so Prekmurci. Pisali so v svojem narečnem knjižnem jeziku, kar je pravi čudež, da se je jezik ohranil kot pisna tvarina.

Omenili ste, kako je Kranjec prišel v Ljubljano z violino in kovčkom. Sami ste ohranili violino starega očeta in vaša hči že ponosno igra na svojo violino. Dedkova jo bo počakala. Prekmurstvo?

Ja, tako, ona raste s svojo violino. Violina mojega starega očeta visi nad mojo pisalno mizo. Ko jo gledam, se vprašam, ali s to violino, ukvarjanjem s prekmurstvom in pesniškim spominjanjem na tamkajšnjo izginulo judovsko skupnost ter vsemi podedovanimi knjigami na neki način nezavedno vplivam in zaznamujem svoje otroke z družinsko zgodbo, čeprav jih poskušam obvarovati pred tem. Nočem biti profet. Vem, da se nekatere zavezujoče stvari prenašajo v tišini, potujejo kot reka ponikalnica, vem, da dedkova violina odzvanja v mojih besedah in stavkih. Prav tako se zdaj sin spogleduje s študijem filozofije, čeprav mu nikoli nisem vsiljeval svojih knjig. Kljub vsemu so ga na neki način zaznamovale.

V Ljubljani živite že trideset let. Ste kdaj razmišljali, da bi se vrnili v Prekmurje?

To je vedno mamljiva misel, da bi se nekoč vrnil.

Bi v tem primeru o Prekmurju lahko pisali tako, kot ste doslej?

To sem že večkrat poskušal. Ko sem tam, lahko nadaljujem začeto, bistvene koncentracije pa ne zmorem. Vedno moram pisati v odmiku. Ko pišem o Prekmurju, grem na otok [Pašman], če pišem o otoku, moram biti v Ljubljani. Je pa zanimivo, kar me je spreletelo šele pred kratkim, da v življenju še nisem ničesar napisal o Ljubljani. To me na neki način straši.

Živite v napačnem mestu?

Ne bi rekel, nikakor, tu se zelo dobro počutim. Ljubljane se navajam. Navadil pa se je verjetno ne bom nikoli. To je prekletstvo, zato, ko pišem o beguncih, priseljencih, tudi o srečnih zgodbah, ko se ljudje naselijo zaradi ljubezni, ko najdejo

dom, vem, o čem pišem. Tiste prave naselitve v prvi generaciji običajno ni. Pride šele z drugo ali tretjo. Ampak takrat se velikokrat zgodi, da otroke, vnuke, pograbitna strašna nostalgija in zahrbtna melanholija. Lahko rečem, da sem to doživel.

Pred kratkim sem naletela na vaš zapis Melanholija in ideologija o slovenstvu in Slovencih. Včasih se mi zdi, da je izključevalni način propagiranja slovenstva in domovinskosti, kot se to počne zadnjih petindvajset let, prekletstvo tega prostora.

Absolutno. Vsak dan bolj mi je jasno, da je s temi mokrimi sanjami nacionalistov o čistosti nekaj hudo narobe. Sam se sicer na široko izogibam izključevalnim definicijam naroda, nacije, raje govorim o jezikovnih skupnostih, ki si delijo zgodbe. Vztrajanje pri naciji, ki se formira zgolj okrog ene zgodbe, je brezdušno. Nobena skupnost nima samo ene zgodbe. Zato je tudi iskanje izvirne identitetne zgodbe popolnoma zgrešeno. Naj se vrnem k Prekmurju: če bi Slovenci ostali v Prekmurju kot čista etnična skupnost, bi se pred sto leti nemara vse skupaj nesrečno izšlo. Ampak ravno z vztrajanjem pri več zgodbah, mnogih pripovedih in jezikih, je ta skupnost lahko obstala. Nekaj drugega je zdaj v zraku občutiti v Sloveniji. Še malo, pa se bomo, ne samo z besedami, vulgarnostjo, nesramnostjo, pritlehnostjo, zavistjo, udarili še s čim drugim.

Imeti več domovin.

Tako je. Pravim, da so pravi pesniki brez domovine. V tej skupnosti vsi iščemo samo dom. Da vsak najde svoj dom, je morebiti celo več kot zahtevati eno domovino za vse.

Po drugi strani je knjiga Živa coprnija Pohorja in Istre, izleti po poteh pripovednega izročila, ki je pravkar izšla pri Beletrini, narodno in narodnostno nadvse povezovalna. Kakšno je ozadje njenega nastanka?

Knjiga je del širšega projekta, v katerega so vključene različne raziskovalne, kulturne in turistične ustanove. Moja naloga je bila literarizacija zgodb iz bogatega pripovednega izročila, ki so ga zbrali in pripravili sodelavci na znanstvenih inštitutih, od mitov, urbanih legend in bajk. Poskušal sem se vživeti v podobo sodobnega popotnika, ki se poda v Istro in na Pohorje po nevidnih sledih, da bi odkrival pozabljene zgodbe. Vsaka pokrajina je zaznamovana z zgodbami, pozabljenimi ali zamolčanimi. Pripoved je duša pokrajine. Knjiga je opremljena z izvrstnimi ilustracijami Tine Dobrajc in osnovnimi podatki za orientacijo v prostoru.

Kakšni ljudje berejo vaše knjige, in tu ne mislim samo na slovenske bralce?

Prepričan sem, da imam zelo malo bralcev.

Nikdar ga [pisanja] nisem jemal kot poklic ali kariero, čutil sem, da moram povedati zgodbo. Najbolj iskreno pa je pisanje zame nekaj, kar naredi človeka boljšega. Ukvarjanje z umetnostjo je izključno to, kako zdržati svojo človeškost. Nisem prepričan, ali me je pisanje česa naučilo, me je pa privezalo k tišini, zbranosti, samoti.

Reciva, da je to mogoče dokaj zanesljivo preveriti.

Že, ampak moj notranji občutek, ko sem napisal *Panorama*, na primer, mi je pravil, da bo knjiga našla svojih 37 bralcev, nič več. To je bila moja številka. Na kaj več si nisem drznil upati. Potem sem v neki kritiki prebral, da ta knjiga ni niti za enega bralca, da je to knjiga samo za avtorja in za nikogar drugega.

Takšna oholost sme prizadeti?

Mene je. Potem se pa zgodi prevod, knjiga izide v nekem drugem jeziku, in imaš občutek, da je tudi tam njenih 37 bralcev. Potem še v tretjem jeziku in spet prihaja ta 37. Zdelo se mi je, da je moja naloga hoditi po svetu in srečati vsakega od njih. Pa vendar obstaja neka zgodba, ki ima trdno bralsko skupnost, ki v takšne zgodbe še vedno verjame in jih potrebuje. Prepričan sem, da so nekatere moje knjige še vedno žive, morebiti bolj kot takrat, ko so bile napisane. Hočem reči, ne da nimam bralcev, ampak da so ti bralci v različnih prostorih, predvsem pa v različnih časih. Pogosto dobivam sporočila iz daljnih krajev ali mi znanci in prijatelji prenesejo glas neznanega bralca, ki je navdušen nad mojo knjigo, kar pomeni, da knjige potujejo med bralci po skrivnostnih poteh. To me pomirja. Kot se jaz prepoznam v knjigi, ki je stara sto let, ter se z njo postavim v nevidno vrsto z mrtvimi, tako se bo morebiti nekoč nekdo našel v mojem stavku. Pred kratkim sem bral Sándorja Máraia, njegovo *Knjigo zeli za dušo in telo*, napisano leta 1943, v njej sem se prepoznal, kot da bi srečal sodobnika, prijatelja.

Kaj vas je pisanje doslej naučilo?

Nikdar ga nisem jemal kot poklic ali kariero, čutil sem, da moram povedati zgodbo. Najbolj iskreno pa je pisanje zame nekaj, kar naredi človeka boljšega. Ukvarjanje z umetnostjo je izključno to, kako zdržati svojo človeškost. Nisem prepričan, ali me je pisanje česa naučilo, me je pa privezalo k tišini, zbranosti, samoti.

Bi lahko rekli, da so tisti deli dneva, noči, ko pišete, najbolj izpolnjeni?

Ja. A bila so tudi dolga obdobja, ko nisem pisal, takrat sem to šele zares uvidel.

Po Panorami nekaj let niste napisali stavka.

Tri leta nisem nič napisal, ker sem bil popolnoma požgan, izčrpan, utrujen od stavkov.

O čem ste takrat razmišljali?

O pisanju. Največ sem se naučil o jeziku prav v letih, ko nisem pisal. Takrat mi je postalo jasno, kako velik napor je pisanje. Predvsem pa sem se naučil z nekimi drugimi besedami spregovoriti o nujnosti poezije v svetu. Včasih sem preprosto rekel, da pišem zato, da opišem svojo dušo. Gre še za nekaj globljega. Poezija lahko edina poveže žive in mrtve, saj z vsakim prvim verzom, ki ga zapiše pesnik, jezik ubeži tišini. Tako kot je nekoč v nekem trenutku prvič vzniknil jezik iz pratišine. Poezija je dialog z mrtvimi. Pesnik pravi, da je knjiga 100.000 let starejša od vesolja. Ko pišemo, se dotikamo tega najbolj starega, prvotnega jezika, ki se prenaša z mrtvih na žive. In prerodi se z vsakim novim verzom. Temu jeziku lahko prisluhneš samo takrat, ko ne pišeš, ko čutiš neizmeren odmev tišine, ki je v nas. Mislil sem, da tega odmeva ne bom zdržal, tudi zato, ker sem hkrati čutil družbeni pritisk, da je treba delati. Pesnik v meni ne bi preživel, če ne bi imel zaledja družine.

Spoznali ste, kako neverjetno naključno je človek odložen v kozmos?

Seveda, popolnoma naključno. Zgodba je večja od pripovedovalca.

O čem pišete zdaj?

O veri. O arhitekturi za prihodnjega človeka, kot nekje pravi moj pripovedovalec. Umetnost, ukvarjanje s književnostjo, s knjigami, vse to ima družbeni pomen, vendar zgolj to bi bilo premalo, s poezijo se namreč prenaša tudi globlji smisel. Zato pravim, da se s tem smislom kot pesnik moraš soočiti, opraviti svojo nalogo, zgodba mora biti povedana, če je ne bi jaz, bi jo moral nekoč nekdo drug. Ta zgodba, ki jo vzdržujemo, je mogočnejša od nas. Prenašamo nekaj več, neki smisel, ki nas neskončno presega. Pesem je kot kamen, ki se vali prek nas od mrtvih naprej. In največ, kar lahko narediš, je, da se bo čez tisoč let, ko nas več ne bo, v tej knjigi nekdo prepoznal. Samo za to gre. Drugače bi morali vedno vse zgraditi znova, ampak nič se ne zgodi na novo. Vse je samo bistveno posredovano, tudi ko se zgodi velika predstava ali velika knjiga, v ozadju je vedno ista pesem.

Če bi vam, na primer, ta hip odvzela s hrbta težo literature, bi življenje nosili drugače?

Morda. V obdobju dolgih tišin sem rekel ženi, zdaj se pa počutim kot običajen človek, mož brez posebnosti, državljan, in da živim čisto dobro, tudi ko ne pišem, kot da bi ta teža kamna izginila. Da se počutim kot slehernik. Kar seveda predpostavlja, da sem takrat, ko pišem, nekaj posebnega in da imam poslanstvo, da gre celo za nekaj vzvišenega. Ampak v nobenem trenutku se ne smemo zaslepiti, da smo kot umetniki drugačni od drugih. Umrli bomo in tudi pozabili nas bodo, a kljub temu imam včasih občutek, da sem izvzet iz nekega običajnega reda. Naučil sem se, da sem tudi takrat ranljiv. To je bil globok uvid: nošenje po rokah in po drugi strani poniževanje je nesmiselno. Mnogi počnejo izjemne stvari, pa večina o njih nikdar ne sliši. Ukvarjanje z umetnostjo je iskanje, kako biti boljši človek. To je moj način biti. Eni pomagajo ljudem, drugi zidajo, nekateri pišejo. Spomnimo se samo Miška Kranjca ali Ivana Cankarja, kakšni so njuni liki umetnikov? Kaj se zgodi z njimi? Na koncu vsi propadejo, so nerazumljeni in družba jih izvrže. Kdo se še spomni slepe deklice Katice, ki je najlepše pela, iz čudovite *Povesti o dobrih ljudeh*? Zaradi presežne lepote in dobrote, ki jo je nosila v sebi, je morala utoniti v mrtvicah. Ostala je samo pesem, ki lebdi nad vodo. Menim, da bi umetnost lahko preživela tudi drugače. Vztrajati je treba, da je umetnost vitalni del družbe in da umetnikov ni treba ves čas odrivati, demonizirati ter jim odrekati obroke. V družbi se je končno ustvaril konsenz, da mora minimalna plača zagotavljati preživetje. Umetnost je iz teh iger vedno izključena. Umetnik je vedno na trgu sam s svojo pesmijo. Nihče ni bolj odvisen od svojega jezika. Moj naravni vir in moje edino bogastvo je moja duša. Ves čas se moraš obnavljati in hkrati trošiš samega sebe.

Sprejeti paradoksalen konsenz, če mu lahko tako rečeva, da vam drugi določajo ceno, vrednost?

Absolutno. Na umetniku ni nobene vrednosti kot take. Takrat, ko ne piše, takrat ko ne muzicira, takrat, ko ne igra, je za ta svet brez vrednosti. Ampak takrat bi moral biti najbolj zaščiten! Iskanje navdiha je brezplačno, čeprav se v tem skriva presežni smisel. To je problem. Govorimo o prekarnosti. Toda to ni umetniškost, to ni pesniško prebivanje v svetu. Moje delo je nevidno, skrito, najbolj notranje in bistveno. Tega naravnega bogastva nikjer ni, da bi ga z rokami izkopali, ne na zemlji ne na nebu, samo umetnik ga lahko ustvari in spravi na svetlo. Pesnik zares preoblikuje nevidno v vidno. Jezik je najbolj nezaščiten v umetniškem sistemu, čeprav smo pesniki prvi v tej vrsti. Potem pesem pograbi institucije, ki se hranijo s pesnikovim jezikom.

Dolgo si nisem priznal, da sem pisatelj. Z navdušenjem sem pisal knjige, a nisem govoril, da sem pisatelj. Zdaj vem, da so knjige napisane in da bo vse v redu, tudi če ne bom napisal nobene več. Človek se ob takšnem spoznanju umiri. In tudi občutek ogroženosti izgine.

Na začetku je bila samo pesem, potem pridejo založnik, lektor, tiskar, knjižničarji, šole, gledališča, mediji, kinodvorane, festivali, letališča, muzeji in prevajalci. Na začetku te verige pa je samo eden, pesnik. Pogosto mislimo, da je mogoče vzdrževati sistem brez njega, a to ne drži. Vse, kar postavljamo, mora stati na pesniškem temelju, drugače se v hipu sesuje, kljub obilni in razvpiti propagandi.

Od založnika, nemara jih je več, dobivate kakšno rento samo zato, ker ste in izdajate svoja dela pri njih?

Dobim, kar dobim, izključno od napisanega in od avtorskih pravic.

Že, kaj pa na primer v obdobju, ko ne pišete ali ko (še) nimajo vašega rokopisa?

Nič. Zato moram ves čas delati, na koncu vsi samo preštejejo črke, znake, koliko sem napisal, zato delam vse, kar je mogoče narediti iz jezika. Zamišljam si, da bi morali nujno vpeljati učinkovit in trajen študentski sistem za umetnike, pa ne zato, ker bi bili brez navdiha, oziroma zato, ker tri leta niso napisali pesmi, ampak zato, ker je tišina najbolj intenziven in ustvarjalen čas. To bi morali razumeti odločevalci. Saj na koncu dneva vsak potrebuje pesem, uspavanko ali žalostinko.

Ko sva se pred nekaj leti pogovarjala za ta časopis, ste rekli, da ne pripadate nobeni pisateljski generaciji. Kakšna je vaša pisateljska pozicija danes?

Počutim se varneje.

Hočete reči, da vas je poprej za ovinkom čakala artilerija?

Mogoče, tudi. Danes se počutim varneje, ne bom rekel sprejetega. Ne počutim se ogroženega. Veliko počivam, ko pišem. Edino pesnikovo delo je sanjarjenje.

Zakaj bi moral človek biti sprejet oziroma se na vsak način počutiti sprejetega?

Saj. Družim se z ljudmi, s katerimi mi je dobro. Ko napišem nekaj vrstic, me ne preganja več tesnoba, da se navdih morebiti nikoli več ne bo vrnil, še več, da je bilo vse zaman, da ni bilo vredno. Pa vendar se pesem vrača, prihaja kot spomin. Dolgo si nisem priznal, da sem pisatelj. Z navdušenjem sem pisal knjige, a nisem govoril, da sem pisatelj. Zdaj vem, da so knjige napisane in da bo vse v redu, tudi če ne bom napisal nobene več. Človek se ob takšnem spoznanju umiri. In tudi občutek ogroženosti izgine.

- **Grčija lahko Makedoniji prva odpre vrata v Nato. Vili Einspieler. Delo, Ljubljana, 04. februar 2019**

<https://www.delo.si/novice/svet/grcija-lahko-makedoniji-prva-odpre-vrata-v-nato-146430.html>

Skopje bo začelo uporabljati novo ime države sedem dni po ratifikaciji protokola v Atenah.

Proces spremembe imena Makedonije je v sklepni fazi. Po napovedih bo grški parlament do konca tedna ratificiral protokol o članstvu svoje severne sosedice v zvezi Nato. Vlada v Skopju je že sprejela nacionalni akcijski načrt za spremembo imena v Severno Makedonijo.

Grčija bo najverjetneje prva članica zavezništva, ki bo odprla Makedoniji vrata v Nato. Po navedbah bruseljskega portala *Euractiv* je sprejeto uradno besedilo protokola, tako da 29 stalnih predstavnikov pri Natu le še čaka na zeleno luč svojih držav za podpis. Ko bo ta postopek končan, bodo protokol poslali v ratifikacijo parlamentom držav članic Nata. Če bodo te pospešile postopek ratifikacije, bi lahko Makedonija postala 30. članica zavezništva že na julijskem vrhu Nata.

Napredek v boju s korupcijo

Skopje bo začelo uporabljati novo ime države sedem dni po ratifikaciji protokola v Atenah. V tem času bodo zamenjali table na mejnih prehodih in na državni meji ter na diplomatsko-konzularnih predstavništvi in vhodih v državne institucije. Spremembe bodo usklajene z zakonom o uporabi jezikov, tako da bodo table v makedonskem in albanskem jeziku. Makedonski premier **Zoran Zaev** je zagotovil, da je ob spremembi imena države njegova vlada pripravljena začeti nove reforme, da bi pospešila tudi začetek pristopnih pogajanj z EU. Izrazil je prepričanje, da bodo že junija svetu EU dali trdne argumente, da bo predlagal datum za začetek pristopnih pogajanj.

Po njegovem bo Makedonija do takrat dosegla napredek tako na področju vladavine prava in uresničevanja pravosodne reforme kot na področju korupcije in organiziranega kriminala. Po oceni organizacije Transparency International je Makedonija, ki je pridobila dve mesti, edina država na Balkanu, ki napreduje v boju s korupcijo. Zaev je sklenil, da makedonski državljani verjamejo v evropske vrednote, morda celo bolj kot nekateri ljudje v državah članicah.

Da je določitev datuma za začetek pristopnih pogajanj z Makedonijo odvisna od izpolnitve pogojev in napredka države, je Zaeva opozoril avstrijski kancler Sebastian Kurz, ki podpira širitev EU na Zahodni Balkan. Zaev je za zgodovinski uspeh pri reševanju skoraj tridesetletnega spora z Grčijo prejel odlikovanje Aloisa Mocka za posebni dosežek za mir in enotnost v Evropi. Kot je poudaril Kurz, je imel Mock odločilno vlogo pri pristopu Avstrije k Evropski uniji.

Neusmiljeni boj za oblast

Predsednik sobranja **Talat Xhaferi** je skladno z zakonom o jezikih, ki ga je potrdil parlament, čeprav ga predsednik države **Gjorge Ivanov** ni hotel podpisati, začel voditi zasedanje parlamenta v albanskem jeziku. Opozicija na čelu z VMRO-DPMNE zahteva suspenz zakona, od ustavnega sodišča pa pričakuje, da bo presodilo njegovo skladnost z ustavo.

Zakon bo najbrž preživel tako, kot je zunanji minister **Nikola Dimitrov** glasovanje o nezaupnici. Poskus VMRO-DPMNE, da bi zamenjala vodjo makedonske diplomacije, ni dobil večinske podpore v parlamentu. Dimitrov je pozval opozicijske poslance, ki so ga obtožili, da je z dogovorom z Bolgarijo in Grčijo ogrozil državne interese in ponižal makedonski narod, naj se ne borijo na življenje in smrt za oblast. Po njegovem bi morali združiti moči za prihodnost Makedonije, ki se je končno postavila na noge.

- **Gruevski se lahko vrne samo v zapor. Vili Einspieler. Delo, Ljubljana, 04. februar 2019**

<https://www.delo.si/novice/svet/gruevski-se-lahko-vrne-samo-v-zapor-147070.html>

Bivši makedonski premier je napovedal, da se bo prej ali slej vrnil v domovino.

Slika: Po mnenju socialdemokratov je največja kazen za Gruevskega, da ga je obsodil narod, ki mu je vladal skoraj celo desetletje. Foto: Ognen Teofilovski/Reuters

Nekdanji makedonski premier **Nikola Gruevski** je napovedal, da se bo vrnil v Skopje. Po njegovih besedah je pred roko pravice pobegnul v Budimpešto, ker so mu grozili, da ga bodo v zaporu ubili. Vladajoči socialdemokrati mu sporočajo, da se lahko vrne, vendar samo v zapor.

Kovanje zarote proti Makedoniji

Socialdemokrati (SDSM) **Zorana Zaeva** so v odzivu še navedli, da je za Nikolo Gruevskega največja kazen, ker ga je obsodil narod. Kot so prepričani, se bo Gruevski vrnil in tudi odslužil svojo kazen. V sporočilu za javnost so tudi zapisali, da bo v sredo Makedonija dobila svoj prostor v Natu, strahopetca in begunca pred roko pravice pa čaka celica v zaporu. Po njihovem je uspeh Makedonije največji poraz Gruevskega, ki igra žrtev in pataloško laže.

V SDSM so napovedali, da bo narod sodil tudi sedanjemu prvaku opozicijske VMRO-DPMNE **Hristijanu Mickoskemu**, ki je le marioneta v rokah Gruevskega. Kot njegov zvesti kmet je potrdil, da ni na strani progresivnih sil in demokratičnega sveta,

ker nasprotuje članstvu Makedonije v Natu. Mickoski naj bi čakal svojega šefa iz Budimpešte, da bi skupaj skovala zaroto proti Makedoniji, pri čemer pa je pozabil, da bo šel Gruevski v zapor, medtem ko bo on izgubil na volitvah.

Grožnje z likvidacijo v zaporu

Kot je v intervjuju za makedonsko televizijo Sitel izpovedal Gruevski, ki je dobil politični azil na Madžarskem, se je sprva želel podrediti "nori sodbi brez pravnih osnov" in oditi v zapor na prestajanje dveletne zaporne kazni, na katero je bil obsojen zaradi korupcije in zlorabe položaja. Premislil si je, ker je dobil informacije od ljudi, ki so zelo dobro obveščeni o razmerah v zaporu, da ga bodo tam likvidirali. Kdo stoji za zaroto ni javno razkril, ker tega še ne more dokazati.

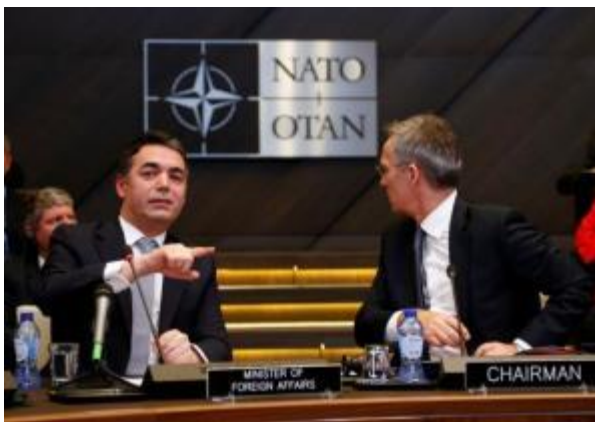
Gruevski je pojasnil, da je Madžarsko izbral, ker je članica EU in država z neodvisnimi institucijami. Bivši premier trdi, da pred odhodom iz Makedonije ni imel stika ne z madžarskimi, ne z albanskimi, črnogorskimi ali srbskimi oblastmi. Kako je prečkal makedonsko mejo z Albanijo, glede na to, da ni imel veljavnega potnega lista, ni hotel pojasniti. V Tirani je odšel na madžarsko veleposlaništvo, kjer so se odločili, da ga iz varnostnih razlogov prepeljejo v Budimpešto.

Bivši premier je še ocenil, da se je pravilno odločil in preprečil, da bi se marionetna oblast v Makedoniji izživljala nad njim. Sklenil je z besedami, da se bo prej ali slej vrnil v domovino, kjer se je do zadnjega boril na sodišču, kajti na Madžarskem je le začasno, da se zaščiti pred političnim pregonom aktualnih oblasti in nepravilno obsodbo.

- **Podporniki evroatlantskih povezav gledajo na Nato kot na raj na zemlji. Vili Einspieler. Delo, Ljubljana, 06. februar 2019**

<https://www.delo.si/novice/svet/podporniki-evroatlantskih-povezav-gledajo-na-nato-kot-na-raj-na-zemlji-147823.html>

Članstvo Makedonije v zavezništvu samo po sebi še ne pomeni večje kakovosti življenja za njene državljane.

Slika: Stoltenberg je Dimitrovu (levo) v spomin na zgodovinski dogodek podaril pisalo, s katerim so zaveznice podpisale protokol. Foto: Francois Lenoir/Reuters

S podpisom protokola o pristopu Makedonije k Natu se je začel ratifikacijski proces, ki naj bi trajal približno leto dni. Protokol so danes v Bruslju podpisali veleposlaniki 29 članic zavezništva, po pričovanjih pa ga bo v petek kot prva ratificirala Grčija.

Pristop Makedonije k Natu je zaključena zgodba, ker so se tako odločili zahodni centri moči, ki so jih vodili širši geopolitični razlogi. Večina makedonskih državljanov, ki podpirajo članstvo v severnoatlantskem zavezništvu, gledajo na Nato kot na raj na zemlji. Njihova pričakovanja so tako visoka in nerealna, da jih vlada **Zorana Zaeva** ne bo mogla zadovoljiti.

Vrata Nata ostajajo odprta

Država se bo v naslednjih letih soočila z resnimi notranjimi izzivi. Nata je pospravil pod svojo streho še eno šibko državo s številnimi problemi. Ljudem bo kmalu postalo jasno, da članstvo v zavezništvu samo po sebi še ne pomeni večje kakovosti življenja, pravne države, višje stopnje zaposlenosti, notranje stabilnosti in napredka. Ta realnost bo Makedonijo spremljala na njeni evropski poti, ki pa bo zaradi zunanjih in notranjih vzrokov težka in negotova.

Generalni sekretar Nata **Jens Stoltenberg** je poudaril, da sta premierja Makedonije in Grčije, Zaev in **Aleksis Cipras**, z dogovorom o imenu Makedonije izkazala veliko strateško vizijo in pogum ter prispevala k varnosti in stabilnosti regije. Makedonskemu zunanjemu ministru **Nikoli Dimitrovu** je v spomin na zgodovinski dogodek podaril pisalo, s katerim so zaveznice podpisale protokol. Sklenil je z besedami, da podpis protokola potrjuje, da Natova vrata ostajajo odprta. Da gre za zgodovinski dogodek, ki bo pozitivno vplival na stabilnost in napredek Zahodnega Balkana, je ocenil tudi pomočnik ameriškega državnega sekretarja **Wess Mitchell**. Dimitrov je izpostavil, da je prespanski sporazum Skopja in Aten, ki je omogočil premik rezultat dela številnih generacij in da je preimenovanje Makedonije v Severno Makedonijo je le še vprašanje dni.

Unija kot globalni igralec

Makedonija bo kot opazovalka brez glasovalne pravice sodelovala na ključnih zasedanjih zaveznic. Ministrica za obrambo **Radmila Šekerinska** naj bi sodelovala že na ministrskem sestanku zaveznic 13. februarja. Ko bodo protokol, ki je bil sprejet po tihi proceduri, ratificirale vse zaveznice, bo lahko pristopila k severnoatlantski pogodbi in postala 30. članica zavezništva. Če bo ratifikacija protokola, ki ga bo po napovedih prvi simbolično potrdil grški parlament, v članicah zavezništva šla gladko, bi lahko makedonska zastava pred Natom plapolala še letos.

Negotovo pa je, ali bo zaradi dogovora z Grčijo in premika na poti v Nato že junija, kot pričakuje Zaev, padla odločitev za začetek pristopnih pogajanj Makedonije z EU. Nekatere članice na čelu s Francijo za razliko od Nemčije, ki navija za hitra

pogajanja EU z Makedonijo, niso naklonjene premikom v širitvenem procesu.

Po oceni nemškega ministra za evropska vprašanja **Michaela Rotha** je zdaj na potezi EU, ker konkretni napori držav kandidatk zahtevajo konkreten napredek v pristopnih pogajanjih. Kot je poudaril, kredibilen proces vedno vključuje dve strani. Da bi Makedonija nadaljevala z reformami, mora biti evropska perspektiva jasna in otipljiva za njene državljane. Če EU ne bo uspela na Zahodnem Balkanu, je še menil Roth, ne more biti resen globalni igralec.

Dnevnik, Ljubljana

- **Ob odprtju sedeža CasaPound v Trstu shod proti fašizmu. STA. Dnevnik, Ljubljana, 2. februar 2019**

<https://www.dnevnik.si/1042860986/svet/ob-odprtju-sedeza-casapound-v-trstu-shod-proti-fasizmu>

Tik pred napovedanim odprtjem sedeža skrajnega desničarskega gibanja CasaPound v Trstu se je danes popoldne na Trgu Oberdan začel protifašistični shod, ki ga prireja Tržaški antifašistični, antirasistični in antiseksistični odbor. Na njem se je kljub neugodnim vremenskim razmeram zbrala precejšnja množica ljudi, poroča Primorski dnevnik.

Slika: V Trstu je v začetku novembra lani potekal shod gibanja CasaPound, ki so ga pripravili ob 100. obletnici zmage Italije v prvi svetovni vojni. Foto: Jaka Gasar

Shod, ki je popoldne krenil s Trga Oberdan po mestnih ulicah, želi izraziti jasno nasprotovanje vsakršni obliki fašizma v mestu in poteka pod geslom Odprimo pristanišča in zaprimo CasaPound, je na spletni strani zapisal Primorski dnevnik. Dežju po ocenah časnika kljubuje kakih 800 ljudi. Protifašistični shod naj bi krenil do Goldonijevega trga. Ponekod je bil poostren nadzor policistov.

Skrajneži CasaPound bodo danes popoldne po napovedih slovesno odprli svoj sedež v Ulici san Zaccaria ob Drevoredu XX. septembra. V Trst naj bi se ob tej priložnosti pripeljal tudi državni predsednik gibanja Gianluca Iannone, ob njem bosta deželni ter pokrajinski koordinator Nicola Di Bortolo in Francesco Clun.

V Trstu je v začetku novembra lani potekal shod gibanja CasaPound, ki so ga pripravili ob 100. obletnici zmage Italije v prvi svetovni vojni. Hkrati je nekaj ulic stran potekal shod nasprotnikov neofašizma, ki se ga je udeležilo še več ljudi.

- **Na Natu v sredo podpis pristopnega protokola s Skopjem. STA. 02.02.2019**

<https://www.dnevnik.si/iskalnik?q=makedonija>

Stalni predstavniki držav zveze Nato bodo v sredo podpisali pristopni protokol z Makedonijo. Slovesnost bo potekala na sedežu Nata v Bruslju ob navzočnosti makedonskega zunanjega ministra Nikole Dimitrova, so sporočili iz zaveznitva. Do podpisa protokola prihaja potem, ko sta Makedonija in Grčija končali več desetletni spor o imenu, zaradi katerega so Atene ovirale Skopje na poti v EU in Nato. Grški parlament je namreč 25. januarja ratificiral sporazum o imenu Makedonije, s katerim se bo slednja preimenovala v Severno Makedonijo.

- **Ivo Vajgl naj bi pričal na sojenju nekdanjim katalonskim voditeljem. STA. Dnevnik, Ljubljana, 2. februar 2019**

<https://www.dnevnik.si/1042860971/svet/ivo-vajgl-naj-bi-prical-na-sojenju-nekdanjim-katalonskim-voditeljem>

Ena od prič na sojenju nekdanjim voditeljem Katalonije zaradi njihove vloge v poskusu odcepitve te pokrajine od Španije bo po poročanju Catalana News evropski poslanec iz Slovenije Ivo Vajgl (Alde/DeSUS). Vajgl je sporočil, da bo povabilo sprejel, vendar pa uradnega poziva, kot so za STA povedali v njegovi pisarni, še ni dobil.

»Povabilo sodišča, da pričam na procesu, bom sprejel z veseljem in odgovornostjo. Prepričan sem, da gre za politični proces, za katerega bi bilo bolje, da se v nobeni državi članici Evropske unije ne bi mogel zgoditi,« je ob novici, da bo priča na sojenju, povedal Vajgl.

Sojenje nekdanjim političnim in civilnodružbenim voditeljem Katalonije se bo začelo 12. februarja, je v petek sporočilo špansko vrhovno sodišče. Po navedbah portala Catalana News bodo na sodišču zaslišali kot priče več mednarodnih osebosti, med njimi evropska poslanca **Ano Gomes** s Portugalske in **Iva Vajgla** iz Slovenije.

Zaslišanih naj bi bilo več sto prič

Kot je v današnjem sporočilu za javnost pojasnil Vajgl, bo pričal kot vodja skupine Platforma dialog EU - Katalonija, »ki se od vsega začetka zavzema za pravico Kataloncev, da suvereno odločajo o svoji usodi, in da lahko to storijo na najbolj

demokratičen načina - z referendumom«. »Za nasilen poseg v to pravico, ki se je zgodil 1. oktobra 2017, ni opravičila, enako kot ga ni za množične aretacije in zapor, ki je bil odrejen za izvoljene katalonske politične predstavnike vlade, parlamenta in civilne družbe. Eno izmed mojih pomembnih sporočil bo tudi, da je Slovenija dosegla svojo neodvisnost na demokratičen in miroljuben način na podlagi referenduma,« napoveduje.

Na sojenju bodo med »več sto pričami« zaslili tudi nekdanjega španskega premierja **Mariana Rajoja**, ki je bil na položaju v času referenduma o katalonski neodvisnosti leta 2017. Ni pa vrhovno sodišče po navedbah Catalana News pristalo, da bi bili na sojenju prisotni mednarodni opazovalci, kar je zahtevala obramba, ki se boji pristranskega sojenja. Sodišče je ob zavrnitvi predloga pojasnilo, da bodo omogočili neposreden prenos iz sodne dvorane, zato bo vsakomur omogočeno spremljanje procesa.

Puigdemontu ne bodo sodili

Med pričami ne bo tudi nekdanjega katalonskega predsednika **Carlesa Puigdemonta**, ki je bil eden glavnih pobudnikov odcepitve. Tudi on je sicer obtožen upora, a mu ne bodo sodili. Takoj po razglasitvi neodvisnosti se je namreč zatekel v Belgijo, španska sodišča pa ne sodijo v odsotnosti.

Skupaj bodo sodili 12 nekdanjim političnim in civilnodružbenim voditeljem Katalonije, trije se bodo branili s prostosti. Špansko tožilstvo zanje zahteva zaporne kazni od sedem do 25 let, najvišjo za nekdanjega podpredsednika vlade **Oriola Junquera**. Med drugim so obtoženi upora in zlorabe javnih sredstev.

Devet obdolžencev je v petek zapustilo zapore v Kataloniji, kjer so bili nekateri pripti že več kot eno leto. Katalonska policija jih je v zaporu Brians 2 predala španski civilni gardi, ki jih je v avtobusu prepeljala v zapore v Madridu, kjer bodo ostali med sojenjem.

Katalonskim voditeljem bodo sodili zaradi njihove vloge pri razpisu referenduma o katalonski neodvisnosti, ki je kljub prepovedi španskih sodišč potekal 1. oktobra 2017. Katalonski regionalni parlament je nato 27. oktobra istega leta potrdil resolucijo, ki predvideva ustanovitev neodvisne Katalonije.

Zaradi potrditve resolucije je španska vlada Kataloniji začasno odvzela avtonomijo ter prevzela naloge in pristojnosti katalonske regionalne vlade, ki jo je odstavila. Po prisegi nove katalonske vlade junija lani je Katalonija znova dobila avtonomijo. Po enostranski razglasitvi neodvisnosti so se močno zaostriili odnosi med Barcelono in Madridom, ki so se nekoliko otoplili, ko je junija lani vodenje vlade v Barceloni prevzel Quim Torra, v Madridu pa socialist Pedro Sanchez.

- **Gruovski napoveduje vrnitev v Skopje. STA. Dnevnik, Ljubljana, 3. februar 2019**

<https://www.dnevnik.si/1042861006/svet/gruevski-napoveduje-vernitev-v-skopje>

Bivši makedonski premier Nikola Gruovski, ki je pred makedonsko roko pravice pobegnil v Budimpešto, kjer je dobil politični azil, je zatrdil, da se bo vrnil v Makedonijo in da je na Madžarskem le začasno. Pobegnil pa je, ker je dobil grožnje, da ga bodo v zaporu ubili, je povedal v pogovoru za makedonsko televizijo Sitel.

Slika: Nikola Gruovski. Foto: AP

V svojem prvem intervjuju po pobegu v Budimpešto je zatrdil, da se je sprva želel podrediti »nori sodbi brez pravnih osnov« in oditi v zapor na prestajanje dveletne zaporne kazni, na katero je bil obsojen zaradi korupcije in zlorabe položaja. »Vendar pa sem dobil informacije, da nekdo načrtuje mojo likvidacijo v zaporu. Zato sem si premislil,« je povedal. Informacije o tem pa je dobil od »ljudi, ki so zelo dobro obveščeni o razmerah v zaporu,« je povedal. »Javno še ne morem povedati, kdo stoji za to zaroto, ker tega še ne morem dokazati,« je po poročanju srbske tiskovne agencije Tanjug dodal Gruovski. Pojasnil je, da je bil to glavni vzrok, zakaj je novembra lani pobegnil iz države in s pomočjo madžarskih diplomatov v Albaniji preko Črne gore in Srbije v diplomatskem avtomobilu dopotoval v Budimpešto. Tam so mu potem na hitro uredili politični azil. Gruovski je sicer dober prijatelj madžarskega premierja Viktorja Orbana.

Leta 2016 ga je Orban v spremstvu slovenskega opozicijskega veljaka Janeza Janše prišel tudi osebno podpreti pred parlamentarnimi volitvami, po katerih pa je potem vlado oblikoval do tedaj vodja opozicijskih socialdemokratov Zoran Zaev. Gruovski, ki je pred tem makedonsko vlado vodil skoraj desetletje, je v intervjuju za TV Sitel še pojasnil, da je Madžarsko izbral, ker je članica EU in »je država z neodvisnimi institucijami«. Pojasnil je še, da pred odhodom iz Makedonije ni imel stika ne z madžarskimi oblastmi, ne z albanskimi, črnogorskimi ali srbskimi. Odšel je na madžarsko veleposlaništvo v Tirani, nato pa so se odločili, da se ga iz varnostnih razlogov prepelje v Budimpešto.

Kako je prečkal makedonsko mejo z Albanijo, glede na to, da ni imel veljavnega potnega lista, ni hotel pojasniti. Kot je dejal, je bilo to »zelo enostavno«. Meje ostalih držav do Madžarske pa je prehajal z dokumentom, ki so mu ga izdali na madžarskem veleposlaništvu v Tirani. Zatrdil pa je še, da je Madžarska le njegova začasna postaja, sicer pa da se namerava vrniti v Makedonijo. »Tu sem le začasno, da se zaščitim pred političnim pregonom aktualnih oblasti in nepravilno obsodbo. Do zadnjega sem se boril na sodišču. Vendar menim, da sem se pravilno odločil in preprečil, da bi se marionetna oblast v Makedoniji izživljala nad mano,« je dejal.

• **Cerar na OZP pojasnil pripravo slovenskega odgovora glede tožbe zaradi arbitraže. STA. 4. februar 2019**
<https://www.dnevnik.si/1042861235/slovenija/cerar-na-ozp-pojasnil-pripravo-slovenskega-odgovora-glede-tozbe-zaradi-arbitraze>

Zunanji minister Miro Cerar je danes odboru državnega zbora za zunanjo politiko predstavil, kako zunanje ministrstvo pripravlja odgovor na hrvaški ugovor na tožbo, ki jo je Slovenija vložila na Sodišču EU zaradi hrvaškega zavračanja implementacije arbitražne rzsodbe o meji med državama.

Kot je Cerar še povedal v izjavi za medije, je na zaprti seji predstavil, katere argumente bodo pojasnili v odgovoru in da v te argumente čvrsto verjamejo. Poslancem je povedal še, da so se pred pripravo odgovora posvetovali s strokovnjaki za evropsko in mednarodno pravo iz Slovenije in odvetniki iz tujine.

Današnja razprava na OZP je označil za konstruktivno, iz katere lahko črpajo tudi ideje za odgovor. Tega bodo pripravili najkasneje do 13. februarja in ga poslali na sodišče. Z njim bo seznanjena tudi vlada.

Kot je dejal, bo Slovenijo v postopku zastopala agentka **Maja Menard**, ki je bila tudi na današnji seji OZP. Kdo bo še v ekipi, je stvar dogovora. Povabilo na Sodišče EU glede nekaterih procesnih vprašanj Cerar pričakuje že v nekaj mesecih, ko bo šlo za vsebino, pa jeseni in pozneje.

Slovenija je hrvaški ugovor na tožbo proti Hrvaški zaradi kršenja evropskega pravnega reda, ki je posledica nespoštovanja arbitražne rzsodbe o meji med državama, prejela v začetku januarja. Hrvaška v njem zavrača pristojnost Sodišča EU v tej zadevi. Zavrača veljavnost arbitražne rzsodbe ter dejstvo, da je bila z njo določena meja med Slovenijo in Hrvaško ter da zaradi hrvaškega nespoštovanja arbitražne rzsodbe prihaja do kršitve prava EU.

Cerar je danes ponovil, da hrvaška argumentacija za Slovenijo ni sprejemljiva. »Verjamemo, da je naša tožba utemeljena. Mi s to tožbo uveljavljamo to, da Hrvaška krši evropski pravni red. Dejstvo je, da imamo z arbitražno odločbo po mednarodnem pravu določeno mejo. Hrvaška te odločbe ne upošteva in s tem prihaja do kršitev evropskega prava,« je pojasnil.

Ponovil je tudi kritiko Evropske komisije, ki se je po sprejetju arbitražne odločbe »obnašala spolitizirano«. »Ni ravnala kot korekten varuh evropskih temeljnih pogodb. Dala je prednost nekemu političnemu momentu pred vladavino prava, kar je izredno škodljivo,« je posvaril.

Tudi predsednik OZP **Matjaž Nemec** (SD) je po seji odbora izpostavil pomen vladavine prava. »Z mirnimi živci smo na strani vladavine prava. Postopki naj bodo vodeni transparentno in v okviru načel, ki jih vsi zagovarjamo, torej dajemo prednost vladavini prava, kar je v sodobni Evropi ključno za njen obstoj,« je dejal.

Pojasnil je še, da gre pri današnji seji OZP za ustaljeno prakso sodelovanja med DZ in vlado in da so bili seznanjeni s postopki, ki jih sicer vodi vlada. Dodal je, da poslanci pričakujejo predvsem konsistentno politiko. Kljub različnim mnenjem po njegovih ocenah ni velikih razhajanj in so uspeli v odnosu do tega vprašanja ohraniti relativno enotnost slovenske politike.

Dejal je še, da je imel poslanec SNS **Zmag Jeličič** monolog na seji odbora, na katerem so sicer vajeni, da poteka dialog. Jeličič je po seji sporočil, da niso razpravljali o odgovoru slovenske strani na zavračanje implementacije arbitražne rzsodbe s strani Hrvaške, temveč o »hrvaškem dokumentu, starem nekaj mesecev« in to pod oznako tajnosti. Tako pri odločitvah o odgovoru ne sodeluje parlament, je ocenil, so sporočili iz poslanske skupine SNS.

• **Članice zveze Nato podpisale protokol o pristopu Makedonije. STA. Dnevnik, Ljubljana, 6. februar 2019**
<https://www.dnevnik.si/1042861534/Svet/clanice-zveze-nato-podpisale-protokol-o-pristopu-makedonije>

Veleposlaniki 29 članic zveze Nato so danes v Bruslju ob navzočnosti makedonskega zunanjega ministra Nikole Dimitrova podpisali protokol o pristopu Makedonije k zavezništvu. To je zgodovinski dogodek, je poudaril generalni sekretar Nata Jens Stoltenberg. S tem se začne ratifikacijski proces, ki naj bi trajal približno leto dni.

Makedonije bi lahko pred Natom zaplapolala že to leto. Foto: Pixabay

Premierja Grčije in Makedonije, **Aleksis Cipras** in **Zoran Zaev**, sta z dogovorom o imenu Makedonije izkazala veliko strateško vizijo in pogum. To je ključen prispevek k varnosti in stabilnosti regije, je izpostavil Stoltenberg.

Prav tako današnji dogodek potrjuje, da Natova vrata ostajajo odprta, je še poudaril generalni sekretar ter ob tem izrazil pričakovanje, da bo Makedonija nadaljevala reforme.

Makedonski zunanji minister, ki mu je Stoltenberg v spomin na zgodovinski dogodek podaril pisalo, s katerim so zaveznice podpisale protokol, pa je poudaril, da je to zanj izjemno čustven trenutek, ter zaveznicam zatrdil, da bodo nadaljevali reforme.

Od danes bo Makedonija kot opazovalka sodelovala na ključnih zasedanjih zaveznic. »Danes res spreminjamo naš odnos,« je pomen današnjega dogodka ponazoril generalni sekretar.

Po mnenju Kacina bi bila ratifikacija lahko končana še v tem letu

S podpisom pristopnega protokola se začne proces ratifikacije. Ko bodo protokol ratificirale vse zaveznice, bo lahko Makedonija pristopila k Severnoatlantski pogodbi in tako postala 30. članica zavezništva.

Kdaj se bo to zgodilo, ni mogoče točno napovedati, saj so ratifikacijski postopki v zaveznicah različni. Prvi naj bi protokol ratificiral grški parlament, ki je to simbolično gesto napovedal za petek.

Slovenski veleposlanik pri Natu **Jelko Kacin** je nedavno za STA ocenil, da bi ratifikacijski proces lahko bil končan v letu dni ter da bi, če bi šlo vse gladko, makedonska zastava pred Natom lahko plapolala še pred koncem tega leta, najpozneje pa v začetku leta 2020.

Makedonija tako po več kot desetletju zastoja na poti v Nato zaradi spora z Grčijo glede svojega imena sedaj le vidi članstvo na obzorju. Premik je omogočil prespanski sporazum Skopja in Aten, po katerem se bo država preimenovala v Severno Makedonijo.

Preimenovanje Makedonije v Severno Makedonijo je le še vprašanje dni, je danes v Bruslju poudaril Dimitrov ter izpostavil, da je to rezultat dela številnih generacij in dolžnost te generacije.

Ali bo zgodovinski dogovor o imenu omogočil tudi premik Makedonije na poti v EU, konkretno odločitev o začetku pristopnih pogajanj v juniju, kot je obljubila EU, je bolj negotovo, saj nekatere članice, med njimi Francija, premikom v širitvenem procesu niso naklonjene.

- **Skopje v Atenah odpira veleposlanništvo. Andrej Brstovšek. Dnevnik, Ljubljana, 6. februar 2019**

<https://www.dnevnik.si/1042861440/svet/skopje-v-atenah-odpira-veleposlanistvo>

Makedonija doslej v Atenah ni imela veleposlaništa in tudi Grčija v Skopju ne. To pa se spreminja hkrati s spremembo imena Makedonije.

Makedonska vlada je sprejela odločitev o odprtju veleposlaništa v Atenah in generalnega konzulata v Solunu. Grčija in Makedonija druga v drugi doslej nista imeli veleposlaništev, ampak urada za zveze, ki sta ju odprli leta 1996. Odločitev o odprtju makedonskega veleposlaništa bo začela veljati takoj po grški ratifikaciji protokola o pristopu Makedonije k zvezi Nato, kar se bo morda zgodilo že v petek. Predvidoma danes bodo namreč stalni predstavniki držav članic zaveznitva v Bruslju podpisali pristopni protokol, ki ga morajo potem ratificirati nacionalni parlamenti, prvi pa naj bi to storil prav grški. S tem bo Grčija tudi izpolnila pogoj za začetek veljavnosti prespanskega sporazuma med državama, ki so ga že potrdili v obeh državah, z njim pa se bo med drugim Makedonija uradno preimenovala v Severno Makedonijo, za kar ima časa sedem dni po grški ratifikaciji pristopnega protokola. Ker je zavez iz prespanskega sporazuma za Makedonijo še precej več, od zamenjave dokumentov in denarja do revizije učbenikov, je vlada v Skopju ustanovila medresorsko delovno skupino za izpolnitev vseh določil sporazuma.

Cipras pri Erdoganu

Grški premier **Aleksis Cipras**, ki je prespanski dogovor mukoma spravil skozi parlamentarno proceduro, je bil včeraj sicer na obisku v Turčiji. Slednja, ki je v sporu vedno podpirala Makedonijo, je potrditev prespanskega sporazuma pozdravila s posebno izjavo. Glavnina pogovorov v Ankari se je sicer vrtela okoli dvostranskih vprašanj med tradicionalno sprtima državama – obisk **Recepa Tayyipa Erdogana** pri Ciprasu decembra 2017 je bil prvi kakšnega turškega predsednika v Grčiji po 65 letih. Tako se zdi, da Cipras pred jesenskimi volitvami, na katerih mu ne kaže dobro, precej stavi na zunanjepolitične dosežke. Je pa v odnosih z Ankaro še veliko starih in novih nesoglasij. Eno od teh je zahteva Erdogana, da Grčija izroči osem turških vojakov, ki so po spodletelem državnem udaru leta 2016 zbežali v Grčijo. Cipras mu je včeraj odvrnil, da je to stvar sodišč. **agencije**

- **Thaci pripravljen na »manjše popravke meje« s Srbijo. STA. Dnevnik, Ljubljana, 6. februar 2019**

<https://www.dnevnik.si/1042861544/Svet/thaci-pripravljen-na-manjse-popravke-meje-s-srbijo>

Kosovski predsednik Hashim Thaci je v prizadevanjih za rešitev konflikta z Beogradom znova omenil možnost menjave dela ozemlja s Srbijo, poročajo tuje tiskovne agencije. Kot je dejal v torek na inštitutu Svet za zunanjepolitična vprašanja v Washingtonu, bi bilo sprejemljivo, če bi bili "manjši popravki meje cena za sprejetje končnega sporazuma".

Je pa izpostavil, da se s Srbijo ne bodo pogajali o jezeru Gazivoda, Mitrovici in Trepči, pisanje kosovskega spletnega portala Gazeta Ekspres povzema srbska tiskovna agencija Beta.

Kosovski predsednik je pred časom predlagal "popravke meje" s Srbijo, tako da bi tri večinsko albanske občine na jugu Srbije priključili Kosovu. Zanimal je, da bi v zameno Srbija dobila sever Kosova.

Srbski predsednik **Aleksandar Vučić** pa je v začetku avgusta lani povedal, da se zavzema za »razmejitev s kosovskimi Albanci«, kar bi se dalo razumeti kot evfemizem za delitev Kosova oziroma menjavo večinsko albanskih območij v dolini Preševa na jugu Srbije za večinsko srbski sever Kosova.

Oba predloga sta naletela na nasprotovanje tako na Kosovu kot v Srbiji, pa tudi v mednarodni skupnosti.

Thaci je v Washingtonu dejal, da je Rusija, tradicionalna zaveznica Srbije, obljubila, da bo podprla dogovor med Beogradom in Prištino. Kot je pojasnil, se je novembra lani ob robu slovesnosti ob 100. obletnici konca prve svetovne vojne pogovarjal z ruskim predsednikom Vladimirjem Putinom. »Zelo neposredno sem ga vprašal, kakšen bi bil odziv Rusije, če bi Srbija in Kosovo dosegla dogovor. Njegov odgovor je bil, da bi to podprl,« je dejal Thaci po poročanju Bete in dodal, da bi zelo cenil, če bo ruski predsednik držal obljubo.

- **V Evropskem parlamentu razstava o žrtvah fojbe, Vajgl pisal Tajaniju. STA. Dnevnik, Ljubljana, 7. februar 2019**

<https://www.dnevnik.si/1042861730/Svet/v-evropskem-parlamentu-razstava-o-zrtvah-fojbe-vajgl-pisal-tajaniju>

V Evropskem parlamentu v Bruslju so pred 10. februarjem, ko Italija obeležuje dan spomina na žrtve fojbe, ta teden odprli razstavo o italijanskih žrtvah nasilja med in po drugi svetovni vojni. Evropski poslanec Ivo Vajgl je nad razstavo, ki ne omenja žrtv fašizma, ogorčen in je zato v sredo pisal predsedniku Evropskega parlamenta Antoniu Tajaniju.

Razstavo Vzhodna meja (Confine Orientale) je v prostorih Evropskega parlamenta organiziralo Nacionalno združenje Furlanija Julijska krajina in Dalmacija v sodelovanju z anonimnim članom Evropskega parlamenta, so sporočili iz pisarne evroposlanca.

Obiskovalcem razstave je na voljo tudi brošura, v kateri je po Vajglvih besedah »opisana tragična zgodba težavnih odnosov in konfliktov med Italijani in 'Slovani' v različnih zgodovinskih obdobjih na način, ki je razpoznavno iredentističen in povsem tuj duhu medsebojnega mirnega kulturnega sožitja, na katerem je zgrajena Evropska unija«.

Evroposlanec meni, da razstava ponuja interpretacijo preteklosti, ki ni objektivna in celo zdrsne v provokacijo, ko na zadnji strani brošure vključuje zemljevid, na katerem so deli Slovenije, Istre in Dalmacije prikazani kot italijansko ozemlje.

Vajgl: Treba je upoštevati odgovornost vseh strani

V pismu Tajaniju je Vajgl še poudaril, da ni mogoče zanikati tragedije Italijanov, ki so bili pregnani z ozemlja nekdanje Jugoslavije in mnogih drugih, ki so postali žrtve terorja zmagovalcev. Obenem je opozoril, da zgodovine teh krajev ni mogoče pripovedovati, ne da bi upoštevali odgovornosti vseh strani, posebej pa še trpljenja civilnega prebivalstva, ki je bilo izpostavljeno konfliktom.

»Prav zato, spoštovani predsednik, sodim, da predstavlja ta razstava zavestno izkrivljanje resnice in ne prispeva h krepitvi odnosov med narodi, ki so v preteklosti veliko pretrpeli, in so danes prijateljski in produktivni,« je še zapisal Vajgl. Ob tem je izrazil željo, da bi v prihodnosti posvečali več pozornosti temu, kaj je mogoče razstaviti v Evropskem parlamentu.

- **Vlada v DZ vložila zakon o ratifikaciji protokola o pristopu Severne Makedonije v Nato. STA. Dnevnik, Ljubljana, 07.02.2019**

https://www.dnevnik.si/iskalnik?timespan=brez-omejitve&date_begin=&date_end=&edition=None&author_name=&tags=&q=makedonija

Vlada je danes na seji določila besedilo predloga zakona o ratifikaciji protokola k severnoatlantski pogodbi o pristopu Republike Severne Makedonije in ga predložila državnemu zboru. Protokol, s katerim je Makedonija po spremembi imena sedaj korak bližje članstvu v Natu, so v sredo v Bruslju podpisali veleposlaniki članic zaveznitva.

Večer, Maribor

- **Madžarska že odobrila sredstva za razvojni vrtec. Majda Horvat. Večer, Maribor, 01.02.2019**

<https://www.vecer.com/madzarska-ze-odobrila-sredstva-za-razvojni-vrtec-6654942>

Slika: V dobrovniškem vrtcu Pikapolonica so podpisali sporazum o pomoči strokovnjakov iz Madžarske otrokom, ki imajo težave v razvoju. Foto: Majda Horvat

V Dobrovniku podpisali sporazum o sodelovanju pri strokovni pomoči otrokom z razvojnimi težavami

Predsednik sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS) Ferenc Horváth, direktorica pedagoške službe okrožja Zala Melinda Gellén in direktor tamkajšnjega zavoda za šolstvo Attila Kajáti so v Vrtcu Pikapolonica v Dobrovniku podpisali sporazum o krepitvi sodelovanja na strokovnem področju in izmenjavi dobrih praks pri delu z otroki na dvojezičnem območju, ki imajo težave v razvoju. Podpisu je prisostvoval Zoltán Lőrinczi, namestnik državnega sektorja za razvoj madžarskega izobraževanja v Karpatskem bazenu. Urad pri predsedniku madžarske vlade za zamejce Bethlen Gábor je z namenom izvedbe nekaterih aktivnosti za vzpostavitev razvojnega oddelka vrtca že zagotovil 20 tisoč evrov. Del teh sredstev so namenili za nakup didaktičnih in drugih igral, preostali del pa bodo namenili za delo strokovnjakov, ki prihajajo iz Madžarske in ki se v vrtcih ukvarjajo z otroki, ki imajo posebne potrebe zaradi težav v razvoju. Sklenjen sporazum sodi v sklop projekta Razvoj vrtcev v Karpatskem bazenu, namenjen pa je torej zgodnjemu razvoju otrok.

Horváth je ob tej priložnosti tudi povedal, da je madžarska vlada v nekem drugem sklopu odobrila PMSNS približno pol milijona evrov tudi za vzpostavitev razvojnega vrtca na narodnostno mešanem območju. Šlo naj bi za institucionalno nadgradnjo sedanjih dvojezičnih vrtcev, vzpostavili pa bi ga kot skupni madžarsko-slovenski projekt. In ker sodi področje pomoči otrokom s težavami v razvoju v Sloveniji v sklop zdravstva, bi slovenska partnerja lahko bila lendavski zdravstveni dom in murskosoboška bolnišnica, kjer že deluje tako imenovana razvojna ambulanta in s katero želijo navezati stike. »Sam

si želim, da se srednjeročno vzpostavi ta slovensko-madžarski projekt s prenosom dobrih praks, znanj in izkušenj, je pa doslej sredstva za to zagotovila samo madžarska vlada. Mislim pa, da je treba poudariti, da pri izvajanju tega projekta strokovnjaki in vzgojitelji omogočajo pomoč vsem otrokom, ne glede na nacionalno pripadnost. Zelo sem vesel, da so se tudi starši, ki niso madžarske narodnosti, odločili, da bodo svojim otrokom omogočili, da imajo to pomoč strokovnjakov,« je še povedal Horváth.

- **Ivo Vajgl bo priča na sojenju katalonskim voditeljem. VČ, STA. Večer, Maribor, 02.02.2019**

<https://www.vecer.com/ivo-vajgl-bo-prica-na-sojenju-katalonskim-voditeljem-6655707>

"Prepričan sem, da gre za politični proces," pred sojenjem, ki je za 12. februar napovedano v Madridu, pravi evropski poslanec iz Slovenije, nekdanji zunanji minister.

Špansko vrhovno sodišče je včeraj zavrnilo vrsto predlogov za prisotnost mednarodnih opazovalcev na sojenju devetim katalonskim zapornikom - tudi med drugim na primer mednarodne nevladne organizacije za človekove pravice Amnesty International -, zoper katere se bo po več kot letu dni proces, zaradi katalonskega referenduma o neodvisnosti, začel 12. februarja, obenem pa odločilo, da bo kot eno od prič zaslišalo evropskega poslanca, nekdanjega slovenskega zunanjega ministra **Iva Vajgla**, so sporočili iz poslančeve njegove pisarne.

"Povabilo sodišča, da pričam na procesu, bom sprejel z veseljem in odgovornostjo. Prepričan sem, da gre za politični proces, za katerega bi bilo bolje, da se v nobeni državi članici Evropske unije ne bi mogel zgoditi. Pričal bom kot vodja skupine Platforma dialog EU - Katalonija, ki se od vsega začetka zavzema za pravico Kataloncev, da suvereno odločajo o svoji usodi in da lahko to storijo na najbolj demokratičen način - z referendumom," pravi Vajgl.

"Za nasilni poseg v to pravico, ki se je zgodil 1. oktobra 2017, ni opravičila," nadaljuje, *"enako kot ga ni za množične aretacije in zapor, ki je bil odrejen za izvoljene katalonske politične predstavnike vlade, parlamenta in civilne družbe. Eno izmed mojih pomembnih sporočil bo tudi, da je Slovenija dosegla svojo neodvisnost na demokratičen in miroljuben način na podlagi referenduma."*

Kot pričo je vrhovno sodišče, navaja spletni medij Caralana News, med drugim zavrnilo tudi španskega kralja **Filipa** in nekdanjega katalonskega predsednika v izgnanstvu **Carlesa Puigdemonta**.

V petek so devet katalonskih voditeljev iz katalonskih zaporov prepeljali v madridske, tam bodo ves čas sodnega postopka. Med "več sto pričami" bo zaslišan tudi nekdanji španski premier **Mariano Rajoy**, ki je bil na položaju v času referenduma o katalonski neodvisnosti. Potem ko so katalonske oblasti konec oktobra istega leta enostransko razglasile neodvisnost Katalonije, je odstavil katalonsko vlado in razpisal predčasne volitve. Na sojenju, ki naj bi trajalo okoli tri mesece, bodo zaslišali še nekdanjo Rajoyevo namestnico **Sorayo Saenz de Santamaria**, nekdanjega katalonskega predsednika **Arturja Masa** in županjo Barcelone **Ado Colau**.

Pred odhodom iz Barcelone so se po poročanju katalonske televizije TV3 Katalonci, ki jih čaka špansko sojenje, srečali s katalonskim predsednikom **Quimom Torro** in več člani katalonske vlade. Podpret jih je prišlo tudi več deset zagovornikov neodvisnosti, ki so se zbrali pred zaporom. Nato se je na izredni seji sestala tudi katalonska vlada. *"Sojenje bo za vedno spremenilo našo državo in odnos s kraljevino Španijo,"* je Torra, ki je pred tedni bil na obisku tudi v Sloveniji, povedal na novinarski konferenci po seji. *"Izkoristiti moramo to priložnost, da opozorimo na represivna dejanja španske države,"*

Skupaj bodo sodili 12 nekdanjim političnim in civilnodružbenim voditeljem Katalonije, trije se bodo branili s prostosti. Špansko tožilstvo zahteva zaporne kazni od 7 do 25 let, najvišjo za nekdanjega podpredsednika vlade **Oriola Junquerasa**. Med drugim so obtoženi upora in zlorabe javnih sredstev. Štirje od priprtih borcev za neodvisnost so decembra približno dva tedna protestno gladovno stavkali, proti blokadi ustavnega sodišča glede njihove pritožbe na pripor.

Katalonskim voditeljem bodo sodili zaradi njihove vloge pri razpisu referenduma o katalonski neodvisnosti, ki je kljub prepovedi španskih sodišč potekal 1. oktobra 2017. Katalonski regionalni parlament je nato 27. oktobra istega leta potrdil resolucijo, ki predvideva ustanovitev neodvisne Katalonije. Zaradi potrditve resolucije je španska vlada Kataloniji začasno odvzela avtonomijo ter prevzela naloge in pristojnosti katalonske regionalne vlade, ki jo je odstavila. Po prisegi nove katalonske vlade junija lani je Katalonija znova dobila avtonomijo. Po enostranski razglasitvi neodvisnosti so se močno zaostriili odnosi med Barcelono in Madridom, ki so se nekoliko otoplili, ko je junija lani vodenje vlade v Barceloni prevzel Torra, v Madridu pa socialist **Pedro Sanchez**. Oba voditelja sta se dvakrat tudi srečala, nazadnje decembra lani. Tudi med Sanchezom in Torro so sicer letele ostre besede, med drugim zato, ker je Torra Katalonce pozval, naj uberejo podobno pot v neodvisnost kot Slovenija.

V dneh pred začetkom sojenja se je še dodatno poglobil tudi razdor med Junquerasovim in Puigdemontovim taborom. Junqueras je bil do svojega nekdanjega nadrejenega kritičen, ker je pobegnul v Belgijo, ne da bi ga bil o tem obvestil.

- **Arbitražna: Odgovor na hrvaški ugovor v nekaj dneh, slovenska stran čvrsto verjame svojim argumentom. STA, VČ. Večer, Maribor, 04.02.2019**

<https://www.vecer.com/arbitrazna-odgovor-na-hrvaski-ugovor-v-nekaj-dneh-slovenska-stran-cvrsto-verjame-svojim-argumentom-6656583>

Zunanji minister **Miro Cerar** je danes odboru državnega zbora za zunanjo politiko predstavil, kako zunanje ministrstvo pripravlja odgovor na hrvaški ugovor na tožbo, ki jo je Slovenija - še pod prejšnjo vlado pod Cerarjevim premiershipom - vložila na Sodišču EU zaradi hrvaškega zavračanja implementacije arbitražne rzsodbe o meji med državama.

Kot je Cerar še povedal v izjavi za medije, je na zaprti seji predstavil, katere argumente bodo pojasnili v odgovoru in da v te argumente čvrsto verjamejo. Poslancem je povedal, da so se pred pripravo odgovora posvetovali s strokovnjaki za evropsko in mednarodno pravo iz Slovenije in odvetniki iz tujine.

Današnja razprava na OZP je označil za konstruktivno, iz katere lahko črpajo tudi ideje za odgovor. Pripravili ga bodo najkasneje do 13. februarja in ga poslali na sodišče. Z njim bo seznanjena tudi vlada.

Kot je dejal, bo Slovenijo v postopku zastopala agentka **Maja Menard**, ki je bila tudi na današnji seji OZP. Kdo bo še v ekipi, je stvar dogovora. Povabilo na Sodišče EU glede nekaterih procesnih vprašanj Cerar pričakuje že v nekaj mesecih, ko bo šlo za vsebino, pa jeseni in pozneje.

Slovenija je hrvaški ugovor na tožbo proti Hrvaški zaradi kršenja evropskega pravnega reda, ki je posledica nespoštovanja arbitražne rzsodbe o meji med državama, prejela v začetku januarja. Hrvaška v njem zavrača pristojnost Sodišča EU v tej zadevi. Zavrača veljavnost arbitražne rzsodbe ter dejstvo, da je bila z njo določena meja med Slovenijo in Hrvaško ter da zaradi hrvaškega nespoštovanja arbitražne rzsodbe prihaja do kršitev prava EU.

Cerar je danes ponovil, da hrvaška argumentacija za Slovenijo ni sprejemljiva. *"Verjamemo, da je naša tožba utemeljena. Mi s to tožbo uveljavljamo to, da Hrvaška krši evropski pravni red. Dejstvo je, da imamo z arbitražno odločbo po mednarodnem pravu določeno mejo. Hrvaška te odločbe ne upošteva in s tem prihaja do kršitev evropskega prava,"* je pojasnil. Ponovil je tudi kritiko Evropske komisije, ki se je po sprejetju arbitražne odločbe *"obnašala spolitizirano"*. *"Ni ravnala kot korekten varuh evropskih temeljnih pogodb. Dala je prednost nekemu političnemu momentu pred vladavino prava, kar je izredno škodljivo,"* je rekel.

Tudi predsednik OZP **Matjaž Nemec** (SD) je po seji odbora izpostavil pomen vladavine prava. *"Z mirnimi živci smo na strani vladavine prava. Postopki naj bodo vodeni transparentno in v okviru načel, ki jih vsi zagovarjamo, torej dajemo prednost vladavini prava, kar je v sodobni Evropi ključno za njen obstoj,"* je dejal. Pojasnil je še, da gre pri današnji seji OZP za ustaljeno prakso sodelovanja med DZ in vlado in da so bili seznanjeni s postopki, ki jih sicer vodi vlada. Dodal je, da poslanci pričakujejo predvsem konsistentno politiko. Kljub različnim mnenjem po njegovih ocenah ni velikih razhajanj in so uspeli v odnosu do tega vprašanja ohraniti relativno enotnost slovenske politike.

Dejal je še, da je imel poslanec SNS **Zmago Jelinčič** monolog na seji odbora, na katerem so sicer vajeni, da poteka dialog. Jelinčič je po seji sporočil, da niso razpravljali o odgovoru slovenske strani na zavračanje implementacije arbitražne rzsodbe s strani Hrvaške, temveč o "hrvaškem dokumentu, starem nekaj mesecev", in to pod oznako tajnosti. Tako pri odločitvah o odgovoru ne sodeluje parlament, je ocenil, so sporočili iz poslanske skupine SNS.

- **Judovska skupnost bi še danes lahko bogatila našo družbo. Svit Rodež. Večer, Maribor, 04.02.2019**

<https://www.vecer.com/judovska-skupnost-bi-se-danes-lahko-bogatila-naso-druzbo-6656118>

Slika: Na železniški postaji v Murski Soboti stoji klop s kovčkom, ki nas opominja, da so med drugo svetovno vojno od tu z vlaki v smrt množično vozili prekmurske Jude. Foto: A. Nana Rituper Rodež

V spomin in opomin

Na železniški postaji v Murski Soboti stoji klop s kovčkom, ki nas opominja, da so med drugo svetovno vojno od tu z vlaki v smrt množično vozili prekmurske Jude. Judje so bili v Prekmurju družbeno vplivna, gospodarsko napredna in kulturno aktivna skupnost, gonilna sila razvoja in napredka. Podobno kot v mnogih mestih po Evropi so takrat izginili iz mest, iz krajev, ulic, sosednjih hiš. Zaradi predsodkov in nestrpnosti se je zgodil eden največjih genocidov v zgodovini, ko je bilo sistematično ubitih na milijone ljudi, več kot 6 milijonov Judov, tudi Slovanov, Romov, duševno in telesno prizadetih ter drugih. Življenje je izgubilo kar 85 odstotkov prekmurskih Judov. Uničenje neke skupnosti pa pusti velike posledice tako na kolektivni kot na individualni ravni.

O tem, kaj se je zgodilo v tej tragediji, se ni veliko govorilo. Zato, ker je po 2. svetovni vojni jugoslovanska oblast izvajala protiversko politiko, ker se Judje niso hoteli izpostavljati in ker o osebnih tragedijah zaradi velike bolečine mnogi niso želeli ali mogli govoriti. Njihovi najbližji so povedali, da o tem nikoli niso govorili ali so govorili le s tistimi, ki so doživeli podobno. Se pa v zadnjih letih o holokavstu tudi po zaslugi spominskih dnevo in različnih organizacij več govori. Zanimivo, da so se Judje, ki so se običajno naseljevali v urbana naselja, konec 18. stoletja ustalili ravno v Prekmurju, v ruralnem okolju. Številnejši v Murski Soboti, v Lendavi in v Beltincih, posamezno pa po vaseh Prekmurja. Eden od razlogov je ugodna strateška pozicija, ki je povezovala ogrski del z avstrijskim, in dotlej nerazvita trgovina, v kateri so videli poslovno priložnost za razvoj terciarnih dejavnosti, to je trgovine in bančništva. Pripomogel pa je tudi tolerančni patent Jožefa II., s katerim so Judje pridobili svobodo za opravljanje verskih obredov.

Slika: Obležje judovski skupnosti, kjer je nekoč stala sinagoga, ob sedanji Lendavski ulici 10. Foto: Branko Žunec

Še bolj trdo so delali

Judje so bili vedno nagnjeni h konformizmu in prilagajanju, saj niso imeli svoje države in so se morali kot prišleki zaradi strahu pred negativnim odzivom okolice čim bolj učinkovito vključevati v okolja, kjer so se naseljevali. V teh prizadevanjih so še bolj trdo delali in stremeli k dobri izobrazbi, kar posledično vodi k večji možnosti za uspeh in uspešnost. Dober primer tega je, da je največ dobitnikov Nobelove nagrade judovskega porekla.

Judje so bili precej aktivni tudi v Prekmurju. Bili so lastniki prvih večjih trgovin, bank, kavarn, gostiln in industrijskih obratov. V Lendavi so ustanovili prvo hranilnico, v Murski Soboti prvo tiskarno. Z razvojem gospodarstva in dvigom življenjskega standarda so pripomogli, da se je v Prekmurju izoblikovalo meščanstvo in meščanski način življenja. Tudi prekmurški Judje ali njihovi potomci so bili ali so še na različnih področjih uspešni, o tem je zbiral podatke Franc Küzmič. Znani so tiskarji, kot sta Istvan Takacs in Izidor Hahn, advokat Aleksander Valy, znanstvenik Emerik Valy, plesalka in koreografinja Lili Legenstein, fizik in ilustrator Božo Kos, pesnik in misijonar Vladimir Kos in drugi.

Da so bili Judje v prekmursko družbo dobro sprejeti, lahko pripišemo tudi kulturno raznoliki sestavi prekmurskega prebivalstva, saj so tu Slovenci sobivali z Madžari, Romi in drugimi, tu so se mešali različni jeziki, kulture, poleg katoličanov so bili prisotni še protestanti. Manjše socialne razlike in majhno število prebivalcev, zaradi česar so morali med sabo sodelovati, pa so pripomogle, da tudi kasneje med ljudmi ni prišlo do večjih manifestacij antisemitizma.

Slika: Sinagoga v Lendavi. Foto: Nataša Juhnov

Nepopravljive posledice vojne

Kljub dobri integraciji je judovsko skupnost v Prekmurju med drugo svetovno vojno doletela podobna usoda kot ostale Jude po Evropi. Prvo, največjo skupino Judov so v času madžarske okupacije odpeljali 26. aprila 1944, sledila sta še dva vala deportacij jeseni istega leta. Iz koncentracijskih taborišč se jih je vrnila le peščica, veliko izmed njih pa je Prekmurje zapustilo in odšlo na Madžarsko k sorodnikom ali v novo nastalo državo Izrael, saj v teh krajih prihodnosti niso videli. Vojna je nepopravljivo vplivala na premoženje Judov ter na njihov socialno-ekonomski položaj. Tu je ostalo le pet odstotkov predvojne judovske populacije.

Kljub pogubnim posledicam druge svetovne vojne za prekmurske Jude pa ima antisemitizem v prekmurski družbi svoje posebnosti. Nestrpnost do Judov je bila predvsem odraz politike, oblasti okupatorjev, na prikrit način tudi jugoslovanskih povojnih oblasti, ampak v odnosih med ljudmi se ni tako čutila. Tudi moji sogovorniki, pripadniki judovske skupnosti, ki so sami doživeli holokavst, ali tisti, ki so čutili posledice, so to potrdili.

Erika Fürst, Judinja, ki je preživela holokavst, je povedala, da so se s sosedi in prijatelji Nejudi vedno dobro razumeli, se družili, si delili dobrine in si pomagali. Pred deportacijo jim je tovarnar Benko prinesel škatlo suhomesnih izdelkov, kar jim je pomagalo preživeti. Njihovi sosedi pa so v času internacije pred Madžari in ropi skrili njihove osebne predmete, ob vrnitvi pa jim je skoraj vsaka družina spekla pogače ali kruh. Sošolka, ki ni bila Judinja, pa ji je podarila svoje nove čevlje, haljo in nogavice. Ernest Ebenšpanger, oče je bil Jud, mama pa katoličanka, pa se spominja, da so se družili vsi otroci iz ulice in niso razmišljali, kakšne vere je kdo, tudi otroški spori nikoli niso bili plod verskega razlikovanja. V hudih časih so bili odnosi med običajnimi ljudmi, med sosedi in prijatelji, v Prekmurju ne glede na pripadnost dobri. Pokazala se je človečnost, kar nas lahko navdaja z upanjem, da so tukaj obstajale vrednote in moralna načela. Povsod v Evropi ni bilo tako, saj se je zgodilo, da so sosedje izdali sosede, prijatelji prijatelje. So se pa povsod našli Nejudi, ki so v času pregona pomagali Judom in s tem tvegali svoja življenja.

Slika: Erika Fürst, edina še živeča Judinja v Prekmurju. Foto: Večer, avtor neznan

Ob letošnjem dnevu spomina na žrtve holokavsta je Antonio Guterres, generalni sekretar Združenih narodov, posebej opozoril na zaskrbljujoče povečanje antisemitizma. Opazimo lahko širjenje neonacističnih skupin, njihovih napadov, oskrunjenje judovskih pokopališč in obeležij, poskuse pisanja zgodovine na novo in izkrivljanja dejstev o holokavstu, kar je zaskrbljujoče.

Tako kot je do Judov in drugih vzniknila nestrpnost, lahko nestrpnost tudi v današnji družbi prerase v sovraštvo, ki je sposobno uničiti neko družbeno skupino, in to le zaradi njene drugačnosti. To, kar se je zgodilo judovski skupnosti, ki je pomagala razviti Prekmurje in ki bi lahko še danes bogatila našo družbo, se ne sme ponoviti. Naj nam je v opomin, zato ne smemo molčati ob pojavu nestrpnost, ko so ogrožena življenja ali dostojanstvo ljudi.

- **Prvi spominski kamni v Murski Soboti prihodnje leto. A. Nana Rituper Rodež. Večer, Maribor. 04.02.2019**

<https://www.vecer.com/prvi-spominski-kamni-v-murski-soboti-prihodnje-leto-6656127>

Slika: Na židovskem pokopališču v Lendavi so ob dnevu spomina na žrtve holokavsta prižgali sveče. Foto: Jože Gabor

Prekmurske judovske skupnosti so se spomnili v krajih po Prekmurju in Ljubljani

Že enajsto leto zapored tudi v Sloveniji 27. januarja v okviru projekta ŠOA – spominjamo se obeležujemo dan spomina na žrtve holokavsta. Letos mineva 74 let, odkar so sovjetski vojaki osvobodili preživle v koncentracijskem taborišču Auschwitz. V spomin na tragično usodo Judov je bilo v krajih po Prekmurju več prireditev, na katerih so se spomnili prekmurske judovske skupnosti.

V Pomurskem muzeju Murska Sobota so pripravili predavanje Borisa Hajdinjaka, direktorja Centra judovske kulture Sinagoge Maribor, z naslovom Cigüt, Žilavci in Fartelji: reševanje prekmurskega Juda Mirka Hiršla 1944–1945. Gre za zgodbo o tem, kako so pomagali skriti Mirka Hiršla pred deportacijo v taborišče smrti. Za to dejanje, ko so kot Nejudje brez plačila

pomagali Judom in s tem tvegali življenja svojih družin, je lani spominski center holokavsta Jad Vašem prvim petim Prekmurcem podelil naziv pravičniki med narodi.

Hajdinjak je predstavil tudi zapleten postopek, s katerim v Jad Vašemu, potem ko se vloži potrebna dokumentacija, odločajo o pravičnikih. Postopek, pravi, je podoben sodni obravnavi, kjer eni zagovarjajo dejanja posameznika, drugi pa v vse dvomijo, da bi prišli do spoznanja, ali si nekdo naziv zasluži. Da smo v Prekmurju dobili prve pravičnike, je med drugim pripomogla tudi Miriam Steiner - Aviezer, članica komisije Jad Vašema, ki živi v Izraelu, njeni predniki pa so pokopani na soboškem židovskem pokopališču.

Slika: Boris Hajdinjak in Ernest Ebenšpanger. Foto: A. Nana Rituper Rodež

Simbolična vrnitev v mesto

Med Mestno občino Murska Sobota, Sinagogo Maribor in umetnikom Gunterjem Demnigom potekajo dogovori, da bi tudi v Murski Soboti postavili spotikavce. S tem bi se vključili v vseevropski projekt Stolpersteine, pri katerem spominske kamne z imeni, ki jih po mestih, kjer so živeli Judje, vgradijo v pločnike. Prve tlakovce, ki bodo spominjali na meščane, ki se niso vrnili v svoje mesto, naj bi v Murski Soboti dobili prihodnje leto, istočasno jih nameravajo vgraditi še v Lendavi.

Prekmurskih Judov so se spomnili tudi v Ljubljani. V Judovskem kulturnem centru so odprli razstavo centra Jad Vašem z naslovom Auschwitz – kraj na zemlji: Auschwitz Album, dodali pa so še razstavo del Prekmurski Judje v Auschwitzu, ki ga je pripravila Sinagoga Maribor. Bojan Zadavec pa je predstavil dve knjigi, zbrane pesmi pesnika in advokata iz Murske Sobotne Sándorja Vályia z naslovom Iz dežele daljne ter življenjsko pripoved sefardske Judinje Rahele Atijas Rotem in knjigo Moja zgodba, ki jo je Zadavec iz hebrejšine prevedel v angleščino. Rahela, rojena v Zagrebu, ki živi v Izraelu, tako Zadavec, se je tu družila z mnogimi Judi, ki so se tja preselili iz Prekmurja, in tako dobro pozna usodo prekmurskih Judov.

Slika: Sefardska Judinja Rahela Atijas Rotem je rojena v Zagrebu, živi pa v Izraelu in dobro pozna usodo prekmurskih Judov. Foto: Bojan Zadavec

Pomemben dejavnik razvoja

V okviru projekta ŠOA so predstavniki občine Lendava in kulturnih institucij iz lendavske občine ter generalnega konzulata Madžarske v Lendavi na judovskem pokopališču v Dolgi vasi prižgali sveče. O lendavskih Judih in zločinih, ki so se zgodili, so ob tem govorili podžupan občine Lendava Mihael Kasaš, direktor Galerije-Muzeja Lendava Dubravko Baumgartner in predsednica Zveze kulturnih društev Lendava Danijela Hozjan. Spomnili so, da so bili Judje v Lendavi pomemben dejavnik razvoja gospodarstva in da so se v mesto preselili, ko je to postajalo vse bolj pomembno središče, skozi katero je tekla tudi železniška povezava med Budimpešto in Zagrebom. V spomin na judovsko skupnost je ostala sinagoga v starem mestnem središču ter judovsko pokopališče v Dolgi vasi.

V multikulturni skupnosti so v sožitju ob katoličanih živeli še Judje in evangeličani. Judje so se hitro vključili v lokalno skupnost in se preživljali kot trgovci, zdravniki, ustanovitelji hranilnic, obrtniki in drugo. Med drugo svetovno vojno so jim

najprej odvzeli pravice do opravljanja obrti in poklicev, vendar pa njihova življenja do prihoda fašistov na oblast na Madžarskem leta 1944 niso bila v nevarnosti.

V prostorih Zveze kulturnih društev Lendava pa so pripravili spominsko prireditev z odprtjem fotografske razstave in potopisnim predavanjem Tatjane Bogdan o izraelskem spominskem centru holokavsta Jad Vašem. V Slovenskem muzeju holokavsta – Sinagogi Lendava so izvedli lutkovno predstavo Lutkovnega gledališča Pupilla Lendava z naslovom Estera ali praznik usod, ki pripoveduje o lendavskih Judih. Poleg tega so v lendavski sinagogi pripravili še zgodovinsko uro za dijake Dvojezične srednje šole Lendava o holokavstu. V sinagogi so predstavili knjigo Jeruzalem ob Soči: Judovska skupnost na Goriškem od 1867 in odprli razstavo Judje na Goriškem.

- (VIDEO) Trd boj Tržacana za slovenščino. Boris Jaušovec. Večer, Maribor, 07.02.2019

<https://www.vecer.com/video-trd-boj-trzacana-za-slovenscino-6658131>

David Danev se ni pustil italijanskima redarjema in še dvema policistoma, ki so od njega dokumente sredi Trsta zahtevali zgolj v italijanščini. Za nameček je incident še posnel na video.

Slika: Dvojezični napis na Domu pristaniških delavcev v Trstu. Foto: Sašo Bizjak

Na telefon posnet prepir **David** Daneva, tržaškega Slovence s štirimi mestnimi redarji in italijanskimi policisti je postal instantna facebookovska uspešnica. Danev, trgovec v Trstu, je namreč od uniformirancev, mestne redarke in redarja, ter nato še od dveh policistov zahteval, da z njim govorijo slovensko. Pred leti se je podobno za pravice Slovencev v Trstu boril **Samo Pahor**.

Ubogi redarji in policisti so se čisto izgubili. Redarka je uspela zajeceljati, da rabi *"ime i prezime"*, a jo je Danev opomnil, da je to hrvaščina, on pa zahteva slovenščino. Kajti v Trstu živi slovenska narodna skupnost in Danev je od organov oblasti v skladu z zakonom 30/54 iz leta 1952, ki jim ga je poznavalsko citiral, zahteval, da z njim kot pripadnikom Slovencev v Trstu govorijo slovensko. Tako je tudi odločno zavrnil enega od policistov, ki se mu je zareklo, da se *"tukaj govori italijansko"*. Video posnetek, ki ga je objavil v četrtek neposredno po incidentu, bi bil smešen, ko hkrati ne bi bil žalosten. Po prebledelih licah vseh štirih uniformirancev, je videti, da se še kako zavedajo, da bi morali z Danevom govoriti slovensko oziroma mu nemudoma priskrbeti tolmača.

Slika: David Danev. Foto: Facebook/daviddanev.

Z Davidom Danevom smo govorili po telefonu: *"Za trgovino sem razkladal robo, ko mi je redarka jela dopovedati, da nisem prav parkiral. Prostor za razkladanje je bil zaseden, zato sem avto postavil malce naprej, a nisem nikogar oviral. Zahtevala je dokumente od avta in da se identificiram. Seveda me redarji in policisti v Trstu že vsi poznajo, saj v komunikaciji z njimi zmeraj zahtevam slovenščino. Tudi z vodjo tržaške policije imam že leto in pol spor glede uporabe jezika. Zato redarki in drugim uniformirancem, ki jih je poklicala na pomoč, nisem dovolil, da z mano govorijo po italijansko. Pika! Ves čas sem trdo zahteval, da z mano takoj spregovorijo slovensko ali pa pokličejo tolmača."*

Na koncu so policisti Daneva zgrabili, posadili v svoj avto in odpeljali na kvesturo. *"Tam sem dobil tolmača. Me je že čakal, zato ne razumem, kako da ni poklical kolegov in bi se po telefonu lahko vse zmenili že prej. Policisti so me obtožili, da jim nisem hotel dati osebnih podatkov. Naložili so mi 90 evrov globe za napačno parkiranje in še 120 evrov za odvoz s pajkom. Ampak to ni konec. Grem na sodišče in bom redarje ter policiste tožil. Imam posnetek, ko priznajo, da ne znajo slovensko, tolmača pa ne pokličejo. Po londonskem memorandumu je namreč v Trstu in kjer v Italiji živimo Slovenci, norma enakost pravic in enakopravna obravnava v obeh jezikih. To izhaja že iz Pariške mirovne pogodbe, ki je bila ratificirana leta 1952 in tudi Južnim Tirolcem zagotavlja obravnava s strani oblasti v njihovem maternem jeziku, torej v nemščini."* Danev sicer pravi, da zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji iz leta 1992 ni tako zaščitniški: *"Je bolj klavern v primerjavi z londonskim memorandumom in pariško pogodbo, saj ne predvideva, da bi oborožene sile, torej vojska in policija, morali z nami govoriti slovensko."*

Poklicali smo nekdanjega italijanskega senatorja in Večerovega občasnega sodelavca **Stojana Spetiča**, še enega tržaškega Slovenca. *"Redarji bi lahko govorili slovensko, vsekakor pa bi morali priskrbeti tolmača. Toda v Trstu je njihov šef nekdanji skvaridst **Fulvio Sluga**. Ne gre pričakovati, da bo ta spodbujal uporabo slovenščine, čeprav imajo, denimo policisti, možnost, da se vpišejo v brezplačni tečaj in se jim ne bi bilo težko naučiti tistih nekaj stavkov v slovenščini, kolikor bi jih rabili v takih primerih."*

V manj kot dvajsetih urah je imel Danevov video enormno število ogledov, okoli 1000 komentarjev, blizu 600 všečkov in več kot 500 delitev.

- **Makedonija le še korak do polnopravnega članstva v Natu. Urška Mlinarič. Večer, Maribor, 07.02.2019**

<https://www.vecer.com/makedonija-le-se-korak-do-polnopravnega-clanstva-v-natu-6657639>

Paradoksalno bo prav Grčija prva ratificirala sporazum o članstvu Makedonije v zvezi Nato. Polnopravna članica naj bi postala v enem letu.

Makedonija je le še korak do tega, da postane 30. polnopravna članica zveze Nato. Potem ko je včeraj 29 veleposlanikov držav članic te evroatlantske zveze na sedežu Nata v Bruslju podpisalo protokol o pristopu Makedonije, so zdaj na potezi parlamenti v posameznih državah članicah. Po napovedih naj bi vse države ratificirale protokol najkasneje v enem letu, do takrat pa bo Makedonija na vseh sestankih omenjene zveze sodelovala kot opazovalka. Paradoksalno je, da naj bi bila prav Grčija, ki je leta 2008 blokirala vstop Makedonije v Nato zaradi spora glede imena države, prva država, ki bo predvidoma do konca tedna ratificirala omenjeni protokol.

"Naši otroci bodo živeli bolje"

Makedoniji so se vrata v Nato odprla po tem, ko je lansko poletje uspelo makedonskemu premieru **Zoranu Zaevu** in grškemu **Aleksisu Ciprasu** doseči dogovor o preimenovanju države v Republiko Severno Makedonijo. Slednjega so predstavniki obeh držav podpisali ob Prespanskem jezeru, po katerem tudi nosi ime, in je bil kasneje potrjen v parlamentih obeh držav.

Podobno kot ob potrditvi Prespanskega sporazuma so tudi tokratni podpis protokola pospremili s pridevnikom zgodovinski. "Danes je zgodovinski dan. Vse države članice Nata so podpisale protokol, ki bo celi regiji prinesel več varnosti in stabilnosti," je dejal generalni sekretar Nata **Jens Stoltenberg**. In makedonskemu zunanjemu ministru **Nikoli Dimitrovu** v spomin na ta dan podaril nalivno pero, s katerim sta podpisala protokol. S čestitko državljanom se je oglasil tudi premier Zaev. Dejal je, da so si s tem dejanjem zagotovili trajno stabilnost, varnost in mir v državi. "Napredek in razvoj sta neizbežna. Naše generacije in naši otroci bodo živeli bolje, zato smo lahko ponosni," je zapisal Zaev.

Časa imajo pet let

Če se bodo uresničile napovedi o atenski ratifikaciji do konca tedna, bi v Skopju lahko začeli uporabljati novo ime države že sredi meseca. Takoj se bodo lotili zamenjave tabel na mejnih prehodih, diplomatsko-konzularnih predstavništvih in na vhodih v državne institucije. Časa za izvedbo vsega, kar jim nalaga Prespanski sporazum, tudi zamenjavo osebnih dokumentov, imajo pet let. Bodo pa vse spremembe usklajene z zakonom o uporabi jezikov, ki je začel veljati nedavno. Tako bodo table v makedonskem in v albanskem jeziku. Skladno z omenjenim zakonom predsednik sobranja Talat Xaferi parlamentarne seje že vodi v albanskem jeziku, pravico govoriti v svojem jeziku pa imajo tudi ministri albanske narodnosti. Po vsem tem pa makedonsko vlado čaka še najzahtevnejše delo. Začeti mora nujne reforme v pravosodju, javnem sektorju, zdravstvu, šolstvu in se resno spopasti s problemom korupcije in kriminala. To je tudi prvi pogoj, da Skopje dobi datum začetka pristopnih pogajanj z EU. Makedonci upajo, da se bo to zgodilo že junija.

- **(POGLED) Španija spodnesla Italijo. Bojan Brezigar. Večer, Maribor, 07.02.2019**

Bojan Brezigar, Trst

<https://www.vecer.com/pogled-spanija-spodnesla-italijo-6658047>

Ne, ne bom pisal o Venezueli, čeprav je v tem trenutku, tako vsaj kaže, to tema dneva; ne zato, ker bi bila tako pomembna kljub velikim rezervam nafte, baje največjim na svetu, ampak predvsem zato, ker sta Trump in Putin prenesla težišče napetosti prav na to državo in na njeno obubožano ljudstvo. Pisal bom o nekaterih obrobnihih dogajanjih, ki so seveda vezana na Venezuelo oziroma na njena predsednika, uradnega Madura in samoooklicanega Guaidoja. Dejstvo je namreč, da so štiri velike evropske države priznale slednjega. To so Nemčija, Francija, Združeno kraljestvo in Španija.

Zanimivo je namreč, da na tem seznamu ni Italije. Doslej, vse od konca druge svetovne vojne, je vedno bila. Ob Franciji, Nemčiji in Združenem kraljestvu namreč. To je bila četverica evropskih držav, ki so nekako vodile zunanjo politiko Evropske unije. Preostale države so se jim pridružile ali pa tudi ne, ampak to ni bilo relevantno vprašanje. Spominjam se, da je bilo

tako ob priznanju Slovenije in Hrvaške, ob priznanju Kosova, tudi ob priznanju statusa pridružene članice Srbiji. Tudi ko ni bilo potrebno soglasje vseh članic unije, je ta četverica dejansko vodila igro, ki je temeljila na njihovem soglasju, običajno z blagoslovom čezmorskega zaveznika, pa ne nujno v vseh primerih.

Tokrat pa se je Italija odločila drugače. Pravzaprav se ni odločila, ampak je le dodala še eno točko k nesoglasjem, ki označujejo zaveznitvo med Ligo Matteo Salvinija in Gibanjem 5 zvezd Luigija Di Maia, pri čemer je predsednik vlade Giuseppe Conte včasih mediator, najpogosteje pa statist. Dejstvo je, da Di Maio podpira Madura, Salvini pa Guaidoja, in tako se Italija ni izrekla.

Priložnost je spretno izkoristil španski premier Pedro Sanchez, ki se je pridružil trojki in tako vzpostavil os London-Berlin-Pariz-Madrid, za kar si Španija že dolgo prizadeva, vendar ji je bila Italija kot članica G8 in ustanovna članica Evropske unije vselej ovira. Poleg tega so v Španiji v nekaterih primerih domači politični interesi prevladali nad evropskimi interesi, na primer leta 2008, ko se Španija preostalim štirim velikim zahodnoevropskim državam ni hotela pridružiti pri priznanju Kosova in ga dejansko še zdaj ne priznava. Zanimivo je, da je Sanchez s tem prehitel tudi svoje desnosredinske tekmece, predvsem Ljudsko stranko in liberalno Ciudadanos, ki stalno iščejo razloge za napad na socialističnega premiera. Sanchezu torej venezuelska dogajanja prija, da se je vsaj delno in seveda kratkoročno otrese katalonskega problema. Sanchez je s to potezo nekoliko izboljšal odnos drugih velikih evropskih držav do Španije. Katalonska kriza je namreč te odnose močno skrhala, Španija se že poldrugo leto ukvarja dejansko samo s Katalonijo in njeni diplomati po vsej Evropi prežijo samo na vsak poskus odprtega odnosa do Kataloncev. Nedavno je premier Sanchez besedno napadel slovenskega premiera Marjana Šarca, ker so v Sloveniji sprejeli predsednika katalonske vlade Quima Torro, čeprav gre za legitimno izvoljenega predsednika regije, kakršnih je Slovenijo obiskalo že veliko. Sanchezu torej venezuelska dogajanja prija, da se je vsaj delno in seveda kratkoročno otrese katalonskega problema. Kratkoročno, kajti 12. februarja se v Madridu začne proces proti aretiranim politikom in dvema voditeljema civilne družbe, za katere tožilstvo zahteva do 25 let zapora, čeprav je kar nekaj evropskih sodišč, predvsem belgijska in nemška, ocenilo, da obtožbe niso utemeljene, ter zato politikov, ki so se zatekli v tujino, niso izročila Španiji.

Prevoz aretiranih iz Katalonije v Madrid, kjer bo potekala razprava na vrhovnem sodišču, je ponovno dodobra razburil duhove: Španija je iz tega naredila spektakel, zaprla je avtocesto in obtožence strpala v zaporniški avtobus, kjer je imel vsakdo kvadratni meter veliko celico, visoko 160 centimetrov, v kateri se je moral voziti devet ur do Madrida. Kolona policijskih vozil pred in za avtobusom je štela kakih 30 avtomobilov in kombijev. In tako, po valu protestov v Kataloniji, sta obe katalonski stranki, leva ERC in desnoliberalna PDECat v ponedeljek napovedali, da ne bosta podprli proračuna madridske vlade. Sanchez torej v parlamentu nima več večine; potem ko je izkoristil italijansko zmedo in se priključil trojki velikih, mu teče voda v grlo.

In Venezuela? Maduro ima očitno smisel za humor. Potem ko so štiri evropske države zahtevale, naj v osmih dneh razpiše volitve, sicer bodo priznale Guaidoja, je Maduro dal ultimatum Španiji, naj v osmih dneh prizna Katalonijo, sicer jo bo priznal sam.

Vestnik, Murska Sobota

- Čas je za optimizem in samozavest. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXXI, št. 06, 7. februar 2019, str. 4-5

Sto let po združitvi

Regija ima dobre temelje za nadaljnji gospodarski razvoj – Število brezposelnih pada, a je njihova struktura kritična – Kmetje na majhnih prekmurskih kmetijah se spopadajo z izzivi globalnega trga

»Pomurje je danes regija z velikim gospodarskim potencialom,« skoraj sto let po združitvi prekmurskih Slovencev z matičnim narodom meni Robert Grah, direktor Pomurske gospodarske zbornice (PGZ), v kateri podrobno spremljajo podatke o gospodarskem dogajanju v širši pomurski regiji, ki poleg Prekmurja zajema še občine na desnem bregu Mure.

»Leži tik ob petem evropskem transportnem koridorju, kar je ena najpomembnejših transportnih poti v Evropi. Sodobna cestna in železniška povezava regijo povezuje s srednjeevropskimi gospodarskimi in logističnimi središči. Dobre prometne poti in urejene industrijske cone ponujajo priložnost za nadaljnje širjenje in nova vlaganja v pomursko gospodarstvo, « pravi Grah, ki vidi velik razvojni potencial tudi v športnem letališču v Rakičanu pri Murski Soboti, ki je po njegovih besedah primerno tako za poslovne namene kot za razvoj turizma.

Slika: Robert Grah: »Regija ima danes odličen geostrateški položaj, dobro gospodarsko sliko in to ji omogoča konkurenčen preboj v širši prostor srednje Evrope.« Fotografija: Nataša Juhnov

»V zadnjih letih se gospodarstvo v Pomurju spreminja in preoblikuje iz nekdaj tradicionalnih panog, kakršni sta bili tekstilna in živilskopredelovalna industrija, v panoge, v katerih uporabljajo najsodobnejše in napredne tehnologije ter proizvajajo kakovostne izdelke, s katerimi dosegajo na globalni ravni najvišjo dodano vrednost.« Grah pri tem poudarja, da imajo pomurske gospodarske družbe po doseženem dnu leta 2009 v zadnjih letih pozitiven trend poslovanja. »Predvsem glede rasti prihodkov, zaposlenosti, izvoza in investicij. Tukaj lahko poudarimo izvozno naravnost pomurskih podjetij, saj ta predstavlja že skoraj za milijardo evrov skupne letne realizacije. Najpomembnejši izvozni partnerici Pomurja sta Nemčija in Avstrija, ki pomenita že več kot polovico celotnega izvoznega trga.

Gospodarska moč regije se krepi, število brezposelnih je padlo na najnižjo raven v zadnjih dvajsetih letih. Po zapolnjenih naročilih in zasedenih kapacitetah se povečuje tudi neto čisti prihodek, ki presega rekordnih 2,5 milijarde evrov in se približuje trem milijardam.« Najbolj stabilne gospodarske panoge v regiji so danes kovinskopredelovalna industrija, ki tudi največ zaposluje, elektro in živilska industrija ter gradbeništvo. Velik potencial je po besedah Graha tudi v razvoju turistične dejavnosti.

»Danes gospodarski razvoj regije oblikujejo predvsem mala, srednje velika in nekaj velikih podjetij. Vedno bolj pa v ospredje stopajo mala in srednje velika družinska podjetja in njihova uspešnost se kaže tudi v raznih priznanjih in nagradah tako po svetu kot doma.« Grah kot novo pomembno pridobitev regije omenja še paviljon Expano ob Soboškem jezeru, ki bo, kot pravi, prispeval k prepoznavnosti celotne regije. »Paviljon je že od daleč opazen kot arhitekturni presežek, ki s sabo nosi zgodbo Slovenije in njenega gospodarstva s svetovne razstave Expo v Milanu. Njegova postavitve pomeni tudi začetek že dolgo načrtovane oživitve in ureditve kompleksa Soboškega jezera – osrednjega športno- rekreativnega kompleksa mesta Murska Sobota kot regijskega središča. Regija ima danes torej odličen geostrateški položaj, dobro gospodarsko sliko in to ji omogoča konkurenčen preboj v širši prostor srednje Evrope.«

Dobri trendi tudi na trgu dela

Tudi na trgu dela v Pomurju, ki je bilo dolgo časa znano kot regija, katere stopnja brezposelnosti je bila bistveno slabša kot v drugih slovenskih regijah, zaznavajo ugodna gibanja. »Konec leta je bilo na zavodu prijavljenih 6.356 brezposelnih oseb, kar je za 11 odstotkov manj v primerjavi z lanskim letom. Prav tako je to najmanjše število v zadnjih desetih letih,« pravi direktorica murskosoboške območne službe zavoda za zaposlovanje Stanislava Perčič.

Slika: Stanislava Perčič: »V prihodnjem obdobju lahko na trgu dela v Sloveniji pričakujemo primanjkljaj delovne sile predvsem zaradi strukturnih neskladij in demografskih sprememb.« Fotografija: Aleš Cipot

Po podatkih iz novembra lani je Pomurje z 12,5-odstotno brezposelnostjo še vedno regija z najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti v Sloveniji, a se zaostanek za drugimi regijami zmanjšuje. Kljub pozitivnim trendom pa Perčičeva opozarja na največjo nevarnost na trgu dela v prihodnosti – izrazito neugodno strukturo brezposelnih oseb v regiji. »Gre za visok delež

dolgotrajno brezposelnih, starejših od 50 let, oseb brez izobrazbe in invalidov. Zavod intenzivno stremi k cilju, da bi z različnimi ukrepi in aktivnostmi povečali delovno aktivnost najbolj ranljivih skupin.

V prihodnjem obdobju lahko na trgu dela v Sloveniji pričakujemo primanjkljaj delovne sile predvsem zaradi strukturnih neskladij in demografskih sprememb. Zato je ključno, da se v čim večji meri uskladita ponudba in povpraševanje na trgu dela oziroma se v delovno aktivnost vključijo tudi ranljive skupine. Vsi akterji na trgu dela ugotavljamo, da je premalo povezovanja in usmerjanja mladih v poklice, ki jih na trgu dela nujno potrebujejo,« pravi Perčičeva, ki k največjim izzivom pri reševanju omenjene problematike prišteva aktivno sodelovanje med zavodom, delodajalci in izobraževalnimi institucijami.

Veliko doktorjev znanosti, a brez univerze

Čprav se v Pomurju bolj ali manj uspešno že izvajajo posamični visokošolski programi, je regija še vedno brez univerze. To dejstvo po mnenju predsednika Pomurske akademsko - znanstvene unije (PAZU), ki združuje okoli 150 pomurskih doktorjev znanosti, in dekana mariborske Fakultete za naravoslovje in matematiko (FNM) Mitje Slavinca prav gotovo ni ugodno vplivalo na razvoj regije.

Slika: Mitja Slavinec: »Želel bi še več visokošolskih programov v Pomurju, tako zaradi študentov kot tudi zaradi strokovnjakov, ki bi lahko doma dobili službo in izvajali razvojno-raziskovalno delo, s katerim bi pomagali lokalnemu okolju.« Fotografija: Nataša Juhnov

»Želel bi še več visokošolskih programov v Pomurju, tako zaradi študentov kot tudi zaradi strokovnjakov, ki bi lahko doma dobili službo in izvajali razvojno-raziskovalno delo, s katerim bi pomagali lokalnemu okolju.« Pri tem se poraja vprašanje, ali ne bi bila morebitna pomurska univerza zaradi objektivnih omejitev bolj podobna univerzam, ki so v preteklih desetletjih kot gobe po dežju rastle v manjših krajih po Balkanu, njihove diplome pa zaradi slabega izobraževanja na trgu nimajo večje vrednosti. »To je prav gotovo ena od nevarnosti. Tudi sicer zahtevnost izobraževalnih programov na terciarni ravni pada, saj je študentov več. Večje univerze se temu lažje zoperstavijo. Zato bi bili za regijo zanimivi izobraževalni programi, ki bi bili širše prepoznavni, saj če bi delali programe samo za Pomurce, bi se prej ali slej izkazalo, da je ta bazen premajhen.« Slavinec tudi sam sodeluje pri izvajanju programa menedžment v agroživilstvu in razvoj podeželja, ki se izvaja v dislocirani enoti mariborske Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede v Dvorcu Rakičan. »Po mojih izkušnjah marsikdo ne bi študiral, če ne bi imeli tega programa v Rakičanu.

Zaposljivost teh kadrov je nadpovprečna, študenti imajo tudi ambicije za nadaljnje izobraževanje, eden od njih je že prišel do doktorata znanosti. Tudi izkušnje iz PAZU pokažejo, da članom veliko pomeni, če lahko delajo tudi doma. Seveda so možnosti v univerzitetnih središčih boljše, ni pa lokacija danes več tako odločilna, kot je bila morda nekoč.« Poleg slovenskih univerz so razmeroma blizu Pomurja tudi močna univerzitetna središča v tujini, kot so Gradec, Dunaj, Budimpešta in Zagreb. Zato se poraja vprašanje, ali ne bi bilo bolj primerno pomurske študente s štipendijami spodbujati, da pridobivajo znanje v teh središčih na nekaterih vodilnih evropskih univerzah, kot pa ustanavljati nove programe doma. Slavinec pravi, da je prava pot vedno nekje na sredi.

»Tudi tu jo tako vidim. Kot rečeno, bi bila za Pomurje primerna nova študijska smer, ki bi bila atraktivna recimo za hrvaške študente, za katere jezik ni prevelika ovira, kar vidim tudi na FNM, kjer imamo veliko študentov iz Medžimurja.«

Globalizacija, koncentracija in centralizacija proti kmetijstvu

»Prekmurski kmetje danes nastopajo na 500-milijonskem trgu in pridelovalne razmere na Madžarskem so recimo povsem drugačne kot pri nas,« delovanje kmetovalcev v času globalizacije opiše direktor Kmetijsko - gozdarskega zavoda (KGZ) Murska Sobota Franc Režonja.

Slika: Franc Režonja: »Kot najbolj kmetijska regija bi si zaslužili vsaj sedež Agencije za kmetijske trge.« Fotografija: Jure Zauneker

Majhna površina kmetijskih gospodarstev v regiji je ena največjih ovir za konkurenčen nastop na trgu. Zato v KGZ kmete spodbujajo k specializaciji kmetijskih gospodarstev in iskanju sinergije s tistimi, ki to že delajo, da bi dosegli nižje stroške pridelave in višje cene na trgu. Konkretno gre za razvoj dopolnilnih dejavnosti, od predelave mleka, mesa in poljščin. »Gre za specifikke, ki izhajajo iz našega okolja in ki jih moramo prodajati. Skupaj s hrvaškimi partnerji smo pred kratkim izvajali projekt, v katerega je bilo vključeno narodnostno mešano območje v Prekmurju, ugotovili smo, da imamo ogromno kulinarčnih zgodb, za katere bi morali najti skupni imenovalac, s tem bi povečali turistično privlačnost regije, hkrati bi prišli do potrošnikov, ki so za tovrstne izdelke pripravljeni plačati več, kot zanje kmetje dobijo s prodajo v velikih trgovskih sistemih.

V to ponudbo moramo vključiti pestrost tega območja, ki ga zaznamujejo različne tradicije in veroizpovedi,« pravi Režonja, ki meni, da bi omejitve, s katerimi se srečujejo prekmurški kmetje, morali spremeniti v priložnosti. »To smo tudi sugerirali našim kmetom, da lahko preživijo samo, če bodo prodajali neposredno kupcem. Tisti, ki ima dovolj velike površine in mu ekonomija obsega to dopušča, pa se seveda lahko še naprej ukvarja s klasičnim kmetijstvom.« Za regijo je v zadnjih letih značilna tudi koncentracija kmetijskih gospodarstev, katerih število se zmanjšuje.

»To pomeni, da se eno kmetijsko gospodarstvo povečuje na račun manjših, tako recimo sosed ali družinski član prevzame opuščene površine. Ta pojav je značilen predvsem za Prekmurje, manj za desni breg Mure, kjer so že od nekdaj imeli večje kmetije. V Prekmurju pa je še pred 100 leti veljalo ogrsko pravo, po katerem je vsak dobil tistih 20 arov in smo celotno območje razdrobili na majhna zemljišča, saj so takrat vsi prebivalci v regiji živeli od kmetijstva.«

Pomurje je danes še vedno osrednja kmetijska regija v državi, v kateri je več kot 6000 od 57.000 aktivnih kmetij v Sloveniji. Je središče glede pridelave žit, ravno tako po govedoreji in prašičereji, saj prispeva več kot polovico celotne slovenske pridelave. »Kot najbolj kmetijska regija bi si zaslužili vsaj sedež Agencije za kmetijske trge. Zaradi centralizacije je danes vse v Ljubljani, kamor je treba pošiljati vsak papir in čakati na odgovor.«

Med največjimi izzivi prekmurških kmetov so v zadnjem letu tudi podnebne spremembe. »Največji problem je z vodo, saj so v ravninskem delu plitka tla, danes imamo v Murski Soboti za en meter prenizek nivo podtalnice, v zadnjih letih pa ni bilo ustreznih padavin, s katerimi bi to nadomestili.

Po drugi strani nam voda po Muri teče mimo, sami pa je ne znamo zadržati in uporabiti za namakanje. Imamo dve večji univerzi, ogromno ljudi je plačanih, da se ukvarja s tovrstnimi vprašanji, škoda, da tega še niso ugotovili,« pravi Režonja.

- **Tradicija kot vir samozavesti. Matjaž Farič, PAZU. Vestnik, Murska Sobota, leto LXXI, št. 06, 7. februar 2019, str. 16**

Komentar

Leto je naokoli in Slovenci spet praznujemo kulturo. Letos zaznamujemo tudi stoto obletnico priključitve Prekmurja in združitve prekmurških Slovencev z matičnim narodom. Želimo si, da bo zaznamovanje hkrati tudi praznovanje, in to na obeh bregovih Mure – na večjem, ki sega vse do morja, in manjšem, ki je poln robov, posebnosti, tudi takih, ki zaznamujejo vsako obmejno pokrajino. Priključitev Prekmurja matični domovini naj ne bi pomenila zgolj tega, da je matica pridobila območje z ljudmi s posebnimi običaji, ki »čudno« govori, dobro jedo in kuhajo, so družabni in živijo v neokrnjeni naravi, primerni za preživljanje mirnih koncev tedna.

Prekmurci se tudi nismo pridružili »požrešnim izkoriščevalcem«, ki naj bi bili krivi za vse naše tegobe. Ideja priključitve je veliko močnejša. V kulturnem smislu je matica pridobila svet, ki se je zmozel kulturno uveljavljati, čeprav ločen od matice, tudi negovati svoj jezik kljub vsem omejevanjem. Smisel priključitve naj ne bi bila nova razhajanja in ekskluzivnosti, temveč večja skrb za vso paleto kulturnih razlik, ki so bistvo kulture in umetnosti. Moč je v odprtosti, zmožnosti soočanja in uveljavljanja, ne zgolj v obrambi ustaljenega kot edinem odnosu do sveta.

Tako kot znanosti tudi umetnosti ne moremo razvijati zgolj z dediščino. Dediščina je temelj, ki je zgrajen iz dolgotrajnega procesa sprejemanja nečesa, kar je bilo nekoč inovacija. Znanost in umetnost ne moreta obstati zgolj na temelju, saj bi tako postali zgolj »muzej«. Živita skozi inovacije in nenehno iznajdevanje novih rešitev, načinov in zastavljanje vprašanj. Tudi neprijetnih, ki preizprašujejo tradicijo in se ne ujemajo s predstavami večine. Tudi zato je umetnost nemalokrat odrinjena na rob. Ampak vse to preizpraševanje je pogoj za razvoj.

Prekmurje ima v kulturi trdne temelje, v umetnosti pa tudi tokove in avtorje, ki zaznamujejo naš čas in odpirajo vrata prihodnosti doma, čez Muro in po svetu. Malo jih je, tako kot je malo izjemnih ljudi, ki z vrhunskimi dosežki ustvarjajo za prihodnost.

Tako je tudi v znanosti in gospodarstvu. Zato je toliko pomembnejše, da tradicija ne postane orodje omejevanja duha, temveč vir samozavesti, ki nam daje toliko trdnosti, da zmoremo biti odprti v širino sedanjosti in prihodnosti.

Kultura in umetnost ne moreta biti branik zapiranja pred svetom in zapiranja v ozek krog rojenih v neko skupnost. To, da se rodiš v neko skupnost, je zgolj naključje, ne pa zasluga. Zasluga v kulturi in umetnosti pa je, da se zmoreš odpreti svetu in na temelju tradicije, kulture in umetnosti rodnega okolja obogatiti ta svet z lastno drugačnostjo. Identiteta torej ne more biti nekaj, kar je namenjeno ločevanju, temveč točka spoznavanja, želje po komuniciranju in razumevanju ter spoštovanju razlik. Te omogočajo resnični dialog, če jih le negujemo in uveljavljamo. Če jih ne, dobimo namesto tega konflikt, ki vodi do vkopavanja pozicij, postavljanja zidov, risanja mej. Dobimo vojne, ki se pogosto začenejo z izključevanjem in zapiranjem v ekskluzivne skupine, norost, ki okuži celotne skupnosti.

Vse, kar ustvarimo, deluje dobro le kot zaokrožena celota. Če so robovi neurejeni, nedodelani ali zanemarjeni, je kljub imenitnemu jedru podoba celote razcapana. Kot pri izdelku ali državi. To Prekmurci, ki živimo na robu države, dobro vemo, ker smo imeli tovarno, tradicijo, ki je s svojim kreativnim potencialom in kakovostjo izdelave oblačil zaznamovala vsakdan, sodobnost in veljavo marsikaterega Slovenca.

Naj bo praznovanje stote obletnice priključitve Prekmurja in združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom priložnost, da (za)objamemo celoto. Tudi z robovi. Vsemi robovi.

- **Tolažnica in hkrati ohranjevalka naroda in njegove (samo)zavesti. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXXI, št. 06, 7. februar 2019, str. 16-17**

Pred slovenskim kulturnim praznikom

Katere so danes ključne teme v kulturi in kakšno je stanje duha

Kako globoko v srcu ali kako daleč od srca je danes slovenska kultura, smo se vprašali pred slovenskim kulturnim praznikom. Kakšen odnos imamo do kulture v deželi z dolgo in bogato kulturno zgodovino, ki ima izjemne in vrhunske umetnike in več kot sto tisoč ljudi, ki se s kulturo ukvarjajo ljubiteljsko na različnih področjih. Kako v državi skrbimo, da kultura obstane, se razvija, bogati in opozarja tudi na manj prijetne plati družbe. K razmišljanju o tem, katere so ključne teme v kulturi, o katerih bi se morala kresati mnenja, in kakšno je stanje duha v kulturi, smo povabili nekaj sogovornikov.

Pristopi, ki bi regiji dovajali kulturniški kisik

Slika: Norma Bale, pisateljica in kolumnistka. Foto: Vestnik

»Kulturni turizem označuje turistične storitve, ki poudarjajo, promovirajo in ponujajo kulturne vsebine, ne samo z namenom razširjanja zavesti o dediščini, kulturi in umetnosti nekega okolja in povečanja privlačnosti posamezne turistične destinacije, ampak tudi ustvarjanja prihodkov.

Že prastare številke iz leta 2007 so zgovorne: v tujino je potovalo več kot 900 milijonov turistov in 80 odstotkov si jih je ogledalo vsaj eno kulturno znamenitost ali obiskalo vsaj eno kulturno prireditev. Toliko v premislek o smiselnosti negovanja in spodbujanja zavesti o pomembnosti kulture, če nas pač ne prepričajo obča zagotovila o pomembnosti kulture, ki je tolažnica ter ohranjevalka naroda in njegove (samo)zavesti.

V Pomurju zaznavam kvantitativni in kakovostni porast ustvarjalcev na področju ljubiteljske kulture. A hkrati opažam zanimiv trend: z leti se vse več kulturnih organizacij, ki delujejo v javnem interesu, podreja diktumu publike, ki zahteva enostavne, lahko prebavljive kulturne vsebine, hkrati pa se je razmahnilo število prireditev, ki skušajo zadovoljiti pričakovanja turistov po avtentičnih doživetjih. Njihov skupni imenovalec pa sta pomanjkljivo poznavanje kulturnih vsebin in zelo površno razumevanje turizma. Ponovno poudarjam: v Pomurju je treba ustanoviti univerzo, gledališče ter krovno »in oming« turistično agencijo, institucije torej, ki bodo z znanjem, kreativnostjo in inovativnimi pristopi regiji dovajale kulturniški kisik.«

Za slovenstvo, domoljubje in nacionalno zavest

Slika: Ivan Fras, direktor Pokrajinskega arhiva Maribor. Foto: Vestnik

Že dolga leta nam na kulturnem ministrstvu obljublajo, da bodo zagotovili sredstva za odprtje enote arhiva za Prekmurje v Murski Soboti. Imamo že prostore v Cvetkovi ulici in urejeno gradbeno dokumentacijo, potrebovali pa bi sredstva za dokončanje projekta.

Moram priznati, da sem imel po ogledu prostora z zdaj že nekdanjim kulturnim ministrom Dejanom Prešičkom dober občutek. Pričakoval sem tudi, da bo arhiv med prioriteta nacionalnega programa za kulturo, in če bi izglasovali še kulturni evro, bi investicija uspela, zdaj pa lahko spet čakamo. Želim si, da nam bo novo vodstvo kulturnega ministrstva naklonjeno in bo razumelo pomen našega dela.

Občutek imam, da v zadnjih letih odnos do kulturne dediščine in arhivov v javnosti pridobiva pomen, tudi po zaslugi dobrega in strokovnega dela ter prizadevanj sodelavcev v arhivu. Trudimo se na različne načine, delamo z otroki in ozaveščamo javnost, še vedno pa nismo tako prepoznavni kot muzeji ali knjižnice. Pomembno pa je, da se Slovenci zavedamo, da je v kulturni dediščini in v naših arhivih bogastvo, ki je pomembno za slovenstvo, domoljubje in nacionalno zavest.

Lahko povem, da je delo arhivarjev in arhiva po strokovni plati vrhunsko in primerljivo z najpomembnejšimi kulturnimi ustanovami v mednarodnem merilu, manjkajo nam dobre razmere za delo in ustrezni prostori. Če bi enoto in s tem vse gradivo, ki se tiče tega prostora, preselili v Prekmurje, bi tudi arhiv v Mariboru lažje zadihal, v Prekmurju pa bi dobili pomembno kulturno ustanovo.

Smiselno je podpirati ljubiteljsko kulturo

Slika: Marta Horvat, predsednica Kulturno - turističnega društva Moščanci. Foto: Vestnik

Kultura bi nam mogla biti vsem samoumevna in zato bi si vsi, ki delamo v kulturi, želeli, da bi sodelovalo čim več ljudi. Žal opažam, da se s kulturo, vsaj ljubiteljsko, ukvarjajo predvsem starejši. K ohranjanju kulturne dediščine težko pritegnemo mlade, še posebno fante. Verjetno se danes raje ukvarjajo s športom. Prav bi bilo razmisliti, katero vrst kulture bi morali spodbujati, da bi pritegnili mlade.

Še nekaj me skrbi, to je pridobivanje sredstev za delovanje ljubiteljske kulture z donacijami in sponzorstvom. Na državnih razpisih imamo ljubiteljski ustvarjalci v kulturi zelo malo možnosti, če pa že kaj dobimo, so zneski res majhni. Tudi podjetniki in gospodarstveniki pravijo, da če podpirajo kulturo, nimajo nobenih davčnih olajšav. Po mojem mnenju bi bilo smiselno, da bi država z uvedbo davčnih olajšav spodbudila, da bi v lokalno okolje prišlo več sredstev, to bi bilo koristno za društva in tudi ljubiteljska kultura bi bila kakovostnejša. Lahko bi si privoščili usposobljene mentorje, ki jim zdaj dajemo le drobiž. Tisti, ki ustvarjajo, pa tako ali tako delajo zastonj, še potne stroške si plačajo sami.

Kulturna društva vendarle dobijo nekaj občinskih proračunskih sredstev. Nekaj pa smo si sami krivi, ker se ustanavlja vedno več kulturnih društev, med katera je treba razdeliti sredstva. Morali bi tudi ločiti, kdaj gre za zabavo in kdaj za društva, ki skrbijo za dediščino, ki se predstavijo v lokalnem okolju in tudi širše. Vprašati se je tudi treba, zakaj so kulturne prireditve manj obiskane kot nekoč.

Ko država spregleda poslanstvo na obrobju

Slika: Albert Halasz, direktor Knjižnice – Kulturnega centra Lendava. Foto: Vestnik

Naš zavod je eden ključnih, če ne osrednja kulturna ustanova v Občini Lendava in v širši regiji. K nam prihajajo obiskovalci iz domačega okolja in vedno bolj tudi iz oddaljenih krajev. Pridobivamo pomen tudi zaradi priprav na evropsko prestolnico kulture, razstav likovnih velikanov na gradu ter projektov, v katerih se povezuje kultura in turizem. V ta slog ponudbe se želimo s svojim kakovostnim programom vključiti tudi mi. Skrbimo za kakovostne dogodke, za ljubiteljske dogodke pa poskrbijo tudi domače organizacije in društva. Lendava je sama po sebi vedno izkazovala visoko stopnjo kulture, kar ne pomeni le umetniškega ustvarjanja, ampak tudi način življenja, sobivanje in odnos do tujcev.

V knjižnici in kulturnem centru smo imeli lani okoli 300 dogodkov, kar je ogromno. Vsakič ni bilo povsem polno, so pa bili vsi uspešni in dobro obiskani, kar kaže, da je odnos do kulture dober. Seveda pa se kultura ubada s svojimi težavami, financami in kadrovskimi zadevami. Naša knjižnica je, podobno kot druge pomurske, v slabem položaju. Kulturni center pa lani od države ni prejel sredstev za program širšega javnega kulturnega pomena, to je za abonmajske predstave slovenskih gledališč, za prireditve, namenjene otrokom, in druge kakovostne predstave. Mislim, da bi lahko država več pozornosti namenjala kulturi na obrobju.

Kultura, ki se vse bolj deli na kult in uro

Slika: Mira Rebernik Žižek, vodja JSKD OI Ljutomer. Foto: Vestnik

Opažam, da je naša kultura razdeljena na dvoje. Na »KULT«, kar naj bi pomenilo prvinskost ustvarjanja, moč besed in dejanj tistih, ki s kultno predanostjo bogatijo slovenski prostor. Tistih, ki se z vso odgovornostjo zavedajo svojih talentov. Tistih, ki že v zgodnji mladosti doživijo notranjo moč poslanstva kulture. Tistih, ki gredo po starševskih stopinjah kulturnega udejstvovanja in razdajanja. Tistih, ki v srednješolskem obdobju poleg neizprosne gonje po najboljših ocenah najdejo čas za bogatenje svoje notranjosti.

Tistih, ki v študentskih letih potrebujejo svobodo ustvarjanja in zadovoljevanja notranjega nemira, kritičnih misli in revolucionarnih idej. Tistih, ki v najproduktivnejših letih ne razmišljajo le o materialnem bogastvu. Tistih, ki v zrelih letih kritično razmišljajo o odnosu politike in družbe do kulture. In tistih, ki v starostnem obdobju s ponosom zrejo nazaj, v čase, ko so soustvarjali slovensko kulturo.

»URA« pa neizprosno teče in nič ne reče ... Prvinskost izginja v poplavi materialnih dobrin in želje po bogastvu. Odgovornost se utaplja v odnosih daj – dam. Že otroke zastrupljamo z gonjo po uspehih in površinskih odličnostih, s starševskimi izsiljevanji in privilegiranostjo.

Merilo znanja so ocene in ne celovita rast osebnosti, ki presega številčna merila. Kritičnost je zatrta v kali, ker če ne, si sovražnik sistema. Materializem prodira skozi vse pore tudi v kulturo. Ja, če bi bila merila za vse ustvarjalce enaka, glede na kakovost in ne na poznanstva in politično pripadnost. Moj nasmeh je vse bolj grenak, ko te spremljam, moja draga kultura. Ko si aktivno prizadevam, da bi bil »umetnik spet narodov glasnik in tolažnik«, da bi nas bilo vse več, ki hrepenimo po dnevu, ko »bo prerojeni narod pobral iz blata pohojeno ubogo krizantemo«.

Primorske novice, Koper

- Članice zveze Nato podpisale protokol o pristopu Makedonije. STA. Primorske novice, Koper, 06. 02. 2019

<https://www.primorske.si/svet/clanice-zveze-nato-podpisale-protokol-o-pristopu-m>

Veleposlaniki 29 članic zveze Nato so danes v Bruslju ob navzočnosti makedonskega zunanjega ministra Nikole Dimitrova podpisali protokol o pristopu Makedonije k zavezništvu. To je zgodovinski dogodek, je poudaril generalni sekretar Nata Jens Stoltenberg. S tem se začne ratifikacijski proces, ki naj bi trajal približno leto dni.

Bruselj. Premierja Grčije in Makedonije, **Aleksis Cipras** in **Zoran Zaev**, sta z dogovorom o imenu Makedonije izkazala veliko strateško vizijo in pogum. To je ključen prispevek k varnosti in stabilnosti regije, je izpostavil **Jens Stoltenberg**.

Prav tako današnji dogodek potrjuje, da Natova vrata ostajajo odprta, je še poudaril generalni sekretar ter ob tem izrazil pričakovanje, da bo Makedonija nadaljevala reforme.

Makedonski zunanji minister, ki mu je Stoltenberg v spomin na zgodovinski dogodek podaril pisalo, s katerim so zaveznice podpisale protokol, pa je poudaril, da je to zanj izjemno čustven trenutek, ter zaveznicam zatrdil, da bodo nadaljevali reforme.

S podpisom pristopnega protokola se začne proces ratifikacij

Od danes bo Makedonija kot opazovalka sodelovala na ključnih zasedanjih zaveznic. "Danes res spreminjamo naš odnos," je pomen današnjega dogodka ponazoril generalni sekretar.

S podpisom pristopnega protokola se začne proces ratifikacije. Ko bodo protokol ratificirale vse zaveznice, bo lahko Makedonija pristopila k Severnoatlantski pogodbi in tako postala 30. članica zavezništva.

Kdaj se bo to zgodilo, ni mogoče točno napovedati, saj so ratifikacijski postopki v zaveznicah različni. Prvi naj bi protokol ratificiral grški parlament, ki je to simbolično gesto napovedal za petek.

Slovenski veleposlanik pri Natu **Jelko Kacin** je nedavno ocenil, da bi ratifikacijski proces lahko bil končan v letu dni ter da bi, če bi šlo vse gladko, makedonska zastava pred Natom lahko plapolala še pred koncem tega leta, najpozneje pa v začetku leta 2020.

Premik je omogočil prespanski sporazum

Makedonija tako po več kot desetletju zastoja na poti v Nato zaradi spora z Grčijo glede svojega imena sedaj le vidi članstvo na obzorju. Premik je omogočil prespanski sporazum Skopja in Aten, po katerem se bo država preimenovala v Severno Makedonijo.

Preimenovanje Makedonije v Severno Makedonijo je le še vprašanje dni, je danes v Bruslju poudaril Dimitrov ter izpostavil, da je to rezultat dela številnih generacij in dolžnost te generacije.

Ali bo zgodovinski dogovor o imenu omogočil tudi premik Makedonije na poti v EU, konkretno odločitev o začetku pristopnih pogajanj v juniju, kot je obljubila EU, je bolj negotovo, saj nekatere članice, med njimi Francija, premikom v širitvenem procesu niso naklonjene.

MMC RTV SLO

- **Umril je Andrija Tomašek, nekdanji vodja pevskega zbora Slovenskega doma v Zagrebu. N. Š. Zagreb - MMC RTV SLO, STA. 1. februar 2019**

Poslovno, družbeno in znanstveno dejaven na številnih področjih

<https://www.rtv slo.si/kultura/glasba/umrl-je-andrija-tomasek-nekdanji-vodja-pevskega-zbora-slovenskega-doma-v-zagrebu/478930>

Slika: Med drugim je bil predsednik HDS-ja sredi 80. let prejšnjega stoletja. Foto: Hrvaško društvo skladateljev (HDS)

V Zagrebu je v četrtek v stotem letu starosti umrl znani hrvaški muzikolog, pedagog, kritik in leksikograf Andrija Tomašek. Novico je sporočilo Hrvaško društvo skladateljev (HDS), katerega najstarejši član je bil Tomašek.

V svoji bogati karieri je vodil več ljubiteljskih pevskih zborov, med njimi tudi pevski zbor Slovenskega doma v Zagrebu.

Tomašek se je rodil v vasi Čalincev nedaleč od Varaždina leta 1919. Diplomiral je na zagrebški glasbeni akademiji, nato pa se je izobraževal na glasbeni fakulteti britanske univerze v Oxfordu.

Po navedbah društva je bil poslovno, družbeno in znanstveno dejaven na številnih področjih. Med drugim je bil zaposlen na nekdanjem republiškem ministrstvu za izobraževanje in kot profesor na več glasbenih šolah in fakultetah. Poleg pevskega zbora v Slovenskem domu je vodil tudi znani hrvaški akademski pevski zbor Ivana Gorana Kovačiča.

Urednik številnih glasbenih časopisov in radijskih oddaj

Bil je glasbeni kritik ter sodelavec in urednik številnih glasbenih časopisov in radijskih oddaj. Sodeloval je pri nastanku glasbenih enciklopedij in leksikonov ter podpisal več knjig. Znan je njegov prispevek, v katerem je razrešil dvome, kdo so avtorji glasbe za hrvaško himno *Lepa naša*.

Med drugim je bil predsednik HDS-ja sredi 80. let prejšnjega stoletja. Bil je tudi častni član hrvaškega glasbenega zavoda ter društva glasbenih in plesnih pedagogov.

- **Katalonski obdolženci pred sojenjem: Izvesti referendum ni zločin. B. V. Madrid, Barcelona - MMC RTV SLO, STA, Reuters. 1. februar 2019**

Obdolžencem grozijo visoke kazni

<https://www.rtvlo.si/svet/evropa/katalonski-obdolzenci-pred-sojenjem-izvesti-referendum-ni-zlocin/478957>

V Španiji se bo kmalu začelo sojenje nekdanjim političnim in civilnodružbenim voditeljem Katalonije zaradi njihove vloge v poskusu odcepitve te pokrajine od Španije, kar bi lahko v središče pozornosti spet postavilo katalonske težnje.

Vrhovno sodišče v Madridu je sporočilo, da bodo sojenje začeli 12. februarja. Zaprti katalonski politik **Raül Romeva** je dejal, da sojenje vidijo kot priložnost, da naslovijo javnost in družbo v Kataloniji in Španiji ter na mednarodni ravni. Kot je dejal, je edina mogoča sodba oprostitev. Obsodba bi namreč vedno predstavljala zgodovinsko breme in bi negativno vplivala na prihodnost Španije.

"Izvesti referendum ni zločin. Zanikanje realnosti ne bo nikoli ničesar rešilo," je še dejal.

Devet od dvanajstih obdolžencev, nekdanjih političnih in civilnodružbenih voditeljev Katalonije, je že zapustilo zapore v Kataloniji, kjer so nekateri priprti že več kot eno leto.

Katalonska policija jih je v zaporu Brians 2 predala španski civilni gardi, ki jih je v avtobusu odpeljala proti zaporom v Madridu, kjer bodo med sojenjem. Avtobus je spremljalo več deset policijskih vozil in helikopter. Trije obdolženci se bodo branili s prostosti.

Na sojenju bodo med več sto pričami zaslišali tudi nekdanjega konservativnega španskega premierja **Mariana Rajoja**, ki je bil na položaju v času referenduma o katalonski neodvisnosti leta 2017.

Na sojenju, ki naj bi trajalo okoli tri mesece, bodo zaslišali še nekdanjo Rajojevo namestnico **Sorayo Saenz de Santamaría**, nekdanjega katalonskega predsednika **Arturja Masa** in županjo Barcelone **Ado Colau**.

Pričali bodo tudi policisti in ljudje, ki so bili poškodovani v policijskem nasilju 1. oktobra 2017, ko je potekal referendum.

Opozorilo na "represijo španske države"

Pred odhodom iz Barcelone so se obdolženci po poročanju katalonske televizije TV3 srečali s katalonskim predsednikom **Quimom Torro** in več člani katalonske vlade. Podprlo jih je tudi več deset zagovornikov neodvisnosti, ki so se zbrali pred zaporom.

Nato se je na izredni seji sešla tudi katalonska vlada. *"Sojenje bo za vedno spremenilo našo državo in odnos s kraljevino Španijo,"* je Torra povedal na novinarski konferenci po seji. *"Izkoristiti moramo to priložnost, da opozorimo na represivna dejanja španske države,"* je še povedal.

Tožilstvo zahteva visoke kazni

Špansko tožilstvo za obdolžence zahteva zaporne kazni v višini od sedem do 25 let, najvišjo za nekdanjega podpredsednika vlade **Oriola Junquerasa**. Med drugim so obtoženi upora in zlorabe javnih sredstev.

Štirje od priprtih borcev za neodvisnost so decembra približno dva tedna tudi gladovno stavkali v znak protesta proti blokadi ustavnega sodišča glede njihove pritožbe na pripor.

Na zatožno klop sicer ne bo sedel nekdanji katalonski predsednik **Carles Puigdemont**, ki se je pred pregonom zatekel v Belgijo. Španska sodišča namreč ne sodijo v odsotnosti.

Katalonskim voditeljem bodo sodili zaradi njihove vloge pri razpisu referenduma o katalonski neodvisnosti, ki je kljub prepovedi španskih sodišč potekal 1. oktobra 2017. Katalonski regionalni parlament je nato 27. oktobra istega leta potrdil resolucijo, ki predvideva ustanovitev neodvisne Katalonije.

Zaradi potrditve resolucije je španska vlada Kataloniji začasno odvzela avtonomijo in prevzela naloge ter pristojnosti katalonske regionalne vlade, ki jo je odstavila. Po prisegi nove katalonske vlade junija lani je Katalonija znova dobila avtonomijo.

Po enostranski razglasitvi neodvisnosti so se močno zaostriili odnosi med Barcelono in Madridom, ki so se nekoliko otoplili, ko je junija lani vodenje vlade v Barceloni prevzel Torra, v Madridu pa socialist **Pedro Sánchez**.

Oba voditelja sta se dvakrat tudi srečala, nazadnje decembra lani. Tudi med Sanchezom in Torro so sicer letele ostre besede, med drugim zato, ker je Torra Katalonce pozval, naj uberejo podobno pot v neodvisnost kot Slovenija.

- **V Trstu pred odprtjem sedeža CasaPound shod proti fašizmu. La. Da. Trst - MMC RTV SLO, STA. 2. februar 2019**

Shod je potekal pod sloganom Odprimo pristanišča, zaprimo CasaPound

<https://www.rtvlo.si/svet/evropa/v-trstu-pred-odprtjem-sedeza-casapound-shod-proti-fasizmu/479048>

Medtem ko naj bi skrajno desničarsko gibanje CasaPound v Trstu odprlo svoj sedež, je tržaško antifašistično gibanje na Trgu Oberdan organiziralo protifašistični shod, ki se ga je kljub dežju udeležilo precej ljudi.

Shoda, ki se je popoldne začel na Trgu Oberdan, naj bi se udeležilo okoli 800 ljudi, organiziral pa ga je tržaški antifašistični, antirasistični in antiseksistični odbor. Udeleženci so se sprehodili po tržaških ulicah vse do Goldonijevega trga in izrazili jasno nasprotovanje vsakršni obliki fašizma v mestu, je poročal Primorski dnevnik. Ponekod je bil poostren nadzor policistov. Skrajneži CasaPound so popoldne slovesno odprli svoj sedež v Ulici san Zaccaria ob Drevoredu XX. septembra. Med odprtjem je po poročanju Primorskega dnevnika prišlo do prerivanja. Nekaj ljudi je vzklikalo proti skrajnežem, ki so jezni stekli proti njim. Posredovali so karabinjerji iz Mester in preprečili stik med skupinama. Odprtja sedeža CasaPound se je po poročanju Primorskega dnevnika udeležilo od 150 do 200 pripadnikov gibanja, v Trst je prispel tudi državni predsednik gibanja **Gianluca Iannone**, ob njem naj bi bila še deželni ter pokrajinski koordinator **Nicola Di Bortolo** in **Francesco Clun**.

V Trstu je sicer na začetku novembra lani potekal shod gibanja CasaPound, ki so ga pripravili ob 100. obletnici zmage Italije v prvi svetovni vojni. Hkrati je nekaj ulic stran potekal shod nasprotnikov neofašizma, ki se ga je udeležilo še večje število ljudi.

- **Gruevski po begu na Madžarsko napoveduje vrnitev v Makedonijo. B. V. Budimpešta - MMC RTV SLO, STA, Radio Slovenija. 3. februar 2019**

Gruevski pravi, da je iz države pobegnil, ker naj bi mu grozili

<https://www.rtvlo.si/svet/evropa/gruevski-po-begu-na-madzarsko-napoveduje-vernitev-v-makedonijo/479077>

Slika: Gruevski je bil obsojen na dve leti zapora zaradi korupcije in zlorabe položaja. Foto: Reuters

Nekdanji makedonski premier Nikola Gruevski, ki je pred zaporno kaznijo v Makedoniji pobegnil v Budimpešto, kjer je dobil politični azil, je zatrdil, da se bo vrnil v Makedonijo in da je na Madžarskem le začasno.

V svojem prvem intervjuju po pobegu v Budimpešto je za makedonsko televizijo Sital zatrdil, da se je sprva želel podrediti "nori sodbi brez pravnih osnov" in oditi v zapor na prestajanje dveletne zaporne kazni, na katero je bil obsojen zaradi korupcije in zlorabe položaja.

"Vendar pa sem dobil informacije, da nekdo načrtuje mojo likvidacijo v zaporu. Zato sem si premislil," je povedal. Informacije o tem pa je dobil od "ljudi, ki so zelo dobro obveščeni o razmerah v makedonskih zaporih," je povedal.

"Javno še ne morem povedati, kdo stoji za to zaroto, ker tega še ne morem dokazati," je po poročanju srbske tiskovne agencije Tanjug dodal Gruevski.

To naj bi bil glavni vzrok, da je novembra lani pobegnil iz države in s pomočjo madžarskih diplomatov v Albaniji prek Črne gore in Srbije v diplomatskem avtomobilu dopotoval v Budimpešto, kjer so mu potem na hitro uredili politični azil. Gruevski je sicer dober prijatelj madžarskega premierja **Viktorja Orbana**.

Slika: Gruevski je pobegnil na Madžarsko, kjer so mu oblasti takoj podelile azil. Na sliki z madžarskim premierjem, sicer ostrim nasprotnikom proslincev za azil, Viktorjem Orbantom. Foto: Reuters

Na Madžarsko pobegnil zaradi njenih "neodvisnih institucij"

Gruevski, ki je pred volitvami leta 2016 makedonsko vlado vodil skoraj desetletje, je v intervjuju še pojasnil, da je Madžarsko izbral, ker je članica EU-ja in "je država z neodvisnimi institucijami".

Dejal je še, da pred odhodom iz Makedonije ni imel stika ne z madžarskimi oblastmi ne z albanskimi, črnogorskimi ali srbskimi. Odšel je na madžarsko veleposlaništvo v Tirani, kjer je zaprosil za azil, nato pa so se odločili, da se ga iz varnostnih razlogov prepelje v Budimpešto.

Kako je prečkal makedonsko mejo z Albanijo, glede na to, da ni imel veljavnega potnega lista, ni hotel pojasniti. "Na ta del v tem trenutku ne morem odgovoriti. Prepustil bom, da to odkrijejo oblasti v Makedoniji, ki se hvalijo s tem, da bodo to ugotovile, a bilo je enostavno," pravi Gruevski.

Meje drugih držav do Madžarske je prehajal z osebno izkaznico, srbsko-madžarsko mejo pa je prečkal z dokumentom, ki so mu ga izdali na madžarskem veleposlaništvu v Tirani.

Oblast v Makedoniji "marionetna"

Zatrnil pa je še, da je Madžarska le njegova začasna postaja, sicer pa da se namerava vrniti v Makedonijo.

"Tu sem le začasno, da se zaščitim pred političnim pregonom aktualnih oblasti in nepravilno obsodbo. Do zadnjega sem se boril na sodišču. Vendar menim, da sem se pravilno odločil in preprečil, da bi se marionetna oblast v Makedoniji izživljala nad mano," je dejal.

- **Slovenska matica v kulturi in znanosti nepretrgano deluje že 155 let. N. Š. Ljubljana - MMC RTV SLO, STA 4. februar 2019**

Nastala je z namenom, da bi v slovenskem jeziku tiskala zahtevnejša dela z različnih področij

<https://www.rtvlo.si/kultura/knjige/slovenska-matica-v-kulturi-in-znanosti-nepretrgano-deluje-ze-155-let/479187>

Slovenska matica danes svojo 155-letnico praznuje z dnevom odprtih vrat, 11-urnim programom predavanj, pogovorov in predstavitev. Obletnico je uvedla slavnostna akademija pod častnim pokroviteljstvom predsednika republike Boruta Pahorja.

Slika: Slovenska matica ima 155-letno tradicijo nepretrganega kulturnega in znanstvenega dela, kar je za tovrstna združenja redkost tudi v evropskem okviru. Foto: BoBo

"Živimo v času, ko se pred našo nacijo in državo postavlja vprašanje, kako naj ponosno, samozavestno gradimo naš nacionalni značaj, da to ne bi preraslo v nacionalno aroganco ali celo nacionalizem, ampak v potrebno samozavest, samozavedanje," je v nagovoru poudaril Pahor ter dodal, da je to občutljivo in zahtevno intelektualno in politično vprašanje.

Pahor o čvrstih stebrih državne suverenosti

Po njegovih besedah se moramo tudi vprašati, "kako naj gradimo čvrste stebre državne suverenosti, da ne bi kdo mislil, da smo začeli tako močno dvomiti o evropski ideji, da se že pripravljamo na njen zaton", ter da bodo ti stebri odigrali svojo vlogo, če bo prišlo do resnejših pretresov v evropskem ali mednarodnem okolju.

Pahor je zato pozval "tiste, ki danes ustvarjajo bolj zahteven pogled v prihodnost narodove usode, nacionalne in državne, da se s temi vprašanji intelektualno in politično ukvarjajo". V zvezi s tem je opozoril na pomembno vlogo in poslanstvo Slovenske matice. Poudaril je tudi, da gre za občutljiva vprašanja, ki jih morajo zlasti politiki obravnavati izredno senzibilno.

Nadaljevati delo, začrtano ob ustanovitvi

Predsednik Slovenske matice **Aleš Gabrič** pa je v nagovoru dejal, da želi Slovenska matica nadaljevati delo, začrtano že ob njeni ustanovitvi – "da kot matica v uljnjak, v zakladnico narodovega kulturnega bogastva nosi, kar ta narod ustvarja duhovno najboljšega, najbolj žlahtnega in trajnega". Pri tem je spomnil na sprejetje zakona o Slovenski matici novembra 2017.

Sprejetje tega zakona je po njegovih besedah pokazalo, da se Slovenci, vsem razlikam navkljub, o določenih točkah še vedno lahko poenotimo: "Ena izmed teh vrednot je očitno prepoznavanje pomena Slovenske matice, saj res ni običajno, da bi najvišji slovenski zakonodajni organ sprejel zakon z vsemi glasovi za." Dodal je, da zakon Slovenski matici omogoča bolj stabilno delovanje kot pred leti.

Druga najstarejša slovenska založba

Slovenska matica je sicer znanstvena in kulturna ustanova, ki prireja znanstvena srečanja in posvetovanja o najrazličnejših

problemih slovenske kulture in družbe ter njene prihodnosti; je druga najstarejša slovenska založba, ki skrbi za izdajanje dobrih izvirnih del ter prevodov iz humanistike, naravoslovja in tehnike.

Slika: Predsednik Slovenske matice Aleš Gabrič. Foto: BoBo

Slovenska matica ima torej 155-letno tradicijo nepretrganega kulturnega in znanstvenega dela, kar je za tovrstna združenja redkost tudi v evropskem okviru. Ustanovljena je bila leta 1864 s prostovoljnimi prispevki izobražencev, trgovcev in podjetnikov z namenom, da bi v slovenskem jeziku tiskala zahtevnejša dela z različnih področij.

Od Londona do Peterburga

Ustanovitelji so poslanstvo Slovenske matice videli tudi v dvigovanju ravni izobraženosti in znanja ter ustvarjanju slovenskega izrazoslovja za različne stroke. Svoj prvi vrhunec je doživela na začetku 20. stoletja, ko so njene knjige izhajale v visokih nakladah in je vzdrževala stike z univerzami in akademijami od Londona do Peterburga.

Po drugi svetovni vojni se je Slovenska matica s težavo postavila na noge, novim oblastem se je zdela preveč "konservativna". Vendar je prevladalo stališče, da jo je treba obdržati in njeno delo subvencionirati.

- **Cerar na OZP-ju pojasnil slovenski odgovor glede tožbe zaradi arbitraže. G. K. Ljubljana - MMC RTV SLO, STA 4. februar 2019**

"Z mirnimi živci na strani vladavine prava"

<https://www.rtvlo.si/slovenija/cerar-na-ozp-ju-pojasnili-slovenski-odgovor-glede-tozbe-zaradi-arbitraze/479204>

Na odboru DZ-ja za zunanjo politiko (OZP) je zunanji minister Miro Cerar predstavil, kakšen odgovor na hrvaški ugovor na tožbo zaradi arbitraže pripravlja ministrstvo. Slovenija Hrvaško toži na sodišču EU-ja.

Zunanji minister **Miro Cerar** je na zaprti seji predstavil, katere argumente bodo pojasnili v odgovoru in da v te argumente čvrsto verjamejo. Poslancem je povedal še, da so se pred pripravo odgovora posvetovali s strokovnjaki za evropsko in mednarodno pravo iz Slovenije in odvetniki iz tujine.

Z mirnimi živci smo na strani vladavine prava. Postopki naj bodo vodeni transparentno in v okviru načel, ki jih vsi zagovarjamo, torej dajemo prednost vladavini prava, kar je v sodobni Evropi ključno za njen obstoj.

Ponedeljkovo razpravo na OZP-ju je označil za konstruktivno, iz katere lahko črpajo tudi ideje za odgovor. Tega bodo pripravili najpozneje do 13. februarja in ga poslali na sodišče. Z njim bo seznanjena tudi vlada.

Kot je dejal, bo Slovenijo v postopku zastopala agentka **Maja Menard**, ki je bila tudi na današnji seji OZP-ja. Kdo bo še v ekipi, je stvar dogovora. Povabilo na Sodišče EU-ja glede nekaterih procesnih vprašanj Cerar pričakuje že v nekaj mesecih, ko bo šlo za vsebino, pa jeseni in pozneje.

Hrvaški ugovor na tožbo

Slovenija je hrvaški ugovor na tožbo proti Hrvaški zaradi kršenja evropskega pravnega reda, ki je posledica nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji med državama, prejela na začetku januarja. Hrvaška v njem zavrača pristojnost Sodišča EU-ja v tej zadevi. Zavrača veljavnost arbitražne razsodbe in dejstvo, da je bila z njo določena meja med Slovenijo in Hrvaško ter da zaradi hrvaškega nespoštovanja arbitražne razsodbe prihaja do kršitve prava EU-ja.

Cerar je danes ponovil, da hrvaška argumentacija za Slovenijo ni sprejemljiva. "Verjamemo, da je naša tožba utemeljena. Mi s to tožbo uveljavljamo to, da Hrvaška krši evropski pravni red. Dejstvo je, da imamo z arbitražno odločbo po mednarodnem pravu določeno mejo. Hrvaška te odločbe ne upošteva in s tem prihaja do kršitev evropskega prava," je pojasnil.

Ponovil je tudi kritiko Evropske komisije, ki se je po sprejetju arbitražne odločbe "obnašala spolitizirano". "Ni ravnala kot korekten varuh evropskih temeljnih pogodb. Dala je prednost nekemu političnemu momentu pred vladavino prava, kar je izredno škodljivo," je posvaril.

"Z mirnimi živci na strani vladavine prava"

Tudi predsednik OZP-ja **Matjaž Nemeč** (SD) je po seji odbora poudaril pomen vladavine prava. "Z mirnimi živci smo na strani vladavine prava. Postopki naj bodo vodeni transparentno in v okviru načel, ki jih vsi zagovarjamo, torej dajemo prednost vladavini prava, kar je v sodobni Evropi ključno za njen obstoj," je dejal.

Pojasnil je še, da gre pri današnji seji OZP-ja za ustaljeno prakso sodelovanja med DZ-jem in vlado in da so bili seznanjeni s postopki, ki jih sicer vodi vlada. Dodal je, da poslanci pričakujejo predvsem konsistentno politiko. Kljub različnim mnenjem po njegovih ocenah ni velikih razhajanj in jim je uspelo v odnosu do tega vprašanja ohraniti relativno enotnost slovenske politike.

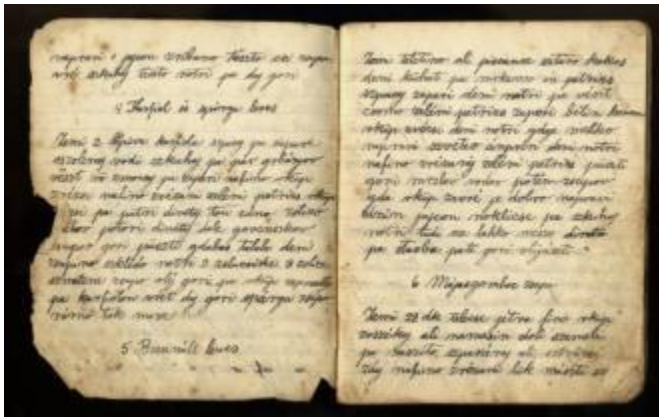
Dejal je še, da je imel poslanec SNS-a **Zmago Jelinčič** monolog na seji odbora, na katerem so sicer vajeni, da poteka dialog. Jelinčič je po seji sporočil, da niso razpravljali o odgovoru slovenske strani na zavračanje implementacije arbitražne razsodbe s strani Hrvaške, temveč o "hrvaškem dokumentu, starem nekaj mesecev", in to pod oznako tajnosti. Tako pri odločitvah o odgovoru ne sodeluje parlament, je ocenil, so sporočili iz poslanske skupine SNS-a.

- **Kuharski recepti v treh jezikih hkrati. K. H. MMC RTV SLO. 5. februar 2019**

Spomini

Dr. Oto Luthar, direktor ZRC SAZU, nam je poslal nekaj strani rokopisa njegove pratete, torej zapuščino kuharskih receptov, ki so jih uporabljale vsaj tri generacije gosposinj družine Luthar.

<https://www.rtvlo.si/prekmurje/spomini/kuharski-recepti-v-treh-jezikih-hkrati/479234>

Slika: Kuharski recepti v treh jezikih hkrati. Foto: Osebni arhiv/Oto Luthar

Rokopis je sestavljen v slovenščini/prekmurščini, nemščini in madžarščini. Rokopis, v katerem se zanimiva mešanica receptov in drugih priročnih nasvetov za gospodinje predstavlja na podlagi opisov, ki se večinoma končajo takrat, ko je avtorica za naštevanje sestavin in navodila za pripravo uporabila vse tri jezike. Neredko pa se srečamo z recepti, v katerih se vsi trije jeziki zvrstijo v enem samem stavku.

Po drugi strani je njena zapuščina v obliki 269 kuharskih receptov, ki ne kažejo samo mešanice različnih okusov, temveč so tudi pravi mini večjezični slovar kuharskega izrazja, zgovoren dokaz za to, da aktivna dvo- ali trojezičnost ni bila le kompetenca izobraženih ali tako imenovane semi-elite.

Slika: Kuharski recepti v treh jezikih hkrati. Foto: Osebni arhiv/Oto Luthar

- **Italija proti Franciji: Di Maio se je srečal z rumenimi jopiči. K. S. Rim, Pariz - MMC RTV SLO, STA. 5. februar 2019**

"Imamo številne skupne poglede in vrednote"

<https://www.rtvlo.si/svet/evropa/italija-proti-franciji-di-maio-se-je-srecal-z-rumenimi-jopici/479311>

Slika: Di Maio in njegov koalicijski partner Matteo Salvini iz Lige sta izrazila podporo gibanju rumenih jopičev. Foto: Reuters

Namestnik italijanskega premierja in vodja Gibanja petih zvezd Luigi Di Maio je sporočil, da se je srečal s predstavniki francoskega protestnega gibanja rumenih jopičev.

"Veter sprememb je zavel čez Alpe," je sporočil na Twitterju po srečanju z vodjo rumenih jopičev **Christophom Chalencomom**.

Di Maio in njegov koalicijski partner v vladi **Matteo Salvini** iz desničarske Lige sta izrazila podporo gibanju rumenih jopičev, ki od lanskega novembra organizira proteste po Franciji.

"Imamo številne skupne poglede in vrednote, ki postavljajo državljane, socialne pravice, neposredno demokracijo in okolje v središče številnih bitk," je dejal Di Maio.

Italijanu in vodji rumenih jopičev so se na srečanju pridružili kandidati gibanja na evropskih volitvah. Di Maio jih je povabil na srečanje v Rim, ki bo v prihodnjih tednih.

Očitki kolonizatorske politike

Vodja Gibanja petih zvezd je francoski vladi očital, da ščiti elito in privilegirance, in dejal, da se nova Evropa rojeva iz gibanj neposredne demokracije, ki so vzniknila pred majskimi volitvami v Evropski parlament.

Nova italijanska vlada je že dalj časa v sporu s francosko. Tako je Di Maio prejšnji mesec Francijo okrivil za evropsko migrantsko krizo in jo obtožil, da je afriške države s svojo "kolonizatorsko" politiko spravila na beraško palico.

Francosko zunanje ministrstvo je takrat zaradi Di Maieve izjave na zagovor poklicalo italijansko veleposlanico **Tereso Castaldo**. Neimenovani vir v francoski diplomaciji je dejal, da ni prvič, da so italijanske oblasti podale "nesprejemljive in agresivne izjave".

- **Makedonija le še korak od članstva v Natu. K. T., B. V. Bruselj - MMC RTV SLO, STA, Radio Slovenija. 6. februar 2019**

Polnopravna članica naj bi postala v letu dni

<https://www.rtvlo.si/svet/evropa/makedonija-le-se-korak-od-clanstva-v-natu/479350>

Slika: Makedonski zunanji minister in generalni sekretar Nata Jens Stoltenberg s podpisanim protokolom. Foto: EPA

29 članic zveze Nato je v Bruslju podpisalo protokol o pristopu Makedonije k zavezništvu. Zdaj sledi proces ratifikacije, polnopravno članstvo sledi v približno letu dni. "To je zgodovinski dogodek," je dejal generalni sekretar Nata Jens Stoltenberg.

Ratifikacijski postopki v posameznih državah so namreč različni, republika Severna Makedonija pa bo 30. članica, ko bo pristopni protokol podpisalo vseh 29 držav članic.

Makedonski zunanji minister **Nikola Dimitrov**, ki mu je Stoltenberg v spomin na zgodovinski dogodek podaril pisalo, s katerim so zaveznice podpisale protokol, je poudaril, da je to zanj izjemno čustven trenutek, in zaveznicam zatrdil, da bodo nadaljevali reforme.

Po današnjem podpisu protokola bo Makedonija kot opazovalka že lahko sedela na formalnih zasedanjih in se intenzivno pripravljala na polnopravno članstvo. "Danes res spreminjamo naš odnos," je pomen današnjega dogodka ponazoril generalni sekretar Nata.

Makedonija je tako po več kot desetletju zastoja zaradi spora z Grčijo glede imena zdaj v ciljni ravnini za članstvo v zavezništvu. Preboj v približevanju je omogočil prespanski sporazum Skopja in Aten, po katerem se bo država preimenovala v Severno Makedonijo.

Grki naj bi sporazum ratificirali že v petek

Kot je poročal dopisnik RTV-ja iz Beograda **Boštjan Anžin**, bodo morale makedonske oblasti, ko bo prespanski sporazum začel veljati, vse mednarodne organizacije, institucije in države članice Združenih narodov zaprositi, naj sprejmejo novo ime, državljani Republike Severne Makedonije pa bodo morali v petih letih zamenjati dokumente. Gotovo se bo zatikalo pri podrobnostih, če bo v kateri od držav na oblast prišla sedanja opozicija, je še poročal Anžin.

Veleposlanik Slovenije pri Natu **Jelko Kacin** je dejal, da bi lahko Slovenija protokol o pristopu Severne Makedonije k zvezi Nato ratificirala še pred pomladjo. V državi je namreč izjemna politična volja, da se to stori čim prej, je pojasnil. Po njegovih besedah pa zavezništvo že od danes de facto šteje 30 držav.

Današnji dogodek je po Kacinovih besedah predvsem velik korak k umiritvi razmer na jugovzhodu Evrope in odličen zgled za druge države Zahodnega Balkana, da brez sodelovanja s sosedi, političnih naložb v izboljšanje odnosov s sosedi in brez spoštovanja človekovih pravic ni mogoče napredovati v evroatlantskih integracijah.

Čimprejšnja in čim številnejša ratifikacija Natovega protokola do junija je tudi najmočnejše sporočilo tistim članicam EU-ja, ki še kolebajo glede junijske odločitve o začetku pristopnih pogajanj Unije z Makedonijo. To, da Nato drži obljubo, je močno politično sporočilo za članice EU-ja, naj tudi one storijo enako, je še poudaril Kacin.

Simbolično naj bi danes podpisani protokol že v petek ratificirali v Grčiji. To bo zadnji korak pri uveljavitvi zgodovinskega prespanskega sporazuma. Veljati bo začel sedem dni pozneje, Makedonija oz. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija pa bo postala Severna Makedonija.

Ali bo zgodovinski dogovor o imenu omogočil tudi premik Makedonije na poti v EU, natančneje odločitev o začetku pristopnih pogajanj v juniju, kot je obljubil EU, je bolj negotovo, saj nekatere članice, med njimi Francija, premikom v širitvenem procesu niso naklonjene. Makedonski premier **Zoran Zaev** upa, da bodo pogajanja z Unijo začeli že junija, njegova vlada pa je včeraj že sprejela odločitev o odprtju veleposlaništva v Atenah in konzulata v Solunu.

- **Bo slovenska manjšina ostala brez predstavnika v italijanskem parlamentu?. La. Da. Rim - MMC RTV SLO, STA 7. februar 2019**

Italijanski senat je zavrnil dopolnila, ki bi zagotovila ali olajšala izvolitev slovenskega predstavnika

<https://www.rtvlo.si/slovenija/bo-slovenska-manjsina-ostala-brez-predstavnika-v-italijanskem-parlamentu/479511>

Slika: Rojčeva je izrazila zaskrbljenost zaradi diskriminatorne držve, ki jo je zavzela italijanska vlada. Foto: Reuters

Italijanski senat je vzporedno z znižanjem števila senatorjev in poslancev spodnjega doma parlamenta zavrnil tudi vsa dopolnila, s katerimi bi slovenski manjšini zagotovili ali vsaj olajšali izvolitev njenega predstavnika v parlament.

Italijanski senat je na glasovanju o zmanjšanju števila parlamentarcev zavrnil vsa dopolnila, ki bi slovenski manjšini zagotovila ali vsaj olajšala izvolitev njenega predstavnika v parlament, poroča Primorski dnevnik. Tri dopolnila je vložila senatorka Demokratske stranke Tatjana Rojc, dva pa prek Južnotirolske ljudske stranke Slovenska skupnost.

Senatorica slovenskega rodu **Tatjana Rojc** in predstavnik manjšin v senatu **Gianclaudio Bressa** sta zavrnitev amandmajev označila za napad na avtohtone jezikovne manjšine, še posebej na slovensko.

"Do Slovencev nestrpno ozračje"

Rojčeva je izrazila zaskrbljenost zaradi diskriminatorne držve, ki jo je zavzela italijanska vlada. Po njenih besedah se v Italiji spet pojavlja "do Slovencev nestrpno ozračje, za katerega smo mislili, da smo ga že davno presegle". Kot primer je navedla zmerljivke o "usrani Slovanki", ki jih dobiva prek družbenega omrežja Facebook.

Krčenje števila parlamentarcev

Italijanski senatorji so sicer s 185 glasovi za, 54 proti in štirimi vzdržanimi potrdili predlog ustavnih sprememb, s katerim bodo število poslancev spodnjega doma italijanskega parlamenta s 630 zmanjšali na 400, število senatorjev pa s 315 na 200. Slovenska manjšina v Italiji se boji, da bi zaradi krčenja števila parlamentarcev lahko ostala brez svojih predstavnikov v Rimu, obenem pa v spremembah ustave vidi priložnost, da si trajno zagotovi predstavnika v parlamentu. Pri tem opozarjajo na

določila zaščitnega zakona za Slovence v Italiji iz leta 2001. Ta v 26. členu predvideva, da volilni zakoni za volitve senata in poslanske zbornice vsebujejo določila, ki olajšajo izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini. Predlog ustavnih sprememb za zmanjšanje števila parlamentarcev se zdaj seli v poslansko zbornico. Ker gre za predlog ustavnih sprememb, bodo opravili po dve branji predloga v obeh domovih.

- **Francija na pogovor poklicala veleposlanika v Rimu. Salvini umirja žogico.** A. V. Pariz - MMC RTV SLO, STA, Reuters. 7. februar 2019

Kaplja čez rob obisk Luigija Di Maia pri rumenih jopičih v Parizu

<https://www.rtvsl.si/svet/evropa/francija-na-pogovor-poklicala-veleposlanika-v-rimu-salvini-umirja-zogico/479524>

Slika: Vodja populističnega Gibanja petih zvezd in podpredsednik italijanske vlade Luigi Di Maio skupaj z italijanskim premierjem Giuseppejem Contejem. Conteja so pred kratkim posneli, kako je v pogovoru z nemško kanclerko Angelo Merkel v nekem baru dejal, da Di Maio napada Francijo, ker v anketah pred evropskimi parlamentarnimi volitvami zaostaja za Salviniem. Foto: Reuters

Vlada francoskega predsednika Emmanuela Macrona je na pogovor poklicala svojega veleposlanika v Rimu kot odziv na "ponavljajoče se in neutemeljene" napade italijanskih politikov na Francijo.

Za ta korak se je Pariz odločil dva dni po tem, ko se je podpredsednik italijanske vlade in vodja populističnega Gibanja petih zvezd **Luigi Di Maio** v francoski prestolnici srečal s člani protestnega gibanja rumenih jopičev, ki že od novembra protestirajo proti vladi francoskega predsednika Macrona.

Francija tarča neutemeljenih napadov in ekstremnih izjav

Francija je že več mesecev predmet "*ponavljajočih se obtožb, neutemeljenih napadov in ekstremnih izjav*", kakršnih ne pomnimo od konca druge svetovne vojne, je sporočilo francosko ministrstvo za zunanje zadeve. "*Zadnja provokacija je nesprijemljiva za sosednji državi in partnerici v osrčju Evropske unije,*" je opozoril tiskovni predstavnik ministrstva.

Di Maio bi moral kot podpredsednik vlade zagotoviti, da s svojimi ponavljajočim se vmešavanjem ne škodi bilateralnim odnosom in interesom obeh držav, Francije in Italije, poudarjajo na francoskem zunanjem ministrstvu.

Odnosi med Francijo in Italijo so že dalj časa zaostreni zaradi izjav Di Maia in drugega podpredsednika italijanske vlade, **Mattea Salvinija** iz Desne lige. Spor med Parizom in Rimom je pred dnevi zaostril Di Maio, ki je Franciji očital, da ima v Afriki še vedno svoje kolonije in da jo načrtno siromaši. Zaradi njegovih besed je francosko zunanje ministrstvo na začetku januarja na zagovor poklicalo italijanskega veleposlanika v Parizu.

Salvini se je pripravljn srečati z Macronom

Salvini je v odzivu na francosko potezo umiril žogico. Dejal je, da se je pripravljn srečati z Macronom. "*Pripravljni smo v konstruktivnem duhu obrniti novo stran v dobro ljudi v obeh državah,*" je Salvini zapisal v izjavi in pozval Francijo, naj naslovi ključna vprašanja, kot so politika vračanja prebežnikov v Italijo, občasne kontrole na meji in vprašanje 15 italijanskih levičarjev, ki imajo že desetletja zatočišče v Franciji.

Gentiloni kritičen do Salvinija in Di Maia

Nekdanji italijanski premier **Paolo Gentiloni** pa je posredno kritiziral Salvinija in Di Maia, ko je na Twitterju zapisal, da je "*žalostno gledati tako veliko državo, kot je Italija, kako je ranljiva in izolirana*".

- **"Višegrajci" in Merklova napovedali projekt v Maroku za zajezitev migracij.** A. V. Bratislava - MMC RTV SLO, STA, 7. februar 2019

Počastili 30. obletnico padca berlinskega zidu

<https://www.rtvsl.si/svet/evropa/visegrajci-in-merklova-napovedali-projekt-v-maroku-za-zajezitev-migracij/479531>

Nemška kanclerka Angela Merkel se je v Bratislavi sešla s premierji višegrajske četverice, to je Madžarske, Poljske, Češke in Slovaške, s katerimi so razpravljali predvsem o brexitu in migracijah.

Merklova je poudarila, da lahko Evropska unija in Velika Britanija še vedno dosežeta dogovor o urejenem brexitu tudi brez ponovnega odpiranja izstopnega sporazuma. Povedala je še, da bo unija storila vse, da bi dosegli urejen izstop. Mora pa EU po njenih besedah spoštovati celovitost evropskega enotnega trga in zaščititi državo članico Irsko.

Sodelovanje tudi na področju migracij

Govorili so tudi o migracijah, pri čemer so Slovaška, Madžarska, Poljska in Češka v preteklosti ostro kritizirale nemško

migracijsko politiko. Danes pa so višegrajske države z Nemčijo napovedale skupen razvojni projekt v Maroku, namenjen zaježitvi migracij. To po mnenju Merklove kaže, da lahko te štiri države z Nemčijo "tesno sodelujejo tudi na tem področju".

V Bratislavi se je nemška kanclerka odzvala tudi na poročila, da Francija ne podpira več gradnje rusko-nemškega plinovoda Severni tok 2. Pariz je namreč napovedal podporo novi evropski direktivi o plinovodih, ki bi lahko, če bo sprejet, zapletel gradnjo Severnega toka 2.

Plinovod Severni tok 2 ne pomeni odvisnosti od Rusije

Dejala je, da ni nič novega, da so o tem plinovodu različna mnenja. Za Nemčijo je pomembno, da Ukrajina ostane tranzitna država za ruski plin, je še poudarila glede glavne skrbi Kijeva in Washingtona. Zavrnila je navedbe, da bi zaradi Severnega toka 2 Nemčija in EU postala odvisna od Rusije.

Do tega plinovoda so kritične tudi Slovaška, Češka, Madžarska in Poljska, a so bili premierji teh držav danes na novinarski konferenci precej zadržani glede te teme.

Z današnjim srečanjem so počastili 30. obletnico padca berlinskega zidu. Merklova je ob tem poudarila, da je politični preobrat v višegrajskih državah pomembno prispeval k mirni ponovni združitvi Nemčije.

Slovinci v sosednjih državah

- **Pavšič in Bandelj v Ljubljani o manjšini. MMC RTV SLO. 6. februar 2019**

<http://svsd.rtvsl.si/svsd/italija/pavsic-in-bandelj-v-ljubljani-o-manjsini/479349>

Slika: Rudi Pavšič in Walter Bandelj. Foto: Primorski dnevnik

Predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji, Rudi Pavšič za Slovensko kulturno gospodarsko zvezo (SKGZ) in Walter Bandelj za Svet Slovenskih organizacij (SSO), sta se v kabinetu predsednika slovenske vlade Marjana Šarca srečala z njegovimi sodelavci, da bi jih seznanili o položaju slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Prosila slovenskega premierja za pomoč

Posebej sta se zaustavila pri vprašanju zakonskega predloga o zmanjšanju števila poslancev in senatorjev ter na možnost, da bi v okviru spreminjanja ustave odobrili predlog, ki zagotavlja mesto za slovensko predstavništvo v Senatu in Poslanski zbornici. S tem v zvezi sta predsednika krovnih prosila slovenskega premierja, naj na to problematiko opozori italijanskega predsednika vlade Conteja v želji, da bi se tudi na tej ravni sprožili potrebni mehanizmi za uresničitev predlogov o zvišanju števila mest v deželi FJK, ki bi bila namenjena Slovincema.

Ob drugih aktualnih problematikah, ki zadevajo organizirano obliko manjšinske skupnosti in njeno večjo povezanost s Slovenijo, sta Pavšič in Bandelj izpostavila tudi potrebo po redefiniciji odnosov (in samega zakona) med matično državo in Slovenci v sosednjih državah. Bandelj in Pavšič sta predlagala, da bi se razprava sprožila v Svetu za Slovence v zamejstvu, ki jo vodi sam predsednik vlade.

Predsednika SSO in SKGZ sta slovenskega premierja povabila na obisk k Slovincem v FJK, kar bi pomenilo veliko priznanje naši skupnosti in bi obenem utrdilo dobrososedske odnose.

- **„Kultura in jezik bosta živa še naprej“. MMC RTV SLO. 6. februar 2019**

<http://svsd.rtvsl.si/svsd/avstrija/kultura-in-jezik-bosta-ziva-se-naprej/479389>

Slika: Na osrednji prireditvi ob Slovenskem kulturnem prazniku na Koroškem v sejemski dvorani 11 v Celovcu, je v torek zvečer odhajajoči generalni konzul RS v Celovcu Milan Predan izpostavil vztrajnost koroških Slovencev v prizadevanjih za ohranitev slovenskega jezika. Foto: ORF

Na osrednji prireditvi ob Slovenskem kulturnem prazniku na Koroškem v sejemski dvorani 11 v Celovcu, je v torek zvečer odhajajoči generalni konzul RS v Celovcu Milan Predan izpostavil vztrajnost koroških Slovencev v prizadevanjih za ohranitev slovenskega jezika.

Zadnjič kot generalni konzul na Prešernovi proslavi

Med drugim je Predan ugotovil, da je v krutih in do Slovencev neprizanesljivih časih ljudem na Koroškem uspelo ohraniti jezik in kulturo, poleg tega pa je izrazil optimizem za slovensko govoreči življenj na Koroškem. Predan je namenil besede zahvale vsem, s katerimi se je srečeval na Koroškem, spomnil pa tudi na besede, ki jih je izrekel kot slavnostni govornik ob slovenskem kulturnem prazniku leta 2016, opozoril je namreč na občudovanja vreden entuziazem številnih slovenskih kulturnih društev kot jedro slovenske kulturne ustvarjalnosti na Koroškem.

Žensko literarno ustvarjanje v žarišču

Slavnostna govornica je bila Ifigenija Simonovič, predsednica slovenskega PEN-a, ki je v svojih izjavah izpostavila ženske literarne ustvarjalke. Glede na Prešernov kip, ob katerem je govorila, je menila, da stoji v senci Prešerna in se počuti dobro. Ob njegovih verzih je postregla tudi z izbranimi primeri, kot je pesem Olge Vouk iz leta 1984 „Sprememba“, prikovala v nebesa leta 2000 umrlo pesnico Milo Kačič, spomnila na Angelo Piskernik in še mnoga slavna imena ustvarjalnih žensk - v nadaljevanju s poudarkom na Koroškem. Za svoj uvod v žensko literarno ustvarjanje pa je predsednica slovenskega PEN-a Ifigenija Simonovič – tudi zaradi pesmi o delu, ki so bile v nadaljevanju v žarišču - spregovorila o ženskah.

Zaskrbljenost zaradi načrtov s študijem slavistike

Slika: V imenu Društva slovenskih pisateljev v Avstriji (DSPA) je predsednik društva Niko Kupper občinstvu približal podporno izjavo DSPA oziroma skrb za ohranitev celotnega študija slavistike na univerzi Alpe-Adria v Celovcu. Foto: ORF

V imenu Društva slovenskih pisateljev v Avstriji (DSPA) je predsednik društva Niko Kupper občinstvu približal podporno izjavo DSPA oziroma skrb za ohranitev celotnega študija slavistike na univerzi Alpe-Adria v Celovcu: DSPA „zaskrbljeno spremlja razvojne načrte zveznega ministrstva za izobraževanje, znanost in raziskovanje glede študija slavistike na Koroškem in Štajerskem“. Načrti pristojnega ministrstva naj bi predvidevali en skupni masterski študij za univerzi v Celovcu in Gradcu. Podporni izjavi Društva slovenskih pisateljev v Avstriji se pridružujejo tudi obe osrednji kulturni organizaciji Slovencev na Koroškem, Slovenska prosvetna zveza (SPZ) in Krščanska kulturna zveza (KKZ), ter Generalni konzulat Republike Slovenije v Celovcu. Ob slavističnih inštitutih univerz v Celovcu in Gradcu prejme stališče DSPA tudi zvezno ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje.

Multimedijski stilni koncert

Slika: Slovenski kulturni praznik je oplemenitil Ženski pevski zbor Rož iz Šentjakoba z multimedijskim stilnim koncertom „Shiva šiva“. Foto: ORF

Slovenski kulturni praznik je oplemenitil Ženski pevski zbor Rož iz Šentjakoba z multimedijskim stilnim koncertom „Shiva šiva“. Prireditev bo tudi tema v slovenski televizijski stalnici „Dober dan, Koroška - Dober dan, Štajerska“ v nedeljo ob 13.30 na mreži ORF 2.

- **V komisiji državnega zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu so nezadovoljni z rebalansom proračuna Barbara Kampos. MMC RTV SLO. 7. februar 2019**

<https://svsd.rtvlo.si/svsd/ostalo/v-komisiji-drzavnega-zbora-za-slovence-v-zamejstvu-in-po-svetu-so-nezadovoljni-z-rebalansom-proracuna/479519>

Komisija državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu se je seznanila s predlogom rebalansa proračuna za leto 2019 na postavki pristojnega vladnega urada, ki glede na sprejeti proračun predvideva za malo več kot 25.000 evrov več. Člani komisije z zvišanjem niso zadovoljni in opozarjajo, da skrb za Slovence zunaj meja določa tudi ustava. Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Česnik je povedal, da je za urad v rebalansu proračuna predvideno 8,63 milijona evrov, kar je nekaj več kot 25.744 evrov kot v osnovnem proračunu. Gre za 0,29 odstotno zvišanje sredstev. Glede na lansko leto pa je urad dobil celo 1906 evrov manj.

Minister Česnik: »To še zdaleč ni dovolj!«

Za dejavnost Slovencev v zamejstvu bo urad namenil dobrih šest milijonov evrov. S tem denarjem bodo financirali programe in projekte zamejskih institucij, nagradni natečaj za diplomska, magistrska in diplomska dela in druge dejavnosti, je pojasnil minister Česnik. Za dejavnost Slovencev po svetu pa je predvidenih 1.294.500 evrov.

Glavina sredstev bo po besedah ministra namenjena za programe in projekte, udeležbo na tečajih slovenskega jezika, udeležbo na seminarji iz slovenskega jezika in drugo.

Kot je poudaril minister, ta denar še zdaleč ne zadostuje za delovanje Slovencev izven matične domovine. Ob tem je dodal, da 5. člen ustave določa, da mora Slovenija skrbeti za diasporo, kar po njegovem pomeni, da mora vanjo tudi vlagati. Predvideni denar po besedah ministra zadostoval le za plače. In dodal: »S sredstvi, ki jih imamo, bomo cepetali na mestu, bomo obratovali,“ a težava bodo nepričakovani dogodki. Predlagal je, da bi vseh 15 ministrstev uradu dalo po 25.000 evrov. Na ta način bi urad po njegovih besedah dobil zadosti denarja za vse načrtovane projekte.

Člani komisije nezadovoljni, ker so vsa ministrstva z rebalansom pridobila več sredstev kot urad

Člani državnoborske komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu so v razpravi izpostavljali, da z zvišanjem sredstev v rebalansu niso zadovoljni in bili kritični, ker so vsa ministrstva pridobila občutno več sredstev kot urad. Med predlogi, ki so jih podali je predlog, da bi sredstva poiskali v rezervi vlade, kot se je že dogajalo v preteklosti. Predsednica komisije Ljudmila Novak pa je napovedala, da bo pripravila amandmaje na rebalans proračuna.

- **Italijanski senat zavrnil dopolnila o predstavniku slovenske manjšine v parlamentu. Barbara Kampos. MMC RTV SLO. 7. februar 2019**

<https://svsd.rtvlo.si/svsd/italija/italijanski-senat-zavrnil-dopolnila-o-predstavniku-slovenske-manjsine-v-parlamentu/479518>

Senatorka Tatjana Rojc je zavrnitev predlogov označila za napad na slovensko manjšino

Italijanski senat je na današnjem glasovanju o zmanjšanju števila parlamentarcev zavrnil vsa dopolnila, ki bi slovenski manjšini zagotovila ali vsaj olajšala izvolitev njenega predstavnika v parlament, na spletni strani poroča Primorski dnevnik. Italijanski senatorji so potrdili predlog ustavnih sprememb, s katerim bodo število poslancev spodnjega doma italijanskega parlamenta s 630 zmanjšali na 400, število senatorjev pa s 315 na 200.

Zavrnilo pa so vsa dopolnila, s katerimi bi slovenski manjšini zagotovili ali vsaj olajšali izvolitev njenega predstavnika v parlament. Tri je vložila senatorka Demokratske stranke Rojčeva, dva pa prek Južnotirolske ljudske stranke (SVP) stranka Slovenska skupnost (SSk). Senatorka Tatjana Rojc in predstavnik manjšin v senatu Gianclaudio Bressa sta zavrnitev

amandmajev označila za napad na avtohtone jezikovne manjšine, še posebej slovensko, poroča italijanska tiskovna agencija Ansa.

Rojčeva je izrazila zaskrbljenost zaradi stališča, ki ga je zavzela italijanska vlada. Po njenih besedah se v Italiji spet pojavlja do Slovencev nestrpno ozračje, za katerega smo mislili, da smo ga že davno presegle. Kot primer je navedla zmerljivke o "usrani Slovanki", ki jih dobiva preko družbenega omrežja Facebook.

Slovenska manjšina v Italiji se boji, da bi zaradi krčenja števila parlamentarcev lahko ostala brez svojih predstavnikov v Rimu, obenem pa v spremembah ustave vidi priložnost, da si trajno zagotovi predstavnika v parlamentu. Pri tem opozarjajo na določila zaščitnega zakona za Slovence v Italiji iz leta 2001. Ta v 26. členu predvideva, da volilni zakoni za volitve senata in poslanske zbornice vsebujejo določila, ki olajšajo izvolitev kandidatov, ki pripadajo slovenski manjšini.

Svobodna beseda, Ljubljana

- **Vajgl pisal Tajaniju o sporni razstavi v evropskem parlamentu. Svobodna beseda, Ljubljana, 7. februarja 2019**
<http://www.svobodnabeseda.si/vajgl-pisal-tajaniju-o-sporni-razstavi-v-evropskem-parlamentu/>

Evropski poslanec **Ivo Vajgl** je 6. februarja poslal predsedniku Evropskega parlamenta Antoniu Tajaniju pismo, v katerem izraža svoje ogorčenje nad razstavo z naslovom *Vzhodna meja* (it. *Confine Orientale*) v prostorih Evropskega parlamenta, ki naj bi pred 10. februarjem, ko Italija obeležuje dan spomina na žrtve fojb, spomnila na italijanske žrtve med in povojnega nasilja, ne pa tudi na žrtve fašizma.

„Spoštovani predsednik,

resnično presenečen in zagrenjen sem si danes ogledal razstavo, ki jo je v zgradbi JAN 3Q Evropskega parlamenta organiziralo 'Nacionalno združenje Furlanija Julijska krajina in Dalmacija' v sodelovanju z nekim anonimnim članom Evropskega parlamenta.

V brošuri, ki je bila na razpolago obiskovalcem razstave, je opisana tragična zgodba težavnih odnosov in konfliktov med Italijani in "Slovani" v različnih zgodovinskih obdobjih na način, ki je razpoznavno iredentističen in povsem tuj duhu medsebojnega mirnega kulturnega sožitja, na katerem je zgrajena Evropska unija.

Gotovo je, da ni mogoče zanikati tragedije Italijanov, ki so bili pregnani z ozemlja nekdanje Jugoslavije in mnogih drugih, ki so postali žrtve terorja zmagovalcev, vendar pa zgodovine teh krajev ni mogoče pripovedovati, ne da bi upoštevali odgovornosti vseh strani, posebej pa še trpljenja civilnega prebivalstva, ki je bilo izpostavljeno konfliktom.

Prav zato, spoštovani Predsednik, sodim, da predstavlja ta razstava zavestno izkrivljanje resnice in ne prispeva h krepitvi odnosov med narodi, ki so v preteklosti veliko pretrpeli, in so danes prijateljski in produktivni.

Mnenja sem, da razstava ponuja interpretacijo preteklosti, ki ni objektivna, in ki celo zdrsne v provokacijo, ko vključuje zemljevid na zadnji strani brošure na kateri, brez pojasnila, prikazuje dele Slovenije, Istre in Dalmacije, kot da bi pripadali ozemlju Italije.

Navsezadnje lahko postavimo vprašanje, kako bi se odzval Evropski parlament na razstavo, ki bi, denimo, prikazovala in objokovala ozemlja Tretjega rajha, ki jih je nacistična Nemčija izgubila ob koncu druge svetovne vojne?

Ne glede na to, da je najbrž že prepozno, da bi to razstavo odstranili, sem čutil za svojo dolžnost, da izrazim nestrinjanje v zvezi s to neposrečeno epizodo. Želel bi si, da bi v prihodnosti posvečali več pozornosti temu, kaj je mogoče razstaviti v našem parlamentu.

S spoštovanjem, Ivo Vajgl

Mladina, Ljubljana

- **Nič več »Za dom spremni«? /Marjan Horvat.** – št. 5, 01.02.2019, str. 10
- **Kulisa v Švici : alibičnost »davoškega človeka« / Janko Lorenci.** - št. 5, 01.02.2019, str. 17
- **Pedagogika trpljenja : zakaj so šolarji v Sloveniji med najbolj obremenjenimi v Evropi ... /Jure Trampuš.** – št. 5, 01.02.2019, str. 19-23
- **Dnevi Pax Americana se iztekajo /Bogomir Kovač.** – št. 5, 01.02.2019, str. 31

- **Boj za »pravo« podobo Evrope / Marjan Horvat.** – št. 6, 07.02.2019, str. 34-35
- **Pot do vojne : je Venezuela socialistična ali kapitalistična katastrofa? /Marcel Štefančič jr.** – št. 6, 07.02.2019, str. 36-39
- **Giljotina nad vratovi liberalne elite : kaj je bannon, če je Bannon politično mrtev? /Tej Gonza.** – št. 6, 07.02.2019, str. 40-41

- **Boj za »pravo« podobo Evrope. Marjan Horvat. Mladina, Ljubljana, št. 6, 7. 2. 2019**
<https://www.mladina.si/189496/boj-za-pravo-podobo-evrope/>

Zakaj je po mnenju Slavoj Žižka manifest »cveta evropske inteligence«, v katerem ta poziva k boju proti populističnemu prevzetju Evrope, v temelju napačen?

Strah se plazí po Evropi. Strah pred njenimi (in tujimi) populisti, ki naj bi si po evropskih volitvah prizadevali razkrojiti Evropsko unijo. Tudi če se jim maja ne uspe zavihteti na oblast, po zdajšnjih projekcijah izidov volitev naj bi populistične

stranke prejele od 20 do 25 odstotkov glasov, se bodo namreč z njihovo močnejšo zastopanostjo v novem sklicu evropskega parlamenta spremenila politična razmerja na stari celini v prid tistih sil, ki se zavzemajo za povrnitev Evrope narodov in opustitev nadaljnjih korakov v tesnejšem povezovanju držav članic Unije. Z reformami Evropske unije, ki jih napovedujejo populisti, naj bi se na stari celini obnovile gospodarske in politične napetosti med državami, ki so jih po drugi svetovni vojni s političnim združevanjem Evrope hoteli preseči tako imenovani očetje EU.

Zato se v zadnjih tednih vrstijo pozivi, v katerih skupine in posamezniki Evropejce svarijo pred povrnitvijo v takšno vestfalsko Evropo. Enega izmed njih so konec januarja na Evropejce naslovili eminentni evropski zgodovinarji in intelektualci. V manifestu, ki ga je napisal francoski filozof Bernard-Henri Lévy, med tridesetimi podpisniki pa so Milan Kundera, Salman Rushdie, Elfride Jelinek, Mario Vargas Llosa in Orhan Pamuk, svarijo, da »ideja Evrope razpada pred našimi očmi«. Če bodo prevladale tiste sile, ki se zavzemajo za opustitev gradnje transnacionalne Evrope in »obnovitev« Evrope, ki temelji le na »dušah« in »identitetah« njenih narodov, se bo po mnenju podpisnikov manifesta Evropa znašla na poti v katastrofo. »Prevladala bo politika prezira do inteligence in kulture. Prek vseh meja se bosta razrasla ksenofobija in antisemitizem ... V odgovoru na nacionalistični in identitarni napad moramo ponovno iznajti duh aktivizma ali pa se sprijazniti s tem, da potonemo pod maščevalnostjo in sovraštvom,« so zapisali v manifestu.

Po mnenju Slavuja Žižka, objavljenega v britanskem Independentu, je njihov manifest v temelju zgrešen, kajti njegovi podpisniki »zanemarjajo neprijetno dejstvo, da se tudi populisti predstavljajo kot rešitelji Evrope«. Vizija Evrope, ki jo zagovarjajo populisti, je seveda drugačna od vizije razsvetljenske, kozmopolitske in vključujoče Evrope, za kakršno si v manifestu prizadeva »cvet evropske inteligence«, kot malce cinično zapiše Žižek. Ker pa si oboji, populistični in liberalni, prizadevajo za »reševanje« Evrope z nekakšnim sklicevanjem na »dušo« ali »idejo« Evrope, ki jo je treba zavarovati, filozof natančneje opiše, kaj v zdajšnji Evropski uniji v resnici moti evropske populiste in vse tiste v tujini, ki jih z njihovi podobno retoriko podpirajo v »reševanju Evrope«.

Slavoj Žižek ponuja v premislek vključujočo »idejo Evrope«, tisto, ki je že vgrajena v temelje in strukturo evropskih nacionalnih držav in strukturo Evropske unije.

Evropski populisti, denimo Italijan Salvini ali Madžar Orbán, zavračajo priseljevanje v Evropo, saj naj bi priseljenci ogrožali evropske načine življenja in obstoj nekakšne duhovne evropske duše. Po Žižkovem mnenju je zanje Evropska unija, ki skuša slediti staremu evropskemu razsvetljskemu postulat o enotnosti vsega človeštva ter načelu, da je treba človeku v stiski pomagati in da je problem drugega problem vseh, ovira pri »reševanju« njihove podobe Evrope. To načelo, vpisano v tradicijo evropske socialne države, v osnovne postulate evropskega humanizma in zaradi tisočletij »državljskih vojn« tudi v zgradbo EU, moti tudi sosedni Evrope, ZDA in Rusijo, saj po njihovem sproži v odnosih med državami zanje nerazumljiv humanistični refleks, kar pa ne nazadnje moti tudi posel. Zaznaven je bil tudi že v prejšnjih desetletjih, ko so evropski intelektualci spričo prodora amerikanizma na področju kultur in ideologije neoliberalizma v evropske načine dela in življenja izpostavljali kot njene socialne tradicije in humanistične vrednote. Sprožil se je tudi leta 2003, ko so se Evropejci s protesti na ulicah in trgih evropskih mest odzvali na intervencijo ZDA v Iraku, kar sta filozofa Derrida in Habermas pozdravila kot rojstvo »evropskega naroda«.

Zavzemanje za ohranitev, obranitev in ne nazadnje evronacionalistično »izumljanje« evropske »duše«, »ideje« ali »identitete«, kakorkoli že imenujemo njen stvarni ali fiktivni duhovno zgodovinski substrat, torej ima različne vsebine. Manifest »cveta evropske inteligence« s svojim sklicevanjem na nekakšno duhovno »idejo Evrope« sodi v ta sklop. Napačen je ne le zato, ker njegovi podpisniki ne uvidijo, da je njihova le ena izmed »idej« Evrope, tista, ki jo živijo kozmopolitske elite, temveč v svojem »boju« za svojo Evropo ne omenjajo vseh tistih, ki so tudi zaradi ohranjanja takšne Evrope postali, kot je dejal pokojni sociolog Zygmunt Bauman, »kolateralna škoda« globalizacije. Obenem pa, piše Žižek, podpisniki manifesta »nočejo sprejeti, da je Evropa, katere izginotje obsojajo, že nepovratno izgubljena. Grožnja ne prihaja iz populizma: populizem je s svojimi napačnimi predlogi v reševanju zagat ljudi, le odziv na neuspeh evropskega liberalnega establišmenta, da bi ostal zvest svojim izvornim emancipatornim potencialom«.

Izvor zdajšnjih političnih napetosti v Evropi torej ni v populizmu per se, temveč v stranpoteh sredinskega liberalizma, kamor sodijo vse etabrirane stranke centra. Od tu zdajšnji nevarni neliberalni procesi v Evropi, ki jih sociolog Jan Zielonka v njegovi najnovejši knjigi imenuje »kontrarevolucija«. Po mnenju oxfordskega profesorja bi se morali »poraženi liberalci vprašati, 'Zakaj državljani volijo kontrarevolucionarne sile, ne pa nas'«, in se obenem zavedati, da z zmerjanjem, da so »neumni, nesposobni in naivni«, ker volijo populiste, volivcev zagotovo ne bodo pridobili na svojo stran. Izvorno napako so po mnenju Zielonke liberalne stranke storile z opustitvijo liberalnega diskurza iz šestdesetih in sedemdesetih let prejšnjega stoletja, v katerem so tedaj prevladovali premisleki o »socialni državi, odgovornosti do sočloveka, o zavzemanju za okrepitev življenja v skupnosti in zavzemanju za podporo posamezniku«. Z njegovo opustitvijo in s prevzemom ideologije neoliberalizma, tudi z vpeljavo zanj značilnega lažnega nasprotja med liberalizmom in komunitarizmom, so stranke sredinskega liberalizma posameznika prepustile samovolji močnih transnacionalnih trgov in defektnih transnacionalnih institucij.

»Kontrarevolucionarji morda naivno mislijo, da bi s povrnitvijo nacionalnih držav lahko rešili večino glavnih težav, ki ta čas tarejo državljane, vendar ne verjamem, da bi lahko v takšnih političnih okoljih obvarovali liberalne svoboščine, ki jih je v Evropi oblikovala liberalna misel« in ki zadevajo spoštovanje pravic manjšin, sistem nadzora in ravnotežja in načelo delitve moči. Zielonka se zato le retorično sprašuje, ali lahko tisto najboljše v liberalni misli v Evropi učinkovito ohranimo »brez kolektivne volje, solidarnosti in upanja, ki meji na mit«. In dodaja: »Liberalni oligarhični sistem, ki se je vzpostavil po letu 1989, je zagotovo eden izmed razlogov za vzpon današnje kontrarevolucionarne misli in morali bi ga zavrnilo sami liberalci,« še dodaja.

Oba, Žižek in Zielonka, opozarjata, da bi se etabrirane stranke sredinskega liberalizma morale odvrniti od nevarnih smeri, ki so jih sredi osemdesetih pahnile v »kolaboracijo« z diktaturo tržnega sistema, in rehabilitirati tiste premisleke, ki so jih vodili v povojnem, tako imenovanem zlatem obdobju socialne demokracije. Tedanji evropski sistem je v iskanju »resnične« tretje

poti med ohranjanjem visoke ravni socialnih pravic in zagotavljanjem gospodarske konkurenčnosti seveda bil »otrok« hladne vojne, saj so z njim skušale evropske elite prebivalstvo odvrniti od socialistične miselnosti, ki je v svoje osrčje postavljala delo in pravice delavcev. Toda po Žižku je socialnodemokratska država blaginje eden izmed največjih ekonomsko-političnih dosežkov sodobne Evrope. Navaja Sloterdijkovo razmejitev med socialno demokracijo kot »formulo sistema« in naborom političnih strank s tem nazivom v imenu, da bi preciziral tezo, da je socialdemokratska formula, čeprav danes »skvarjena in na pol pozabljena«, vgrajena v temelje združene Evrope. »Le v trenutkih nevarnosti v sebi čutimo obvezo povrnitve k tej esencialni razsežnosti Evrope,« piše Žižek.

Današnji populisti uspevajo tudi zaradi neoliberalnega odklona v misli sredinskega liberalizma, liberalni »cvet evropske inteligence« pa v svojem manifestu za svojo Evropo le še krepi lažni antagonizem med zagovorniki kozmopolitske Evrope in Evrope narodov. Slavoj Žižek ponuja v premislek bolj vključujočo »idejo Evrope«, tisto, ki je – mimo vseh fiktivnih podob Evrop, ki se zdaj »spoprijemajo« v javnem in političnem okolju – vgrajena v temelje in strukturo evropskih nacionalnih držav in strukturo Evropske unije. Po Žižku je namreč populizem mogoče poraziti le z razkolom znotraj »glavnega telesa liberalne demokracije«, do katerega bi verjetno prišlo, če bi »liberalni establišment, njegova dejanska politika, sam sebe podvrgel neprizanesljivi kritiki s stališča 'socialnodemokratske formule', ki jo je z neoliberalnim obratom izdal«.

Oživitve socialnodemokratske formule pa seveda ne bi pomenila vrnitve v povojno državo blaginje, temveč – povedano s Habermasom, ki se prav tako zavzema za »novi zagon socialdemokratskega obdobja« v Evropi – proces, v katerem bi s »konstruktivnim uničenjem sedanosti« preformulirali izvorno idejo Evrope v bolj »radikalni obliki, v skladu s sodobnimi ekološkimi in socialnimi izzivi«, zapiše Žižek.

Reporter, Ljubljana

- **Osvajalci / Boštjan M. Turk.** – št. 5, 04.02.2019, str. 36-39
- **Kar zgrozim se ob misli, kakšno domovino bomo zapustili našim rodovom : Aleksandra Veble, pisateljica in svetovljanka, intervju /Igor Gošte.** – št. 5, 04.02.2019, str. 52-57

Periodične publikacije – kazala

- **Austriaca, n° 83. 2018.**
Monika FABER, Michael PONSTINGL.
Photographie et sphère publique en Autriche

<http://purh.univ-rouen.fr/taxonomy/term/7>

<http://purh.univ-rouen.fr/node/1209>

<http://www.lcdpu.fr/livre/?GCOI=27000100110560>

- **Austriaca, n° 84-85. 2018.**
Eric LEROY-DU-CARDONNOY, Herta-Luise OTT.
Réception du congrès de Vienne

<http://purh.univ-rouen.fr/taxonomy/term/7>

<http://purh.univ-rouen.fr/node/1236>

<http://www.lcdpu.fr/livre/?GCOI=27000100934470>

- **Šolska kronika - SSM Slovenski Šolski Muzej, št. 1-2, leto 2018**

<http://www.ssolski-muzej.si/slo/schoolchronicles.php>

<http://www.ssolski-muzej.si/slo/schoolchronicles.php?action=detail&item=350>

- **Šolska kronika - SSM Slovenski Šolski Muzej, št. 3, leto 2018**

<http://www.ssolski-muzej.si/slo/schoolchronicles.php>

<http://www.ssolski-muzej.si/slo/schoolchronicles.php?action=detail&item=351>